

Otepää looduspargi, Otepää hoiuala ja Otepää loodusala kaitsekorralduskava 2017-2026

SISUKORD

1.	SISSEJUHATUS	5
1.1.	Ala iseloomustus.....	5
1.1.1	Otepää looduspargi, Otepää hoiuala ja Otepää loodusala asukoht ja kaitse alla võtmise aeg	5
1.1.2	Ala kaitse-eesmärgid.....	7
1.1.3	Ala maastikuline iseloomustus	8
1.1.4	Ala bioloogiline iseloomustus.....	12
1.2.	Maakasutus	13
1.3.	Huvigrupid.....	17
1.4.	Kaitsekord.....	18
1.5.	Uuritus	20
1.5.1	Läbiviidud inventuurid ja uuringud	20
1.5.2	Riiklik seire.....	21
1.5.3	Inventuuride, seirete ja uuringute vajadus	24
2.	VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	27
2.1.	Elustik.....	27
2.1.1	Seened	27
2.1.2	Soontaimed ja samblad	28
2.1.3	Selgrootud	38
2.1.4	Kalad.....	41
2.1.5	Kahepaiksed.....	42
2.1.6	Linnud	45
2.1.7	Imetajad.....	58
2.2.	Elupaigad	60
2.2.1	Vee-elupaigad	60
2.2.2	Rohumaad	78
2.2.3	Soelupaigad.....	87
2.2.4	Metsaelupaigad	95
2.3.	Maastik, pargid ja üksikobjektid	103
2.3.1	Maastikuline liigendatus ja traditsiooniline maakasutus	103
2.3.2	Maastikuline vaatelisus	108
2.3.3	Asustusstruktuur	110
2.3.4	Pühajärve park	113
2.3.5	Üksikobjektid.....	118
2.3.6	Geoloogilised väärtused.....	129
3.	ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS	
	133	
	VISIOON JA EESMÄRK	135
	VISIOON	135

EESMÄRK	136
3.1. Kaitsekorralduslikult olulised külastusrajatised	136
3.2. Koolitus ja teavitustöö	139
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	143
4.1. Tegevuste kirjeldus	143
4.1.1 Uuringud ja inventuurid	143
4.1.2 Riiklik seire ja tulemusseire	145
4.1.3 Hooldus-, taastamis- ja ohjamistööd	146
4.1.4 Taristu	156
4.1.5 Tegevuskavad ja eeskirjad	165
4.1.6 Kaitseala tutvustamine ja keskkonnaharidus	165
4.1.7 Muu	167
4.2. Eelarve	170
5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	177
6. KASUTATUD KIRJANDUS	182
7. LISAD	188

Vastavalt looduskaitseseaduse §-le 25 on kaitsekorralduskava kaitstavate loodusobjektide alapõhise kaitse korraldamise aluseks. Kaitsekorralduskava annab soovitusel kaitseala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Otepää looduspargi, Pühajärve pargi, Otepää hoiuala ja Hinnomäe väikekonnakotka püsielupaiga (Otepää loodusala) kaitsekorralduskava (edaspidi ka *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) - selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vms väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi avalikud kaasamiskoosolekud 19.09.2012, 20.06.2013, 02.12.2013. Kaitsekorralduskava koostamisel toimunud kaasamiskoosolekute protokollid on esitatud lisas 5.

Kava koostamist koordineerisid Keskkonnaameti kaitse planeerimise spetsialistid Katrin Kivioja ning Merle Palk (tel 799 0908, e-post merle.palk@keskkonnaamet.ee).

Kava koostamisel osalesid Kobras AS eksperdid Kadi Kukk (tel 730 0319, e-post kadi@kobras.ee), Urmas Uri, Ene Kõnd, Teele Nigola, Eesti Maaülikooli eksperdid Kalev Sepp (e-post kalev.sepp@emu.ee), Janar Raet, Ene Hurt, Aivar Leito, Ingmar Ott, Katrin Saar, Margot Sepp, Kairi Maileht, Aimar Rakko, Katrit Karus, Tõnu Feldmann, Henn Timm, Katrin Ott, Kaidi Kübar, Teet Krause, Anu Palm, eksperdid Silvia Pihu, Anneli Palo, Keskkonnaameti töötajad Tarmo Evestus, Jan Ruukel, Priit Voolaid, Margit Turb, Reet Reiman, Pille Saarnits, Meelis Järvemägi ja Margo Tannik. Lisaks on kava koostamise käigus konsulteeritud kohalike elanike ning erinevate ekspertide ja spetsialistidega.

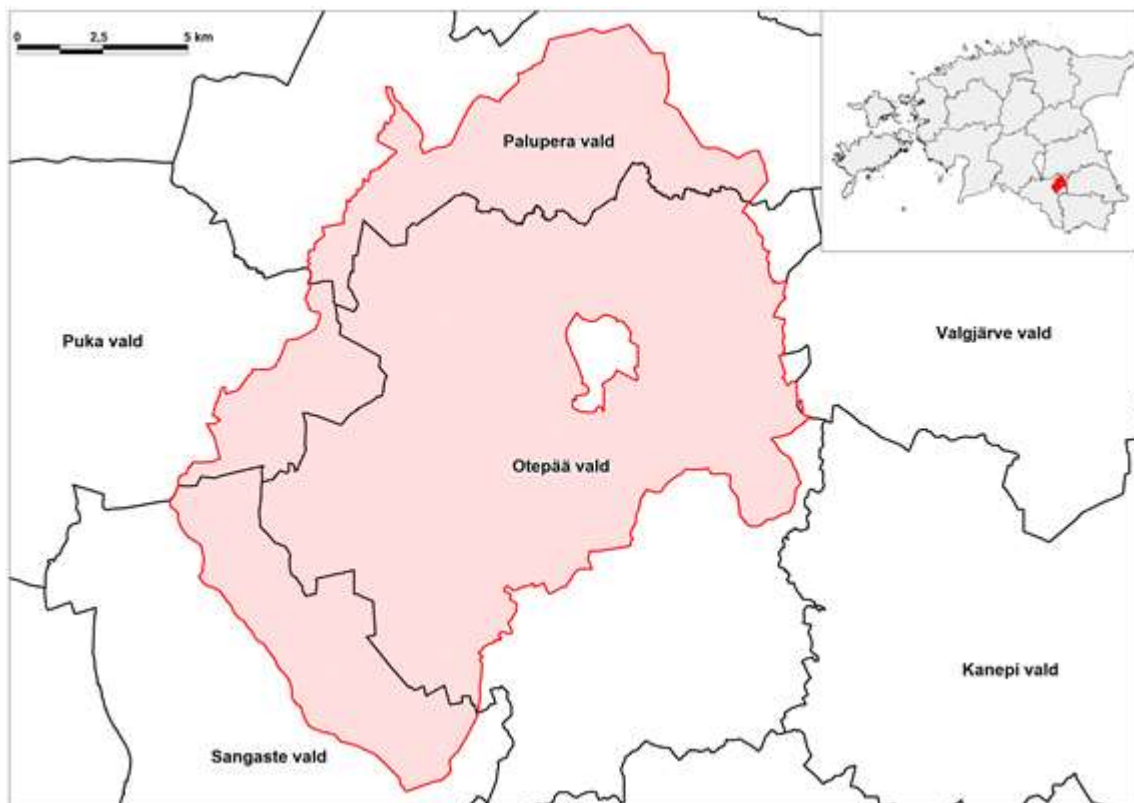
KAITSEKORRALDUSKAVA ON VALMINUD „RIIKLIKU STRUKTUURIVAHENDITE KASUTAMISE STRATEEGIA 2007-2013“ JA SELLEST TULENEVA „ELUKESKKONNA ARENDAMISE RAKENDUSKAVA“ PRIORITEETSE SUUNA „SÄÄSTVA KESKKONNAKASUTUSE INFRASTRUKTUURIDE JA TUGISÜSTEEMIDE ARENDAMINE“ MEETME „KAITSEKORRALDUSKAVADE JA LIIKIDE TEGEVUSKAVADE KOOSTAMINE LOODUSE MITMEKESISUSE SÄILITAMISEKS“ PROGRAMMI ALUSEL EUROOPA REGIONAALARERANGU FONDI VAHENDITEST.

1. SISSEJUHATUS

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

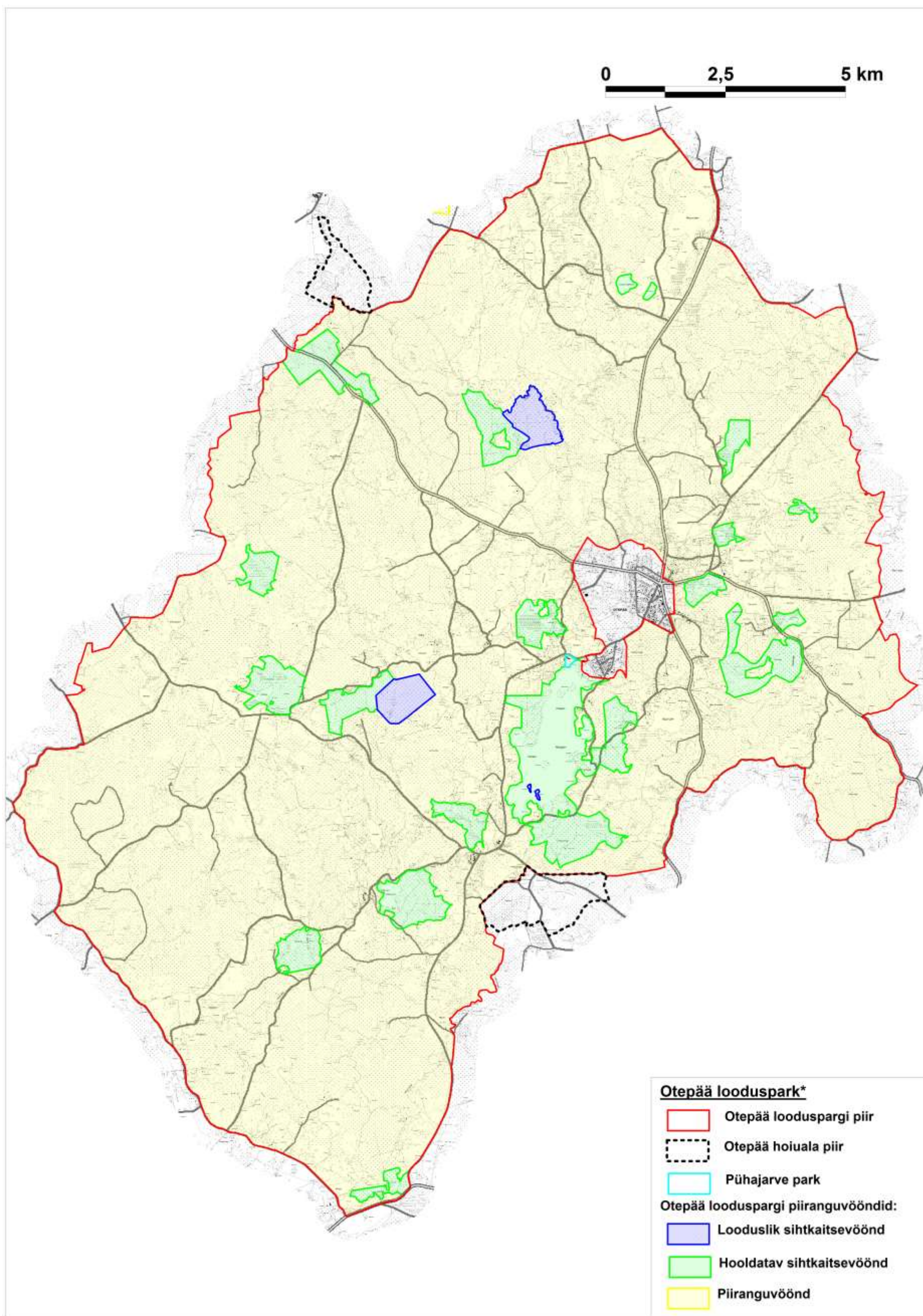
1.1.1 OTEPÄÄ LOODUSPARGI, OTEPÄÄ HOIUALA JA OTEPÄÄ LOODUSALA ASUKOHT JA KAITSE ALLA VÕTMISE AEG

Otepää loodus- ja linnuala, mis hõlmab Otepää loodusparki ja Otepää hoiuala, paikneb Kagu-Eestis Valga maakonna põhjaosas Otepää, Palupera, Puka, Sangaste ja Valgjärve valla maadel (joonis 1).

Joonis 1. Otepää loodus- ja linnuala asendiskeem

Otepää loodus- ja linnuala pindala on 22 566 ha, sellest Otepää loodusparki pindala on 22 214 ha ja Otepää hoiuala pindala on 356 ha. Varem eraldi kaitsealuse loodusobjektina kaitstud ca 4 hektariline Pühajärve park asub 2016. aastal kinnitatud kaitse-eeskirja kohaselt Otepää loodusparki territooriumil. Otepää looduspark, Pühajärve park ja Otepää hoiuala on esitatud joonisel 2.

Joonis 2. Otepää looduspark ja Otepää hoiuala (Otepää looduspark koos Otepää hoiualaga moodustab Otepää loodusala, mis omakorda kattub Otepää linnualaga) (Maa-ameti Eesti baaskaart 2013).

Pühajärve park (keskkonnaregistri nr KL01200420) rajati Pühajärve mõisa ümbrusesse ja Pühajärve rannaalale juba 19. sajandil. 1929. aastast on Vabariigi Valitsuse otsusega tervishoiu kaitse alla võetud Pühajärve suvituskoht koos Pühajärve veekogu ja saartega, seega võib piirkonda lugeda Eesti looduskaitse sünnikohaks, kuna kaitse alla võtmisest alates on piirkonnas aktiivselt tegeletud looduskaitsega ja püütud säilitada piirkonnale omaseid kauneid vaateid ja asustusstruktuuri.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korraldusele nr 615 „Euroopa komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ (RTL 2004, 111, 1758) on Natura 2000 alade nimekirja kantud Otepää linnuala (EE0080401) Põlva ja Valga maakonnas ning Otepää loodusala (EE0080401) Valga maakonnas.

Otepää hoiuala on moodustatud Vabariigi Valitsuse 15.12.2005 määrusega nr 311 „Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas“.

Otepää looduspark moodustati Eesti NSV Ministrite Nõukogu 11.07.1957. a määrusega nr 242 «Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s» Pühajärve, Väikese Munamäe ja Tedremäe maastikuliste keelualadena ning reorganiseeriti Eesti NSV Ministrite Nõukogu 24. septembri 1979. a määrusega nr 497 «Looduskaitsealade edasise väljaarendamise kohta». Esimene kaitse-eeskiri võeti vastu 18.03.1997 (Vabariigi Valitsuse määrus nr 63 „Otepää looduspargi kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine“) ning seda muudeti ja täpsustati viimati 2016. aastal määrusega nr 135. Ekspertdihinnangu määruse eelnõule andsid Eerik Leibak ja Uudo Timm Eestimaa Looduse Fondist.

Kaitsekorra selguse huvides liideti kaitsealaga Keskkonnaministri 19.04.2010 määrusega nr 12 Põlva maakonnas Valgjärve vallas Hauka külas kaitse alla võetud ja Otepää looduspargiga külgnenud Hinnomäe väike-konnakotka püsielupaik.

1.1.2 ALA KAITSE-EESMÄRGID

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 01.12.2016 määrusele nr 135 on Otepää looduspargi esmaseks kaitse-eesmärgiks *Otepää kõrgustikule iseloomulike loodus- ja pärandmaastike ja looduse mitmekesisuse kaitsmine, säilitamine, taastamine, uurimine ja tutvustamine ning säästva puhkemajanduse ja elukeskkonna arengule ning tasakaalustatud keskkonnakasutusele kaasa aitamine.*

Alal kaitstakse loodusdirektiivi (edaspidi *LoD*) I lisas nimetatud elupaigatüüpidest liiva-alade vähetoitelisi järvi (siin ja edaspidi sulgudes *LoD* elupaiga kood 3110), vähe- kuni kesktoitelisi mõõdukalt kareda veega järvi (3130), vähe- kuni kesktoitelisi kalgiveelisi järvi (3140), looduslikult rohketoitelisi järvi (3150), jõgesid ja ojasid (3260), liigirikkaid aruniite lubjavaesel mullal (*6270), niiskuslembeseid kõrgrohustuid (6430), lamminiite (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niite (6510), siirde- ja õõtsiksoid (7140), allikaid ja allikasoid (7160), liigirikkaid madalsoid (7230), vanu loodusmetsi (*9010), vanu laialehisi salumetsi (*9020), rohunditerikkaid kuusikuid (9050), okasmetsi oosidel ja moreenikuhjatistel (9060), soostuvaid ja soo-lehtmetsi (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsi (*91D0).

Loodusdirektiivi II lisas nimetatud kaitstavatest liikidest on Otepää looduspargi kaitse-eesmärgiks saarmas (*Lutra lutra*), harivesilik (*Triturus cristatus*), harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*), laiujur (*Dytiscus latissimus*), tõmmuujur (*Graphoderus bilineatus*), suur-rabakiil (*Leucorrhinia pectoralis*), suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), karvane maarjalepp (*Agrimonia pilosa*), kaunis kuldking (*Cypridium calceolus*), soohiilakas (*Liparis loeselii*), nõtkes näkirohhi (*Najas flexilis*), kollane kivirik (*Saxifraga hirculus*), roheline kaksikhammas (*Dicranum viride*) ja läikiv kurdsirbik (*Hamatocaulis vernicosus*).

Linnudirektiivist (edaspidi ka LiD) tuleneva kohustusega on kaitse-eesmärgiks liigid, kelle rändepeatus- ja pesitsuspaiku kaitstakse. Otepää looduspargis ja hoiualal on kaitse-eesmärgiks järgmised LiD I lisa liigid: väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), mustviires (*Chlidonias niger*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), rukkirääk (*Crex crex*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), musträhn (*Dryocopus martius*), roherähn ehk meltsas (*Picus viridis*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), viupart (*Anas penelope*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), hallpea-rähn (*Picus canus*) ja händkakk (*Strix uralensis*), kanakull (*Accipiter gentilis*) ja väiketüll (*Charadrius dubius*).

Teadaolevatest kaitsealustest liikidest, mida ei ole seatud kaitseala kaitse-eesmärgiks, leidub kaitsealal keskkonnaregistri andmetel veel 35 kaitsealuse liigi elupaiku. Otepää looduspargis asuvad näiteks I kaitsekategooria liigi kummeli-võtmeheina (*Botrychium multifidum*), II kaitsekategooria liikide virgiinia võtmeheina (*Botrychium virginianum*), sileda tondipea (*Dracocephalum ruyschiana*), põhja-nahkhiire (*Eptesicus nilssonii*), tõmmulendlase (*Myotis brandtii*), veelendlase (*Myotis daubentonii*), pargi-nahkhiire (*Pipistrellus nathusii*) ning III kaitsekategooria liikide hariliku kärnkonna (*Bufo bufo*), hiireviu (*Buteo buteo*), valgetoonekure (*Ciconia ciconia*), vööthuul-sõrmkäpa (*Dactylorhiza fuchsii*), kahkjaspunase sõrmkäpa (*Dactylorhiza incarnata*), mets-vareskolla (*Diphasiastrum complanatum*), laialehise neiuvaiba (*Epipactis helleborine*), roomava õõvilke (*Goodyera repens*), sookure (*Grus grus*), hariliku käoraamatu (*Gymnadenia conopsea*), läikiva kuldsirbiku (*Hamatocaulis vernicosus*), hariliku ungurkolla (*Huperzia selago*), haava-tardsambliku (*Leptogium saturninum*), suure käöpõllu (*Listera ovata*), sõõrsilmiku (*Lopinga achine*), karukolla (*Lycopodium clavatum*), pruunika pesajuure (*Neottia nidus-avis*), rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*), halli käpa (*Orchis militaris*), kahelehise käokeele (*Platanthera bifolia*), roheka käokeele (*Platanthera chlorantha*), rabakonna (*Rana arvalis*), tiigikonna (*Rana lessonae*), rohukonna (*Rana temporaria*), ahtalehise ängelheina (*Thalictrum lucidum*), tähnikvesiliku (*Triturus vulgaris*), künnapuu (*Ulmus laevis*) ja lodukannikese (*Viola uliginosa*) leiukohad.

Lisaks kaitstakse ja säilitatakse alale jäävat Pühajärve mõisa parki ja kaitstava looduse üksikobjekte.

1.1.3 ALA MAASTIKULINE ISELOOMUSTUS

1.1.3.1 ALA GEOLOOGILINE ISELOOMUSTUS

Otepää kõrgustik on künklik-nõolise reljeefiga liustikukuhjelisel saarkõrgustikul kujunenud maastikurajoon (Arold 2005). Ida-Euroopa lauskmaa loodeosale omaseid liustikutekkelisi akumulatiivseid saarkõrgustikke (Eestis Haanja ja Otepää kõrgustik) iseloomustavad mandrijää ja selle sulamisvee poolt loodud kõrgendikud, nõod ja orud. Iseloomulik on neile aluspõhjaline tuum, suhteliselt suur absoluutkõrgus ja ka Kvaternaarisetete suur paksus.

Üldgeoloogiliste uuringute põhjal paikneb looduspark Kesk-Devoni ladestiku Aruküla ja Burtnieki kihistute avamusalal, kivimiliselt on need iseloomustatud kirjuvärviliste kihiliste liivakivide ja aleuroliitide ning savidega. Mandrijäätumise alguses on setete kuhjumisele selles piirkonnas olnud määravaks keskmiselt 100 meetri kõrgune aluspõhja kõrgendik nüüdiskõrgustiku idaosas, mis pani omakorda aluse kuhjekõrgustiku moodustumisele ning seetõttu on aluspõhja kivimid nüüdisreljeefis mattunud paksu settelasundi alla. Otepää kõrgustiku pinnakate koosneb viimasest ja ka varasemate mandrijäätumiste mitmekümne (valdavalt 20 kuni 40 ja enam) meetri paksuselt kuhjunud setetest, mattunud orgudes võib setete paksus ulatuda kuni 200 meetrini. Mitme (vähemalt viie) mandrijäätumise jooksul tekkinud paksu settelasundit tõendavad erisugused moreenikihid ja mandrijää sulamisvee setted, esineb Devoni liivakivide ja kristalsete kivimite rikast punakaspruuni saviliiv- kuni liivsavimoreeni (pindmine), seejärel violetthalli kuni pruuni saviliiv-liivsavimoreeni ja karbonaadirikast halli ja tihedat liivsavimoreeni, pruuni suure kristalsete kivimite ja Devoni kivimite sisaldusega saviliivmoreeni ja kõige alumine moreenidest on rohekashall kuni määrdund-punakaspruun saviliiv-liivsavimoreen, milles suur osakaal kristalsetel kivimitel (Raukas, Karukäpp 1979). Mõhnad koosnevad suuresti paeveeriselisest kruusast.

Jääajajärgsel perioodil on kõrgendikke denudeeritud, nõgudesse on kuhjunud uht-, järve- ja soosetteid ning orgusid on muutnud erosiooni-akumulatsiooniprotsessid, samuti on kaasajal lisandunud hulgaliselt väiksemamastaapseid looduslikke ja inimtekkelisi pinnavorme. Kõrgustiku suurim nõguvorm, **Pühajärve vagumus ja sellega liituv Väike Emajõe org lõunas ning Elva jõe org põhjas jaotavad maastikurajooni kaheks**, lääne- ja idatiivaks (Hang, 1979, Arold, 2005). Pühajärve vagumus paikneb vana Tartu-Otepää-Valga mattunud ürgoru kohal. Kõrgustiku läänetiib on väiksem ja kõrgem (kõrgeim kõrgendik Kuutsemägi 217 m), idatiib seevastu on enam liigestatud ürgorgude, jõgede, järvede läbi. Otepää looduspargi ala paikneb kõrgustiku ja samanimelise maastikurajooni läänepoolses osas, looduspargi lõuna- ja lääneosa jäävad maastikurajooni läänetiiba, kagu-, ida- ja põhjaosa maastikurajooni idatiiva alale.

Joonis 3. Otepää kõrgustik ja reljeef (Maa-ameti kaardiserver)

Pinnamood looduspargi alal on väga vahelduv, maastikku ilmestavad mitmesuguse suuruse ja kujuga kõrgendikud. Saarkõrgustike mandrijää- ja selle sulamisveetekkeliste pinnavormide kompleks on pinnavormide morfoloogia, nende ehituse, geneesi ja leviku poolest väga heterogeenne. Künklikel kõrgustikel on iseloomulik kahte või enamasse eri tüüpi kuuluvate pinnavormide kooslevi ning võib esineda ka mingi pinnavormi domineerimist või eri pinnavormide ühinemist liitvormideks. Otepää kõrgustiku reljeefitüüpe ja reljeefi alltüüpe on kokku kaheksa (Hang, Karukäpp 1979). Kõrgustiku künklikus osas on eristatud kolm reljeefitüüpi, künkliku osa iga reljeefitüübi piires ka kaks alltüüpi. Kõrgustiku tasandikulises osas on eristatud kaks reljeefitüüpi. Piirkonna reljeefi nõguvorme ja veestikku iseloomustavad reljeefi liigestavad aheljärvestikuga ürgorud (Arold, I. 2005).

Otepää kõrgustiku ja looduspargi alal on kõrgustiku künkliku osa reljeefitüüpidest valdavaks moreenkõrgendike ja moreenkattega mõhnade reljeef (ca 50 % kõrgustiku pindalast). Looduspargi piires esineb veel keeruka ehitusega suurvormide levikuala reljeefitüüp, täpsema nimetusega – moreenist ja jääsulamisvee setteist koosnevate keeruka ehitusega pinnavormide reljeefitüüp (ehk nn pealeasetatud mõhnade reljeef), seda reljeefitüüpi leidub maastikurajooni piires üle 9 % pindalast ja valdavalt jääb see ala ka looduspargi territooriumile. Katkendlikuma levikuga on jääsulamisvee setetest koosnevate kõrgendike reljeef, valdavalt on tegemist glatsiofluviaalsete mõhnadega (Hang, Karukäpp 1979).

Moreenkõrgendike ja moreenkattega mõhnade reljeef:

Selle reljeefitüübi kesk- ja väikevormidega esindatud alltüübi - *keskmis- ja väikekünniselis-künkliku reljeefi* levikualad ümbritsevad keeruka ehitusega suurvormide levikuala ning võtavad enda alla kõrgustiku lae kogu ülejäänud ala. Teise alltüübi, *väikeste moreenkõrgendike ja moreenkattega mõhnade*, levikuala jääb Mäha-Pedajamäe-Nõuni joonele Otepää linnast lääne ja põhja poole ning ka kõrgustiku äärealadele. Viimase alltüübi puhul ei ületa suhtelised kõrgused 10 meetrit ja künklik reljeef asendub sageli lainja reljeefiga.

Moreenist ja jääsulamisveesetetest koosnevad keeruka ehitusega pinnavormid:

Alltüüpideks sellele reljeefitüübile on *suurkünniselis-künklik* ja *suur- ja keskmiskünniselis-künklik* reljeef. Pinnavormide suhteline kõrgus küünib kuni 40-50 meetrini ning nõlvakalded ulatuvad 25-30 kraadini. Reljeefitüüp esineb Otepää kõrgustikul mõlemal pool Pühajärve vagumust. Pinnavormide koostis on eripalgeline. Pinnavormi alus võib koosneda moreenist (liustikutekkeline sete) ning ülaosa glatsiofluviaalsetest (jäähõelistest) ja glatsiolimnolistest (jäajärvelistest) setetest või siis on põhialus glatsiofluviaalsetest setetest ja pindmine osa glatsiolimnolistest setetest. Glatsiolimnolistest setetest (viirsavi, kihitamata savi paksusega 2-3 m) koosneva pindmise osaga pinnavormidele on enamasti morfoloogiliseks tunnuseks tasane lagi ja järsud nõlvad, esindajaiks Otepää kõrgustikul võib lugeda Kuutsemäge, Savimäge jt, kuid Otepää kõrgustiku kõrgemate osade kõrval leidub savikattega kõrgendikke ka küllaltki väikesel kõrgusel mujal Otepää maastikurajooni piires. Kirjeldatud reljeefitüübi piires leidub veel üldjuhul väikeseid moreenkünkaid ja glatsiofluviaalseid (ka moreenkattega) mõhnasid.

Jääsulamisveesetteist koosnevate kõrgendike (moreenkattega mõhnade) reljeef:

Alltüüpideks on *kesk- ja väikekünniselis-künklik* ning *väikekünklik* reljeef. Katkendliku levikuga esindatud keskvormide alltüübi levikus ilmneb võõndilisust (nt Pühajärvest põhja suunas ja kõrgustiku ida- ja läänepiiril) ja leidub ka hajusalt paiknevaid mõhnastikke. Pinnavormide mõõtmed ja kuju on küllaltki varieeruvad. Väikevormide alltüüp on levinud kõrgustiku lääne- ja idaosas ning ürgorgude läheduses. Selle reljeefitüübi juures esineb rohkesti ka künniseid, seljakuid ja suletud nõgusid.

Moreentasandikud ja jääpaisjärvede abrasioonitasandikud:

See reljeefitüüp esindab kõrgustiku tasandikulise osa reljeefi ning looduspargi territooriumil jääb Restust põhja- kirde suunas Väike Emajõe paremkaldale.

Sandurtasandikud ja jääpaisjärvede akumulatsioonitasandikud:

Tasandikuline reljeefitüüp looduspargi maa-alal ei esine, vaid jääb Otepää kõrgustiku maastikurajoonis Kooraste ümbrusse.

Mõlemad tasandikulised reljeefitüübid esinevad enamasti kõrgustiku kaguosas ja vähemal määral kõrgustiku äärealadel, kus maapinna kõrgus ulatub 120-130 m ümp ning kus tasandike reljeefis on jälgitav kirde-edela-suunaline orientatsioon nii vooretaoliste pinnavormide kui orgude juures (Hang, Karukäpp 1979).

1.1.3.2 KULTUURMAASTIKU ISELOOMUSTUS

Inimasustus hakkas Otepää aladel kujunema esimese aastatuhande alguses. Koostamisel on ka uus kaitse-eeskiri ning kaitsekorralduskavas on käsitletud ka sealseid kaitse-eesmärgiks olevaid liike.

Ajaloolise asustus-struktuuri kujunemine on väga tihedalt olnud seotud reljeefi omadustega. Pinna liigestatus on tinginud talude paiknemise üksikute väikeõuedena. Levinuim asulavorm on hajaküla. Kääni küla on iseloomulik haguküla, sumbkülana on kujunenud Sirvaste. Hoonete hajus paiknemine on tinginud tiheda teedevõrgustiku. Teatavas mõttes on suurem osa Otepääst hiidhaguküla, kus teestiku põhivõrgust hargnevad lühemad lisateed, suubudes üksikuisse õuedesse, või talud on otseselt pikemate teede kõrvale asetatud (Tartumaa 1925).

Asustus on tihedaim Otepää kihelkonna lõunaosas Oriku, Kauru ning Urmi küla piirkonnas, keskosas Eidu mõisa ja Peku talu joonelt itta Vana-Otepää ning Pilkuse mõisa jooneni ja põhjaosas Kääni külas. Harvem on asustus kihelkonna lääneosas ja Vastse-Otepääl. Hõredam loodes, Palu metsas, täiesti asustamata on Etsaste ja Marusoo (Nutt 2009).

Nele Nutt on töös „Otepää looduspargi maastikuline tsoneering“ välja toonud 3 piirkonda, kus ajalooline külastruktuur ja maastik on kõige paremini tänaseni säilinud. Nendeks aladeks on:

- 1) Päidla–Nõuni, kus on hästi säilinud asustusmuster, väärtuslikud hoonete kompleksid ning maastiku avatus;
- 2) Neeruti–Vana-Otepää, kus on samuti hästi säilinud asustusmuster ning palju vanu rehielamuid;
- 3) Sihva, mis on oluline nii säilinud asustusmuster kui maastiku avatuse tõttu, alal on ka hästi säilinud õuede planeeringud ning rehielamud.

Traditsiooniliselt on põlluharimisega tegeletud kooskõlas looduslike tingimustega. Seega on ka maapinna muutused olnud väiksema iseloomuga. Intensiivne põllumajanduslik tootmine 20. sajandil on maaparanduse ja väljamelioratsiooniga teatud piirkondades reljeefi tugevalt muutnud. Põllumajanduslikuks tootmiseks on tugevalt kohandatud Nõuni järve ümbruse alad, Pedajamäe lagedad põllud ja heinamaad, Otepää ja Vana-Otepää vahelised alad, Sihva küla lõunapoolsed haritud alad, Hellenurme-Päidla tee lõunakülge jäävad põllumassiivid. Sellest tulenevalt eristuvad Otepää looduspargis loodusliku maastiku säilimise seisukohast erineva tasemega piirkonnad. Põlispõllud, millel inimene on tasa ja targu toimetanud, jäävad valdavalt looduspargi edela- ning kirdeossa.

1.1.4 ALA BIOLOOGILINE ISELOOMUSTUS

Otepää looduspargi pärismaise floora soontaimetaksonite üldarv on 635. Registreeritud on 57 tulnukliiki ja metsistunud kultuurliiki. Otepää brüofloora on rikkalik. Kogu alal on 2006. aastal registreeritud 219 sammaltaimeliiki ning 5 teisendit. Kokku on Otepää hoiualal ja looduspargis registreeritud 186 linnuliiki 17 seltsist ning (wikipedia 2012) 155 haudelinnuliiki 17 seltsist. Kaitsealustest imetajaliikidest on looduspargi territooriumil kindlaks tehtud 11 nahkhiireliigi esinemine (ei ole keskkonnaregistrisse kantud). Kahepaikseid on teada 6 liiki. 2005. – 2007. aastal on Tartu Ülikooli selgrootute zoologia välipraktika raames Otepää looduspargis registreeritud

425 liiki putukaid (Mati Martini andmed) (Evestus 2008). 2011. aastal on koostatud töö „Päevaliblikad Otepää looduspargis“ (koostaja Mati Martin). Vaatluste käigus leiti alalt 70 päevaliblikaliiki (Martin 2011).

Keskkonnaregistri andmetel leidub alal kokku 26 kaitstavat taimeliiki, neist I kaitsekategooria liike on üks (nõtke näkirohi), II kaitsekategooria liike on 12 ja III kaitsekategooria liike on 26.

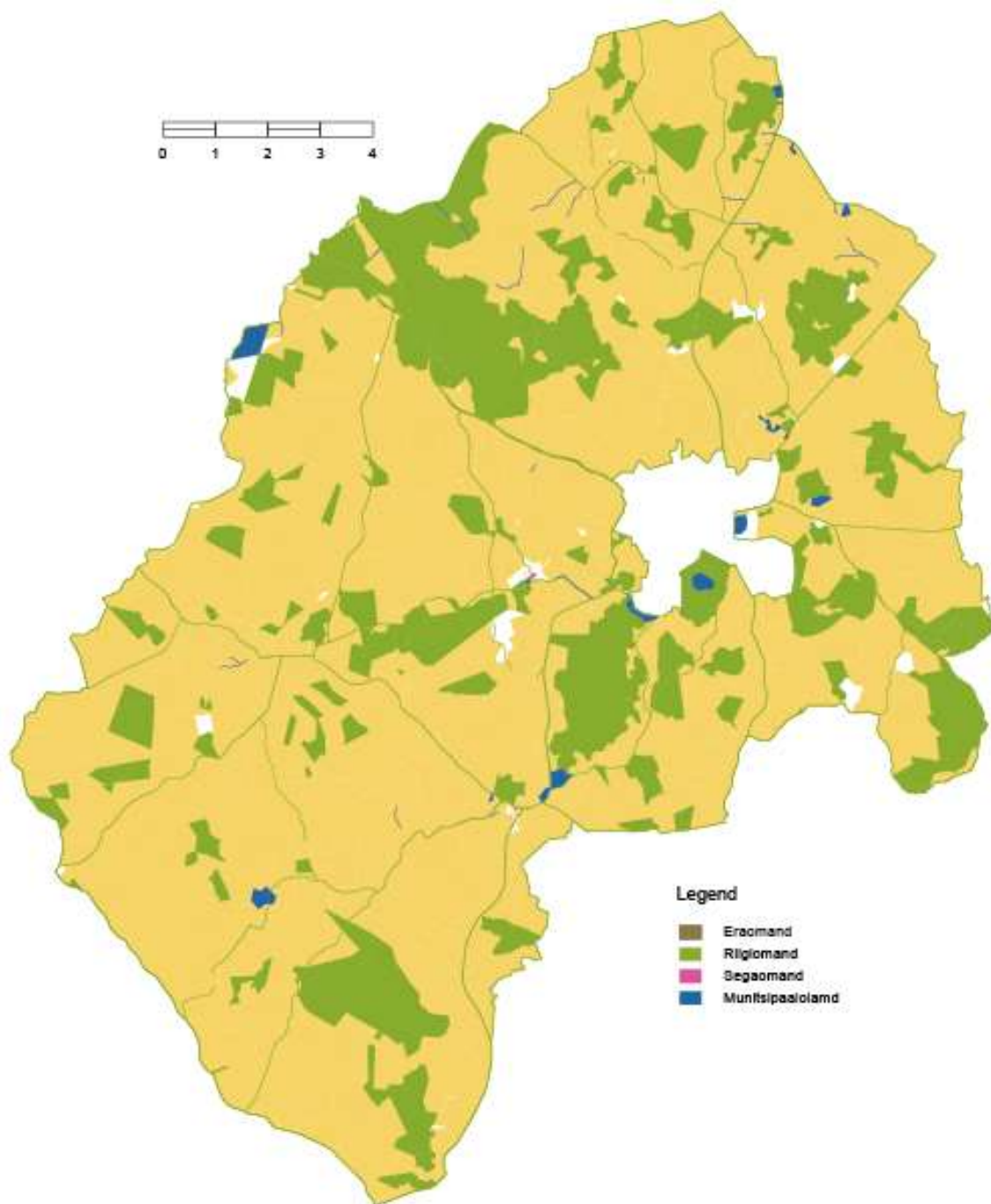
Kaitsealuseid loomaliike leidub keskkonnaregistri andmetel Otepää looduspargis 19 liiki, neist I kaitsekategooria liike on üks (väike-konnakotkas), II kaitsekategooria liike 8 ja III kaitsekategooria liike 10. Kaitsealustest seentest leidub alal I kategooria liiki limatünnikut ja kaitsealustest samblikest II kaitsekategooria liiki purpur-maakeelt.

1.2. MAAKASUTUS

Omandivormi alusel jaotuvad üksused järgnevalt:

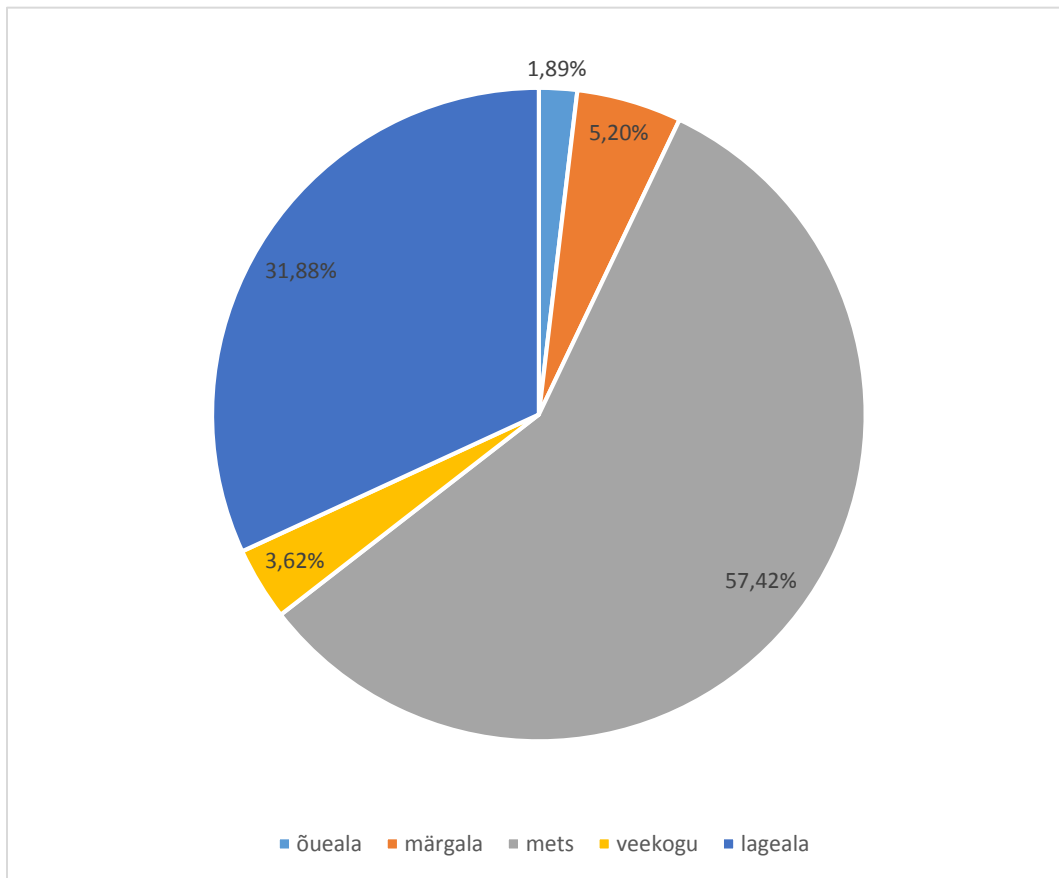
- eraomand 17328 ha
- munitsipaalomand 101 ha
- riigiomand 4515 ha
- segaomand 1 ha
- reformimata riigimaa 270 ha.

Otepää loodusala maa omandivormi jaotumine on esitatud joonisel 4.

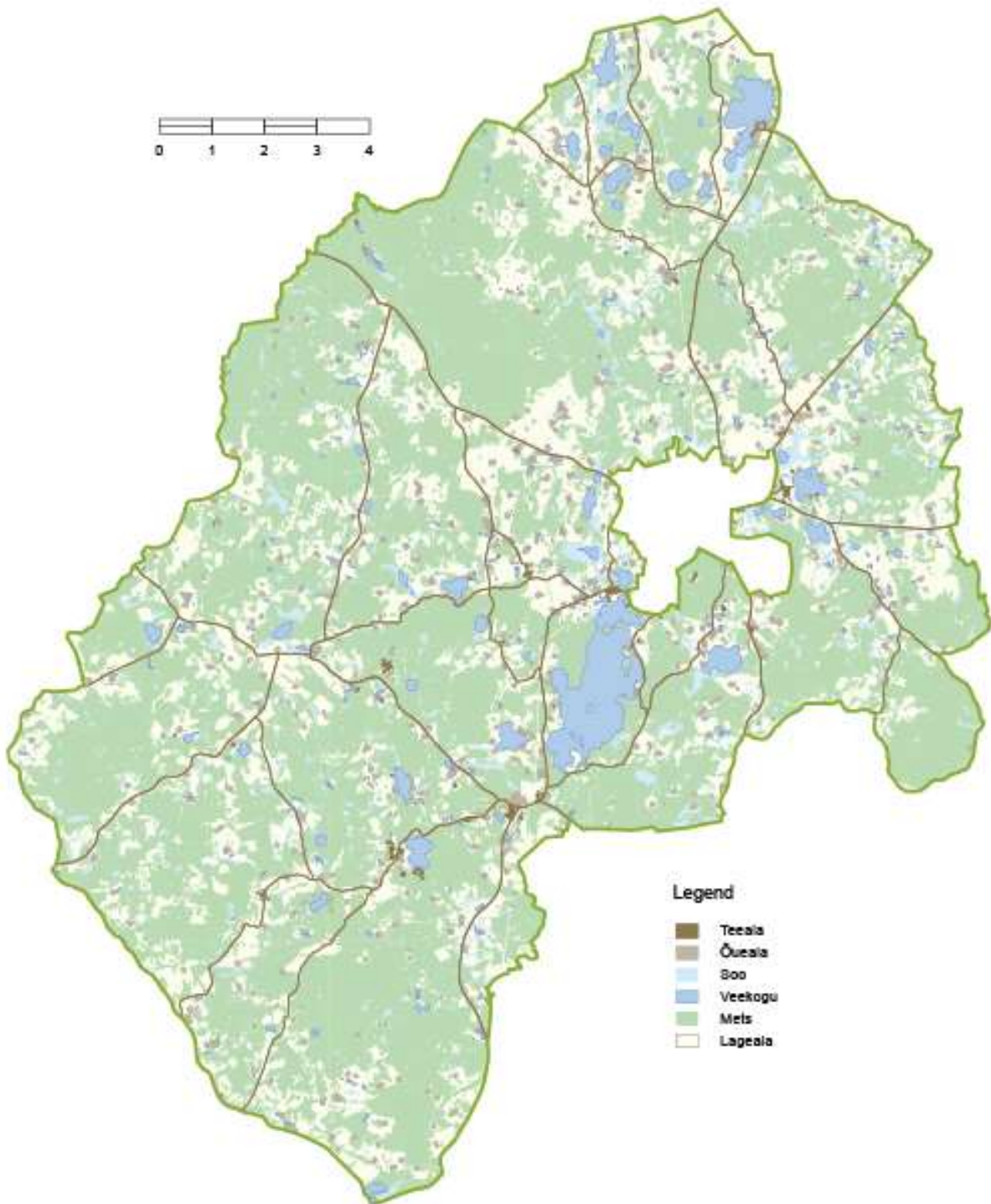

Joonis 4. Otepää loodusala maa omandivormi jaotumine (Maa-ameti Eesti põhikaart 2014)

Otepää loodusala kõlvikulise jaotuse analüüsi koostamisel on lähtutud Eesti Põhikaardist (joonised 5 ja 6).

Joonis 5. Otepää loodusala kõlvikuline jaotus (Maa-ameti Eesti põhikaart 2014)

Joonis 6. Otepää loodusala kõlvikuline jaotus (Maa-ameti Eesti põhikaart 2014)

1.3. HUVIGRUPID

- **Keskkonnaamet (KeA)** - kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.
- **Keskkonnainspeksioon** - korraldab kaitsealal keskkonnaalast järelevalvet.
- **Kohalikud (turismi)ettevõtjad** – on huvitatud mitmekesise ja kvaliteetse turismiteenuse pakkumisest piirkonnas.
- **Vabaühendused** – on huvitatud koduasula heakorrast ja turvalisusest (kohalikud külaseltsid), aga ka loodusväärtuste säilimisest, mitmekesisest ja kvaliteetsest turismiteenusest. Erinevad külaseltsid viivad kodanikualgatuse korras ellu erinevaid projekte.
- **Loodushuvilised** – on huvitatud ala loodusväärtuste säilimisest.
- **Maaomanikud, piirkonna elanikkond** – maaomanikud on huvitatud maaomandi kasutamisest, sh metsa majandamisest, elanikkond on huvitatud koduasula heakorrast, aga ka kohaliku ressursi kasutamisest – jahipidamisest, marjade ja seente korjamisest, kalastamisest jms.
- **Omavalitsused** – eesmärgiks omavalitsuse tasakaalustatud ja sihipärane areng, mis vastab avalikele huvidele, säilitab piirkonna väärtused. Omavalitsused on huvitatud kvaliteetsest elukeskkonnast ja mitmekesistes puhkamise võimalustest.
- **Puhkajad, sportlased** – on huvitatud kvaliteetsete ja mitmekesiste puhkamise võimaluste ja spordiradade olemasolust ning juurdepääsust vaatamisväärsustele.
- **Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK)** – praktiliste looduskaitsetööde tegija riigimaadel ja ala külastuse korraldaja kaitseala väärtuste soodsa seisundi säilitamiseks ning tutvustamiseks.
- **Jahimehed** – on huvitatud alal jahi pidamisest.
- **Teadlased** – kaitseala maastiku ja elustiku uurimine, seire teostamine, samuti on teadlased huvitatud uurimistööde teostamise ja praktika läbiviimise võimalustest.

1.4. KAITSEKORD

Otepää hoiuala on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 15.12.2005 määrusega nr 311. Hoiualadele ei kehtestata eraldi kaitse-eeskirja, ala kaitsekord tuleneb looduskaitseesadusest. Vastavalt looduskaitseesadusele on hoiuala elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused. Kaitse-eeskirjast tulenevad nõuded ja üldised kitsendused on esitatud lisa 1. Looduskaitseesaduse § 14 näeb ette üldised arendustegevuse kitsendused kaitstavatel loodusobjektidel, konkreetsed hoiualade kohta kehtivad piirangud on esitatud § 32 ja 33. Peamised piirangud on seotud maakorraldustoimingute, planeeringute, ehitustegevuse, metsamajanduse ja teiste majandustegevustega.

Vastavalt Otepää looduspargi kaitse-eeskirjale (viimane redaktsioon võeti vastu Vabariigi Valitsuse 01.12.2016 määrusega nr 135, vt lisa 1) on looduspargi peamine eesmärk Otepää kõrgustikule iseloomulike loodus- ja pändmaastike ja looduse mitmekesisuse kaitsmine, säilitamine, taastamine, uurimine ja tutvustamine ning säästva puhkemajanduse ja elukeskkonna arengule ning tasakaalustatud keskkonnakasutusele kaasa aitamine. Looduspargi maa-ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripära ja majandustegevuse piiramise astmele kahekümne viieks sihtkaitsevööndiks (edaspidi ka *skv*, kokku 2382 ha) ja üheteistkümneks piiranguvööndiks (edaspidi ka *pv*, 19 832 ha). **Detailne informatsioon piirangutest, vajalikest ja lubatud tegevustest on toodud Otepää looduspargi kaitse-eeskirjas lisa 1.**

Arula, Hinnomäe, Hobusaare, Kolmjärve, Mädajärve, Niiluse, Pringi, Päidla, Päästjärve, Tsorro, Voki ja Välkjärve sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine loodusliku protsessina ja kaitstavate liikide elupaikade kaitse. Kaitstavad elupaigad on niiskuslembesed kõrgrohustud, siirde- ja õõtsiksood, allikad ja allikasood, liigirikkad madalsood, vanad loodumetsad, vanad laialehised salumetsad, rohunditerikkad kuusikud, okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel, soostuvad ja soo-lehtmetsad, siirdesoo- ja rabametsad ning jõed ja ojad. *Pülme, Tuisu, Harimäe, Kiriku, Kukemäe, Kääriku, Kösti, Palu, Pilkuse, Pühajärve, Risttee, Tõikamäe ja Vana-Otepää sihtkaitsevööndi* kaitse-eesmärk on seal välja kujunenud koosluste säilitamine, taastamine ja tutvustamine, looduse mitmekesisuse säilitamine, kaitsealuste liikide elupaikade ja kasvukohtade ning kaitstavate looduse üksikobjektide kaitse. Kaitstavad elupaigad on looduslikud rohketoitelised järved, niiskuslembesed kõrgrohustud, siirde- ja õõtsiksood, allikad ja allikasood, liigirikkad madalsood, vanad loodumetsad, vanad laialehised salumetsad, rohunditerikkad kuusikud, okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel, soostuvad ja soo-lehtmetsad, siirdesoo- ja rabametsad ning jõed ja ojad.

Vajalikud tegevused on Kiriku *skv*-s poollooduslike koosluste (edaspidi ka *plk*) esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu säilimist tagav tegevus – niitmine, loomade karjatamine või puu- ja põõsarinde harvendamine. Plk-de niitmine on lubatud alates 25. juunist, kui liigi tegevuskavas ei ole sätestatud teisiti. Arula, Kiriku, Vana-Otepää, Kukemäe, Kääriku ja Pilkuse *skv*-s on vajalik soo- ja metsakoosluste taastamiseks kraavide sulgemine, häilude rajamine ja maapinna mineraliseerimine.

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine.

Piiranguvööndite kaitse-eesmärgiks on liiva-alade vähetoitelised järved, vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalte kareda veega järved, vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved, looduslikult rohketoitelised järved, liigirikkad aruniidud lubjavaesel mullal, niiskuslembesed kõrgrohud, lamminiidud, aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud, siirde- ja õõtsiksood, liigirikkad madalsood ning jõed ja ojad. Piiranguvööndi metsa täiendav kaitse-eesmärk on maastikuilme ning metsakoosluse liigilise, struktuurilise ja vanuselised mitmekesisuse säilitamine. *Pühajärve ja Alevi pv* kaitse-eesmärk on suure miljöö- ja kultuurilise väärtusega maastiku kaitse, maastiku vaatelisuse säilitamine, looduse mitmekesisuse ja kaitsealuste üksikobjektide kaitse. *Neitsijärve, Annimatsi, Neeruti-Käpa, Mõrtsuka, Mägestiku, Pilkuse, Vanamõisa-Restu ja Otepää pv* kaitse-eesmärk on hästi säilinud pärandkultuurimaastiku elementide – alale iseloomuliku maakasutuse, piirkonnale omase asustusstruktuuri, arhitektuuripärandi ja maastikuilme – säilitamine, looduse mitmekesisuse, kaitsealuste liikide ja elupaikade kaitse ning kaitsealuste üksikobjektide kaitse. *Pargi pv* kaitse-eesmärk on Pühajärve mõisapargi kaitse.

Vajaliku tegevusena tuleb piiranguvööndites plk-de esinemisaladel erinevate tegevuste abil (niitmine, karjatamine, puu- ja põõsarinde harvendamine) hoida nende liigikoosseisu ja ilmet. Plk-de niitmine on lubatud alates 25. juunist, kui liigi tegevuskavas ei ole sätestatud teisiti. Pargi pv-s on pargi ilme ja liigikoosseisu säilimiseks vajalik pargi niitmine ja puu- ja põõsarinde kujundamine.

Metsa majandamisel on uuendusraie lubatud hall-lepikutes. Lage- ja uuendusraie lubamine ning langi suurused sõltuvad konkreetsest vööndist. Elupaigatüübile okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel vastavaid puistuid tohib majandada üksnes püsimeetsana.

Keelatud on puhtpuistute ja energiapuistute rajamine piiranguvööndis.

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas lubada püstitada paadisilda, anda projekteerimistingimusi ja ehitusluba ning rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja vee erikasutusluba, ehitusluba või ehitusteatist ning jahiulukeid lisasööta.

1.5. UURITUS

1.5.1 LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

1. **Otepää looduspargi maastikuline tzoneering.** Artes Terrae OÜ. Tartu 2009. Koostaja Nele Nutt.

Töö eesmärgiks oli analüüsida Otepää maastiku eripära, välja tuua säilinud väärtused ning koostada ettepanekud edaspidiseks toimimiseks nii, et maastikust ei saaks muuseum, aga säiliks piirkonna omapära.

2. **Päevaliblikad Otepää looduspargis.** Oniscus OÜ. Elva 2011. Koostaja Mati Martin.

Töös antakse ülevaade Otepää looduspargis leiduvatest päevaliblikatest.

3. **Valga maakonna kaitstavate looduse üksikobjektide inventuur.** Koostaja Udo Timm.
4. **Otepää looduspargi, Pühajärve pargi, Otepää hoiuala ja Hinnomäe väikekonnakotka püsielupaiga (Otepää loodusala) kaitsekorralduskava raames hooldatavate sihtkaitsevööndite seisundi hindamine vastavalt uuele kaitse-eeskirja eelnõule. Koosluste kujundustööde planeerimine (looduslikkuse taastamine).** Ekspertarvamus. Tartu 2012. Koostaja Anneli Palo.

Töös on antud hinnang Otepää looduspargi kavandatavate hooldatavate sihtkaitsevööndite seisundile.

5. **Otepää ümbruse järvede kompleksne uuring kaitsekorralduskava koostamiseks.** Projekti vastutav täitja Ingmar Ott. Tartu 2013.

Kaitsekorralduskava koostamise käigus uuriti 32 Otepää loodusala järve, mille uuringutulemused on aruandesse koondatud. Järvedele anti hinnang EL Veepoliitika Raamdirektiivi ja Loodusdirektiivi Natura 2000 järgi. (Uuring on kättesaadav aadressilt http://www.keskkonnaamet.ee/public/Otepaaj/Otepaaj_jarvede_lopparuanne_2013_kaitst.pdf)

6. **Otepää järvemaastik eile, täna, homme. 1999.** Toimetaja Aleksander Maastik.

Projekti algatamise tingis vajadus kaitsta Pühajärve Neitsijärvest lähtuva reostuse eest ning soov edendada Otepääd ümbritseva järvemaastiku puhkemajandust. Neitsijärve ning sellega ühenduses olevaid järvi ning kaht linnasisest veekogu uuriti ökoloogilisest, geoloogilisest ja ümbritseva maastiku seisukohast. Töö tulemusel koostati mitu Neitsijärve ja linnasiseste veekogude noorendamise tehnilist lahendust.

7. **Loodushoiuobjektide seisundi seire.**

Loodushoiuobjektide seisundi seire käigus hinnatakse RMK poolt majandatavatel külastuskorralduslikel punktobjektidel (nt telkimisalad, lõkkekohad, puhkekohad) pinnase ja alustaimestiku seisundit, alale juurdepääsu ning kasutust ja loodushoiuobjektidel kasvavate puude

inimtekkelisi kahjustusi. Seire intervall sõltub objektide seisundist ja võib olla objektil ning ajas muutuv. Otepää looduspargis on loodushoiuobjektide seisundi seire läbi viidud ühel korral 2010. aastal. Seiret viib läbi RMK külastuskorraldusosakond.

8. Külastajauuring.

Külastajauuringut viiakse läbi, et saada infot ala külastajate, nende arvamuste, ootuste ja käitumise kohta. Viimane külastusuuring Otepää looduspargis toimus 2010. aastal. Uuringut viib läbi RMK.

9. Külastusmahu seire.

Otepää looduspargis on külastusmahu seiret läbi viidud Harimäe vaatetorni juures, Murrumetsa matkarajal, Pilkuse lõkkekohta juures ning Pühajärve matkarajal. Külastusmahu seire viiakse läbi igal aastal ning võimalusel sellega nimetatud objektidel jätkatakse. Seiret viib läbi RMK külastuskorraldusosakond.

10. Uuring „Metsade rekreatiivse koormustaluvuse määramine ning kaitseabinõude kavandamine.“

Uuringu raames hinnatakse puude, pinnase ja taimkatte seisundit ning liigilist koosseisu, seejärel koostatakse majandamissoovitused rekreatsioonist tingitud kahjustuste ennetamiseks ja leevendamiseks. Otepää looduspargis on uuringut läbi viidud ainult ühel korral 2011. aastal. Uuringusse oli kaasatud neli Otepää looduspargi loodushoiuobjekti: Murumetsa matkarada, Angunina lõkkekohad (kaks lõkkekohta) ning Kooliranna lõkkekoht. Objektidel, millel ilmnevad tugevad rekreatiivsed kahjustused, teostatakse põhjalik uuring. Otepää looduspargi objektidel neid ei täheldatud ning sellest tulenevalt on objektidele uuringu raames antud majandamissoovitused, et objektide seisundit, visuaalset väljanägemist või külastajate ohutust veelgi parandada.

11. Otepää looduspargi maa-asustuse muutused. Pärnu-Tartu. 2006. Koostasid Toomas Kalda, Aivar Arik.

Töö peamiseks eesmärgiks oli välja selgitada, milline on olnud Otepää looduspargi eri piirkondade traditsiooniline asustusstruktuur. Töö käigus analüüsiti neljas etapis looduspargi asustuse ja kultuurmaastike muutusi alates 20. sajandi algusest kuni tänapäevani. Analüüsi tulemusena selgusid piirkonnad, kus asustusstruktuur on ümbritsevast paremini säilinud, samuti alad, mille struktuur on oluliselt muutunud.

1.5.2 RIIKLIK SEIRE

Alal asub kokku 72 riikliku seire jaama (neist 4 arhiveeritud).

Käesoleval ajal toimuvad Otepää looduslalal järgmised seired:

- ✓ hane, luige ja sookure seire (SJA6318000);
- ✓ jõevähk (SJA0045000);
- ✓ jõgede hüdrobioloogiline seire (SJA7008000, SJA5755000, SJA1479000, SJA6423000, SJA1963000, SJA4372000);

- ✓ jõgede hüdrobioloogiline seire, jõgede hüdrokeemiline seire (SJA3901000, SJA6711000, SJA1635000);
- ✓ kahepaiksed ja roomajad (SJA6856000);
- ✓ kaitsealuste seeneliikide seire (SJA7832000, SJA0043000, SJA1095000);
- ✓ maastike kaugseire (SJA9579000);
- ✓ meteoroloogiline seire (SJA7343000);
- ✓ metsa ja metsamuldade seire (SJA2722000);
- ✓ ohustatud soontaimed ja samblaliigid (SJA4583000, SJA3635000, SJA1335000, SJA2714000);
- ✓ ohustatud taimekoosluste (Natura 2000 kooslused) seire (SJA0909000, SJA6509012, SJA6509019, SJA6509020, SJA6509009, SJA6509006, SJA6509010, SJA6509002, SJA6509007, SJA6509018, SJA6509022, SJA6509014, SJA6509013, SJA6509013, SJA6509008, SJA6509016, SJA6509003, SJA6509015, SJA6509005, SJA6509011, SJA6509021, SJA6509004, SJA6509001, SJA6509000, SJA6509023, SJA4203001, SJA4203002, SJA4203000);
- ✓ põhjavee tugivõrgu seire (SJA1785000, SJA1365000, SJA3167000);
- ✓ röövlinnud (SJA9028000);
- ✓ raskmetallide sadenemise bioindikatsiooniline hindamine (SJA0968000);
- ✓ rähnide seire (SJA7064000, SJA0484000);
- ✓ saarmas ja kobras (SJA6407000, SJA1527000);
- ✓ sademete keemia (SJA4592000);
- ✓ valitud elupaikade haudelinnustik (SJA8453000);
- ✓ valitud elupaikade talilinnustik (SJA3603000, SJA4280000, SJA4195000);
- ✓ väikejärvede seire (SJA6202000, SJA9772000, SJA1827000, SJA2821000, SJA7799000, SJA4014000).

Siiani toimunud seirete ning edaspidi toimuvate seirete ning nende intervallide kohta küsiti infot Keskkonnaagentuuri Keskkonnaseire büroolt. Info toimunud seirete, seireintervallide ning edaspidi toimuvate seirete kohta on esitatud tabelis 1. Mõnede seirete puhul selgub seire toimumine edaspidi.

Tabel 1. Seired Otepää looduslal (info Keskkonnaagentuuri Keskkonnaseire büroolt, Keskkonnaametilt)

Seireprogramm	Seire intervall ning toimunud seire	Märkused
Haned, luiged ja sookurg	3 aastat (2003, 2006, 2009, 2012 jne)	Seireintervall 3 aastat, Otepää looduspargis sookurgede pesitsusaegne arvukus
Jõevähk	2 aastat (2006, 2008, 2010, 2012 jne)	2014, 2016 jne
Jõgede hüdrokeemiline seire, jõgede hüdrobioloogiline seire	erinevad jõelõigud Väikesel Emajõel - viimati seire 2006. aastal erinevad jõelõigud Elva jõel- 2007	

Seireprogramm	Seire intervall ning toimunud seire	Märkused
	Kaarnaoja- osaliselt operatiivseire-2007, 2010	2014. Operatiivseire edasine vajadus selgub pärast seire tulemusi
Kahepaiksed ja roomajad	2009, 2010, 2011, 2012, 2013	igal aastal
Kaitsealuste seeneliikide seire	2008, 2009, 2010, 2011, 2012	igal aastal
Maastike kaugseire	tehakse satelliitidelt	
Meteoroloogiline seire	igal aastal	igal aastal
Metsa ja metsamuldade seire	igal aastal	igal aastal
Ohustatud soontaimed ja samblaliigid	2006, 2011	mõõtepunktid valitakse edaspidi vastavalt koostamisel olevale seirekavale
Ohustatud taimekoosluste (Natura 2000 kooslused) seire	2006, 2009	mõõtepunktid või seirealad valitakse üle-Eesti juhuvaliku põhimõttel
Põhjavee tugivõrgu seire	alates 2007. aastast igal aastal	igal aastal
Raskmetallide sadenemise bioindikatsiooniline hindamine	2006	2015
Rähnide seire	alates 2007. aastast igal aastal	igal aastal
Röövlinnud	igal aastal	igal aastal
Saarmas ja kobras	2006, 2007, 2012	saarmas - mõõtepunktid valitakse üle-Eesti juhuvaliku põhimõttel, arvukus ja levik modelleeritakse
Sademetete keemia	igal aastal	igal aastal
Valitud elupaikade haudelinnustik	paus alates 2006. aastast	võimalik jätkumine
Valitud elupaikade talilinnustik	2008, 2010, 2012	võimalik jätkumine 2 aastase intervalliga
Väikejärvede seire	erinevad järved 2010, 2011, 2013	2014
Linnudirektiivi II lisa liikide seire		Eesti Ornitoloogia Ühingu poolt koostatud linnualade edasise seire või re-inventeerimise kava kohaselt on Otepääl plaanitud LiD II lisa liikide seire 2018

1.5.3 INVENTUURIDE, SEIRETE JA UURINGUTE VAJADUS

- Otepää loodusala vooluveekogude inventuur.

Vooluveekogude elupaigalise väärtuse ja seisundi hindamiseks tuleb läbi viia välitööd. Hinnata tuleb nii vooluveekogude väärtust elupaigana kui ka kaitsealuste liikide elupaigana.

Esmajärjekorras tuleb inventeerida Otepää loodusala territooriumile jäävad Elva jõe (23,7 km) ja Väikese Emajõe (7,3 km) lõigud, mis on kantud lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse ning lisaks ka Elva jõe lõik, kus on registreeritud kaitsealuste liikide leiukohad (III kategooria liik hink ja II kategooria liik paksukojaline jõekarp). Inventuuri käigus tuleb registreerida kopratammid ning kavandada meetmed edaspidiseks tegevuseks.

- Maakasutuse seire maakasutuse trendide jälgimiseks.

Looduslike rohumaa ümberkünd, monokultuuride rajamine ja teised intensiivse põllumajanduse ilmingud vähendavad kaitse-eesmärgiks olevatele põllulindudele sobiva elupaiga pindala ja kvaliteeti. Otepääl tuntav üksikutes piirkondades (Nõuni ja Räbi ümbrus, Pilkuse küla). Seire on vajalik maakasutuse trendide jälgimiseks ja nende analüüsimiseks. Enne seirega alustamist on vajalik välja töötada seire metoodika.

- Otepää looduspargi maakatte/kasutuse andmebaasi koostamine ja pärandmaastike tsoneering.

Kaitsekorralduskava koostamise käigus ilmnes vajadus koostada Otepää looduspargi ajaloolise maakasutuse analüüs ja pärandmaastike tsoneering ajaloolise maakasutuse/maakatte püsivuse ja muutuste alusel ning koostada soovitud määratud tsoonide edaspidiseks korralduseks ja kaitseks. Maakasutuse analüüs peaks hõlmama vähemalt viimast 100 aastat ja sisaldama maakatte ülevaadet 4-6 ajaperioodist. Otepää looduspargi varasemad uurimistööd pärandkultuurmaastiku valdkonnas keskenduvad kitsalt asustusstruktuurile ja selle muutustele küla hoonestuspiirkonnas (Nutt 2009) või olnud väga üldistavale tulemusele suunatud – pärandmaastike üldine tsoneering (Kalda ja Arik 2006). Maakatte muutuste andmebaasi, mida igapäevases töös kaitseala valitsemisel kasutada, ei ole kumbki uurimistöö loonud. Soovitav andmebaas võimaldaks paremini hinnata looduskaitseväärtusi: põliseid metsaalasid, kunagisi poollooduslike rohumaid ning nende paiknemist suuremas mõõtkavas; kavandada vajalikku ja paremini põhjendatud kaitsekorraldust. Uuringu soovitud annaksid üldiseid suuniseid tegevuste elluviimisel maastiku väärtusklasside põhisealt. Selline andmebaas on väga edukalt kasutusel olnud Lahemaa rahvusparkis ja on koostamisel Matsalu ja Vilsandi rahvusparkis.

- Nõtke näkirohu kasvukohaks olevate veekogude valgalade reostusallikate uuring

Nõtke näkirohu kasvukohtadest Päidla Suurjärvel ja Ahvenjärvel tuleb võtta setteproovid ning läbi viia sissevoolude ja valgalade reostusallikate uuring. Kui ilmneb reostus, tuleb see lõpetada.

- Vingerja elupaikade inventuur.

Vingerjas on Otepää loodusala üheks kaitse-eesmärgiks, samas keskkonnaregistri andmetel liiki alal ei leidu. Liigi leviku täpsustamiseks on vaja läbi viia inventuur. Otepää loodusala vooluveekogude inventuuri käigus kontrollida ka vingerja võimalikku esinemist jõgedes.

Kirjanduse alusel on vingerja elupaigaks kõige sobivamad seisva või peaaegu seisva veega mudase (kohati liivase) põhjaga veekogud – eelkõige umbjärved, tiigid, jõgede alamjooksude aeglase veevooluga abajad, mis on inimtegevusest ja röövkaladest puutumata. Samas on interneti kodulehekülgede alusel vingerjat kerge oma kodutiigis või akvaariumis kasvatada. Vingerjas on väga tundlik reostuse suhtes. Vingerja püüdmiseks sobib nakkevõrk võrgusilma suurusega kuni \varnothing 15 mm (sõlmest sõlmeni). Selline võrk on näiteks ka sektsioonvõrk oma väikesesilmaliste osadega. Vingerjas on aktiivne valdavalt öisel ajal, samuti õhurõhu muutuse perioodil. Liik jääb sageli tabamata ka teaduslikku elektriaparaati kasutades paljudes talle tüüpilistes biotoopides püüdes, kui kaevub mutta. Vingerja inventuur tuleb läbi viia järgmistes järvedes: Nõuni, Pühajärv, Alevi, Nüpli, Neitsijärv, Kaarna, Pilkuse, Mäha, Kääriku, Arula Perajärv.

- Loodushoiuobjektide seisundi seire (vt täpsemalt ptk 1.5.1).
- Külastajauuring (vt täpsemalt ptk 1.5.1).
- Külustusmahu seire (vt täpsemalt ptk 1.5.1).
- Oluliste soode taastamiskavade koostamine - Kortina (Kuresoo) soo, Sakssoo.

Taastamiskavade koostamisel tuleb hinnata alade mõjutatust kuivendussüsteemidest ning määratleda tegevused alade looduslikkuse taastamiseks. Töö käigus tuleb kaardistada kaitseala ja ka sellest väljaspoole jäävate maaparandussüsteemide need osad, mille rekonstrueerimine või hoiutööd võivad mõjutada kaitseala.

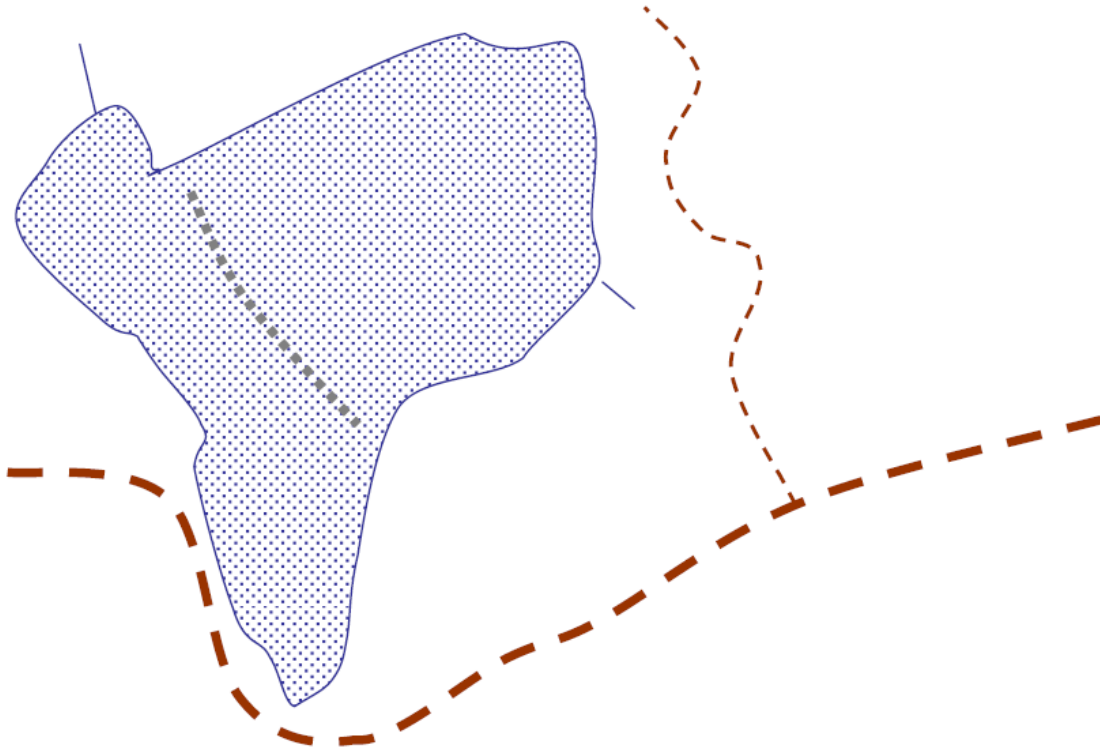
- Nõtke näkirohu seire

Iga-aastane riiklik seire Päidla järvedes vähemalt viie aasta vältel, et selgitada, kuivõrd elujõuline ja ilmastikust sõltuv on sealne asurkond, edasine seire sagedus ja vajadus selgub seire käigus. Näkirohu seire raames 2016 tuleb selgitada, kas Päidla Suurjärvest on võimalik saada seemneid idanemiskatseteks ilma populatsiooni ohustamata. Juhul, kui seemneid on võimalik saada, saab alustada idanemiskatsetega (ettevalmistus kunstlikuks liigi paljundamiseks ning taasasustamiseks).

- Mäha järve seire

Mäha järve tervendamise eel on läbi viidud keskkonnamõju hindamine (Keskkonnamõju hindamine Mäha järve tervendamise (parendamise) projektile ja selles kavandatud tegevuste keskkonnamõjule). Töö tellijaks oli SA Mäha Küla Arendus, töö teostajaks Loodushoiu Ühing LUTRA. Keskkonnamõju hindamise aruandele tuginedes on väljastatud vee erikasutusluba L.VV/321491, mille kohaselt oli vajalik võtta enne tööde teostamist, tööde perioodil (muda pumpamise kesksel perioodil) ja peale tööde lõppemist vee analüüsid, mis peavad sisaldama järgmisi vee komponentide näite: BHT₇, NH₄, üld N, üld P ja hõljuvaine. Kolme aasta vältel peale

saneerimistöõde lõppu tuleb läbi viia kalastiku seire, milleks on soovitatud kasutada keskkonnamõju hindamise aruandes välja toodud meetodikat. Seirepüük annab piisava ülevaate järve kalastikust ja selles toimuvatest muutustest, kui seda teostada mitu aastat järjest ja vajadusel hiljem ka suurema 2-5 aastase intervalliga. Teostatava töö meetodika peab olema järjepidev ja võrreldav seni läbiviiduga.

Joonis 7. Mäha järve seirevõrkude liini paiknemine

Seire kohaks (joonis 7) on valitud põhja-lõuna suunaline seirevõrkude liin järve keskosas. Kasutatakse ühte sektsioonvõrku (Nordic) ja kaheksat eri silmamõõduga seirevõrku.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. ELUSTIK

2.1.1 SEENED

2.1.1.1 LIMATÜNNIK (SARCOSOMA GLOBOSUM)

Ke – jah, LoA – ei, LoD – ei, I kat¹

Limatünnik on ohualdis liik (eElurikkus). Keskkonnaregistri andmetel on liigil registreeritud 113 leiukohta, neist kolm asuvad Otepää looduspargis. Seene viljakehad ilmuvad enamasti aprillis, kuid neid võib esineda ka juba jaanuarist-veebbruarist, sõltuvalt ilmastikuoludest. 2011. aastal Nüpli seirealadelt liigi viljakehi ei leitud. 2012. aastal leiti Nüpli seirealadel 4 viljakeha.

Piiranguvöönd ei pruugi tagada liigi elupaiga soodsa seisundi säilimist juhul, kui kaitseala valitseja ei keela lageraiet kui ühte olulisemat limatünniku ohutegurit. Liik ei talu ka samblakatte rikkumist, mistõttu on ohuteguriks ka hooldus- ja sanitaarraie (Sell 2013). Matkaradade kavandamisel ja külastuse suunamisel tuleb vältida liigi leiukohti. Olemasolevad rajad on liigi leiukohtadest ca 180 m kaugusel. Sõidukite (s.h maastikusõidukitega) liiklemine liigi leiukohtades kahjustab liigi leiukohta (pinnasekahjustus).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on säilinud kolm limatünniku kasvukohta.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on säilinud kolm limatünniku kasvukohta.

Mõjutegurid ja meetmed

- Raied

Meede: uue kaitse-eeskirja kehtestamine

2.1.1.2 PURPUR-MAAKEEL (GEOGLOSSUM ATROPURPUREUM)

Ke – jah, LoA – ei, LoD – ei, II kat

Purpur-maakeel on äärmiselt ohustatud liik (eElurikkus). Keskkonnaregistri andmetel on liigil registreeritud 5 leiukohta, neist kaks asuvad Otepää looduspargis. Otepää looduspargis on liigi viimased vaatlused toimunud 2004. aastal. Ohuteguriks on niitude, karjamaade võsastumine niitmise või karjatamise lakkamisel. Liigile sobivateks elupaikadeks on aruniidud, metsataimkond (eElurikkus). Üks liigi leiukoht asub põllumaal (2012. a oli rapsipõld) ning on seetõttu ilmselt

¹ Kat - kaitsekategooria, Ke- liik on kaitseala kaitse-eesmärgiks, LoA- liik on loodusala kaitse-eesmärgiks, LoD – Loodusdirektiivi lisas olev liik, LiA – linnuala, LoA - loodusala.

hävunud. Kintslu püsielupaik asub osaliselt poollooduslikul kooslusel. EELISE andmetel on purpurmaakeel Otepää looduspargis kaks leiukohta.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: liigi esinemine kaitsealal vähemalt ühes kasvukohas.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: liigi esinemine kaitsealal vähemalt ühes kasvukohas.

Kaitsekorralduslikke meetmeid ei planeerita.

2.1.2 SOONTAIMED JA SAMBLAD

Otepää looduspargi territooriumil leidub arvukalt looduskaitsealuseid soontaim- ja samblaliike. Olulisim liik on ilmselt nõtke näkirohi (*Najas flexilis*), mis kindlalt esinebki Eestis viimastel aastatel vaid Päidla Suurjärves Otepää looduspargis, see liik on Eestis äärmiselt ohustatud ja vajab kiireid kaitsemeetmeid. Lisaks sellele väärivad mainimist kollane kivirik, rohkesti haruldasi ja tavalisemaid käpalisi, II kategooria samblaliik roheline kaksikhammas jt. Kokku on kaitse-eesmärkides ära toodud 16 soontaim- ja 6 samblaliiki. Lisaks kaitse-eesmärkides nimetatutele leidub Otepää looduspargis veel järgmisi III kaitsekategooria taimeliike: kahkjaspunane ja vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*, *D. fuchsii*), roomav öövilge (*Goodyera repens*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*), laialehine neiuvaip (*Epipactis helleborine*), suur käöpõll (*Listera ovata*), kahelehine ja rohekas käokeel (*Platanthera bifolia*, *P. chlorantha*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), künnapuu (*Ulmus laevis*), karukold (*Lycopodium clavatum*), ungrukold (*Huperzia selago*) ja müür-nokksammal (*Rhynchostegium murale*). Ükski neist pole väga ohustatud Eestis ega kaitsealal ja seega ei vaja need ka kaitse-eesmärkidesse lisamist ega kaitsemeetmeid. Allpool käsitletakse vaid kaitse-eesmärkides leiduvaid liike.

Vaadates kaitsealal esinevaid kaitsealuseid taimeliike, on kõige olulisemateks kasvukohtadeks Päidla järved (nõtke näkirohi) ja kaitsealal rohkesti esinevad väikesed allika-, õõtsik jm madalsood (paljud kaitsealused liigid). Viimaste kaitse peaks looduspargis olema tagatud, kuna uute maaparandussüsteemide rajamine on keelatud. Lisaks sellele on mitmete liikide seisukohalt oluline ka vanade metsade kaitse, mis sihtkaitsevööndites on tagatud, kuid piiranguvööndis tuleb tähelepanelikult jälgida metsamajanduskavadesse planeeritud raieid kaitsealuste liikide kasvukohtade ümbruses ning neid vastavalt vajadusele reguleerida. Samuti on mõnede liikide seisukohalt oluline poollooduslike koosluste hooldamine.

2.1.2.1 NÕTKE NÄKIROHI (*NAJAS FLEXILIS*)

Ke - jah, LoA – jah, Lod II, I kat

Nõtke näkirohi (*Najas flexilis*) on äärmiselt ohustatud liik (EPN 2008, eElurikkus), hemerofoobne (Kukk 1999). Taim on üheaastane ja paljuneb ainult seemneliselt (Klotz jt 2002), kasvukohaks on pehmevelised mesotroofsed järved (Mäemets 2011). Nõtke näkirohi on üldlevikult põhjapoolkeral, kuid levinud hajusalt (Anderberg & Anderberg).

Esmakordselt 1972. a, viimati 2005. a leitud Helle Mäemetsa poolt Päidla Suurjärves e. Näkijärves. 2005. aastal leitud nõtke näkirohtu madalvees põhjakalda puhkekoha juurde tehtud sillakese juures, kus põhja oli hiljuti puhastatud (Ott 2006). 2013. aastal läbi viidud Otepää järvede uuringu käigus liiki ei leitud (Ott 2013).

1991. a leiti ka Päidla Ahvenjärvest, kuid pärast seda pole enam leitud. Eestis on peale Otepää looduspargi veel ainult kaks leiukohta, mis aga on vaid ühekordsed leiud. Seega on Otepää looduspark nõtke näkirohu peamine kasvuala ja liigi säilimisel ülimalt oluline. Ohuks on Otepää looduspargi järvedes eelkõige eutrofeerumisel toimuv suurekasvuliste taimede ja mändvetika pealetung nõtke näkirohu kasvukohtadele. Liigi halba seisundit on soodustanud ka lühikesed jahedad suved, mille tõttu õitsemine ja seemnesaak on ikaldunud (Mäemets 2011). Kuna liik on Eestis nii ohustatud, tuleks lisaks muudele meetmetele katsetada ka liigi kunstlikku paljundamist ja taasasustamist. Olulisemaks mõjuteguriks on järvede eutrofeerumine ja selle tagajärjel toimuv suurekasvuliste taimede ja mändvetika pealetung nõtke näkirohu kasvukohtadele. Kui aeg-ajalt ei teki 0,5-2 m sügavusvööndis lagedaid alasid, pole loota taime olukorra paranemist. Vajalik on Päidla Suurjärve ja Ahvenjärve vee pH ja biogeenide sisalduse ning setete uuring. Vajalik on järvedesse sissetuleva vee kontroll ja (kui see ilmneb) reostuse lõpetamine ning mändvetikate eemaldamine nõtke näkirohu mõnest varasemast kasvupiirkonnast, kus võiks oletada seemnete olemasolu settes. Esialgu võiks katsetada seisundi parandamist Ahvenjärves. Päidla Suurjärve ainsa kindlama populatsiooniga ei ole hea riskida, sest paksu mändvetikamassi eemaldamine keerutab põhjast üles sette ning võib kaasa tuua ettenägematu tagajärgi. Mändvetikate eemaldamist teha ettevaatlikult ning setteid lõhkuda minimaalselt.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Päidla Suurjärves on nõtke näkirohu populatsioon säilinud ja arvukus on suurenenud, populatsioon on taastunud Ahvenjärves.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Päidla Suurjärves on säilinud nõtke näkirohu populatsioon.

Mõjutegurid ja meetmed (Mäemets 2011 järgi)
- Järvede eutrofeerumine

Meetmed:

- Nõtke näkirohu kasvukohaks olevate veekogude valgalade reostusallikate uuring ja vastavalt seisundi parandamine.
- Mändvetikate eemaldamine.

2.1.2.2 KAUNIS KULDKING (*CYPRIPEDIUM CALCEOLUS*)

Ke – jah, LoA – ei, Lod II, II kat

Kaunis-kuldking on Eestis aeglaselt langeva arvukusega, ohulähedane liik (EPN 2008, eElurikkus). Liik on üldlevikult põhjapoolkeral (Anderberg & Anderberg). Taim on mitmeaastane, paljuneb nii seemneliselt kui ka vegetatiivselt (Klotz jt. 2002). Kaunis-kuldking kasvab hõredates

metsades, sobivad nii loometsad kui ka laane-, salu- ja kõdusoometsad. Keskkonnaregistri andmetel oli 2008. aastal kaitsealal 2 leiukohta, üks neist vaid ühe generatiivse isendiga, teises 9 isendit. Liigi üldisteks ohuteguriteks on metsamajanduslik tegevus, põllumajanduslik tegevus ja noppimine dekoratiivsuse tõttu. Kuna liik eelistab hõredaid metsi ja soodsaimates kasvukohtades peaks kuldkingani jõudma 25% täisvalgusest (Kull 2012), siis ohuks on nii metsa liituse suurenemine näiteks alusmetsa tihenemise tulemusel kui ka lageraiet või liiga intensiivsed hooldusraied. Raiete osas saab kaitseala tingimustes ohtu vältida, kuna kaitse-eeskirja kohaselt kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Liigse kinnikasvamise vältimiseks tuleb kaitseala suuremas leiukohas Mägestiku külas iga 5 aasta tagant hinnata metsa liitust ja vastavalt sellele hooldusraie vajadust ning vajaduse ilmnemisel see siis ka teostada. Teine, vaid ühe generatiivse isendiga leiukoht ei ole perspektiivikas, sest Eesti tingimustes on näiteid, et õitsvate võsude alla 50% osakaal täiskasvanud võsudest populatsioonis ei taga selle pikaajalist säilimist (Kull 2012) ja seega ei ole mõttekas sealset elupaika hooldada. Noppimise ohtu aitab vähendada loodushariduslik tegevus. Noppimine ei ole üldiselt kauni kuldkinga puhul Eestis eriti suur probleem, sest liik on suhteliselt hästi tuntud kui kaitsealune liik. Metsateatiste andmisel tuleb jälgida, et kauni kuldkinga kasvukohas Mägestiku külas ei tehtaks lageraiet ega hooldusraiet, kus metsa liitus langeb alla 0,6.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on säilinud kauni kuldkinga kasvukoht.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on säilinud kauni kuldkinga kasvukoht.

Mõjutegurid ja meetmed

- Mägestiku kasvukohas metsa lageraie või liigne hooldusraie, mille käigus liitus langeb alla 0,6.

Meede: metsade majandamise suunamine.

2.1.2.3 SOOHIILAKAS (*LIPARIS LOESELII*)

Ke – jah, LoA – ei, Lod II, II kat

Soohiilakas on Eestis väheneva arvukusega ohualdis käpeline (EPN 2008, eElurikkus), mis kasvab madalsoodes. Üldiselt levinud põhjapoolkeral (Anderberg ja Anderberg). Soohiilakas on hemerofobne (Klotz jt. 2002, Kukk 1999) mitmeaastane taim, mis paljuneb nii seemnetega kui ka vegetatiivselt (Klotz jt. 2002). Kaitsealal on 6 leiukohta, mis asuvad õõtsik-madalsoodes ja allikasoodes. Soohiilaka arvukuse ja seisundi kohta kaitsealal keskkonnaregistris andmed puuduvad. Peamine oht liigile on soode kuivendamine ja turba võtmine, mis kaitsealal on välistatud. Samas on soohiilakas tundlik liigsele karjatamisele ja tallamisele (Klotz jt. 2002), see aga kaitsealal ohuks pole. Vajalik on läbi viia kaitseala leiukohtades inventuur, et hinnata liigi arvukust ja seisundit ning selle aluse kavandada edaspidine seire.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: liik on säilinud leiukohtades kaitsealal (6 leiukohta).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: liik on säilinud kõigis leiukohtades kaitsealal (6 leiukohta).

Mõjutegurid ja meetmed

+ Arvel olevaid kuivendussüsteeme leiukohtades ja nende vahetus läheduses pole teada.

2.1.2.4 KOLLANE KIVIRIK (*SAXIFRAGA HIRCULUS*)

Ke – jah, LoA – ei, LoD II, II kat

Kollane kivirik on Eestis väheneva arvukusega ohustatud liik (EPN 2008, eElurikkus) ning levinud Euraasias ja Põhja-Ameerikas, hajusalt (Anderberg & Anderberg). Kollane kivirik on mitmeaastane taim, mis paljuneb nii seemnetega kui vegetatiivselt (Klotz jt. 2002). Kasvukohaks on madal- ja siirdesood, eriti allika- ja õõtsiksood ning sooniidud. Peamisteks ohuteguriteks on niitude võsastumine, metsastumine ja soode kuivendamine (EPN 2008, eElurikkus). Liik on Eestis hemerofoobne, muidu mitte (Kukk 1999, Klotz jt. 2002). Tegemist on stressistrateegiaga liigiga, mis tähendab, et ta on konkurentsiohne (Klotz jt. 2002). Selle tõttu võib sooniitude niitmine (konkurentsi vähendamine) soodustada liigi esinemist. Kaitsealal on keskkonnaregistri järgi vaid kaks leiukohta, ekspert Anneli Palo hinnangul aga 14 leiukohta. Otepää looduspargi taimkatte inventuur, mille käigus need leiti, on tehtud juba 2006. a, kuid andmed on keskkonnaregistrisse seni kandmata. 2011. aasta seire käigus leiti teadaolevast leiukohast hinnanguliselt 40 taime, neist pooled generatiivsed, üldhinnang seisundile oli rahuldav, hoida tuleb ala veerežiimi ning jälgida seisundit (Kattai 2011). Kaitsekorralduslikuks meetmeks võiks olla sooniitude hooldamine poollooduslike koosluste (maastike) hooldamise raames, et võimaldada liigile uusi kasvukohti.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on säilinud vähemalt üks kollase kiviriku kasvukoht vähemalt 40 taimega.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk:

1. Otepää looduspargis on säilinud vähemalt üks kollase kiviriku kasvukoht vähemalt 40 taimega.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Praegustel andmetel olemasolevaid maaparandussüsteeme kasvukohtades teada ei ole.

- Sooniitude võsastumine, metsastumine.

Meede: kaitsealuste taimede kasvukohtade hooldus.

2.1.2.5 KÕDU-KORALLJUUR (*CORALLORHIZA TRIFIDA*)

Ke – jah, LoA – ei, LoD ei, II kat

Väheneva arvukusega ohustatud käpaline (EPN 2008, eElurikkus) allika- ja madalsoodes, mida peamiselt ohustab soode kuivendamine ja turba võtmine, mis on kaitsealal välistatud. Nii Eestis kui mujal hemerofobne (Kukk 1999, Klotz jt. 2002), seega kindlasti inimtegevuse suhtes tundlik. Kõdu-kollajuur on tsirkumpolaarse levilaga (Anderberg & Anderberg) ning paljuneb nii seemnetega kui ka vegetatiivselt (Klotz jt. 2002). Otepää looduspargis on 5 leiukohta, millest üks on rohke isendite arvuga (25). Erilist tähelepanu tuleb pöörata kõige suurema isendite arvuga leiukoha säilimisele, kuna selles on geneetiline mitmekesisus kõige suurem. Liigi seisundit kaitseala ei jälgita, vajalik on seire.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: liik on säilinud viies leiukohas kaitsealal.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: liik on säilinud viies leiukohas kaitsealal.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Arvel olevaid kuivendussüsteeme kasvukohtades ei ole teada.

2.1.2.6 KARVANE MAARJALEPP (*AGRIMONIA PILOSA*)

Ke – jah, LoA – jah, LoD II, III kat

Karvane maarjalepp on Eestis stabiilse arvukusega, üldiselt ohuväline (EPN 2008, eElurikkus). Taim on mitmeaastane ning levinud Ida-Euroopas ja Aasias. Otepää looduspargis on Karvasel maarjalepal EELISE andmetel 22 leiukohta, arvukus mõnest isendist kuni 250-ni, paljudes leiukohtades arvukus teadmata ning seisund enamasti hea. Kasvukohaks on peamiselt pärisaruniidud, aga sageli esineb ka teede ääres, sh enamasti ka kaitsealal, seega otseselt häirimine teda ei ohusta. Kuid esinemine peamiselt teede ääres on märgiks sellest, et muid kasvukohti niitude näol on väheks jäänud tõenäoliselt võsastumise tulemusena. Karvane maarjalepp ei esine kaitsealal arvele võetud poollooduslikes kooslustes, kuid mõned kasvukohad on kaitsealal teada metsalagendikel (enamasti endised heinamaad) ja endistele heinamaadele viivate teede ääres. Seega võib poollooduslike koosluste hooldamine ja taastamine kaitsealal soodustada liigi levikut.

2011. aasta seire käigus Kääriku leiukohast liiki ei leitud. Taimed on varasemalt paiknenud niidul, kuid seda küntakse aeg-ajal ning ilmselt seetõttu liiki alalt enam ei leitud. Kaitsekorraldusliku soovitusena oleks oluline tähtsamates karvase maarjalepa kasvukohtades maaharimise lõpetamine. Ala põllumajanduslikku kasutusse võtmise korral võib kasvuala hävida. Palupera leiukohas kasvab liik vanal niidule viival teel ning hooldamata niidul. Seire käigus leiti ca 120 isendit. Liigi Palupera leiukohas on ohuteguriks võsa pealetung (nõrk ohutegur), heinamaad on tarvis aeg-ajal niita, et see liiga intensiivselt ei võsastuks. Tulevikus võib võsa peale tungides ala väärtus kahaneda. Pühajärve leiukohas võimalikuks ohuteguriks on ala kinni kasvamine (Kattai 2011). Üldiselt peab liigi kasvukohas puu- ja põõsarinde liituvus olema vahemikus 20 – 40 %. Õitsemiseks vajab liik piisavalt niiskust ja mitte liiga intensiivset valgust, seega ei tohi liigi kasvukohast võsa täielikult eemaldada (Leht, M 2011).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: säilinud on vähemalt 20 karvase maarjalepa kasvukohta.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: säilinud on vähemalt 20 karvase maarjalepa kasvukohta

Mõjutegurid ja meetmed

- Niitude, teeäärte jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel.

Meede: Kaitsealuste taimeliikide kasvukohtade hooldus.

2.1.2.7 ROHELINE KAKSIKHAMMAS (*DICRANUM VIRIDE*)

Ke – jah, LoA – jah, LoD II, II kat

Roheline kaksikhammas on Eestis täpsustamata arvukusega ohulähedane samblaliik (EPN 2008, eElurikkus). Tegemist on hemerofobse vanade metsade tunnusliigiga (Trass jt. 1999), mis kasvab lehtpuude tüvedel, kuid Pühajärve saartel esineb ka mahalangenud vanadel tüvedel ja kõdupuidul. Liigi ohuteguriteks võib olla puuliikide osakaalu muutmine metsades, metsade vanuse muutumine, vanade metsade ja suurte puude kadumine, lageraied, aga ka mahalangenud tüvede eemaldamine. Rohelist kaksikhammast on Otepää looduspargis leitud Pühajärve saartelt. Pühajärv koos saartega paikneb sihtkaitsevööndis, kus on raied keelatud. Samas tuleb jälgida, et konkreetsete leiukohtade ümbrus püsiks muutumatuna.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: liik on säilinud Pühajärve saartel 5 leiukohas.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: liik on säilinud Pühajärve saartel 5 leiukohas.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Kasvamine sihtkaitsevööndis, kus raied on keelatud.

- Külastajate poolt lamapuidu eemaldamine, ebaseaduslike lõkete tegemine saartel.

Meede: külastuse suunamine.

2.1.2.8 LÄIKIV KURDSIRBIK (*HAMATOCALIS VERNICOSUS*)

Ke – jah, LoA – jah, LoD II, III kat

Läikiv kurdsirbik on ohulähedane, Eestis täpsustamata arvukusega samblaliik (EPN 2008, eElurikkus). Liik esineb allikavee mõju all olevatel aladel ning järvede kallastel, enamasti õõtsikutel maapinnal. Läikiva kurdsirbiku ohuteguriteks võivad olla soode kuivendamine ja turba võtmine, mis kaitsealal on välistatud. Ohuteguriteks võivad olla ka veerežiimi muutused, veekogu eutrofeerumine või muu veekvaliteedi muutus. Otepää looduspargis on keskkonnaregistri andmetel kaks leiukohta ning olemasolevaid kuivendussüsteeme kasvukohas ei ole.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: liik on säilinud kahes leiukohas.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: liik on säilinud kahes leiukohas.

Mõjutegurid ja meetmed

Kaitsekorralduslikke meetmeid ei rakendata.

2.1.2.9 SOOKÄPP (*HAMMARBYA PALUDOSA*)

Ke – jah, LoA – ei, LoD ei, II kat

Sookäpp on väheneva arvukusega eriti ohustatud käpeline (EPN 2008, eElurikkus) allika- ja madalsoodes, mida peamiselt ohustab soode kuivendamine ja turba võtmine, mis on kaitsealal välistatud. Olemasolevaid kuivendussüsteeme sookäpa kasvukoha läheduses ei ole. Eestis on liik hemerofobne (Kukk 1999), mujal mitte väga (Klotz jt. 2002). Sookäpp on levinud peamiselt Põhja-Euroopas (Anderberg & Anderberg) ning paljuneb peamiselt vegetatiivselt, harva ka seemnetega (Klotz jt. 2002). Otepää looduspargis on üks teadaolev sookäpa leiukoht 47 isendiga.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: liik on säilinud ühes leiukohas vähemalt 47 isendiga.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: liik on säilinud ühes leiukohas vähemalt 47 isendiga.

Mõjutegurid ja meetmed

Kaitsekorralduslikke meetmeid ei rakendata.

2.1.2.10 KUNINGA-KUUSKJALG (*PEDICULARIS SCEPTRUM-CAROLINUM*)

Ke - jah, LoA – ei, LoD ei, III kat

Kuninga-kuuskjalg on ohustatud väheneva arvukusega liik (EPN 2008, eElurikkus), mis kasvab soostuvatel niitudel ja madalsoodes. Liik on levinud Euraasias (Anderberg & Anderberg). Tegemist on mitmeaastase taimega, mis paljuneb seemnetega (Klotz jt. 2002) ning on hemerofob kuni hemeradiafoor (Klotz jt. 2002, Kukk 1999). Otepää looduspargi alal on keskkonnaregistri andmetel 8 leiukohta, kuid need on ühes väikeses piirkonnas Nüpli külas ja võib tegelikult lugeda üheks leiukohaks, kokku 9 isendiga. Ohuks võib liigile olla soode kuivendamine ja turbavõtmine, mis on kaitsealal välistatud ning olemasolevaid maaparandussüsteeme liigi kasvukohas ei esine.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: liik on säilinud ühes leiukohas arvukusega vähemalt 9 isendit.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: liik on säilinud ühes leiukohas arvukusega vähemalt 9 isendit.

Mõjutegurid ja meetmed

Kaitsekorralduslikke meetmeid ei rakendata.

2.1.2.11 VÄIKE KÄOPÕLL (*LISTERA CORDATA*), AINULEHINE SOOVALK (*MALAXIS MONOPHYLLOS*), RUSSOWI SÕRMKÄPP (*DACTYLORHIZA RUSSOWII*) JA TÄPILINE SÕRMKÄPP (*DACTYLORHIZA INCARNATA* SSP. *CRUENTA*)

Ke – jah, LoA – ei, LoD – ei, II kat

Väike käopõll, ainulehine soovalk ja Russowi sõrmkäpp on väheneva arvukusega ohualtid käpalised (EPN 2008, eElurikkus), mis kasvavad madalsoodes. Liikide peamiseks ohuks on soode kuivendamine ja turba võtmine. Täpiline sõrmkäpp esineb samuti madalsoodes, kuid tema on punases nimestikus kvalifitseeritud kui puuduliku andmestikuga. Üldlevikult on väike käopõll ja ainulehine soovalk kogu põhjapoolkeral, nimetatud sõrmkäpad aga vaid Põhja-Euroopas (Anderberg & Anderberg). Väike-käopõll ja ainulehine soovalk on mitmeaastased, paljunevad nii seemneliselt kui ka vegetatiivselt, sõrmkäpad peamiselt seemneliselt (Klotz jt 2002). Liigid on enamasti hemerofobid (Klotz jt 2002, Kukk 1999). Kõiki nelja liiki leidub kaitseala väikestes madalsoodes üsna rohkesti ja hoolimata sellest, et liigid ise on ohualtid, ei tundu miski neid seal väga ohustavat. Siiski tuleb seisundit jälgida, sest Otepää looduspargi on nende liikide kaitse oluline ala. Liikide arvukuse muutuste kohta kaitsealal puudub täpne teave ja andmestik, seetõttu on vajalik seire iga viie aasta tagant vähemalt kolmes leiukohas kaitsealal iga liigi kohta.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on säilinud väike käopõll 27 leiukohas, ainulehine soovalk 37 leiukohas, Russowi sõrmkäpp 37 leiukohas, täpiline sõrmkäpp 9 leiukohas.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on säilinud väike käopõll 27 leiukohas, ainulehine soovalk 37 leiukohas, Russowi sõrmkäpp 37 leiukohas, täpiline sõrmkäpp 9 leiukohas.

Mõjutegurid ja meetmed

- Mõned liikide leiukohad (ainulehine soovalk, sõrmkäpad) paiknevad olemasolevate maaparandussüsteemide lähedases piirkonnas.

2.1.2.12 KURADI-SÕRMKÄPP (*DACTYLORHIZA MACULATA*) JA KÄRBESÕIS (*OPHRYS INSECTIFERA*)

KE – jah, LoA – ei, LoD – ei, III kat

Kuradi-sõrmkäpp ja kärbesõis on ohulähedased liigid (EPN 2008, eElurikkus), mis kasvavad peamiselt madalsoodes, aga kärbesõis ka soostuvatel niitudel. Kuradi-sõrmkäpp ja kärbesõis on mitmeaastased käpalised, mis paljunevad peamiselt seemnetega (Klotz jt. 2002) ja on hemerofobid (Klotz jt. 2002) kuni hemeradiafoorid (Kukk 1999). Kuradi-sõrmkäpp on levinud Euraasia põhjaosas, kärbesõis Euroopas (Anderberg & Anderberg). Peale soode kuivendamise,

mis on mõlemile ühiseks ohuteguriks, võib kärbesõit ja kuradi-sõrmkäppa ohustada ka poollooduslike koosluste võsastumine ja kinnikasvamine. Kuivendussüsteemide rekonstrueerimise loa andmisel tuleb jälgida, millist mõju see võib avaldada kärbesõie elupaigale ja reguleerida vastavalt sellele loa andmist. Poollooduslike koosluste hooldamine kaitsealal kooslustele kavandatava tegevuse raames võib luua liikidele uusi kasvukohti. Kuradi-sõrmkäppa on kaitsealal rohkesti ja ta ei ole kaitseala piires ohustatud, ehkki arvukus Eestis üldiselt väheneb. Kärbesõit leidub neljas leiukohas, neist kaks on suhteliselt suure arvukusega (keskkonnaregistri andmetel ühes leiukohas sadakond isendit, teises üle 1200). Üks leiukoht on vaid kahe isendiga ja seetõttu rohkem ohustatud, kuid sellise vähese arvukuse puhul ei tasu ka meetmeid rakendada, sest geneetilise mitmekesisuse seisukohalt ei ole see kuigi perspektiivikas.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: kuradi-sõrmkäpp on säilinud Otepää looduspargis 21 leiukohas; kärbesõis on säilinud kaitsealal kahes leiukohas vähemalt sama arvukusega 100 taime ühes ja ca 1200 taime teises leiukohas.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: kuradi-sõrmkäpp on säilinud Otepää looduspargis 21 leiukohas; kärbesõis on säilinud kaitsealal kahes leiukohas arvukusega 100 taime ühes ja ca 1200 taime teises leiukohas.

Mõjutegurid ja meetmed

- Poollooduslike koosluste kinnikasvamine.

Meede: kaitsealuste taimede kasvukohtade hooldus.

2.1.2.13 BALTI SÕRMKÄPP (*DACTYLORHIZA BALTICA*) JA SOO-NEIUVAIP (*EPIPACTIS PALUSTRIS*)

Ke – jah, LoA – ei, LoD – ei, III kat

Balti sõrmkäpp ja soo-neiuvaip on ohuvälised stabiilse või suureneva arvukusega käpalised (EPN 2008, eElurikkus), mis on Eestis suhteliselt laialt levinud ja ei ole praegu ohustatud ei kaitsealal ega väljaspool seda. Kasvavad madalsoodes ja sooniitudel. Soo-neiuvaip on levinud Euraasias (Anderberg & Anderberg), balti sõrmkäpp on piirkondlik endeem. Soo-neiuvaip paljuneb nii seemnetega kui vegetatiivselt ja on mujal hemerofob (Klotz jt. 2002), meil aga pigem hemeradiafoor (Kukk 1999). Ka balti sõrmkäpp on hemeradiafoor (Kukk 1999). Otepää looduspargis on liigil rohkesti kasvukohti ning seetõttu nende kaitseks meetmeid kasutada vaja ei ole.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on säilinud 61 balti sõrmkäpa leiukohta, soo-neiuvaibal 168 leiukohta.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on säilinud 61 balti sõrmkäpa leiukohta, soo-neiuvaibal 168 leiukohta.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Kasvamine kaitsealal, kus uute maaparandussüsteemide rajamine toimub kaitseala valitseja nõusolekul ja maavarade kaevandamine on keelatud.

2.1.2.14 SÜSTJAS SKAPAANIA (*SCAPANIA APICULATA*), HELLERI EBATÄHTLEHIK (*ANASTROPHYLLUM HELLERIANUM*) JA WULFI TURBASAMMAL (*SPHAGNUM WULFIANUM*)

Ke – jah, LoA – ei, LoD ei, III kat

Süstjas skapaania ja Wulfi turbasammal on ohulähedased samblaliigid, Helligeri ebatähtlehiik ohuväline (EPN 2008, eElurikkus). Elupaigaks on Wulfi turbasammal soometsad ja teistel mitmesugust tüüpi metsad. Süstjas skapaania ja Helligeri ebatähtlehiik kasvavad kõrge lagunemisastmega kõdupuidul, Wulfi turbasammal maapinnal. Kõik kolm on hemerofobsed vanade metsade tunnusliigid (Trass jt. 1999). Kõikidel liikidel on kaitsealal üks leiukoht, kusjuures süstjas skapaania ja Helligeri ebatähtlehiik kasvavad samas elupaigas. Ohuteguriteks on metsamajanduslikud tegevused: metsade kuivendamine; puuliikide osakaalu muutmine metsades; metsade vanuse nooremimine: vanade metsade ja suurte puude kadumine; eriti aga lageraied. Metsateatiste andmisel tuleks jätta liikide leiukohtade piirkonda vähemalt 50 m läbimõõduga kaitsetsoon, kus raiet ei teostata.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on säilinud süstjas skapaania, helligeri ebatähtlehiik ja wulfi turbasammal igal liigil üks leiukoht.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on säilinud süstjas skapaania, helligeri ebatähtlehiik ja wulfi turbasammal igal liigil üks leiukoht.

Mõjutegurid ja meetmed

- Metsamajanduslik tegevus.

Meede: metsade majandamise suunamine.

2.1.2.15 SULGJAS ÕHIK (*NECKERA PENNATA*)

Ke – jah, LoA – ei, LoD – ei, III kat

Sulgjas õhiik on praeguse seisuga Eestis ohuväline samblaliik (EPN 2008, eElurikkus), mille elupaigaks on mitmesugust tüüpi metsad ning liik kasvab vanade lehtpuude tüvedel. Potentsiaalseks ohuteguriks võib siiski olla metsamajanduslik tegevus, eriti lageraied. Otepää looduspargis leidub sulgjat õhikut rohkesti, ka näiteks ühe leiukoha hävimine ei ole liigile ohtlik. Laialdased lageraied ei ole aga kaitsealal lubatud, nii et liigi seisundit kaitsealal ilmselt miski ei ohusta.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: liik on säilinud Otepää looduspargis 38 leiukohas.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: liik on säilinud Otepää looduspargis 38 leiukohas.

Mõjutegurid ja meetmed

Kaitsekorralduslikke meetmeid ei planeerita.

2.1.3 SELGROOTUD

Otepää looduspargi selgrootutest on olemas täpsemad andmed päevaliblikate kohta, mardikaliste ja kiilide kohta täpsemad andmed puuduvad.

Päevaliblikad. 2011. aastal on Oniscus OÜ koostanud töö „Päevaliblikad Otepää Looduspargis“ (aruande koostaja Mati Martin). Alalt leiti 70 päevaliblikaliiki, võrreldes varasemate tööde käigus kogutud andmetega täienes üldine nimestik 10 uue liigiga (Eestis püütud teadaolevate liikide arv 110 ja siin alaliselt elavaid liike 99). Kaitseala piirest leitud päevaliblikate liikide arv on kokku 79 (Martin 2011).

Päevaliblikate levik sõltub ala taimestiku liigilisest koosseisust ja taimekoosluste iseloomust.

Eeldusel, et kaitseala režiim oluliselt ei muutu, on Otepää looduspargi näol tegemist väga olulise päevaliblikate piirkonnaga nii regionaalsel kui ka vabariiklikul tasemel. Alal on säilinud võimalused päevaliblikate keskmisest suurema arvukuse püsimiseks. Kaitseala unikaalsus on tingitud suurest mosaiiksusest, mistõttu on siin võimalik väiksema energiakuluga näha rohkem liike, mis on just oluline näiteks koolituste läbiviimisel või turismimarsruutide koostamisel (Martin 2011).

Päevaliblikatele toitumiseks või röövikute elupaigaks sobivad niidubiotoobid on kaitsealal väikesed (enamasti alla 1 ha) ning paiknevad hajali. Kuna kaitseala maastik on väga mosaiikne, siis lendavad liblikad sobivate elupaikade otsingul tihti oma tüüpilisest elupaigast välja ning seetõttu on tihti ka fikseeritud püügikoht liblika jaoks ebatüüpilises biotoobis (Martin 2011).

Päevaliblikad on tundlikud maakasutuse muutuste suhtes (traditsioonilise põllumajanduse asendumine intensiivpõllumajandusega, avamaastiku võsastumine, valglinnastumine, looduslike alade kadumine täisehitamise tõttu) (Õunap 2010).

Inimtegevuse positiivne mõju piirneb tänapäeval kaitsealal maanteede remontimisega, mille käigus siledakslükatud kraavikallastel hakkab kujunema uus, päevaliblikatele sobilik taimekooslus. Maanteeservade niitmine on päevaliblikatele kasulik, kui seda tehakse suve teisel poolel, kui taimed on õitsenud. Samas kujuneb pikemas perspektiiviks probleemiks purustatud taimne mass, mis lämmatab õrnemad, just õiega taimeliigid. Alles jäävad kõrrelised pole tavaliselt liblikatele sobilikud. Ka kultuurrohumaad, kus kasvavad enamasti ainult kõrrelised, pole liblikatele sobilikud, samuti on liblikate jaoks surnud tsoon ulatuslikud murualad (Martin 2011).

Otepää loodusparki iseloomustab raiesmike, mis on paljudele päevaliblikaliikidele sobivaks elupaigaks, puudumine. Liblikate liigilist mitmekesisust vähendab ka see, et olemasolevaid metsalagendikke ja looduslikke niite ei niideta. Selle tulemusena ladestub orgaaniline materjal, mis muudab poollagunenud taimede kihi järjest paksemaks ning mis omakorda vaesustab

taimestikku. Ala taimestikku ja seeläbi päevaliblikate mitmekesisust vaesustab ka karjatamise hääbumine. Samas pole ka karjatamine, mille tulemusena loomad tallamisega taimestikku hävitavad, liblikatele soodne. Korrastatud talude ääres on tihti muru niidetud kuni metsani või kastikupõldudeni, ka sellised alad pole päevaliblikatele sobilikud. Kaitsealal on küll arvukalt järvi, kuid järvede ääres puudub enamasti niiduriba, kaldapiirkond piirneb kohe võsaga, ka sellisel juhul pole päevaliblikatele seal sobilikke elupaiku (Martin 2011).

Mardikad. Otepää looduspargi mardikaid pole põhjalikult uuritud, andmed pärinevad juhuvaatlustest. Kindlaks on tehtud tõmmuujuri esinemine Neitsijärves, samas on eksperdid seisukohal, et alal võib leiduda ka teisi kaitsealuseid mardikaliike, nt laiujurit.

Kiilid. Otepää looduspargi kiililiike pole põhjalikult uuritud, andmed pärinevad juhuvaatlustest ning Mati Martini poolt läbi viidud entomoloogiapraktikumidest. Kindlaks on tehtud suur-rabakiili esinemine Neitsijärves. Nii hännak-rabakiili kui ka valgelaup-rabakiili on kaitsealal erinevate välitööde käigus leitud, nt valgelaup-rabakiili on 2005. aastal leitud Ahvenajärvel, Tõukajärvel, Pühajärvel, Käärikul Kekkose raja kõrval kraavist (Mati Martini andmed). Suur-rabakiili vastseid ja täiskasvanud isendeid on leitud 2008. aastal mõlemast Marguse puhkekeskuse juurde kaevatud tiigist (Riinu Rannapi andmed).

2.1.3.1 PÄEVALIBLIKAD

Mustlaik-apollo (*Parnassius mnemosyne*) (Ke – jah, LoA – ei, LoD – IV, II kat) on suur liblikas, kelle tiibade siruulatus küünib 55 mm-ni. Lennuaeg kestab mai lõpust kuni juuni lõpuni. Mustlaik-apollo on niiduliik, kelle röövikud toituvad harilikust lõokannusest ja vahelmisest lõokannusest. Ohuteguriteks avamaastike kinnikasvamine ja niitude võsastumine, põllumajanduslik tegevus ja kaevandamine (Vilbaste 2004).

Mustlaik-apolli leiti Otepää looduspargist esmakordselt 2011. aastal. Lisaks leitud elupaikadele esineb liblikaliik tõenäoliselt kaitsealal veel nii mõneski elupaigas, mida uurimisperiodil ei külastatud (Martin 2011). Keskkonnaregistri andmetel leidub liiki Otepää lõuna- ja lääneosas (kokku 5 kohta).

Suur-kuldtiib (*Lycaena dispar*) (Ke – jah, LoA – ei, LoD – II, III kat) on hajusalt levinud üle kogu Eesti. Tegemist on sooliigiga, kes lendab juuni lõpust juuli keskpaigani niiskemates biotoopides, aga ka metsa- ja teeservades. Liblika röövik toitub jõgioblikal (Martin 2011).

Suur-kuldtiib on kaitsealal hajusalt levinud, tegemist on nn hulkuva liigiga, kelle rööviku elupaiku on maastiku suure mosaiiksuse tõttu raske kindlaks teha ning seetõttu on tema kohtamine juhuslik. Liiki on kohatud toitumas peamiselt Pühajärve ümbruse metsateedel ja teeservades. 2011. aastal leiti liiki ka Märdi külast lõunas paisjärve kaldal (Martin 2011). Keskkonnaregistri andmetel on suur-kuldtiival Otepää looduspargis 2 leiukohta.

Vareskaera-aasasilmik (*Coenonympha hero*) (Ke – jah, LoA – ei, LoD – II, III kat) on metsaliik, kes on Eestis kõikjal levinud, kohati isegi tavaline liik. Lendab juuni algusest juuli keskpaigani niisketes leht- ja segametsades, võsastikes ja soodes. Varem on liiki kaitsealalt leitud, kuid 2011. aastal leiti vareskaera-aasasilmikut Otepää looduspargis vaid ühest kohast Tõuka järve kaldalt.

Vareskaera-aasasilmikule sobilikke elupaiku leidub kaitsealal mitmel pool, peamiselt Elva jõe lammialadel ja Mädajärve soo piirkonnas (Martin 2011). Liiki on kohatud toitumas peamiselt Pühajärve ümbruse metsateedel ning teeservades ja 2011. aastal ka Märdi külast lõunas paisjärve kaldal (Martin 2011).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: päevaliblikatele olulised alad on hooldatud (kokku 114, 7 ha).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: päevaliblikatele olulised alad on taastatud (kokku 79,1 ha) ja hooldatud (kokku 114,7 ha).

- Paljud päevaliblikatele sobilikud alad on hooldamata.

Meede: maastike hooldamine ja taastamine.

2.1.3.2 KAITSE-EESMÄRGIKS OLEVAD LOODUSDIREKTIIVI PUTUKALIIGID

Tõmmuujur (*Graphoderus bilineatus*) (Ke– jah, LoA – jah, LoD II, IV, III kat) on keskmise suurusega ujur (kehapikkus 14 – 15 mm), keha on lai ja lapik, tume ja äraspidimunajas. Tõmmuujur elab tavaliselt väikestes järvedes või suurtes alalistes tiikides. Vee sügavus ei ulatu tavaliselt üle meetri, veekogus peab leiduma nii taimestikuvaba vett kui ka päikesele avatud kaldaõõtsikuid. Ohuteguriteks on ka õhusaaste ja veekogude eutrofeerumine (Vilbaste 2004). Keskkonnaregistri andmetel leidub tõmmuujurit Otepää looduspargis Neitsijärves. Enne Neitsijärve tervendamist tuleb läbi viia keskkonnamõju hindamine, mille käigus hinnatakse tegevuse mõju tõmmuujuri elupaigale.

Suur-rabakiil (*Leucorrhinia pectoralis*) (Ke - jah, LoA – ei, LoD – II, IV, III kat) on keskmise suurusega kiil, kelle tiibade siruulatus küünib 55 mm-ni. Suur-rabakiili vastsed toituvad väiksematest veeloomadest. Elupaigana eelistab liik väikesi taimestikurikkaid järvi, vaigse vooluga jõekäärusid ja kanaleid, kus kasvavad hundinuiad ja tarnad. Ohuteguriteks on sobivate elupaikade kadumine (Vilbaste 2004). Keskkonnaregistri andmetel on liigil Otepää looduspargis 18 leiukohta.

Valgelaup-rabakiil (*Leucorrhinia albifrons*) (Ke– jah, LoA – ei, LoD – II, III kat) on keskmise suurusega kiil, kelle tiibade siruulatus küünib 60 mm-ni. Kiili vastsed toituvad väiksematest veeloomadest. Elupaigana eelistab liik soomaastikku, kus on väiksemaid taimestikurikkaid umbjärvi ja rabalaukaid. Valgelaup-rabakiil muneb munad madalasse vette või märga turbasamblasse. Valmikud jäävad enamasti samasse elupaika. Valgelaup-rabakiilil on kindel territoorium, kus ta veekogu kohal madalalt lennates toitu jahib ja aegajalt kaldataimestikus puhkab. Ohuteguriks sobivate elupaikade vähenemine (soo- ja rabamaastiku hävimine) (Vilbaste 2004). Keskkonnaregistri andmetel leidub liigil alal 11 leiukohta.

Hännak-rabakiil (*Leucorrhinia caudalis*) (Ke– jah, LoA – ei, LoD – IV III kat) on keskmise suurusega kiil, kelle tiibade siruulatus küünib 50 mm-ni. Kiili vastsed toituvad väiksematest veeloomadest. Elupaigana kasutab kesk- ja rohketoitelisi happelise veega tiike ja järvi, võib leiduda ka soodes. Hännak-rabakiil eelistab taimestikurikkaid järvi ja suurema avavee pindalaga

veekogusid. Valmikud ei lenda vastsete elupaigast kaugemale. Ohuteguriks on sobivate elupaikade kadumine (Vilbaste 2004). Keskkonnaregistri andmetel on liigil Otepää looduspargis 3 leiukohta.

Tõmmuujuri, suur-rabakiili, hännak-rabakiili ja valgelaup-rabakiili kaitseks otseseid meetmeid ei kavandata, liigi kaitse tagatakse ala kaitseriimiga.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: tõmmuujuri teadaolevad elupaigad on liigile sobilikud. Otepää looduspargis on valgelaup-rabakiilil 11 leiukohta, hännak-rabakiilil 3 leiukohta, suur-rabakiilil 18 leiukohta).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: tõmmuujuri teadaolevad elupaigad on liigile sobilikud. Otepää looduspargis on valgelaup-rabakiilil 11 leiukohta, hännak-rabakiilil 3 leiukohta, suur-rabakiilil 18 leiukohta).

Mõjutegurid ja meetmed

+ Kahepaiksetele suunatud kaitsetegevused (tiikide rajamine) loob uusi elupaiku ka paljudele putukaliikidele.

2.1.3.3 PAKSUKOJALINE JÕEKARP (*UNIO CRASSUS*)

Ke – jah, LoA – jah, LoD – II, IV, II kat

Paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaikadeks on keskmise- või kiirevoolulised, jahedad ja puhta veega jõed ning ojad. Liik on tundlik setete suure koormuse suhtes. Stabiilse asurkonna püsimiseks ja taastumiseks vajab rikkalikku vaheperemees-kalastiku olemasolu. Suurimaks ohuks on maaparandus ja põllumajanduslik reostamine mürkide ning kemikaalidega. Vajalik on esmajoonelise vooluveekogude kaitse ja selle veeökosüsteemide liigirikkuse säilitamine (Vilbaste 2004). Keskkonnaregistri andmetel leidub liiki Väike Emajões ja Elva jões 11,5 km ulatuses.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: paksukojalise jõekarpi on säilinud Väike Emajões ja Elva jões 11,5 km ulatuses.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: paksukojalise jõekarpi on säilinud Väike Emajões ja Elva jões 11,5 km ulatuses.

Mõjutegurid ja meetmed

Liigi kaitse tagatakse läbi elupaikade kaitse. Olemasolevatel eesvooludel töid tehes tuleb kasutada tehnoloogiat, millega ei kaasne setete kandumine looduslikesse veekogudesse. Setete eemaldamise käigus ei tohi kraave algsest sügavamaks kaevata. Setete eemaldamisel tuleb mullatööd kavandada madalveeperioodile. Maaparanduskraavidele tuleb enne eesvoolu suubumist rajada settebasseinid. Rekonstrueerimisel tuleb settebasseinid rajada ka eesvooludele. Voolusängist kõrvaldatud veetaimestik ja puhastusraie jäätmed tuleb eemaldada voolusängist ja kraavi puhverribalt.

2.1.4 KALAD

2.1.4.1 HARILIK HINK (*COBITIS TAENIA*)

Ke – jah, LoA – jah, LoD – II, III kat

Harilik hink (*Cobitis taenia*) elab enamasti selgeveelistes, liivase põhjaga veekogudes. Liiki ohustavad jõgede süvendamine, kraavitamine, veetaseme kõikumised paisutatud jõgedes, järvede veetaseme muutmine, tugev reostus ja röövkalade suur arvukus (Vilbaste 2004).

Keskkonnaregistri andmetel leidub liiki neljas kaitsealale jäävas järves (Juusa järves, Nüpli järves, Kaarna järves ja Mõisajärves) ja Elva jões.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: harilik hink on levinud 5 elupaigas.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: harilik hink on levinud 5 elupaigas.

Mõjutegurid ja meetmed

Liigi kaitse tagatakse läbi elupaikade kaitse.

2.1.4.2 VINGERJAS (*MISGURNUS FOSSILIS*)

Ke – jah, LoA – jah, LoD – II, III kat

Vingerjas (*Misgurnus fossilis*) on põhjaeluviisiga kala, kes elab jõgede vaikse veega osades, vanajõgedes ja kõrvalharudes, maaparanduskraavides, mudastes ja soistes järvedes. Harilik vingerjas suudab elada ka veekogudes, kus hapnikusisaldus langeb väga madalale (Vilbaste 2004). Peamiseks vingerjat ohustavaks teguriks loetakse elupaikade kvaliteedi langust, eriti veetaseme muutmist ja kaldavööndi füüsilist modifitseerimist. Vingerja arvukust võib oluliselt alandada ka ilmastiku muutusest tulenev veetaseme langus, seda nii talvel kui ka suvel. Vingerja elupaiga, kaldaäärse tsooni kuivamine vähendab vingerja arvukust (Vingerja seire 2009. aastal). Keskkonnaregistri andmetel liiki alal ei leidu.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: liik esineb Otepää looduspargis.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: liik esineb Otepää looduspargis.

Mõjutegurid ja meetmed

- Vingerja elupaigad on selgitamata.

Meede: vingerja elupaikade inventuur.

2.1.5 KAHEPAIKSED

Otepää piirkonnale iseloomulikud kahepaiksed on rohelised konnad, harilik kärnkonn ning rohukonn ja/või rabakonn, tavaliseks ja arvukaks liigiks on ka tähnikvesilik. Otepää looduspargi kaitse-eesmärgiks on kaks liiki kahepaikseid, harivesilik (*Triturus cristatus*) ning mudakonn (*Pelobates fuscus*).

2012. aasta seire tulemuste põhjal saab öelda, et võrreldes varasemaga on harivesiliku olukord Otepää piirkonnas paranenud ning paljudest taastatud veekogudest leiti liigi vastseid. Samas mudakonnale sobivaid sigimisveekogusid ning seega ka liiki leidub Otepää looduspargis tunduvalt vähem. Mudakonna ja harivesiliku arvukus on olulisel määral sõltuv katisetegevusest (MTÜ Põhjakonn 2012). Kahepaiksete soodsa seisundi tagamiseks kavandatud tegevuste kaudu luuakse kvaliteetseid elupaiku mitte üksnes kahepaiksetele vaid ka veelistele ja pool-veelistele liikidele. Otepää loodusparki on rajatud mitmeid väikeveekogusid, mida sigimiseks kasutavad nii ohustatud kui ka tavalised kahepaiksed. Harivesiliku tegevuskava rakendamise käigus on veekogusid puhastatud kaladest ja setetest, niidetud veekogude ümbrusi, korraldatud talgud, mille käigus eemaldati sigimisveekogudest hundinuia (Rannap jt. 2014).

Keskkonnaameti andmetel 2010. ja 2011. aastal Otepää looduspargis uusi koelmuid harivesilikule ja mudakonnale ei rajatud. 2012. aastal rajati harivesilikele kaks uut koelmut Pedajamäe külla ja puhastati kokku kolm tiiki Arula, Pühajärve ja Nüpli külades. 2010. ja 2011. aastal toimusid harivesiliku ja mudakonna tiikide puhastamiseks ELF talgud, mille käigus puhastati kokku ca 30 tiiki nende kinnikasvamist põhjustavatest hundinuiadest ja võsast.

Harivesiliku ning mudakonna kaitse korraldamiseks on koostatud tegevuskavad. Otepää looduspargis tuleb harivesiliku ja mudakonna kaitsetegevuste kavandamisel lähtuda liigi tegevuskavadest.

2.1.5.1 HARIVESILIK (*TRITURUS CRISTATUS*)

Ke – jah, LoA – jah, LoD – II, IV, II kat

Harivesilik on üle 14 cm pikk, kehalt sisalikku meenutav öise eluviisiga kahepaikne, kes vajab lisaks vee- ja maismaaelupaikadele ka sobivaid varjumis- ja talvitumiskohti. Varjumiskohtadeks on sobilikud vees või veekogude kallastel lamavad puutüved, kännud, vee- ja kaldataimede puhmad, samblamättad või kivid. Eestis eelistavad harivesilikud talvituda keldrites ning mujal inimasustuse läheduses (Rannap jt. 2006).

Harivesilik esineb peamiselt savi ja liivsavi pinnasega aladel, kus ta asustab leht- ja segametsi, metsa servaalasid, lagendikke, niite, karjamaid, parke ning aedu. Maismaaelupaik jääb kudemisveekogust enamasti 50, maksimaalselt 500 m raadiusesse (Rannap jt. 2006).

Liik vajab puhtaveelisi veekogusid, mis asuvad vähemalt osaliselt päikesepaistel ning kus esineb madalakasvulisi veetaimi ning kus pole kalu. Sellisteks veekogudeks on väikesed metsajärved ja –kraavid, küla-, sauna- ja loomade jootmistiigid, kopra üleujutusosalad ning karjääriveekogud. Eestis on enamus harivesilikele sobivatest veekogudest inimese poolt rajatud (Rannap jt. 2006).

Harivesiliku arvukus on hoolimata laia levilast 20. sajandi teisel poolel vähenenud ning liik on muutunud haruldaseks mitmel pool levila piires, tegemist on ohualti liigiga (Rannap jt. 2006, eElurikkus). Üheks harivesiliku levila ahenemise ning arvukuse vähenemise põhjuseks on elupaikade (sh sigimisveekogude hävimine) ja nende kvaliteedi langus. Eestis on paljud harivesiliku kudemisveekogud kaladega asustatud, kinni kasvanud või kinni aetud, kuivendatud või prügistatud. Olulisteks ohuteguriteks on ka elupaikade killustumine, intensiivne põllu- ja metsamajandus (Rannap jt. 2014). Intensiivse põllumajandusega alasid harivesilik väldib.

Keskkonnaregistri andmetel leidub harivesilikku Otepää looduspargi kesk- ja põhjaosas kokku 82 leiukohta.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Harivesiliku iga-aastane edukas sigimine on tagatud vähemalt 82 asurkonnas sigimisveekogude hooldamise ja väikeveekogude taastamise kaudu.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Harivesiliku iga-aastane edukas sigimine on tagatud vähemalt 82 asurkonnas sigimisveekogude hooldamise ja väikeveekogude taastamise kaudu.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Sobilike elupaikade olemasolu, pidevalt on rajatud uusi ja hooldatud olemasolevaid elupaiku.

- Kõik kahepaiksetele olulised alad pole hooldatud.

Meede: maastike taastamine ja hooldamine.

Hooldatavad tiikide ümbrused ja nende prioriteetsused on kajastatud maastikuhooldusaladel.

- Kudemisveekogude kinnikasvamine, veekogude asustamine kaladega, veekogude kuivendamine, pinnasega täitmine ja prahistamine, elupaikade killustumine, intensiivne põllumajandus, intensiivne metsamajandus.

Meede: kahepaiksete sigimisveekogude kaldaalade hooldamine ja vajadusel veekogude süvendamine.

2.1.5.2 MUDAKONN (PELOBATES FUSCUS)

Ke – jah, LoA – ei, LoD – II, II kat

Mudakonn on ümariku kehaehitusega kuni 8 cm pikkune kahepaikne. Mudakonna nahk lõhnab sageli tugevasti, meenutades küüslauku. Tegemist on öise eluviisiga loomaga, kelle värvus on väga varieeruv: hall, helepruun, kollakas või valkjast tumedamate pruunikate laikudega. Mudakonna silmad on vertikaalse pupilliga (Vilbaste 2004).

Mudakonn vajab üldjoontes harivesilikuga sarnaseid ökoloogilisi tingimusi, kuid on veelgi nõudlikum sigimisveekogude suhtes. Need peavad kindlasti olema päikesele avatud, kaladeta, puhtaveelised ning laia madalaveelise kaldaalaga.

Keskkonnaregistri andmetel leidub mudakonna Otepää looduspargi keskosas kokku 27 leiukohta.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Mudakonna iga-aastane edukas sigimine on tagatud vähemalt 27 leiukohas olemasolevate väikeveekogude taastamise (mudast, kaladest, põõsastikust puhastamise kaudu) või uute rajamise kaudu.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: mudakonna elupaik on taastatud ja hooldatud. Taastatud või rajatud on mudakonnale sigimiseks sobilikke väikeveekogusid (vähemalt 10).

Mõjutegurid ja meetmed

+ Sobilike elupaikade olemasolu, pidevalt on rajatud uusi ja hooldatud olemasolevaid elupaiku.

- Kõik kahepaiksetele olulised alad pole hooldatud.

Meede: maastike taastamine ja hooldamine.

Hooldatavad tiikide ümbrused ja nende prioriteetsused on kajastatud maastikuhooldusaladel.

- Kudemisveekogude kinnikasvamine, veekogude asustamine kaladega, veekogude kuivendamine, pinnasega täitmine ja prahistamine, elupaikade killustumine, intensiivne põllumajandus, intensiivne metsamajandus.

Meede: kahepaiksete sigimisveekogude kaldaalade hooldamine ja vajadusel veekogude süvendamine. Mudakonna sigimisveekogud kattuvad harivesiliku sigimisveekogudega.

2.1.6 LINNUD

Otepää loodusala on üheaegselt nii üleeuroopalise tähtsusega Natura 2000 loodus- kui ka linnuala. Tulenevalt loodusala maastike ja taimkatte struktuurist ja levikust on linnustikus esiplaanil eeskätt metsalinnud, kuid rikkalikult esineb ka vee- ja kultuurmaastike linde. Kokku on Otepää hoiualal (looduspargis) registreeritud 186 linnuliiki 17 seltsist ning (wikipedia 2012) 155 haudelinnuliiki 17 seltsist.

Haruldastest ja ohustatud lindudest esinevad hoiualal hallpõsk-pütt (*Podiceps griseigena*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), kanakull (*Accipiter gentilis*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*) ja karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*), laanerähn (*Picoides tridactylus*) ja jäälind (*Alcedo atthis*). Neist must-toonekurg linnuala ega loodusala piires küll ei pesitse, kuid siinsetel voluveltel käivad toitumas ümbruskonnas pesitsevad linnud. Varem pesitses Otepää ümbruses ka roherähn (*Picus viridis*), kuid kahjuks on see liik nüüdseks siit kadunud. Roherähni olukord on murettekitav kogu Eestis, kindlaid pesitsuspaiku on teada veel vaid Lääne-Eestis. Seevastu rukkiräägu (*Crex crex*) ja eriti sookure (*Grus grus*) arvukus on nii Otepää looduslalal kui ka kogu Eestis viimastel aastakümnetel suurenenud.

Järvedel on tavalised pesitsejad kümnokk-luik (*Cygnus olor*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), sõtkas (*Bucephala clangula*) ja jõgitiir (*Sterna hirundo*). Samas on järvede linnustik olnud üsna muutlik. Kui näiteks kümnokk-luige ja roo-loorkulli (*Circus aeruginosus*) levik ja arvukus on viimastel aastakümnetel suurenenud, siis naerukajaka ning koos temaga ka tuttvardi (*Aythya fuligula*) ja punapea-vardi (*Aythya ferina*) arvukus on langenud.

Kultuurmaastikus pesitsevate linnuliikide liigiline mitmekesisus ja arvukus on üsna suur. Koos asumitega pesitseb siin ligikaudu viiskümmend liiki 13 seltsist. Põldudel on tavalisemad liigid põldlõoke (*Alauda arvensis*) ja kadakatäks (*Saxicola rubetra*). Lisaks pesitsemisele käivad põldudel ja rohumaadel toitu otsimas ka paljud metsalinnud nagu enamuse röövlindude ja mitmed värvulised nagu näiteks rästad ja vindid, samuti tuvid jmt linnud. Vahetult asumitega on seotud valge-toonekure (*Ciconia ciconia*), kodutuvi (*Columba livia*), kodukaku (*Strix aluco*), piiritaja (*Apus apus*), suitsupääsukese (*Hirundo rustica*) ja räästapääsukese (*Delichon urbica*) pesitsemine.

Siiski on Otepää loodusala kõige iseloomulikum ja looduskaitsele tähtsaim rikkalik metsalinnustik. Muu Eestiga võrreldes on siinses mosaiiksetes ning kohati looduslikuna säilinud puistutes keskmisest suurem herilaseviu (*Pernis apivorus*), kanakulli, väike-konnakotka, värbkaku, laanerähni ja väike-kärbsenäpi asustustihedus. Eriti tähelepanuväärne on väike-konnakotka arvukus ja asustustihedus. Otepää looduspark on selle liigi kaitse seisukohast kõige esinduslikum ja tähtsaim kaitseala kogu Eestis (Lõhmus jt. 2001). Kanakulli kaitse seisukohast on sama allika järgi Otepää looduspark kaitsealadest tähtsuselt kolmandal kohal.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 määrusele nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“ ja andmebaasile on Otepää linnuala kaitse-eesmärgiks olevad liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, kanakull (*Accipiter gentilis*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), **väike-konnakotkas** (*Aquila pomarina*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), **laanepüü** (*Bonasa bonasia*), väiketüll (*Charadrius dubius*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), herilaseviu (*Pernis apivorus*) ja roherähn e meltsas (*Picus viridis*).

Arvestades Otepää looduspargi kaitse-eesmärgiks olevate linnuliikide suurt hulka ja samas biotoobis levivatele liikidele avalduvaid sarnaseid mõjutegureid on kaitse-väärtuste ja mõjutegurite käsitlemine mõistlik esitada linnurühma koondina. Sellele eelneb vastava linnurühma kuuluvate liikide kaitsestaatuse ja bioloogia lühiiseloostus. Samas tuleb arvestada, et vastav jaotus on tinglik. Näiteks kuuluvad metsalinnustiku all loetletud röövlindude (v.a kanakull ja herilaseviu) kodupiirkonna hulka ka põllumajanduslikud kõlvikud, kuid pesapaiga valiku järgi on neid seotud eelkõige metsaga.

Väike-kiskjate arvukuse mõju loodusala linnustikule ei ole eraldi uuritud, kuid sarnaselt mujal Eesti piirkondades uurituga võib seda pidada oluliseks. Iga-aastaselt koondatakse Otepää looduspargi ala hõlmavate jahipiirkondade väike-kiskjate loendustulemused ning jälgitakse muutusi nende arvukuses. Vastavalt vajadusele juhitakse kohalike jahimeeste tähelepanu väike-kiskjate küttemismahu suurendamisele. Väikeulukite arvukuse reguleerimist korraldavad kaitseala maaomanikud, kaasates selleks vajadusel jahimehed. Väikeulukite (sh kopra) arvukuse kohta looduspargis saab andmeid järgmiselt: jahimehed loendavad kopraid pesakondade kaupa, väikekiskjate (sh kährik ja mink) puhul hindavad jahimehed arvukuse muutust aastate lõikes (kas

arvukus on jahiaasta jooksul tõusnud, langenud või jäänud muutumatuks). Sobivate lumeolude korral on võimalik väikeulukite arvukuse muutusi hinnata ka jahipiirkondades talviti korraldatavate ruutloenduste käigus. Erinevate loomaliikide (väikekiskjad) puhul on võimalik arvukust iseloomustada jäljeindeksi muutuste põhjal. Väikekiskjate ja kopra puhul tuleb nende arvukuse vähendamiseks kaasata jahimehi, sõlmides nendega vastavad lepingud.

2.1.6.1 METSALINNUSTIK

Tingituna Otepää loodusala suurusest, siinsest metsade ja maastiku varieeruvusest, iseloomustab ala rikkalik ja mitmekesine metsalinnustik. Otepää looduspargi on esinduslik mitme röövlinnuliigi suhteliselt kõrge asustiheduse poolest, nt väike-konnakotkas ja kanakull. Suurel alal vahelduvad biotoobid tingivad ka võrdlemisi parema rähnaliste sugukonna esindatuse. Tänu kaitsealal esineva metsa suurele pindalale on alal suurema arvu pesitsuspaaridega esindatud ka laanepüü ja väike-kärbsenäpp.

Olulisteks ohuteguriteks kõikidel metsalindudel on suvised raied. Suviste raietega lindude pesa läheduses kaasneb sageli pesa hävimine või pesa hülgamine vanalindude poolt ja pesitsuse ebaõnnestumine. Oluline on raierahu vajalikkusest teavitamine ning soovitusliku iseloomuga raierahu seadmine uuendusraiele pesitsuse kõige tundlikumal perioodil vahemikus 30.03 – 31.07. Metsateatiste menetlemisel tuleks kaitsealuste linnuliikide teadaolevate pesapaikade läheduses seada ajalisel piirangul kõigi raiete läbiviimisele pesitsusrahu tagavas ruumilises ulatuses.

Monokultuursete puistute kujundamine valgustus- ja harvendusraie käigus on samuti metsalindude seisukohast oluline mõjutegur. Puhtpuistute kujundamine Otepää looduspargis on küll keelatud, kuid kontroll puistute looduslikku koosseisu vaesustavate vahekasutusraiate üle on aga ebapiisav. Puiduvarumise otstarbekuse surve vähendatakse valgustus- ja harvendusraiate käigus puistus lehtpuude osakaalu. Looduslikule metsakooslusele sarnane puude liigikoosseis on vajalik enamuse metsalinnustiku elupaiga kvaliteedi tagamiseks. Metsaomanike tuleks teavitada segapuistute viljelemise kasulikkusest.

Üheks oluliseks ohuteguriks on veel metsamaa terviklikkuse ja sidususe vähenemine, põlise metsamaa raadamine. Metsamaa terviklikkuse kahanemine ja sellega seotud servaeefekti suurenemine mõjutab negatiivselt pindalatundlikke metsamaastike liike, nt must-toonekurg. Otepää looduslal avaldub nimetatud oht kinnisvara arendusprojektide elluviimisel ja uute taristuobjektide (teed, liinid jms) väljaehitamisel. Põllumajanduse surve metsa raadamisele on täna praktiliselt olematu. Ühe meetmena tuleks metsamaa raadamist keelata Otepää looduspargi roheline võrgustiku tuumaladel ja ühenduskoridoridel. Tuumalade funktsioone kaitstakse raadamise eest eelkõige põlisel, ajaloolistel kaartidel tuvastataval metsamaal.

Järgnevalt on esitatud Otepää looduspargi kaitse-eesmärgiks olevate metsalindude kaitsestaatuse ja bioloogia lühiseloomustus.

Herilaseviu (*Pernis apivorus*) (Ke – jah, LiA – jah, LiD I, III kat) on üleuraasialise levikuga suhteliselt arvukas linnuliik metsa- ja stepivööndis. Levik ja arvukus on tervikuna olnud stabiilne ning liik ei ole hetkel Euroopas ega globaalselt ohustatud (Eestis ohuväline; Non-SPEC; Secure; LC) (BirdLife International 2004, iucnredlist 2013, eElurikkus). Eestis on herilaseviu üldlevinud, kuid suhteliselt hõreda asustusega haudelind (Eesti linnuatlas 1993, Leibak et al. 1994, linnuatlas

2013). Otepää looduslal pesitseb 10-15 paari herilaseviisid ja sellega on Otepää loodusala oluline herilaseviu pesitsusala (tugiala).

Herilaseviu eelistatud elupaigaks on niisked mosaiiksed leht- ja segametsad, liik väldib suuri okasmetsamassiive (Kumari 1954, Eesti linnuatlas 1993, Lõhmus 2001). Pesa ehitab sageli kuusele, samuti kasele, sanglepale või mõnele muule lehtpuule, harvem männile (Kumari 1954, Eesti linnuatlas 1993). Toitub metsas ja metsaserval ning raiesmikel. Peamiseks toiduks on maaspesitsevad kiletiivalised, eeskätt herilased ja kimalased ning nende vastsed, kuid nende puudusel ka muud putukad ja selgrootud, samuti kahepaiksed, roomajad, pisiimetajad ja linnud (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim et al. 1971).

Laanepüü (*Bonasia bonasia*) (Ke – jah, LiA – jah, LiD I, III kat) on Põhja-Euroopas ja Eestis veel suhteliselt arvukas ning laialdase levikuga liik (Eestis ohuväline; Non-SPEC; Secure).

Laanepüü eelistab tihedat puistut suuremates metsades, seetõttu on sobilikud majandamata puistud, eeskätt vanad väljaarenenud struktuuriga metsad, kus tihedust suurendavad tuulemurrud ja järelkasv häiludes. Lisaks rikkalikule põõsarindele leidub eelistatud elupaigas kuuski ning lehtpuudest leppi ja kaski (Väli 2005).

Väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*) (Ke – jah, LiA – jah, III kat) on üleuraasialise levikuga suhteliselt arvukas linnuliik metsa-, metsastepi ja vahemerelises võõndis ning mägimetsades. Levik ja arvukus on viimastel aastakümnetel olnud stabiilne. Liik ei ole Euroopas ega globaalselt ohustatud (Eestis ohuväline; Non-SPEC; Secure; LC) (BirdLife International 2004, iucnredlist 2013, eElurikkus). Eestis on väike-kirjurähn üldlevinud ja suhteliselt arvukas haudelind (Eesti linnuatlas 1993, Leibak et al. 1994, linnuatlas 2013). Otepää looduslal pesitseb 15-20 paari väike-kirjurähne. Väike-kirjurähni esindatus kaitsealadel on rahuldav (Lõhmus jt. 2001).

Väike-kirjurähni eelistatud elupaigaks on mosaiiksed leht- ja segametsad, eriti nende servaalad. Asustab ka parke ja kalmistuid ning suuremaid aedu. Väldib suuri metsamassiive, eriti männimetsi. Pesakoopa ehitab kasvavasse või poolpehkinud lehtpuusse (Kumari 1954, Eesti linnuatlas 1993, Lõhmus jt. 2001, Elts 2000, Kinks 2000). Toitub nii elus- kui ka surnud puudel eelistades lehtpuid (Alatalo 1978, Glutz von Blotzheim & Bauer 1980, Kinks 2000). Toitub valdavalt putukatest ja nende vastsetest puudel.

Laanerähn (*Picoides tridactylus*) (Ke – jah, LiA – jah, LiD I, III kat) on levinud Euraasia ja Põhja-Ameerika okas- ja segametsades. Levik ja arvukus on tervikuna olnud stabiilne ning liik ei ole hetkel Euroopas ega globaalselt ohustatud (Eestis ohuväline; SPEC 3; Depleted; LC) (BirdLife International 2004, iucnredlist 2013, eElurikkus). Eesti mandriosas on laanerähn üldlevinud ja suhteliselt arvukas haudelind, saartel aga puudub (Eesti linnuatlas 1993, Leibak et al. 1994, linnuatlas 2013). Otepää looduslal pesitseb 8-12 paari laanerähne. Otepää loodusala on oluline laanerähni pesitsusala (tugiala).

Laanerähni eelistatud elupaigaks on varjukad kuuse- ja kuuse-segametsad, kuid pesitseb ka teistes metsatüüpides. Pesapuuna eelistab kuivanud kuuske, kuid pesi on leitud ka männil ja lehtpuudel, eriti haaval (Kumari 1954, Elts 2000). Toitub valdavalt elus ja surnud puudel ning kändudel. Peamiseks toiduks on putukad, eeskätt surnud puidus elutsevad mardikad ja nende vastsed (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim & Bauer 1980, Kinks 2000).

Musträhn (*Dryocopus martius*) (Ke – jah, LiA – jah, LiD I, III kat) on üleuraasialise levikuga suhteliselt arvukas linnuliik. Levik ja arvukus on tervikuna olnud stabiilne ning liik ei ole hetkel Euroopas ega globaalselt ohustatud (Eestis ohuväline; Non-SPEC; Secure; LC) (BirdLife International 2004, iucnredlist 2013, eElurikkus). Eestis on mustrahñ üldlevinud ja suhteliselt arvukas haudelind (Eesti linnuatlas 1993, Leibak et al. 1994, linnuatlas 2013). Otepää looduslal pesitseb 8-12 paari mustrahñe.

Musträhni eelistatud elupaigaks on erinevad okas- ja okas-segametsad. Pesa ehitab surnud lehtvõi okaspuusse, eelistades haaba ja mäнди (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim & Bauer 1980, Eesti linnuatlas 1993, Elts 2000). Toitub valdavalt surnud puudel ja kändudel ning sipelgapesadel. Peamiseks toiduks on putukad, eeskätt puidus elutsevad mardikad ja nende vastsed ning maapinnal metsasipelgad (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim & Bauer 1980, Kinks 2000).

Hallpea-rähñ (*Picus canus*) (Ke - jah, LiA – jah, LiD I, III kat) on üleuraasialise levikuga suhteliselt arvukas rähñiliik. Euroopas on ta laialt levinud, puudub aga Lääne-Euroopas. Levik ja arvukus on tervikuna olnud stabiilne ning liik ei ole hetkel Euroopas ega globaalselt ohustatud (Eestis ohuväline; SPEC 3; Depleted; LC) (BirdLife International 2004, iucnredlist 2013, eElurikkus). Eesti mandriosas on hallpea-rähñ üldlevinud ja suhteliselt arvukas haudelind (Eesti linnuatlas 1993, Leibak et al. 1994, linnuatlas 2013). Otepää looduslal pesitseb 8-12 paari hallpea-rähñe. Hallpea-rähñ pesitseb valdavalt metsades, kuid väldib suuri metsamassiive (Kumari 1954, Eesti linnuatlas 1993, Lõhmus jt. 2000, Kinks 2000). Pesapuuna eelistab lehtpuid, eriti haaba (Kumari 1954, Elts 2000). Toitub valdavalt elus ja surnud lehtpuudel ja kändudel ning maapinnal. Peamiseks toiduks on putukad, eeskätt surnud puidus elutsevad mardikad ja nende vastsed ning sipelgad (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim & Bauer 1980, Kinks 2000).

Väike-kärbsenäpp (*Ficedule parva*) (Ke – jah, LiA – jah, LiD I, III kat) on Euraasia metsa- ja metsastepivööndis levinud suhteliselt arvukas linnuliik. Levik ja arvukus on tervikuna olnud stabiilne ning liik ei ole hetkel Euroopas ega globaalselt ohustatud (Eestis ohuväline; Non-SPEC; Secure; LC) (BirdLife International 2004, iucnredlist 2013, eElurikkus). Eestis on väike-kärbsenäpp ebahñhtlaselt levinud väikesearvuline haudelind (Eesti linnuatlas 1993, Leibak et al. 1994, linnuatlas 2013). Otepää looduslal pesitseb 40-60 paari väike-kärbsenäppe. Otepää loodusala on oluline väike-kärbsenäpi pesitsusala (tugiala).

Väike-kärbsenäpi eelistatud elupaigaks on vanad varjukad kuusikud ja segametsad, kuid pesitseb ka lehtmetsades, puisniitudel, vanades varjukates metsistunud parkides ja kalmistutel (Kumari 1954, Rootsmäe ja Veroman 1974, Eesti linnuatlas 1993, Glutz von Blotzheim & Bauer 1993, Väli 2005). Pesa ehitab mõne meetri kõrgusel asuvasse poolavatud puuõõnesse või oksaauku, vahel ka väike-kirjurähñi pesakoopasse või pesakasti (Kumari 1954, Rootsmäe ja Veroman 1974, Glutz von Blotzheim & Bauer 1993). Toitub valdavalt putukatest, keda püüab õhus lennult ja puuvõradest (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim & Bauer 1993).

Händkakk (*Strix uralensis*) (Ke – jah, LiA – jah, LiD I, III kat) on levinud Euraasia okas- ja segametsade vööndis. Euroopas on laialt levinud, kuid puudub Lääne-Euroopas. Levik ja arvukus on tervikuna olnud stabiilne ning liik ei ole hetkel Euroopas ega globaalselt ohustatud (Eestis ohuväline; Non-SPEC; Secure; LC) (BirdLife International 2004, iucnredlist 2013, eElurikkus). Eestis on händkakk üldlevinud ja suhteliselt arvukas haudelind (Eesti linnuatlas 1993, Leibak et al. 1994, linnuatlas 2013). Otepää looduslal pesitseb 7-15 paari händkakke.

Händkaku eelistatud elupaigaks on suured okas- ja segametsad. Pesitseb ka suuremates metsistunud parkides ja parkmetsades (Kumari 1954, Eesti linnuatlas 1993). Pesitseb valdavalt suuremate kulliliste, ronga või must-toonekure vanades pesades ning murdunud puude tüügastel ja tühemikes (Kumari 1954, Eesti linnuatlas 1993). Saaki jahib enamasti metsamaastikul, harvem põldudel ja asulates. Saagiks on valdavalt pisiimetajad, kuid ka kahepaiksed ja kuni keskmise suurusega linnud (kuni jänese suuruseni). (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim et al. 1971).

Värbkakk (*Glaucidium passerinum*) (Ke – jah, LiA – jah, LiD I, III kat) on Euraasia metsavööndi põhjapoolses osas laialt levinud suhteliselt arvukas linnuliik. Levik ja arvukus on tervikuna olnud stabiilne ning liik ei ole hetkel Euroopas ega globaalselt ohustatud (Eestis ohuväline; Non-SPEC; Secure; LC) (BirdLife International 2004, iucnredlist 2013, eElurikkus). Eestis on värbkakk ebaühtlaselt levinud väikesearvuline haudelind (Eesti linnuatlas 1993, Leibak et al. 1994, linnuatlas 2013). Otepää looduslal pesitseb 2-5 paari värbkakke.

Värbkaku eelistatud elupaigaks on niisked kuusesegametsad, kuid pesitseb ka teistes metsades, vanades metsistunud parkides ja kalmistutel (Kumari 1954, Eesti linnuatlas 1993, Bezzel 1985). Pesitseb enamasti suur-kirjurähni vanas pesakoopas või ka pesakastis (Kumari 1954, Bezzel 1985, Eesti linnuatlas 1993). Toitub valdavalt hiirtest ja väikestest lindudest, aga ka suurtest putukatest (Kumari 1954, Bezzel 1985, Eesti linnuatlas 1993).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis pesitseb vähemalt 10 paari herilaseviud, 2 paari värbkakku, 7 paari händkakku, 60 paari laanepüüd, 15 paari väike-kirjurähni, 8 paari laanerähni, 8 paari musträhni, 8 paari hallpea-rähni ja 40 paari väike-kärbsenäppi.

Kaitsekorraldusperioodi eesmärgid: Otepää looduspargis pesitseb vähemalt 10 paari herilaseviud, 2 paari värbkakku, 7 paari händkakku, 60 paari laanepüüd, 15 paari väike-kirjurähni, 8 paari laanerähni, 8 paari musträhni, 8 paari hallpea-rähni ja 40 paari väike-kärbsenäppi.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Looduslähedase struktuuri ja koosseisuga vanade puistute olemasolu ja võrdlemisi lai levik, sihtkaitsevööndite metsad ja vääriselupaiga tunnustele vastavad puistu fragmendid piiranguvööndis.

+ Suhteliselt suur metsasus (ala maakasutuse ajaloolises kontekstis) ja metsamaa sidusus.

- Suvised raied.

Meede: artiklite kirjutamine.

- Monokultuursete puistute kujundamine valgustus- ja harvendusraie käigus.

Meede: Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

- Metsamaa terviklikkuse ja sidususe vähenemine, põlise metsamaa raadamine.

Meede: metsamaa raadamise keelamine Otepää looduspargi roheline võrgustiku tuumaladel ja ühenduskoridoridel.

2.1.6.1.1 KANAKULL (ACCIPITER GENTILIS)

Ke – jah, LiA – jah, II kat

Kanakull on levinud Euraasia ja Põhja-Ameerika metsa- ja metsastepivööndis. Levik ja arvukus on tervikuna olnud stabiilne ning liik ei ole hetkel Euroopas ega globaalselt ohustatud (Eestis ohulähedane; Non-SPEC; Secure; LC) (BirdLife International 2004, iucnredlist 2013, eElurikkus). Eestis on kanakull üldlevinud, kuid vähearvukas haudelind (Eesti linnuAtlas 1993, Leibak et al. 1994, linnuAtlas 2013). Otepää looduslal pesitseb Riikliku Keskkonnaseire andmetel 2-3 paari kanakulle. Otepää looduspargis on EELISE andmetel 11 kanakulli pesa.

Kanakulli eelistatud elupaigaks on suured okas- ja segametsad, kus leidub suuri vanu puid pesa jaoks (Väli 2005). Pesa ehitab enamasti kuusele, kasele või männile, harva mõnele teisele puule (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim et al. 1971, Eesti linnuAtlas 1993). Saaki jahib nii metsas kui avamaal. Saagiks on keskmise suurusega (kuni tedre suuruseni) linnud ja imetajad (kuni jänese suuruseni). (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim et al. 1971).

Kuna kanakull on seotud vanametsaga, siis on vajalik kriitilise pindalaga vana metsa pidev olemasolu maastiku tasemel ja selle ruumiliselt ühtlane paigutus. Otepää looduspargi kaitseeeskirjaga seatakse metsa majandamisele täiendavad piirangud, mis tagavad metsa vanuselise koosseisu stabiilsuse ja metsa uuendamise kõrval pideva sobiva vanusega puistute juurde tekkimise. Oluliseks ohuteguriks on veel kõrge looduskaitse väärtusega puistufragmentide hävimine piiranguvööndis. Väljavaated väikeste eraldiseisvate metsa vääriselupaikade säilimiseks piiranguvööndis on halvad. Vajalik on maaomanike informeerimine vastavate koosluste elurikkusest ning vääriselupaiga kaitseks rakendatavate meetmete (vääriselupaiga leping) analoogilise võimaluse otsimine ja selle kasutamine kaitsealal.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduslal on säilinud 2 paari kanakulle

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduslal on säilinud 2 paari kanakulle.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Looduslähedase struktuuri ja koosseisuga vanade puistute olemasolu ja võrdlemisi lai levik, sihtkaitsevööndite metsad ja vääriselupaiga tunnustele vastavad puistu fragmendid piiranguvööndis.

+ Suhteliselt suur metsasus (ala maakasutuse ajaloolises kontekstis) ja metsamaa sidusus.

+ Pikk linnuvaatluste traditsioon, linnustiku muutuste registreerimine riikliku seire raames (kotkaste ja must-toonekure, röövlindude ja rähnaliste riiklik seire).

- Kõrge looduskaitse väärtusega puistufragmentide hävimine piiranguvööndis.

Meede: Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

2.1.6.1.2 MUST-TOONEKURG (*CICONIA NIGRA*)

Ke – jah, LiA – jah, LiD I, I kat

Must-toonekurg on Euroopas ja Eestis langeva arvukusega ohustatud liik (Eestis ohualdis; SPEC 2; Rare; LC) (Eesti punane raamat 1998, BirdLife International 2004, Must-toonekure kaitse tegevuskava 2009, Keskkonnaregister, eElurikkus, iucnredlist 2013). Otepää loodusala piires ei ole must-toonekure asustatud pesi leitud, kuid pesitsusperioodil regulaarselt tehtavad vaatlused lubavad oletada ühe must-toonekure paari pesitsemist.

Must-toonekurg on loodusliku metsamaastiku lind, kelle elupaiku iseloomustab varjuliste vooluveekogude olemasolu (Kumari 1954, Sellis 1997, Must-toonekure kaitse tegevuskava 2009). Liik on Eestis pesapaiga suhtes väga valiv ning eelistab inimtegevusest kaugel ja jõgede läheduses asuvaid puistusid ning väldib pesitsemist metsaservas. Pesa asub kõige sagedamini männil, haaval, tammel ja kasel. Pesapuu on ümbritseva metsa teistest puudest enamasti vanem. Must-toonekurg toitub Eestis valdavalt ojadel, kraavidel ja kalakasvatustes ning vähem vooluta veekogudel ning juhuslikult või siis veekogude kuivamisel ka avaveeta lagealadel (põllud, heinamaad jne).

Oluliseks ohuteguriks on kõrge looduskaitseväärusega puistufragmentide hävimine piiranguvööndis. Väljavaated väikeste eraldiseisvate metsa vääriselupaikade säilimiseks piiranguvööndis on halvad. Vajalik on maaomanike informeerimine vastavate koosluste elurikkusest ning vääriselupaiga kaitseks rakendatavate meetmete (vääriselupaiga leping) analoogilise võimaluse otsimine ja selle kasutamine kaitsealal.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduslal on must-toonekurg säilinud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduslal on must-toonekurg säilinud.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Looduslähedase struktuuri ja koosseisuga vanade puistute olemasolu ja võrdlemisi lai levik, sihtkaitsevööndite metsad ja vääriselupaiga tunnustele vastavad puistu fragmendid piiranguvööndis.

+ Suhteliselt suur metsasus (ala maakasutuse ajaloolises kontekstis) ja metsamaa sidusus.

+ Pikk linnuvaatluste traditsioon, linnustiku muutuste registreerimine riikliku seire raames (kotkaste ja must-toonekure, röövlindude ja rähniste riiklik seire).

- Metsamaa terviklikkuse ja sidususe vähenemine, põlise metsamaa raadamine.

Meede: metsamaa raadamise keelamine Otepää looduspargi roheline võrgustiku tuumaladel ja ühenduskoridoridel.

- Kõrge looduskaitseväärusega puistufragmentide hävimine piiranguvööndis.

Meede: Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

2.1.6.1.3 VALGESELG-KIRJURÄHN (*DENDROCOPOS LEUCOTOS*)

Ke – jah, LiA – jah, LiD I, II kat

Valgeselg-kirjurähn on üleuraasialise levikuga suhteliselt arvukas linnuliik. Liik ei ole hetkel Euroopas ega globaalselt ohustatud (Eestis ohuväline; Non-SPEC; Secure; LC) (BirdLife International 2004, iucnredlist 2013, eElurikkus).

Otepää loodusalal on EELISe andmetel 2 leiukohta. Otepää loodusalal pesitseb Riikliku Keskkonnaseire andmete põhjal hinnatud 15-20 paari valgeselg-kirjurähne. Otepää loodusala on oluline valgeselg-kirjurähni pesitsusala.

Valgeselg-kirjurähni eelistatud elupaigaks on niisked kuni märjad vanad majandamata leht- ja segametsad, kus leidub rohkelt surnud lehtpuid. Pesa ehitab surnud või elvasse pehme puiduga lehtpuusse. Toitub reeglina surnud lehtpuudel (Kumari 1954, Väli 2005).

Oluliseks ohuteguriks on kõrge looduskaitse väärtusega puistufragmentide hävimine piiranguvööndis. Väljavaated hukkunud puistute säilimiseks piiranguvööndis on halvad. Kobraste põhjustatud üleujutuseladel esinevad hukkunud puistud on oluliseks elupaigaks rähnidele (valgeselg-kirjurähn ja väike-kirjurähn) ja paljudele selgrootutele. Vajalik on maaomanike informeerimine vastavate koosluste elurikkusest ning vääriselupaiga kaitseks rakendatavate meetmete (vääriselupaiga leping) analoogilise võimaluse otsimine ja selle kasutamine kaitsealal.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää loodusalal säilinud vähemalt 15 paari valgeselg-kirjurähne.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää loodusalal säilinud vähemalt 15 paari valgeselg-kirjurähne.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Looduslähedase struktuuri ja koosseisuga vanade puistute olemasolu ja võrdlemisi lai levik, sihtkaitsevööndite metsad ja vääriselupaiga tunnustele vastavad puistu fragmendid piiranguvööndis.

+ Suhteliselt suur metsasus (ala maakasutuse ajaloolises kontekstis) ja metsamaa sidusus.

+ Pikk linnuvaatluste traditsioon, linnustiku muutuste registreerimine riikliku seire raames (kotkaste ja must-toonekure, röövlindude ja rähnliste riiklik seire).

- Kõrge looduskaitse väärtusega puistufragmentide hävimine piiranguvööndis.

Meede: Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

2.1.6.2 AVAMAASTIKE LINNUSTIK

Otepää loodusala pindalast ca poole moodustav avamaastiku osa on valdavalt ekstensiivselt kasutatav või hooldatav. Avamaastiku linnustikus domineerivad eelkõige põlde ja niite asustavad linnuliigid. Sood on siin valdavalt väiksed ning nende roll ala linnustiku kujundamisel ei ole märkimisväärne. Avamaastikega on seotud ka suurem osa metsalinnustiku all käsitletud röövlinnu

liikidest. Otepää looduspargi vapiliigi, väike-konnakotka arvamine avamaastiku lindude hulka, lähtub asjaolust, et väike-konnakotka seisund alal sõltub eelkõige tema toitumisbiotoobi (põldude ja niitude) kvaliteedist, kui pesametsa kättesaadavusest. Vajaliku vanusega pesitsuspuistute kättesaadavus ei ole eeldatavasti väike-konnakotka asustustihedust limiteerivaks teguriks. Eeltoodud põhjustel mõjutab põllumajandusliku maa kasutuse iseloom otseselt ka väike-konnakotka ja teiste röövlindude seisundit.

Olulisteks ohuteguriteks on avamaastike linnustikul traditsioonilise maakasutuse hääbumine ja lagealade võsastumine. Võsastumisega kaovad mitmed avamaastiku linnustikule olulised elupaigad. Taastamistöodega tuleks avada võsastuvaid lagealaid kõrge maastikuhoolduse prioriteetsusega aladel, võimaldades nende edasist põllumajanduslikku kasutust. Sageli kasutatakse ka ebasobivaid hooldusvõtteid (liigvarane ja servast kokku niitmine). Mitmed uuringud on näidanud ebasobivate niitmisevõtete negatiivset mõju maaspesitsejatele lindudele (nt rukkirääk). Ebasobivate hooldusvõtete mõju on olulisem intensiivsema põllumajandusega piirkondades, kus niide tehakse varasulvel. Otepääl valdava maastikuhoolduse puhul on hilisem heina purustamine keskmise tähtsusega. Oluline on hooldusteenust pakkuvate ettevõtjate ja loomakasvatavate teadlikkuse tõstmine ning maakasutuse seire meetodika väljatöötamine ja läbiviimine. Ka liiga intensiivne põlluharimine võib olla ohuteguriks. Looduslike rohumaade ümberkünd, monokultuuride rajamine, väetiste ja kemikaalide kasutamine ja teised intensiivse põllumajanduse ilmingud vähendavad kaitse-eesmärgiks olevatele põllulindudele sobiva elupaiga pindala ja kvaliteeti. Otepääl on see ohutegur tuntav üksikutes piirkondades (Nõuni ja Räbi ümbrus, Pilkuse küla). Meetmena võiks rakendada maakasutuse seirega maakasutuse trendide jälgimist ja analüüsi. Üheks oluliseks mõjuteguriks on kinnisvara arendus ja põllumaade killustamine tehisobjektidega. Hoonestuse laienemine põllumaale toimub avamaastike lindude potentsiaalsete elupaikade arvelt. Samuti kahanevad taoliste maakasutuse muutustega eeldused traditsioonilise maakasutuse jätkumiseks. Meetmena tuleks vältida uushoonestuse rajamist kasutuses olevatele või hõlpsasti taaskasutusse võetavatel põllumaadel (söödid, niidud, karjamaad jne) ning maakonnaplaneeringutes olevates väärtuslikel põllumajandusmaadel.

Rukkirääk (*Crex crex*) (Ke - jah, LiA – jah, LiD I, III kat) on Euraasia parasvöötmes üldlevinud linnuliik, kelle arvukus Euroopas langes oluliselt perioodil 1970-1990. Viimastel aastakümnetel on liigi arvukus küll kõikunud, kuid globaalne üldhinnang liigile on stabiilne ning kaitsestaatus ohuväline (Eestis ohuväline; SPEC 1; Depleted; LC) (BirdLife International 2004, 2013, iucnredlist 2013). Eestis on rukkirääk praegu küll ohuväline liik, kuid ta vajab elupaikade ohustatuse tõttu pidevat seisundi jälgimist ja seiret (eElurikkus).

Rukkiräägu eelistatud pesitsuspaigad on niisked ekstensiivselt majandatavad kultuur- ja poollooduslikud rohumaad. Liik pesitseb ka teraviljapõldudel (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim et al. 1975a, Väli 2005).

Punaselg-õgija (*Lanius collurio*) (Ke - jah, LiA – jah, LiD I, III kat) on Euraasia läänepoolse osa metsa-, stepi-, vahemerelises ja kõrbevööndis levinud arvukas linnuliik. Levik ja arvukus on tervikuna olnud üsna stabiilne, kuid on viimasel ajal kohati siiski vähenenud. Liik ei ole hetkel Eestis, Euroopas ega globaalselt ohustatud (Eestis ohuväline; SPEC 3; Depleted; LC, Decleaning) (BirdLife International 2004, iucnredlist 2013, eElurikkus). Eestis on punaselg-õgija ühtlaselt levinud arvukas haudelind (Eesti linnuatlas 1993, Leibak et al. 1994, linnuatlas 2013).

Otepää loodusala on suhteliselt oluline punaselg-õgija pesitsusala (tugiala). Punaselg-õgija eelistatud elupaigaks on inimese poolt mõjutatud avatud ja poolavatud maastikud – puisniidud, põõsaniidud, raiesmikud, kadastikud ja metsistunud aiad, kuid ka metsaservad ja puisrabad (Kumari 1954, Rootsmäe ja Veroman 1974, Eesti linnuatlas 1993, Väli 2005). Pesa ehitab kuni mõne meetri kõrgusele põõsasse või hekki, harvem ka eraldi puu otsa (Kumari 1954, Rootsmäe ja Veroman 1974, Eesti linnuatlas 1993). Toitub valdavalt erinevatest putukatest, harvemini ka teistest selgrootutest, konnadest, sisalikest, linnupoegadest ja hiirtest (Kumari 1954, Rootsmäe ja Veroman 1974).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduslal on säilinud rukkirääk arvukusega vähemalt 30 paari ja punaselg-õgija vähemalt 20 paari.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduslal on säilinud rukkirääk arvukusega vähemalt 30 paari ja punaselg-õgija vähemalt 20 paari.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Loodusala ekstensiivne põllumajanduslik maakasutus.

- Traditsioonilise maakasutuse hääbumine ja lagealade võsastumine.

Meede: maastiku taastamine.

- Ebasobivate hooldusvõtete kasutamine (liigvarane ja servast kokku niitmine).

Meede: Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

- Intensiivne põlluharimine (monokultuuride külv, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine).

Meede: maakasutuse seire maakasutuse trendide jälgimiseks.

- Kinnisvara arendus, põllumaade killustamine tehisobjektidega.

Meede: ehituse suunamine.

2.1.6.2.1 VÄIKE-KONNAKOTKAS (*AQUILA POMARINA*)

Ke - jah, LiA – jah, LiD I, I kat

Väike-konnakotkas on Euroopas ja Eestis enamuse teiste kotkastega võrreldes suhteliselt arvukas ja stabiilse leviku ja arvukusega liik, kuid vajab siiski tähelepanu (Eestis haruldane; SPEC 2; Declining; LC) (Eesti Punane Raamat 1998, keskkonnaregister, eElurikkus, BirdLife International 2004, väike-konnakotka kaitse tegevuskava 2009, iucnredlist 2013).

Loodusalal on kokku 12-14 pesitsusterritooriumi, kus erinevatel aastatel pesitseb 6-10 paari väike-konnakotkaid (Riikliku keskkonnaseire andmed; Otepää looduspargi kaitsekorralduskava 2008;

Otepää looduspargi kaitse-eeskirja seletuskiri). Pesi on Otepää loodusala piires hetkeseisuga (märts 2016) registreeritud 14.

Otepää looduspark on Eesti väike-konnakotka üks suurima asustustihedusega piirkondi.

Väike-konnakotka eelistatud pesitsusbiotoobiks on Eestis looduslähedased põlismetsailmelised vanemad mosaiiksed kuusesegametsad, mis külgnevad jõe- või järvelammiga. Pesapuuks on valdavalt kuusk, vähem kask, haab või mõni muu puuliik (Kumari 1954, Leibak et al. 1994, Väli 2003, Kontkanen jt. 2004, Väike-konnakotka kaitse tegevuskava 2009). Toitumispäigana eelistab väike-konnakotkas avatud ja poolavatud maastikku, eeskätt veekogude äärseid niite ja lageluhti, samuti söötis, kuid veel võsastumata põlde ja kultuurrohumaid (Lõhmus 2001, Väli 2003, Kontkanen jt. 2004). Peamisteks toiduobjektideks on kahepaiksed ja pisiimetajad, eriti uruhiired ja mutt, harvem kuni pardisuurused linnud (Kumari 1954, Väli 2003, Kontkanen jt. 2004, Väike-konnakotka kaitse tegevuskava 2009).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on vähemalt 8 väike-konnakotka paari.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on vähemalt 8 väike-konnakotka paari.

- Traditsioonilise maakasutuse hääbumine ja lagealade võsastumine.

Meede: maastiku taastamine.

- Intensiivne põlluharimine (monokultuuride külv, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine).

Meede: maakasutuse seire maakasutuse trendide jälgimiseks.

- Kinnisvara arendus, põllumaade killustamine tehisobjektidega.

Meede: ehituse suunamine.

2.1.6.3 VEELINNUSTIK

Otepää loodusala veelinnustik on suurele järvede arvule vaatama suhteliselt liigivaene. Ala kaitse-eesmärkidest on järvede või selle kaldaroostikuga seotud mustviires ja roo-loorkull. Tähelepanuväärne on eriti viimase kõrge arvukus – looduslalal pesitseb regulaarselt 10 – 15 paari roo-loorkulle.

Peamisteks ohuteguriteks on pesitsusbiotoobiks olevate veekogude saneerimine pesitsuse häirimine. Linnustikuliselt on huviväärsemad sageli järved nende kinnikasvamise faasis (Neitsijärv, Alevijärv). Neitsijärve näitel on selge huvi järve saneerimiseks. Sarnaseid taotlusi võidakse esitada ka teistele linnustikuliselt väärtuslikumatele järvedele (Alevijärv, Lüüsjärv). Veekogude saneerimine viiakse läbi erandlikel, väga põhjendatud juhtudel (Neitsijärv). Alevijärve ja Lüüsjärve saneerimist ette ei näha. Saneerimise käigus tuleb võimalikult säilitada kalda-ala looduslikku taimestikku.

Paljud Otepää ümbruskonna järved on aktiivses kasutuses. Tundlikul perioodil inimeste lindude pesade läheduses viibimine võib põhjustada pesa hülgamise ja pesitsuse luhtumise. Otepää loodusala on selle mõjuteguri avaldumine lokaalse iseloomuga ja suurt tähtsust ei oma.

Mustviires (*Chlidonias niger*) (Ke – jah, LiA – jah, LiD I, III kat) on Euroopas ja Eestis suhteliselt vähearvukas ning lokaalse levikuga langeva arvukusega liik, mistõttu vajab täiendavat kaitset (Eestis ohulähedane; SPEC 3; Depleted; LC) (BirdLife International 2004, Elts jt. 2009, EOÜ seirekomisjoni arvukushinnang 2012, keskkonnaregister, eElurikkus, iucnredlist 2013). Kuigi Otepää loodusala ei kuulu Eestis mustviireste tähtsamate pesitsuspaikade hulka (Lõhmus jt. 2001) on ala liiki toetav roll siiski oluline.

Mustviirese elupaikadeks on madalaveelised mudapõhjalised püsi- ja ajutised veekogud ja märgalad. Mustviirese seisundi ebakindlust ja kaitse vajadust suurendabki asjaolu, et liigi üheks oluliseks elupaigaks on ajutised madalad veekogud ja märgalad, mis on ebastabiilsed ökosüsteemid ning kergesti ohustatud nii looduslikult kui ka inimtegevuse poolt. Pesa võib ehitada nii veest välja ulatuvatele rohumätastele ja mudapaljanditele kui ka ujuvale surnud taimede lasundile. Tulenevalt märgalade ja madalaveeliste elupaikade muutlikkusest on ka liigi levik ja arvukus eri aastatel eri piirkondades erinev ja varieerub suurtes piirides. Mustviirese pesitsus- ja toitumispaid osaliselt kattuvad, kuid toitumas käiakse lisaks pesitsusveekogule ka kaugematel veekogudel ja märgaladel. Põhitoiduks on suuremad putukad ja teised selgrootud, keda püütakse nii õhust kui ka vee- ning maapinnalt ja taimedelt nende kohal madalalt lenneldes. Vähesel määral toitub ka väikestest kaladest, eriti väljaspool pesitsusaega (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim & Bauer 1982).

Roo-loorkull (*Circus aeruginosus*) (Ke – jah, LiA – jah, LiD I, III kat) on üle-Euroopaliselt ja ka mujal parasvöötmes laialt levinud linnuliik, kes ei ole otseselt ohustatud (Eestis ohuväline; Non-SPEC; Secure; LC), kuid vajab siiski tähelepanu ning elupaikade kaitset (BirdLife International 2004, eElurikkus). Eestis on roo-loorkull väikesearvuline ülemaaliselt levinud haudelind (Kumari 1954, Eesti linnuatlas 1993, Leibak et al. 1994, Linnuatlas 2013). Otepää loodusala on oluline roo-loorkulli pesitsusala (tugiala) ning EELISE andmetel on alal 3 leiukohta.

Roo-loorkulli põhilisteks pesitsuspaikadeks on Eestis järvede ja merelahtede kaldaroostikud, kuid pesitseb ka roogõõtsiksoodel ja vanajõgede kaldaroostikus ja põõsastikus (Kumari 1954, Eesti linnuatlas 1993). Otepää loodusala pesitseb valdavalt järvede kaldaroostikes ja –põõsastikes. Toitumis- ja pesitsuspaigid osaliselt kattuvad (pesitsusveekogul), kuid enamasti käib toitu otsimas pesitsusveekogu ümbruse lagealadel, peamiselt põldudel ja niitudel. Toitub kuni pardisuurustest vee- ja rannikulindudest ja nende poegadest, kahepaiksetest ja pisiimetajatest, eeskätt närilistest (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim et al. 1971, Randla 1976).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää loodusala pesitseb vähemalt 10 paari roo-loorkulle ja mustviire esinemine kaitsealal.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää loodusala pesitseb vähemalt 10 paari roo-loorkulle ja mustviire esinemine kaitsealal.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Veekogude rohkus ja looduslikkus.

- Pesitsuse häirimine.

Meede: Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

2.1.6.4 TEHISMAASTIKE LINNUSTIK

Otepää looduspargi kaitse-eesmärgiks on üks tehismaastikke asustav linnuliik – väiketüll. Otepää linnualal on see liik seotud kasutuses olevate ja hüljatud karjääridega (Arula, Marjamäe ja Kastolatsi) ning teiste rikutud pinnasega tehnogeensete piirkondadega (UPM Kymmene Otepää AS vineerivabriku territoorium). Kuna liigi esinemine Otepääl linnualal piirdub rikutud kooslustega, kus teisi kaitsekorralduslikke väärtusi üldjuhul ei esine, on temaga seotud kaitse-eesmärgid ka märksa reserveeritumad.

Väiketüll (*Charadrius dubius*) (Ke – jah, LiA – jah, III kat) on üldlevinud üle kogu palearktilise regiooni, sh üle Euroopa põhja suunas kuni polaarjooneni. Levik ja arvukus on tervikuna viimastel aastakümnetel olnud üsna stabiilne, kuigi viimasel kümnendil võib täheldada mõningast arvukuse langust. Siiski ei ole liik hetkel Eestis, Euroopas ega globaalselt ohustatud (Eestis ohuväline; Non-SPEC; Secure; LC) (BirdLife International 2004, iucnredlist 2013, eElurikkus). Eestis on väiketüll hõreda ja laigutise levikuga suhteliselt vähearvukas haudelind (Eesti linnuatlas 1993, Leibak et al. 1994, Linnuatlas 2013).

Väiketüllil eelistatud elupaigaks Eestis on paljandiline kallas veekogude ääres. Pesitseb valdavalt sisemaal, kuid kohati ka mere ääres. Iseloomulik on lühiajaline (mõned aastad) pesitsemine värsketel tehispaljanditel, kuni nende kamardumiseni (Kumari 1954, Eesti linnuatlas 1993, Aua 2012). Pesa ehitab maapinnalohku, mille vooderdus on minimaalne või puudub hoopis (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim et al. 1975b, Eesti linnuatlas 1993). Toitub valdavalt erinevatest selgrootutest (Kumari 1954, Glutz von Blotzheim et al. 1975b). Liiki ohustab eelkõige intensiivne monokultuurne põllumajandus, kus kasutatakse pestitsiide ja herbitsiide ning veekogude kallaste taimestumine. Kuigi väiketüll on meil praegu suhteliselt arvukas ja laialt levinud, on tema elupaikade säilitamine ja kaitse hädavajalik.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Väiketüllil pesitsustingimused on säilinud Arula ja Kastolatsi karjäärides.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: väiketüllil pesitsustingimused on säilinud Arula ja Kastolatsi karjäärides.

Mõjutegurid ja meetmed

- Karjääride metsastamine korrastamise käigus.

Meede: karjääride korrastamistingimuste seadmine, metsastamise vältimine.

2.1.7 IMETAJAD

Kokku on kaitsealal 1995. aastal kohatud 54 liiki imetajaid. Kaitsealustest liikidest on alal teada 10 nahkhiireliigi ja saarma (*Lutra lutra*) esinemine. Kaitsealused nahkhiireliigid on: tiigilendlane (*Myotis dasysneme*), veelendlane (*Myotis daubentonii*), tõmmulendlane (*Myotis brandtii*), habelendlane (*Myotis mystacinus*), Natteri lendlane (*Myotis nattereri*), suurkõrv (*Plecotus auritus*), parginahkhiir (*Pipistrellus nathusii*), käabus-nahkhiir (*Pipistrellus pipistrellus*), põhja-nahkhiir (*Vespertilio murinus*), suurvidevlane (*Nycatalus noctula*) (Metsaordu 1999, Lutsar 2004, Evestus 2008 kaudu). Keskkonnaregistris on kajastatud ainult veelendlase leiukoht.

2.1.7.1 SAARMAS (*LUTRA LUTRA*)

Ke – jah, LoA – jah, LoD – II, IV, III kat

Saarmas (*Lutra lutra*) on Baltikumis ja Eestis laialt levinud ning suhteliselt arvukas liik, ohuväline (Vilbaste 2004, eElurikkus). Tegemist on poolveelise kiskjaga, kelle saledat keha katab üleni pruun tihe karv, mis on kõhupoolelt heledam. Saarmas on ettevaatlik ja öise eluviisiga loom, kes asustab nii jõgesid kui ka järvi, aga ka ojasid ja suuremaid kraave. Toitub kaladest, kahepaiksetest, pisiimetajatest, vähkidest, lindudest ja putukatest. Sageli asustab kobraste urge ja nende poolt üleujutatud alasid. Liik on levinud kogu Eestis, eelkõige kopra poolt asustatud veekogudes, keskkonnaregistris pole Otepää looduspargi alal ühtegi levikupaika kajastatud. Natura standardandmevormi kohaselt on saarma arvukus Otepää looduspargis 15-25 isendit. Saarma seire on Otepää looduslal viimati läbi viidud aastal 2012. Seire aruandes on tõdetud, et praeguse levikuseire andmed ei ole tõenäoliselt piisavad, et anda usaldatav vastus artikkel 17 punkt 3.1 jaoks. Seetõttu on vajalik loodusladel esinevat populatsiooni täiendavalt seirata või laiendada seiremetoodikat ka looduslade võrgustikule (Leivits 2012). Vastavalt seirearuandele on saarma üheks surveteguriks kütmine, saarmaid hukkub ka koprajahi käigus. Saarmas on ohuteguriks teistele veekogude seisundit soodustavatele liikidele (nt. jõevähk, paksukojaline jõekarp, hink, vingerjas).

Kogu Eestis on saarma arvukus suhteliselt kõrge, asustades praktiliselt kõiki sobilikke veekogusid.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on optimaalselt 15 saarma isendit.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on optimaalselt 15 saarma isendit.

2.1.7.2 VEELENDLANE (*MYOTIS DAUBENTONII*)

Ke – jah, LoA – ei, LoD – IV, II kat

Veelendlane (*Myotis daubentonii*) on Eesti üldlevinud liik (Eestis hinnanguliselt 20 000 – 50 000 isendit), ohuväline (Masing jt 2004, Eelurikkus).

Veelendlane püüab peaaegu eranditult saaki siseveekogude kohal lennates, seetõttu asuvad ka päevased varjupaigad suvel veekogude läheduses. Poegimiskolooniad (30-50 isendit) asuvad puuõõnsustes. Liik talvitub arvukalt suurtes tehiskoobastes, vähearvukalt suuremates keldrites.

Nahkhiirte staatus looduspargis on ebaselge, kuid arvatavalt soodne. Nahkhiirte tähtsate elupaikade ja talvitumiskohtade kohta pole piisavalt andmeid. Soodsa seisundi tagamiseks tuleb säilitada õõnsad puud ja vanad hooned, mis sobivad päevasteks varjupaikadeks ja poegimiskolooniateks suvel. Oluline on säilitada ka talvitumiseks sobivaid keldreid (Evestus 2008).

Keskonnaregistri andmetel leidub liiki kaitsealaala põhjaosas (Nõuni järv) (leiukoha vaatlus 11.09.2001), arvukuse hinnangud puuduvad.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: liigi teadaolev toitumisala on säilinud, mis tagatakse elupaiga 3150 (Nõuni järv) ja selle lähiümbruse kaitsega.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: liigi teadaolev toitumisala on säilinud, see tagatakse elupaiga 3150 (Nõuni järv) ja selle lähiümbruse kaitsega.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Toitumisalade kaitse tagatakse Nõuni järve kaitsega.

2.2. ELUPAIGAD

2.2.1 VEE-ELUPAIGAD

Keskonnaregistri andmetel jääb Otepää loodusalale kokku 87 arvel olevat siseveekogu (looduslikud järved, tiigid, tehiskõõrad, paisjärved), looduslikke järvi on kokku 60. Järvedest suurimad on Pühajärv (290,7 ha), Nõuni järv (82,1 ha), Nüpli järv (28,1 ha), Kaarnajärv (24,8 ha) ja Mõrtsuka järv (23,4 ha). Järvedest tuntuim on liigendatud rannajoone ja mitmete saartega Pühajärv. Otepää loodusalal kaitstakse järgmisi järveelupaiku: liiva-alade vähetoitelised järved (3110), vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150).

Otepää loodusala järvedest on Natura elupaigana arvel 32 järve. Kaitsekorralduskava koostamise käigus uuriti järvi komplekselt, hinnati järvede seisundit vastavalt EL Veepoliitika Raamdirektiivile ning anti hinnang elupaiga seisundile. Enamuse järvede seisund oli Veepoliitika Raamdirektiivi järgi hea. Enamuse järvede puhul võib ohutegur olla möödas (nõukogudeaegne reostus), mis nüüd väga paljudel juhtudel mõjub sekundaarreostusena (settest tulev). Tänapäeval võivad järvede seisundit mõningatel juhtudel mõjutada kaldanõlvadele rajatud majapidamised või mõned muud allikad (kaldanõlva looduslikkuse muutmine (pinnase teisaldamine, täitmine, koosluste muutmine, ainete ärakanne ja infiltratsiooni režiimi muutmine jne). Otepää loodusala järvedel ei toimu kutselist kalapüüki. Harrastuspüügil kasutatakse käsiõngesid ja pole lubatud kasutada nakkevõrke. Nakkevõrkude piirarvud ja kasutamise ulatus harrastuskalapüügil Eesti

väikejärvedel määrab iga-aastaselt KKM kalavarude osakond määrusega ja selle kinnitab minister (Keskkonnaministri 26.11.2013 määrus nr 68 Ajutised püügikitsendused, harrastuspüügiõiguse tasu ja püügivahendite piirarv harrastuskalapüügil 2014. aastal). Enamik uuritud järvedest on alla 10 ha suurused, ihtüoloogide praktika ei soovi sel puhul erilisi kalanduslikke meetmeid: (taas)asustamised, piirangute kehtestamised jne rakendada. Kalapüügi seisukohalt on kogu Eesti probleem, et suur püügisurve nii kutselisel kalapüügil (väljapüük on teada) kui ka harrastuspüügil (väljapüütud saagi kogus ei ole teada) langeb suurelt osalt röövkaladele, eriti haugile ja ahvenale. Karpkalalastest püütakse harrastajate poolt eelkõige latikat ja linaskit, aga samas kalastajad ei püüa peaaegu üldse särge (Armulik, Sirp 2013). Mõnes Otepää järves esineb ka arvestatav koha asurkond, aga üldiselt käsiõngedega mõõduka püügisurve juures püüdes see kalaliik ohtu ei satu. Harrastuskalapüügi püügivahenditest ainult nakkevõrgupüük võib tõsiselt ohustada koha, sest see liik on võrgupüügile eriti tundlik. Samas teised harrastuspüügil lubatud püünised sellist ohtu ei kujuta.

Kalanduslikest meetmetest rakendati meil möödunud sajandi lõpul laialdaselt noorkalade asustamist, eriti röövkalaliikide osas. Viimase kümne-kaheteistkümne aasta jooksul on meetmetest eelistatavad kalade liikumisteede vabastamine pääsemaks paremini koelmutele (teadaolevalt pole Otepää looduslal seda tehtud), samuti erinevatele liikidele sobivate koelmualade rajamine või olemasolevate laiendamine.

Natura andmevormi kohaselt Otepää looduslal leiduvad järveelupaigatüübid ning 2013. aastal ala inventeeritud järveelupaigatüübid on esitatud tabelis 2.

Tabel 2. Otepää loodusala järveelupaigad (info-allikas Natura standardandmebaas, keskkonnaregister, 2013 läbi viidud järvede inventuur)

Elupaiga KOOD	Elupaigatüüp	Pindala (ha)	Pindala (ha) 2014 a. seisuga		Elupaigatüübi seisund (ha)		
		(Natura andmebaas)	kogu kaitsealal	sihtkaitse -vööndis	A	B	C
3110	Liiva-alade vähetoitelised järved	12,3	12,4	6,4			6,0
3130	Vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved	8,1	-	-			
3140	Vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved	21,4	39,6	26,8	18,8	18,5	2,4
3150	Looduslikult rohketoitelised järved	507	586,5	319,05	133	299,6	146

2013. aastal läbi viidud inventuuri tulemuste kohaselt võib öelda, et järveelupaikade üldpindala ei ole vähenenud vaid suurenenud, küll aga on täpsustatud elupaigatüüpe. 2013. aastal inventeeritud järvedest ei kuulu ükski elupaigatüüpi 3130. Inventuuri tulemused on esitatud lisa 6 tabelis 18 ja joonisel 8.

2013. aastal inventeeritud järvedest oli 21 heas seisundis, 10 kesises seisundis ning 1 halvas seisundis. Kui järvede seisund on hea või väga hea ja antropogeenne surve on talutaval tasemel, siis järvede seisundi säilitamiseks või parendamiseks pole vaja meetmekava. Heas ja paremas ökoloogilises seisundis järvede režiim sõltub rohkem ilmaoludest ja vähem inim mõjust ning vastupidi. Paljude Otepää järvede puhul on enamasti mõjuriks sekundaarreostus. Osadel juhtudel võib oletada, et kesine seisund on tingitud jääkreostusest, mis ajapikku väheneb (Ott jt. 2013).

2.2.1.1 LIIVA-ALADE VÄHETOITELISED JÄRVED (3110)

Ke – jah, LoA - jah, LoD I

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad selge hele- või sinakasroheline veega vähetoitelised (oligotroofsed) järved ning kollaka või helepruuni veega poolhuumustoitelised (semidüstroofsed) järved (Paal 2007). Otepää loodusala jäävatest järvedest kuuluvad sellesse elupaigatüüpi Otepää Kärnjärv ja Pülme järv. Järvetüüp on väga tundlik kõikvõimalikele eutrofeerivatele mõjutustele.

Otepää Kärnjärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp V) on keskmise sügavusega pehme- ja heledaveeline järv. 2013. aastal oli vee seisund pH järgi väga hea (keskmine pH 6,06), üld-N järgi halb (1 mg-N/l), üld-P järgi kesine (0,032 mg-P/l) ja läbipaistvuse järgi halb (läbipaistvus 1 m). Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli halb. Järves registreeriti 2013. aastal 32 liiki veetaimi – 29 kaldavee-, 2 ujulehtedega taime ja 1 veesisene taim. Järve seisund suurselgrootute järgi oli väga hea. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **kesine**. Järve puhverduvusindeks on 0,2 (väga madal) (Ott 2013). Otepää Kärnjärve põhjakihtides puudub hapnik, seetõttu ei oma järv kalanduslikult olulist tähtsust ning kalandusalaseid meetmeid ei ole siin mõistlik rakendada. Järve kalda-ala oli lähedane looduslikkusele — ainult üks majapidamine järve läheduses. Avaliku ujumisala seisund Otepää Kärnjärve ääres on keskmine (Ott 2013).

Pülme järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp V) on keskmise sügavusega kollaka veega pehmeveeline järv. Vee seisund pH järgi on hea (keskmine pH 7,13), üld-N (0,778 mg N/l), üld-P (0,034 mg P/l) ja läbipaistvuse järgi kesine (läbipaistvus 2,05 m). Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli kesine. Järves registreeriti 2013. aastal 32 liiki veetaimi – 26 kaldavee-, 2 ujulehtedega ja 4 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist keskmise looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **kesine**. Järve puhverduvusindeks on 4 (väga madal) (Ott 2013). Pülme järves limiteerib vee süvakihtides puuduv hapnik kaladele sobiva elupaiga ulatust. Morfomeetriliselt ja põhjarelejeefilt sobib Pülme ahvenale, praegu püütakse põhiliselt aga latikat. Haugi asustamine ei suurendaks järve püügivõimalusi ja seepärast ei ole otstarbekas. Järve kaldanõlval asub paar elamut, kuid järve kalda-ala on peamiselt looduslik. Järve kirdeosas paiknev ujumiskoht on keskmises seisus (Ott 2013).

Natura standartandmebaasi kohaselt esineb elupaigatüüp liivaalade vähetoitelised järved (3110) Otepää looduspargis 12,3 ha suurusel alal seisundiga B. Kaitsekorralduskava koostamise käigus läbiviidud andmete täpsustamise kohaselt esineb elupaigatüüp liivaalade vähetoitelised järved Otepää looduspargis 12,4 ha suurusel alal seisundiga C. (seisundiga arvestatav (C) – 1 järv pindalaga 6 ha, degradeerunud seisundiga (D) 1 järv pindalaga 6,4 ha). Pindala suurenemine tuleneb andmete täpsustamisest ning täiendavalt inventeeriti antud elupaigatüüpi 2 järve.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on elupaigatüüp liiva-alade vähetoitelised järved säilinud vähemalt 12,3 ha, seisundiga vähemalt B (hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on elupaigatüüp liiva-alade vähetoitelised järved säilinud vähemalt 12,3 ha, seisundiga vähemalt B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed

- Otepää Kärnjärv ja Pülme järv on tundlikud mõjutustele.

Meede: Meetmeid ette ei nähta. Säilinud on loodusala eesmärgiks olev pindala.

2.2.1.2 VÄHE- KUNI KESKTOITELISED KALGIVEELISED JÄRVED (3140)

Ke – jah, LoA - jah, LoD I

Vähe- kuni kesktoiteliste kalgiveeliste järvede elupaigatüüpi kuuluvad nii selge hele- kuni sinakasroheline veega lubjarikkad järved kui ka kollase või pruunika veega lubja- ja humiinainerikkad järved (Paal 2007). Otepää looduslal kuulub sellesse elupaigatüüpi kokku kuus järve (Alevijärv, Arula Perajärv, Peitlemäe järv, Päidla Ahvenjärv, Päidla Suurjärv ja Räbijärv).

Alevijärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on madal, keskmiselt kareda ning põhjani läbipaistva veega järv. 2013. aastal oli vee seisund pH järgi hea (keskmine pH 8,1), üld-N järgi kesine (1,07 mg-N/l), üld-P järgi hea (0,033 mg-P/l). Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli kesine. Järves registreeriti 2013. aastal 30 liiki veetaimi – 17 kaldavee-, 3 ujulehtedega, 4 uju- ja 6 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist keskmise looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang on **kesine**. Järve puhverdusvõime indeks on 17 (nõrk) (Ott 2013). Alevijärv on oma väikese pindala kohta kalastiku seisukohalt rikkalik veekogu, kuid kalapüügiks sobimatu, sest on väga taimestikku täis kasvanud. Puudub ka kaldalt juurdepääs veele (õõtsik). Haugi asurkond asustamise näol täiendust ei vaja, sest toimib suurvee-aegne juurdepääs naabruses asuvast Väike-Juusa järvest. Järve kaldal on paar majapidamist ning järve läheduses asub maantee. Avalik ujumisala Alevijärve ääres puudub (Ott 2013). Alevijärve looduslikku arengusse ei sekkuta pikaajalise-kaiste-eesmärgil ei sekkuta. Maastumise käigus on tekkinud märgadele aladele uued iseloomulikud kooslused ja järjest enam vähenevad Alevijärve järvelised omadused. Haruldaste makroselgrootute koosluste ja õõtsikul olevate taimede pärast ei soovitata selle järve tervendamist. Ka lindudele on Alevijärv heaks elupaigaks (nt jõgitiir) (Ott 2013).

Koprapais Väike-Juusa ja Alevijärve vahel on olulise loodusliku mõjuga, kuivõrd mõlemad on väikesemahulised madalad järved ja seega ebastabiilsed. Selliste veekogude puhul on oluline veevahetuse tagamine, mis aereerib vett, jaotab ühtlaselt settimist, aitab kaasa elustiku liikumisele.

Arula Perajärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on madal, heleda ja keskmiselt kareda veega järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 8,0), üld-N (0,45 mg-N/l), üld-P (0,025 mg-P/l) ja läbipaistvuse järgi (läbipaistvus 4,2 m) väga hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 33 liiki veetaimi – 23 kaldavee-, 4 ujulehtedega, 1 uju- ja 5 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist väga kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 54 (keskmiselt tugev) (Ott 2013).

Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Järve kalda-ala on looduslik ning läheduses paikneb ainult üks majapidamine. Ujumisala järve kaldal ei ole (Ott 2013).

Peitlemäe järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp III) on sügav, keskmise karedusega tumekollase veega järv. 2013. aastal oli vee seisund pH järgi väga hea (keskmine pH 7,6), üld-N järgi (1,13 mg-N/l) kesine, üld-P (0,027 mg-P/l) järgi väga hea ja läbipaistvuse järgi (läbipaistvus 2,5 m) väga hea. Tegemist on Otepää lähikonna sügavaima järvega (22 m). Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 2013. aastal 30 liiki veetaimi – 22 kaldavee-, 3 ujulehtedega, 1 uju- ja 4 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist keskmise looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang on **hea**. Järve puhverduisvõime indeks on 8 (nõrk) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Järve kalda-ala on looduslik ning läheduses paikneb ainult üks majapidamine. Ujumisala järve kaldal ei ole (Ott 2013).

Päidla Ahvenjärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on madal kareda- ja heledaveeline järv. 2013. aastal oli vee seisund pH järgi kesine (keskmine pH 8,43), üld-N järgi (0,833 mg-N/l) hea, üld-P (0,021 mg-P/l) järgi väga hea ja läbipaistvuse järgi (läbipaistvus 2,9 m) hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 2013. aastal 27 liiki veetaimi – 15 kaldavee-, 2 ujulehtedega, 2 uju- ja 8 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang on **hea**. Järve puhverduisvõime indeks on 8 (nõrk) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Järve kalda-ala on üldjoontes looduslik ning suplusala puudub (Ott 2013).

Päidla Suurjärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on madal, keskmiselt kareda- ja heledaveeline järv. 2013. aastal oli vee seisund pH järgi kesine (keskmine pH 8,43), üld-N järgi (0,83 mg-N/l) hea, üld-P (0,025 mg-P/l) järgi väga hea ja läbipaistvuse järgi (läbipaistvus 2,7 m) hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 2013. aastal 47 liiki veetaimi – 30 kaldavee-, 3 ujulehtedega, 1 uju- ja 13 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega (rikkalik elustik) järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang on **hea**. Järve puhverduisvõime indeks on 25 (alla keskmise) (Ott 2013). Päidla Suurjärve kalastikus on arvukalt esindatud suguküpsed 700 – 900 g raskused linaskid, kellel on lisandumas märkimisväärne järelkasv. Linaski kõrval püügikaladest oluline ka koger. Haugipüügi koormuse suurenemisel tuleb mõelda selle liigi varude täiendamisele, kuid praegu Suurjärve kalavarude seisund täiendavaid meetmeid ei vaja. Järve kaldal asub üks elamu ning kaugemal Ahvenjärve poole on veel üks majapidamine. Kalda-ala on peamiselt looduslik. Avalik suplusala järve ääres puudub (Ott 2013).

Räbijärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on madal keskmise karedusega heledaveeline järv. 2013. aastal oli vee seisund pH järgi halb (keskmine pH 8,93), üld-N järgi (1,02 mg-N/l) hea, üld-P (0,027 mg-P/l) järgi väga hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 42 liiki veetaimi – 26 kaldavee-, 3 ujulehtedega, 2 uju- ja 11 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist keskmise looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang on **kesine**. Järve puhverduisvõime indeks on 11 (nõrk) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Järve läheduses paiknevad majapidamised koos põllu- ja heinamaadega. Ranna-ala seisund on hea (Ott 2013). Eesmärgiks on nii Veepoliitika Raamdirektiivi kui ka Natura 2000 nõuete järgi seisundi väärtuste

säilimine. Räbijärve puhul on eesmärgiks Veepoliitika Raamdirektiivi järgi hea ökoloogilise seisundi saavutamine. Järv on madal ja seega väikse veemahuga. Seepärast on taimede katvus väga suur ja kinnikasvamine kiire. Järve paremaks kaitsmiseks oleks tarvilik selgitada võimalikud koormusallikad. Virgestuskoormus on 30000 külastust aastas. Peale koormusallikate inventuuri tuleb vajadusel kavandada meetmed järve seisundi parandamiseks.

Natura standartandmebaasi kohaselt esineb elupaigatüüp vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140) Otepää looduslal 21,4 ha suurusel alal seisundiga C. Kaitsekorralduskava koostamise käigus läbiviidud andmete täpsustamise kohaselt esineb elupaigatüüp vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved Otepää looduspargis 39,6 ha suurusel alal seisundiga B. (seisundiga väga hea (A) – 2 järve kokku 18,8 ha; seisundiga hea (B) – 3 järve kokku 18,5 ha; seisundiga arvestatav (C) – 1 järv 2,4 ha). Pindala suurenemine tuleneb andmete täpsustamisest ning täiendavalt inventeeriti antud elupaigatüüpi 6 järve.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on elupaigatüüp vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved säilinud vähemalt 21,4 ha vähemalt seisundiga B (hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on elupaigatüüp vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved säilinud vähemalt 21,4 ha vähemalt seisundiga B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed

+ Enamus elupaigatüüpi kuuluvatest järvedest on heas ökoloogilises seisundis.

+/- Alevijärv on peaaegu täitunud setetega ja kinni kasvanud.

- Räjijärve seisund on kesine.

Meede: Meetmeid ette ei nähta. Säilinud on loodusala eesmärgiks olev pindala.

2.2.1.3 LOODUSLIKULT ROHKETOITELISED JÄRVED (3150)

Ke – jah, LoA - jah, LoD I

Elupaigatüüpi kuuluvad keskmiselt kalgiveelised rohketoitelised järved moreenmaastike nõgudes (Paal 2007). Enamus Otepää looduspargis inventeeritud 32 järvest kuulub sellesse elupaigatüüpi (vt täpsemalt allpool).

Jaanuse järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on heledaveeline keskmiselt kareda veega järv. 2013. aastal oli vee seisund pH järgi väga hea (keskmine pH 6,06), üld-N järgi halb (1 mg-N/l), üld-P järgi kesine (0,032 mg-P/l) ja läbipaistvuse järgi halb (läbipaistvus 1 m). Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 37 liiki veetaimi – 23 kaldavee-, 3 ujulehtedega, 2 uju- ja 9 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverduisvõime indeks on

32 (alla keskmise) (Ott 2013). Jaanuse järv on kalastiku seisukohalt liigirikas, hästi juurdepääsetav. Kala saab püüda nii paadist kui ka kaldalt. 2013. aastal olid haugikarjas noorkalad olemas. Juhul, kui lähiaastatel püügikoormus tõuseb, on soovitatav asustada järve 150 ettekasvatatud noort haugi. Järve kalda-ala on peamiselt looduslik ning kalda ääres on üksikud purded. Järve läheduses paikneb kaks majapidamist, kuid ohtu kalda-alale ei esine. Avalikku ujumisala Jaanuse järve kaldal ei ole (Ott 2013).

Kaarna järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on keskmise karedusega madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 8,2), üld-N (0,73 mg-N/l) ja üld-P (0,047 mg-P/l) järgi hea ning läbipaistvuse järgi kesine (läbipaistvus 1,3 m). Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli kesine. Järves registreeriti 2013. aastal 42 liiki veetaimi – 28 kaldavee-, 4 ujulehtedega ja 10 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **kesine**. Järve puhverdusvõime indeks on 67 (hea) (Ott 2013). Kaarna järves on kalastikus esindatud 11 kalaliiki. Röövkalade osakaal kalastiku massis 35 %. Esindatud on ahven, haug ja koha. Vanematest ahvenatest on domineeriv 7-aastaste vanusrühm, olulise järelkasvu annavad ühe- ja kaheaastaste grupp. Silmapaistev on kohapopulatsioon: nooremate isendite olemasolu tunnistab asjaolu, et koha koeb Kaarna järves, püügis olid ka samasuvised isendid. Sugukaladest on esindatud 5 – 8 aastased kalad. Haug ja latikas on samuti kalastikus esindatud, kuid need liigid on vähem arvukad. Lähiaastate prognoos näitab, et koha ja ahvenavaru täieneb nooremate vanusrühmade arvelt. Haugi arvukus võib langeda, kui harrastuspüüdjate püügisurve tugevneb. Haugi püütakse ka kõige rohkem välja. Aastate eest soovitatud võrgupüük (soovitus pärineb 1960ndatest aastatest ja käsikirjalistest aruannetest ja kannab tole ajastu vaimu ning pole tänapäeval tõsiselt võetav) viiks tänapäeval koha arvukuse kiiresti alla ja oleks isegi hukatuslik. Kaarna järvel kutselise püügi teostamine ei ole mõeldav. Kalamajanduslikult väga hea järv, puuduseks juurdepääs üle eramaade. Salapüüki takistab tihedam asustus ümber järve ja kohalike kalastajate valvsus. Röövkalade arvukuse langemisel võiks tulevikus järve asustada 700 ettekasvatatud üheaastast koha ja 5000 ettekasvatatud haugi (Krause, Palm 2004). Lisameetmena peaks väljavoolu kopratammidest puhastama. Kaarna järve kaldal asub spordibaas, mitmed majapidamised ning sõidutee ei ole järvest väga kaugel. Suplusala seisund Kaarna järve ääres on keskmise (Ott 2013).

Kukemäe järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on keskmiselt kareda ja põhjani läbipaistva veega madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 7,96) ja üld-P (0,025 mg-P/l) järgi väga hea, üld-N järgi (0,8 mg-N/l) hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 2013. aastal 35 liiki veetaimi – 25 kaldavee-, 2 ujulehtedega, 4 uju- ja 4 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist keskmise looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 9 (nõrk) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Kukemäe järve kalda-ala on looduslik ning ujumisala puudub (Ott 2013).

Käärrike järv (Kääriku järv) (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on keskmise karedusega madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 8,3), üld-N (0,73 mg-N/l) ja läbipaistvuse järgi hea, üld-P järgi (0,025 mg-P/l) väga hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 35 liiki veetaimi – 24 kaldavee-, 3 ujulehtedega ja 8 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist

kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 55 (hea) (Ott 2013). Järv on praegu intensiivse harrastuskalapüügi veekogu, kus haugi vanemad vanusgrupid on tugeva surve all. Särje noorjärkude kõrge arvukus muudab röövkalade osakaalu tõstmise järves vajalikuks, seega tuleks Kääriku järve asustada 5000 samasuvist ettekasvatatud haugi. Lisaks haugile võiks suurendada järvest latika väljapüüki. Kaldal asub spordibaas, kus välitööde ajal toimus tenniseväljakutel ehitustegevus (5.07.2013) ja järve lähedal asub sõidutee. Avalik ujumisala on hästi hooldatud ning seisund on hea (Ott 2013).

Meema Koljaku järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on heleda ja keskmiselt kareda veega madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 7,9), üld-P (0,024 mg-P/l) ja läbipaistvuse järgi väga hea, üld-N järgi (0,70 mg-N/l) hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 2013. aastal 41 liiki veetaimi – 30 kaldavee-, 4 ujulehtedega, 1 uju- ja 6 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist väga kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 6 (nõrk) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Ranna-ala seisund Meema Koljaku järve ääres on keskmine (Ott 2013).

Mõrtsuka järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on heleda ja keskmiselt kareda veega madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 8,1), üld-P (0,036 mg-P/l), üld-N (0,78 mg-N/l) ja läbipaistvuse (3 m) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 43 liiki veetaimi – 30 kaldavee-, 4 ujulehtedega, 2 uju- ja 7 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 69 (üle keskmise) (Ott 2013). Mõrtsuka järve angerjalõks oli kasutusel 1970ndate aastate keskpaigast ja toimis veel 1980ndatel (suulised andmed hr. Mait Kalbergilt, kes ise omal ajal seal ka kalastanud). Angerjalõks rajati Mõrtsuka järve väljavoolule, Ilusa oja ja oli mõeldud nõukogude ajal järve asustatud angerjate tagasipüügiks. Vähemoluline oli tema funktsioon veetaseme regulaatorina. Praegusel ajal, mil angerjapüük on lõppenud, lõksul kalamajanduslik tähtsus puudub. M. Kalbergi arvates ei ole ka seda rajatist remonditud. Samas on Ilusa oja 2013. aastal toimunud (madalaveeline aasta) vaatlustel kaladele raskesti läbitav (vette langenud puud, taimestikku täis kasvanud). Kuigi Mõrtsuka järv võiks sobida elupaigana ka kohale, ei soovita eksperdid koha siia asustada sobivate koelmualade vähesuse ja liialt läbipaistva vee tõttu. Järve läheduses asuvad põllu- ja heinamaad ning mitu majapidamist. Järve äärest möödub ka sõidutee. Suplusala Mõrtsuka järve ääres puudub (Ott 2013). Reguleeritud veetasemega järvedes on ökosüsteemi seisukohalt oluline säilitada optimaalne veetase. Veetaseme kõikumised kahjustavad veekogu kui tervikut ja elustikku.

Koondaruande "Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks" (Töö nr 0712)² kohaselt on Mõrtsuka järve veetaset mõjutava Sillamäe II paisu (x 6446058; y 644836) seisund rahuldav (R-, varjad vajavad vahetamist). Paisu kaldasammasteks on

² <http://www.keskkonnainfo.ee/main/index.php/et/meist/projektid/tokestusrajatiste-inventariseerimine-vooluveekogudel-kalade-raendetingimuste-parandamiseks>

raudbetoonist konstruktsioonid, kohati on betoon murenenud ja sellest on tükke välja kukkunud, sammastes on praod. Mõrtsuka järve keskmine sügavus on 3,7 m. Soovitav minimaalne järve keskmine sügavus on 3 m, mitte mingil juhul alla selle. Kui likvideerida tõkestusrajatis ning sellega alandada veetasent 1 m, siis jääb keskmiseks veetasemeks 2,7 m. Seega veetasent alandada ei saa, kuna see viiks kiirelt järve kinni kasvamiseni. Järve hea ökoloogilise seisundi säilimiseks on vaja säilitada järve veetase.

Mäha järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on keskmise karedusega madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 7,7) järgi väga hea, üld-P (0,031 mg-P/l) järgi hea ning üld-N (1,13 mg-N/l) ja läbipaistvuse (3 m) järgi keskine. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 43 liiki veetaimi – 32 kaldavee-, 3 ujulehtedega, 3 uju- ja 5 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 16 (nõrk) (Ott 2013). Mäha järv oli 2008. a. katsepüügi tulemuste alusel eelkõige särjearv. Linaskid ja haugid, kes sel ajal olid noorkalad, on jõudnud väljapüügiküpsesse suurusesse, mistõttu soovitame harrastuspüüki ka sellel järvel. Haugikarja tervendamiseks võiks lähemas tulevikus järve asustada 5000 haugi. Järve kaldal asuvad Otepää golfiväljak, mitmed majapidamised ning järve lähedusest mööduvad sõiduteed, mis mõjutavad kalda-ala looduslikku seisundit. Ranna-ala seisund on keskmine. Järve uurimise ajal (2013. a suvi) toimusid järve korrastamistööd (Ott 2013).

Nõuni järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp III) on heleda ja keskmiselt kareda veega sügav järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 8,0), üld-P (0,021 mg-P/l) ja läbipaistvuse (3,9 m) järgi väga hea ning üld-N (0,78 mg-N/l) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 53 liiki veetaimi – 31 kaldavee-, 5 ujulehtedega, 1 uju- ja 16 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist väga kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea** (Ott 2013). Nõuni järv on suure keskmise ja maksimaalse sügavusega. Siin napib kaladele sobivaid elupaiku, sest madal kaldavöönd on kitsas. Ahven ongi selle kiiresti süveneva kaldaga järve sobivaimaks liigiks. Arvuka särjepopulatsiooni piiramiseks võiks lähiajal järve asustada 2500 ettekasvatatud koha. Järve kaldal on mitmed majapidamised, läheduses paiknevad põllu- ja heinamaad ning järvest möödub maantee (Ott 2013).

Nüpli järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on keskmiselt kareda veega järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 8,3), üld-P (0,043 mg-P/l), üld-N (0,71 mg-N/l) ja läbipaistvuse (2,3 m) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 47 liiki veetaimi – 31 kaldavee-, 3 ujulehtedega, 2 uju- ja 11 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 18 (nõrgapoolne) (Ott 2013). Nüpli järves on arvukaimaks liigiks särj, mis võimaldaks järve täiendavalt olemasolevale asustada lisaks ettekasvatatud koha – 1800 isendit. Sügavusomadustelt sobib järv siiski eelkõige ahvenale, keda praegu iseloomustab tugev paljude põlvkondadega populatsioon. Tervitatav on ka kohalike inimeste initsiatiiv järve kaladega rikastamiseks. Võimaluse korral võiks järve asustada täiendavalt ka haugi – 2000 ettekasvatatud isendit. Järve ääres on mitu majapidamist ja heinamaad. Ranna-ala Nüpli järve ääres puudub (Ott 2013).

Otepää Kurnakese järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on keskmise karedusega madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 8,0) järgi väga hea, üld-P (0,036 mg-P/l), üld-N (0,77 mg-N/l) ja läbipaistvuse (2,3 m) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 2013. aastal 33 liiki veetaimi – 25 kaldavee-, 3 ujulehtedega, 1 uju- ja 4 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 5 (nõrk) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Suplusala Otepää Kurnakese järve ääres puudub (Ott 2013).

Pilkuse järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on kareda ja heleda veega madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 8,38) järgi kesine, üld-N (0,87 mg-N/l) järgi hea, üld-P (0,043 mg-P/l) ja läbipaistvuse (2,3 m) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 32 liiki veetaimi – 25 kaldavee-, 3 ujulehtedega ja 4 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 64 (üle keskmise) (Ott 2013). Pilkuse järves peaks tagama hingulise elupaiga stabiilse seisundi. Haugi asustamine toimiks hästi tasakaalustajana kõrge karpkalalaste biomassi vähendajana, kuid samas ohustaks ilmselt ka hinku. Harrastuspüügi põhiliseks liigiks on siin latikas, kuigi põhjakihtides periooditi valitsev hapnikudefitsiit ei luba kasutada tervet akvatooriumi elupaigana ja sunnib kalu tegutsema kitsas kaldapiirkonnas. Järve kalda-ala on peamiselt looduslik. Järve lähedusest läheb mööda sõidutee ning kaldal paikneb RMK puhkeala koos ujumiskohaga. Suplusala seisundi hinnang on keskmine (Ott 2013).

Päidla Kõverjärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on keskmise karedusega heledaveeline järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 8,3), üld-N (0,97 mg-N/l), üld-P (0,046 mg-P/l) ning läbipaistvuse (2,3 m) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 2013. aastal 33 liiki veetaimi – 26 kaldavee-, 3 ujulehtedega, 2 uju- ja 2 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist keskmise looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 33 (alla keskmise) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Päidla Kõverjärve kaldal asub majapidamine ning läheduses paikneb sõidutee. Suplusala Kõverjärve ääres puudub (Ott 2013).

Päidla Mõisajärv (Päidla järv) (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on kareda- ja heledaveeline madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 8,24), üld-N (0,83 mg-N/l), üld-P (0,04 mg-P/l) ning läbipaistvuse (2,6 m) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 2013. aastal 44 liiki veetaimi – 33 kaldavee-, 4 ujulehtedega ja 7 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist väga kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 17 (nõrgapoolne) (Ott 2013). Päidla Mõisajärves on kaladele vähe eluks sobivaid piirkondi – rõhuv enamus kaladest olid surutud kitsasse kaldavööndisse või veesamba ülakihti, sest hapnikurikas on vaid järve pinnakiht. Kuigi järve rikkalikku toidubaasi saaks edukalt kasutada röövkaladest haug, keda arvestuslikult võiks asustada kuni 1800 ettekasvatatud isendit, ei luba eelnimetatud piiratud hapnikuolud seda

tegevust läbi viia. Järve kalda-alal paiknevad majapidamised ning lähedusest möödub sõidutee. Avalik ujumisala Päidla Mõisajärve ääres puudub (Ott 2013).

Päidla Uibujärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on keskmise karedusega madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 8,4) järgi kesine, üld-N (0,93 mg-N/l), üld-P (0,04 mg-P/l) ning läbipaistvuse järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 2013. aastal 31 liiki veetaimi – 22 kaldavee-, 4 ujulehtedega, 3 uju- ja 2 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist keskmise looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **kesine**. Järve puhverdusvõime indeks on 12 (nõrk) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Järve ümbritseb mets ja võsa ning asustus järve kalda-alal puudub. Ranna-ala järve ääres ei ole (Ott 2013).

Ökoloogiline seisund on kesine ja puhverdusvõime väärtus nõrk (12). Tegemist on hääbuva veekoguga, mis muutub peagi märgalaks. Veetaimede alusel on maastumine ja muutumine olnud üsna kiire. Laialdasel õõtsikul leidub kaitsealuseid taimi, kuid vees on ohtralt eutrafente. Ka suurselgrootute alusel võib ennustada elupaikade kiiret muutust. Kuna järv on eraldatud ja raskesti ligipääsetav, siis **erilisi kaitsemeetmeid ei vaja** (Ott jt. 2013).

Päästjärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on madal keskmise karedusega punakaspruuni veega järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 7,24) ja üld-P (0,024 mg-P/l) väga hea, üld-N (0,78 mg-N/l) ning läbipaistvuse (2,5 m) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 44 liiki veetaimi – 36 kaldavee-, 5 ujulehtedega ja 3 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 10 (nõrk) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Järve kalda-ala on peamiselt looduslik ning avalik ujumisala puudub (Ott 2013).

Pühajärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on keskmise karedusega heleda veega madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmine pH 8,75) järgi kesine ja üld-P (0,022 mg-P/l), üld-N (0,495 mg-N/l) ning läbipaistvuse (3,5 m) järgi väga hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 2013. aastal 49 liiki veetaimi – 31 kaldavee-, 5 ujulehtedega, 2 uju- ja 11 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist väga kõrge looduskaitse väärtusega (elupaikade mitmekesisus, liigirohkus, elustikurühmade liigiline tasakaal) järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 48 (keskmine) (Ott 2013). Pühajärv on liigirikas, paljude elukohatüüpidega suurepärane kalajärv, kus on väga tugev püügisurve eelkõige haugile ja ahvenale, vähem kohale ja latikale. Harrastuspüüdajate jätkusuutliku püügivõimaluse tagamiseks peaks esimesel võimalusel Pühajärve asustama 10 000 ettekasvatatud noort haugi ja 3000 ettekasvatatud koha. Jätkuvalt peaks kehtima nakkevõrguga kalapüügikeeld, mis tagab koha püsijäämise. Diskuteeritav on elektrimootori kasutamise Pühajärvel liikumisel ja kalapüügil, kalavarusid see ei kahjusta, kuid võib ohustada nt Pühajärve saartel leiduvaid liike. Pühajärve kaldaäärne ala on asustatud ning järve ümbritsevad sõiduteed. Avaliku, põhjakalda ujumisala seisund on hea (Ott 2013).

Saagjärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp III) on heleda keskmise karedusega veega sügav järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmise pH 7,5) järgi väga hea ja üld-P (0,031 mg-P/l), üld-N (1,02 mg-N/l) ning läbipaistvuse (2,5 m) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 2013. aastal 38 liiki veetaimi – 29 kaldavee-, 3 ujulehtedega, 1 uju- ja 5 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist väga kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **kesine**. Järve puhverdusvõime indeks on 10 (nõrk) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Järve kalda-ala on peamiselt looduslik ning ranna-ala järve ääres puudub (Ott 2013).

Tornijärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp III) on keskmise karedusega heleda veega sügav järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmise pH 7,97) ja üld-P (0,027 mg-P/l) järgi väga hea, üld-N (0,92 mg-N/l) ning läbipaistvuse (2,75 m) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli kesine. Järves registreeriti 2013. aastal 44 liiki veetaimi – 33 kaldavee-, 4 ujulehtedega ja 7 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist väga kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 73 (tugev) (Ott 2013). Tornijärvel napib kalastiku jaoks sobivat eluruumi, hapnikuvaba vöönd algab juba kaldast paarikümne meetri kauguselt. Kiirelt süveneva kaldavööndi tõttu sobibki Tornijärv pigem ahvena- kui haugijärveks. Röövkalade asustamine siia ei annaks täiendavat efekti püügivõimaluste suurendamiseks ja ei ole seetõttu otstarbekaks. Järve kaldal esineb tihedalt elamuid ja suvilaid, mille tõttu on inimtegevuse surve järve ökosüsteemile ning kalda-ala looduslikkus võib olla ohus teatavatel keskkonnatingimustel. Järve ääres on mitmeid erakasutuses olevaid purdeid, kuid puudub avalik ujumisala (Ott 2013).

Trepimäe järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on madal, keskmiselt kareda- ja heledaveeline järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmise pH 8,52) järgi kesine, üld-P (0,017 mg-P/l) ja üld-N (0,492 mg-N/l) järgi väga hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 30 liiki veetaimi – 23 kaldavee-, 3 ujulehtedega, 1 uju- ja 3 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **kesine**. Järve puhverdusvõime indeks on 0,4 (väga nõrk) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Järve kalda-ala on looduslik ning ranna-ala puudub (Ott 2013). Järv on väga väike ja kohaliku tähtsusega. Esinevad mõned taimeharuldused õõtsikul ja vees. Kuna avatavasti pole koormus järvele suur, siis järk-järgult maastuv ja uusi maismaalisi elupaiku omandav võibki olla selle paiga edasine areng (Ott jt. 2013).

Väike Juusa järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on madala- ja heledaveeline järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmise pH 8,03), üld-P (0,04 mg-P/l), üld-N (0,85 mg-N/l) ja läbipaistvuse (2,8 m) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 32 liiki veetaimi – 24 kaldavee-, 4 ujulehtedega, 2 uju- ja 2 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist keskmise looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 23 (alla keskmise) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Järve kalda-ala looduslikkus võib olla ohus teatavatel keskkonnatingimustel. Ranna-ala järve ääres puudub (Ott 2013).

Kalmejärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on keskmise karedusega põhjani läbipaistva veega madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmise pH 10,3) järgi väga halb, üld-P (0,053 mg-P/l) järgi hea ja üld-N (1,08 mg-N/l) järgi keskine. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 33 liiki veetaimi – 22 kaldavee-, 3 ujulehtedega, 3 uju- ja 5 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist keskmise looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **kesine**. Järve puhverdusvõime indeks on 7 (nõrk) (Ott 2013). Kalanduslikult on tegemist vähemolulise järvega. Järve kalda-ala on looduslik ning oht puudub (järve läheduses paikneb ainult üks majapidamine). Avalikku ujumisala Kalmejärve ääres ei ole (Ott 2013).

Kirgjärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp III) on sügav keskmise karedusega heledaveeline järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmise pH 7,3) järgi väga hea, üld-P (0,053 mg-P/l), üld-N (0,97 mg-N/l) ja läbipaistvuse (2,75 m) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli hea. Järves registreeriti 2013. aastal 22 liiki veetaimi – 18 kaldavee-, 2 ujulehtedega taime, 1 uju- ja 1 veesisene taim. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist kõrge looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **hea**. Järve puhverdusvõime indeks on 1 (väga nõrk) (Ott 2013). Kirgjärv on sügav ja kihistunud, kus esineb vaid kaks kogreliiki. Eraomanduses olev veekogu, mis kalanduslikult ebaoluline ja meetmete rakendamine ei ole siin otstarbekas ning eeldab valdaja nõusolekut. Eraomaniku soovil võib siia asustada 1000 samasuvist ettekasvatatud haugi. Kaldanõlval asub üks hoone koos põllu ja heinamaaga, kuid ülejäänud kalda-ala on looduslik. Suplusala Kirgjärve ääres puudub (Ott 2013).

Neitsijärv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on keskmiselt kareda veega madal järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmise pH 7,55) järgi väga hea, üld-P (0,071 mg-P/l) järgi keskine, üld-N (0,85 mg-N/l) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli keskine. Järves registreeriti 2013. aastal 36 liiki veetaimi – 23 kaldavee-, 4 ujulehtedega, 4 uju- ja 5 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist madala looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on **halb**. Järve puhverdusvõime indeks on 16 (nõrk) (Ott 2013). Neitsijärv toimib praegu pigem koelmualana, kuhu kevadel suurvee ajal Pühajärvest tungivad läbipääsu kaudu kalad kudema. Järv vajab setetest puhastamist ja alles seejärel saab otsustada täiendavate meetmete rakendamise üle. Praegu on oluline tagada kalade tagasipääs Pühajärve, eriti madalaveelisel perioodil. Kalda-ala looduslikkus võib olla ohus teatavatel keskkonnatingimustel, kuna seda mõjutavad järve läheduses olevad sõiduteed ning majapidamised. Ranna-ala Neitsijärve ääres puudub (Ott 2013).

Neitsijärve tervendamine on oluline kõrval paikneva Pühajärve kaitseks. Kogu aheljärvestik kuni Pühajärveni, eriti Neitsijärv, on talitlenud kui biotiik, mis on kinni pidanud valgalalt valguva koormuse. Neitsijärve koormustaluvus on ületanud lubatava piiri ja ei funktsioneeris enam efektiivse biotiigina Pühajärve eelvoorus (PHARE Projekt BSPF/98-03/086; Neitsijärve ja teiste Otepää linnasiseste veekogude seisundi ja saneerimisvõimaluste hindamine. *Assessment of the State and Possibilities of Sanitation of Lake Neitsijärv and Other Small In-town Lake*. 1999. Limnoloogiliste uuringute aruanne. Report of the Limnological Investigations. Vastutav täitja: biol. kand. Ingmar Ott, *Principal investigator: Ph.D. Ingmar Ott*).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on elupaigatüüp looduslikult rohketoitelised järved on säilinud vähemalt 507 ha, vähemalt seisundiga B (hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis on elupaigatüüp looduslikult rohketoitelised järved on säilinud vähemalt 507 ha, vähemalt seisundiga B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed

- Neitsijärve seisund on halb.

Meede: Neitsijärve tervendamine.

- Mõrtsuka järve tõkestusrajatis on amortiseerunud.

Meede: Esmane meede varjade asendamine/vahetamine (2017). Järgnevalt kaaluda projekti koostamist Mõrtsuka järve tõkestusrajatise ümberehitamiseks (reguleerimatu ülevool).

- Kaarna järve seisund on kesine.

- Päidla Uibujärve seisund on kesine.

Meede: Kalade asustamine.

- Trepimäe järve seisund on kesine.

Meede: Meetmeid ette ei nähta. Säilinud on loodusala eesmärgiks olev pindala.

2.2.1.4 JÕED JA OJAD (3260)

Ke – jah, LoA - jah, LoD I

Jõe seisundit mõjutab paisutus. Restu pais ja maantee-sild on avariilised 2016. aasta aprilli seisuga.

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad ojade ja jõgede lõigud, mis on püsinud looduslikus või looduslähedases seisundis. Natura standardandmebaasi andmetel on elupaigatüüpi jõed ja ojad Otepää looduspargis 8,5 ha. Millised jõed või ojad vastavad elupaiga kriteeriumitele, pole teada, seega on vajalik läbi viia välitööd, mille käigus hinnatakse Otepää loodusala territooriumil paiknevate jõgede ja ojade vastavust Natura elupaiga kriteeriumitele. Vastavalt Keskkonnaministri 15.06.2004 määrusele nr 73 kuuluvad Otepää loodusala territooriumil olevatest jõgedest lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse Väike Emajõgi Sihva–Sangaste maantee sillast Antsla jõe suudmeni ja Elva jõgi Palu jõe suudmest Mosina paisuni (lõigud ei jää kogu ulatuses Otepää loodusala territooriumile). Esmajärjekorras tuleb inventeerida Otepää loodusala territooriumile jäävad Elva jõe ja Väike Emajõe lõigud, mis on kantud lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse ning lisaks ka Elva jõe lõik, kus on registreeritud kaitsealuste liikide leiukohad (III kategooria liik hink ja II kategooria liik paksukojaline jõekarp).

Koostatud on töö „Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks“ (töö nr 0712). Töö käigus on inventeeritud ka 30 Otepää loodusalale jäävat tõkestusrajatist. 26 rändetõkkel pole töö koostajate arvates rändetingimuste parandamine vajalik. VeeS tulenevalt tuleb tagada kalade läbipääs Restu paisul, kalade rändetingimuste parandamisel on soovitatav lähtuda töö tulemustest ning Restu paisu keskkonnamõju hindamiste tulemustest. Viie tõkestusrajatise kohta (Elva (Räbi), Karbi-Tinnu, Oja-Trommi, Raudsepa I ja Raudsepa II) on öeldud, et rändetee avamise tähtsus on teise või kolmandajärguline, investeeringud enne kalade läbipääsu tagamist I ja II järgulise tähtsusega objektidel ei ole otstarbekad (mitte enne 2021). Oja-Trommi kalapääsu eelprojekt valmis 2015. aastal. Keskkonnaamet lõplikku hinnangut ei andnud, detailsema lahendusega tegeleb edasi Maanteeamet.

Otepää looduspargi territooriumile jääb Restu paisjärv ja Restu pais. Pais on amortiseerunud ning takistuseks kalade rändel, samas kuulub Restu järv kaitstavasse elupaigatüüpi 3150 ning tuleb tänaste andmete kohaselt seetõttu säilitada. Väike Emajõgi Restu paisust üles- ja allavoolu on kantud lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse ning vastavalt veeseadusele tuli lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaigana kinnitatud veekogule või selle lõigule ehitatud paisul tagada kaladele läbipääs nii üles- kui ka allavoolu 2013. aasta 1. jaanuariks. Üheks võimaluseks on järv alla lasta, aga see eeldab mõjude hindamist. Restu paisul puudub vee erikasutusluba, Natura standardandmebaasi kohaselt esineb elupaigatüüp jõed ja ojad (3260) Otepää looduspargis 8,5 ha suurusel alal seisundiga B.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis esineb elupaik jõed ja ojad vähemalt 8,5 hektaril seisundiga B (hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduspargis esineb elupaik jõed ja ojad vähemalt 8,5 hektaril seisundiga B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed

- Elupaigatüübi kohta puuduvad andmed.

Meede: Otepää loodusala vooluveekogude inventuur.

- Restu pais on rändetõkkeks kaladele.

Meede: kalade rändetingimuste parandamine Restu paisul.

Restu järv (Veepoliitika Raamdirektiivi järgi tüüp II) on madal, keskmise karedusega heledaveeline järv. 2013. aastal oli vee seisund pH (keskmise pH 8,16), üld-P (0,045 mg-P/l) ja üld-N (0,73 mg-N/l) järgi hea ning läbipaistvuse (1,5 m) järgi hea. Järve üldseisund fütoplanktoni näitajate alusel oli väga hea. Järves registreeriti 2013. aastal 34 liiki veetaimi – 21 kaldavee-, 4 ujulehtedega, 4 uju- ja 5 veesisest taime. Vastavalt EL Loodusdirektiivi hindamissüsteemile on tegemist keskmise looduskaitse väärtusega järvega, mille ökoloogilise seisundi koondhinnang Veepoliitika Raamdirektiivi järgi on kesine. Järve puhverduisvõime indeks on 82 (tugev). Looduslikkusest lähtudes ei oleks paisjärve üldse vaja. See takistab jõe funktsioneerimist. Kuna pais on väga ammu rajatud, siis selle likvideerimine tekitab loodusele uut koormust setete võimalikul kandumisel allavoolu. Kalastiku seisukohalt torkab Restu paisjärv silma liigirohkusega, eelkõige aga püügiks sobivate liikide linaski ja haugi näol. Puhastamata paisjärv

on praegu neile liikidele elutsemiseks ja sigimiseks sobivalt taimeistikurikas. Toimib ka ühendus Väike Emajõega. Järve valdaja on vette langenud puid koristanud, järve ümbrust niitnud ning järve-äärset matkarada korrastanud. Järvepõhja puhastatud ei ole (2016. a märtsi seisuga). Võimalusel tuleks taastada jõe vana voolusäng eesmärgiga tagada veevahetus põhiveehoidlas.

Maanteeamet on tellinud eelprojekti „Riigimaantee nr 69 Võru-Kuigatsi-Tõrva km 39-40,3 ristmike tehnilise projekti, Sangaste ja Restu silla eelprojekt“. Eelprojektiga lahendatakse uus Restu sild ja pealesõidud. Projektiga antakse ka paisjärve varjade lahendus ning projekteeriti 1,0 meetri laiune hooldussild varjade ja maanteevilla vahele. Peale projekti kinnitamist kavandab Maanteeamet koostöös Restu vesiveski kinnistute omanikuga teemaa piiride korrigeerimist selliselt, et projekteeritud pais koos teenindussillaga jääb teemaast väljapoole. Maanteeameti bilanssi hakkab kuuluma ainult sild. Restu järve ääres oleva vesiveski ja viinaköögi omanikul on kavas taastada vesiveski ja viinaköögi asukohas saeveski. Juhul, kui seoses regulaatori remondiga lastakse järv maha, oleks otstarbekas kohe puhastada ka järve põhi. Hetkel tegeleb Restu paisul avariiolekorra likvideerimisega Maanteeamet. Maanteeamet kavandab Restu (23136 Pringi-Restu) silla remonti aastaks 2014. Vana sild lammutatakse ning ehitatakse uus puitsild. Uue silla rajamisel tagatakse paisjärve püsimine. Kuna käesolevaks ajaks on juba valmis eelprojekt, siis tegevust eelarves ei kajastata.

Vastavalt Keskkonnaministri 15.06.2004 määrusele nr 73 kuulub lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse Otepää loodusala vooluveekogudest Väike Emajõgi Sihva–Sangaste maantee sillast Antsla jõe suudmeni ja Elva jõgi Palu jõe suudmest Mosina paisuni (lõigud ei jää kogu ulatuses Otepää loodusala territooriumile). Vastavalt veeseaduse § 40¹ lg 13 tuli looduskaitseaduse § 51 lõike 2 alusel lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaigana kinnitatud veekogule või selle lõigule ehitatud paisul tagada kaladele läbipääs nii üles- kui ka allavoolu **2013. aasta 1. jaanuariks**. Vastavalt veeseaduse § 40¹ lg 12 pidi looduskaitseaduse § 51 lõike 2 alusel lõhe, jõforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaigana kinnitatud veekogule või selle lõigule ehitatud paisu omanik või valdaja, kes on rajanud paisu või saanud paisu oma valdusse ja hakanud paisutama enne käesoleva seaduse jõustumist ning kelle paisu otstarve ei ole hüdroenergia kasutamine ja kes ei ole käesoleva seaduse kehtivuse ajal omanud vee erikasutusluba, vee erikasutusloa omandama **2010. aasta 1. jaanuariks**. Seega Restu pais asub lõhejõel, vastavalt seadusele peaks olema paisutamiseks vee-erikasutusluba ja kalapääs. Käesoleval ajal ei ole Restu paisule rajatud kalapääsu, puudub ka vee-erikasutusluba.

Koostatud on töö „Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks“ (töö nr 0712), mille käigus on hinnatud ka Restu paisu kalapääsu rajamise võimalusi. Leitud on, et kalapääsu rajamiseks tehniliselt teostatav lahendus puudub. Restu paisust ülesvoolu jääb elupaigana väärtuslik jõelõik kuni Märdi veskini. Tegemist on väga väärtusliku jõe osaga, samas pole Otepää looduspargis veel inventeeritud ühtegi elupaigatüüpi jõed ja ojad kuuluvat elupaika. Jõgede ja ojade inventeerimine planeeritakse käesoleva kavaga. Restu paisuga seotud tegevustele ei ole koostatud keskkonnamõju (2016 aprilli seisuga) hindamist, edasiste tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda keskkonnamõju hindamise tulemustest. Kalade rändetingimuste parandamise parimaks võimaluseks on järv alla lasta, see eeldab vastavaid hindamisi, sh Natura hindamist, mis tuleb läbi viia kas paisutuse likvideerimise või kalapääsu rajamise puhul algatatavale KMH-le.

Paisjärve asemel jõe elupaiga taastamise kasuks räägib asjaolu, et tegemist on Natura 2000 võrgustiku alaga. Natura võrgustiku peamine eesmärk on kaitsta looduslikke elupaigatüüpe, paisjärv aga ei ole looduslik veekogu. Samuti puuduvad Restu paisjärves teised looduskaitsetelised väärtused, mis võiksid üles kaaluda lõheliste jõe taastamisest saadava vajaduse ja tingida järve säilitamise.

Natura standardandmebaasi kohaselt esineb elupaigatüüp looduslikult rohketoitelised järved (3150) Otepää looduspargis 507 ha suurusel alal seisundiga B. Kaitsekorralduskava koostamise käigus läbiviidud andmete täpsustamise kohaselt esineb elupaigatüüp looduslikult rohketoitelised järved Otepää looduspargis 578,3 ha (Restu järve pindala pole siia arvestatud, kuna Restu järve edasiste tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda keskkonnamõju hindamisest) suurusel alal seisundiga B. (seisundiga väga hea (A) – 5 järve kokku 133 ha; seisundiga hea (B) – 4 järve kokku 299,6 ha; seisundiga arvestatav (C) – 13 järve kokku 145,7 ha; degradeerunud seisundiga (D) – 1 järv pindalaga 7,9 ha). Pindala suurenemine tuleneb andmete täpsustamisest ning täiendavalt inventeeriti antud elupaigatüüpi 24 järve.

2.2.2 ROHUMAAD

Loodusala pindalast hõlmab niidutaimkond ca 20 %. Siinse taimkatte eripära on madalsooniitude rohkus, mis Natura elupaigatüübilt kuuluvad nii niiskuslembeste kõrgrohustute kui ka kuivenduse mõju puhul sinihelmikaniitude alla. Samas kuulub niiskuslembeste kõrgrohustute gruppi ka sooilmelisi kooslusi. Pisut leidub ka lamminiite. Teine olulisem grupp on aruniidud, ehkki nende pindala pole nii suur kui sooniitudel, on nende hulgas enimlevinud Natura esmatähtis elupaigatüüp: liigirikkad aruniidud lubjavaesel mullal, peale selle on kultuurimõjutustega niite ja pisut ka kuivi lubjarikkaid aruniite. Niidud on oluliseks osaks Otepää kõrgustikule omases maastikus ning need on elupaigaks paljudele kaitsealustele liikidele. Seetõttu on nende hooldamine ja taastamine väga oluline.

Otepää looduslal kaitstakse järgmisi niiduelupaiku: liigirikkad aruniidud lubjavaesel mullal (*6270), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), (põhjamaised) lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga madalikuniidud (6510). Lisaks kaitse-eesmärgiks olevatele niiduelupaikadele leidub Otepää looduslal ka kuivi niite lubjarikkal mullal (6210) ning sinihelmikaniite (6410), nendest esimene tuleb lisada kaitse-eesmärkidesse.

Suurimaks ohuks poollooduslikele kooslustele on sihipärase majandamise lakkamine, mille tagajärjel kooslused võsastuvad. Poollooduslike koosluste hooldamisel tuleb arvestada poollooduslike koosluste hoolduskavadega, mis on leitavad Keskkonnameti veebilehelt (http://keskkonnaamet.ee/public/PLK/Aru_ja_soostunud_niitude_hoolduskava_2012.pdf, http://keskkonnaamet.ee/public/PLK/Lisa_4_Luhtade_hoolduskava_2011.pdf). Looduslike rohumaid tuleks niita ja niide koristada või karjatada järjepidevalt või vastavalt poollooduslike koosluste hooldamise toetuse tingimustele. Poollooduslike koosluste niitmine ei ole lubatud enne 25. juunit. Kui alal leidub kaitsealuseid linnuliike, pole niitmine lubatud enne 10. juulit või kaitsealuse liigi tegevuskavas ette nähtud aega. Lehtpuuvõsa eemaldamisele peab järgmisel aastal kindlasti järgnema hooldus (niitmine koos heina koristusega või karjatamine) või peab võsa eemaldamine olema regulaarne (vähemalt üle aasta). Võsa raiumiseks on parim aeg augustist oktoobrini. Koosluste hooldamisel tuleb arvestada ilmastikutingimustega, et vältida pinnase

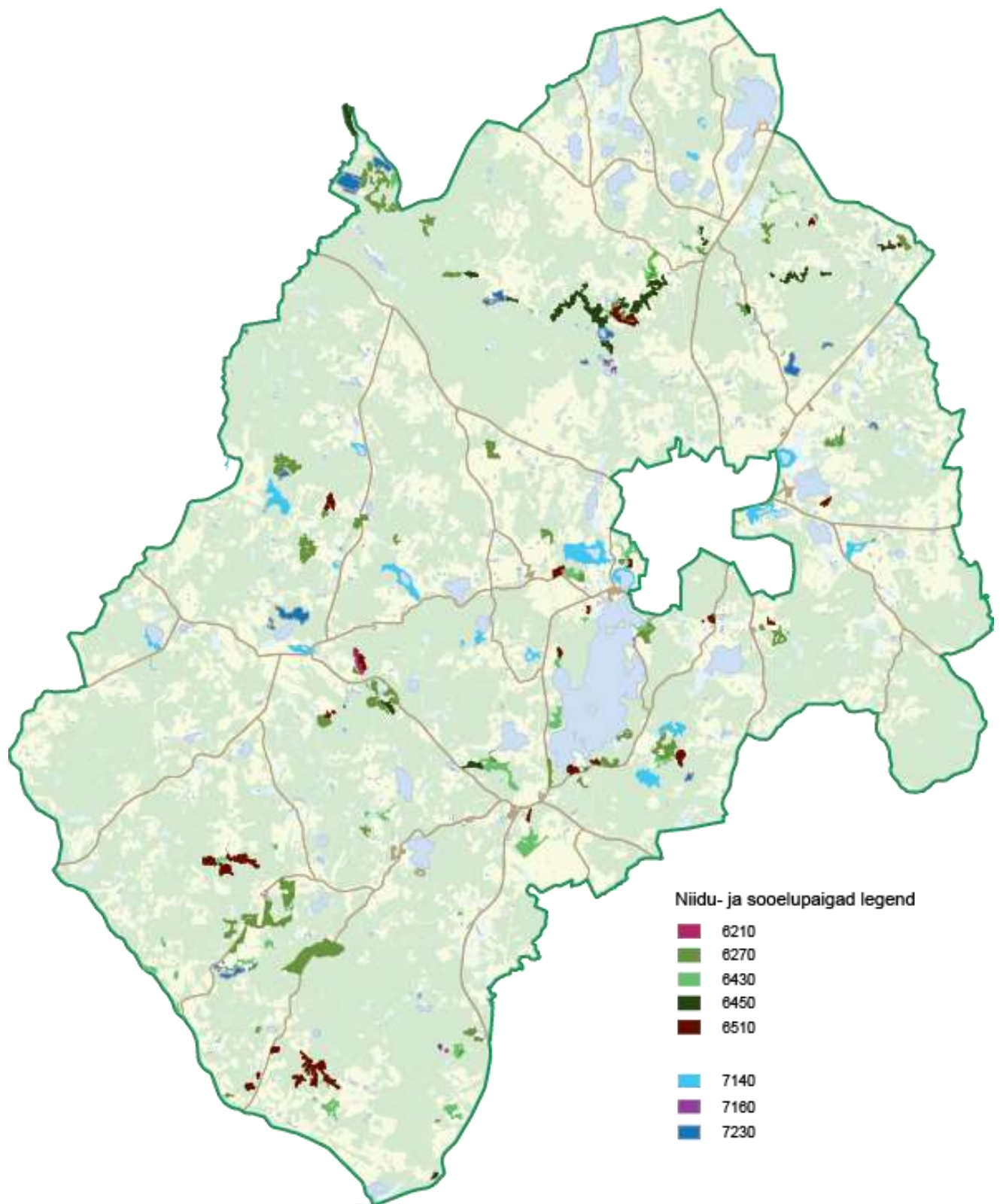
kahjustamist (rööpad). Võsa tuleb pärast raiumist võimalikult kiiresti koondada (Mesipuu 2011). Niidud loetakse taastatuks, kui alalt on võimalik niidet niita ja koristada. Peale niitude taastamist on vaja jätkata alade hooldamisega. Võsastumise vältimiseks on veekogude ääres vajalik poollooduslike koosluste hooldamine. Poollooduslike koosluste hooldamiseks võib vajalikuks osutuda tehnika, loomade muretsemine, tarade rajamine, vastavaid tegevusi toetab ka kaitsekorralduskava.

Poollooduslike koosluste hooldamiseks ja taastamiseks on võimalik taotleda erinevaid toetusi. Poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse saaja võtab endale kohustuse tegeleda poolloodusliku koosluse taotluse esmakordse esitamise kalendriaastast alates viis järjestikust kalendriaastat poolloodusliku koosluse hooldamisega, arvestades seejuures määruses toodud nõudeid (nt purustamine on lubatud Keskkonnaameti loal, kusjuures purustamine on lubatud üksnes peale eelnevat karjatamist ja taastamisvõttena). Purustamise nähakse ohtu linnu ja taimeliikidele, sest selle tõttu tekib alale tihe kulukiht, mille tagajärjel muutub alade taimestikuline struktuur ja liigiline koosseis. Niidetud hein tuleb alalt eemaldada. Purustamise lubamine eelmisel toetusperioodil tõi maahooldajate ringi hulga nn euroniiitjaid, kellele purustamine ei olnud hädaabinõu ebasoodsate ilmastikutingimuste põhjustatud tagajärgede lihvimiseks, vaid pidev maade majandamisvõte.

Otepää looduslal leiduvate soo- ja niidukoosluste analüüsil on kasutatud keskkonnaregistri kihte KR_plk_01.04.2013, sood_02.09.2013 ning Keskkonnaameti elupaikade kihti Otepää-koguNEP. Natura andmevormi kohaselt Otepää looduslal leiduvad niiduelupaigad ning nende teadaolev esinemine on esitatud tabelis 3 ja joonisel 9.

Tabel 3. Natura andmevormi kohaselt Otepää looduslal leiduvad niiduelupaigad ning nende teadaolev esinemine (allikas Natura standardandmevorm, keskkonnaregister)

Elupaiga KOOD	Elupaigatüüp	Pindala (ha)	Pindala (ha) 2014 a. seisuga		Elupaigatüübi seisund (ha)		
		(Natura andmebaas)	kogu kaitsealal	sihtkaitse -vööndis	A	B	C
6210	Kuivad niidud lubjarikkal mullal	-	8	-	-	4,9	3,1
*6270	Liigirikkad aruniidud lubjavaesel mullal	232	109,6	10,2	2,1	52,1	24,7
6430	Niiskuslembesed kõrgrohustud	88,9	416,7	13,8	0,2	77,2	149,4
6450	(Põhjamaised) lamminiidud	48,7	39,5	6,5	2,9	9,1	17,9
6510	Aas-rebasesaba ja ürt- punanupuga madalikuniidud	0,6	85,6	1,4	-	-	67,1

Joonis 9. Otepää loodusala soo- ja niiduelupaigad (Maa-ameti Eesti põhikaart, keskkonnaregister)

2.2.2.1 KUIVAD NIIDUD LUBJARIKKAL MULLAL (6210)

Ke – jah, LoA – ei, LoD I

Kuivad või poolkuivad rohumaad karbonaatsel mullal. Käpaliste olulised kasvualad on sellised, millel leidub palju käpaliste liike, kasvab vähemalt üks mitte eriti tavalise käpalise märkimisväärne populatsioon või kasvab üht või mitut liiki käpalisi, mis on haruldased, väga haruldased või unikaalsed. Viimasel juhul kuuluvad nad Euroopas esmatahtsate alade hulka. Eestis kuuluvad siia kultuuristamata kuivad pärisaruniidud lubjarikkal mullal ning sürjaniidud (Paal 2007).

Kuivad lubjarikkad niidud on Otepää looduspargis esindatud vähesel määral, 8 ha viie tükina, sellest üle poole (3 ala, 4,9 ha) on hea esinduslikkusega, kaks ala (3,1 ha) keskmise esinduslikkusega (tabel 5). Samas on keskmise esinduslikkusega alad hinnatud üldiselt looduskaitsealalt väärtuselt heaks. Olulisi käpaliste kasvukohti seda tüüpi niitudel kaitsealal ei ole. Kaitsealal on ilmselt tegu sürjaniitudega, mis Lõuna-Eestis on üsna haruldased, kuid moreenküngastel siiski esinevad. Vajavad hooldamist. Natura standardandmebaasis pole elupaigatüüpi kajastatud. Elupaigatüüp 6210 puudub praegu kaitse-eesmärkidest ja ehkki selle osakaal kaitsealal on väike, tuleb see siiski lisada kaitse-eesmärkidesse. Kaitsekorralduskava alusuuringuna koostatud töö „Otepää looduspargi maastikuhooldusalade määramise ja prioritseerimise aruanne“ raames anti hinnang ka poollooduslike koosluste seisundile. Kuivi niite lubjarikkal mullal on Otepää looduspargis kokku 8,0 ha, neist taastamist vajab 4,3 ha. Ülejäänud alal jätkata hooldamisega (niitmise ja koristamise või karjatamisega). Taastamist ja hooldamist vajavad alad on esitatud maastikuhoolduse kaardil ning taastamistegevused kavandatud eelarves maastikuhoolduse real. Poollooduslike koosluste taastamiseks on soovitatav korraldada ka talguid. Oluline on koosluste hooldajate ja taastajate teadlikkuse tõstmine nii koosluste hoolduse kui ka taastamise vajalikkusest, erinevate toetuste saamise võimalustest.

Natura standardandmebaasi kohaselt elupaigatüüpi kuivad niidud lubjarikkal mullal Otepää loodusl alal ei esine. Kaitsekorralduskava koostamise käigus läbiviidud andmete täpsustamise kohaselt esineb elupaigatüüp kuivad niidud lubjarikkal mullal Otepää looduspargis 8 ha (seisundiga hea (B) – 4,9 ha; seisundiga arvestatav (C) – 3,1 ha).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: kuivad niidud lubjarikkal mullal on hooldatud ja neid on säilinud 8,0 ha seisundiga B (hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: kuivad niidud lubjarikkal mullal on hooldatud ja on säilinud 8,0 ha vähemalt seisundiga B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed:

– Kinnikasvamise hooldamise puudumise tõttu.

Meede: maastiku taastamine ja hooldamine.

- Valed hooldusvõtted (purustamine), ülekünnimine, niitude väetamine, heinaseemne lisamine, kõlvikupiiride muutmine.

Meede: Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

- Ehitustegevus.

Meede: poollooduslikel kooslustel hoonestamise lubamist üksnes endistel taluõuekohtadel.

2.2.2.2 LIIGIRIKKAD ARUNIIDUD LUBJAVAESEL MULLAL (*6270)

Ke – jah, LoA – jah, LoD I

See kasvukohatüüp esineb silikaatsetel muldadel Fennoskandia madalikel, niiskustingimused varieeruvad kuivast parasniiskeni. Taimkate on kujunenud pikaajalise karjatamise ja/või niitmise tulemusena. Ala ei tohi olla väetatud. Kasvukohatüüpi iseloomustab eeskätt soontaimede liigirikkus. Oluline on jätkuv hooldamine. Eestis kuuluvad siia liigirikkamad lubjavaesed aru- ja paluniidud. Esmatähtis elupaigatüüp (Paal 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel esineb liigirikkaid aruniite lubjavaesel mullal 232 ha Otepää loodusala territooriumist, elupaigatüübi esinduslikkus on andmebaasi kohaselt B. Käesoleval ajal on andmeid sellise elupaigatüübi leviku kohta 109,6 ha-l. Kaitsekorralduskava alusuuringuna koostatud töö „Otepää looduspargi maastikuhooldusalade määramise ja prioritseerimise aruanne“ raames anti hinnang ka poollooduslike koosluste seisundile. Liigirikkaid aruniite lubjavaesel mullal on Otepää looduspargis kokku 109,6 ha, neist taastamist vajab 26,0 ha. Taastamist ja hooldamist vajavad alad on esitatud maastikuhoolduse kaardil ning taastamistegevused kavandatud eelarves maastikuhoolduse real. Poollooduslike koosluste taastamiseks on soovitatav korraldada ka talgud. Oluline on koosluste hooldajate ja taastajate teadlikkuse tõstmine nii koosluste hoolduse kui ka taastamise vajalikkusest, erinevate toetuste saamise võimalustest.

Natura standardandmebaasi kohaselt esineb elupaigatüüpi liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270) Otepää loodusala 232 hektaril seisundiga B. Keskkonnaregistri kohaselt esineb elupaigatüüp liigirikkad niidud lubjavaesel mullal Otepää looduspargis 109,6 ha (seisundiga väga hea (A) 2,1 ha, seisundiga hea (B) – 52,1 ha; seisundiga arvestatav (C) – 24,7 ha, seisund ebatäpne – 24,4 ha). 2006-2010 Keskkonnaameti töötajate poolt läbi viidud inventuuride andmetel on hooldamise puudumine viinud koosluse degradeerumisele.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: liigirikkad aruniidud lubjavaesel mullal on hooldatud ja neid on säilinud 60 ha seisundiga C (arvestatav).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal on hooldatud ja neid on säilinud 60 ha vähemalt esinduslikkusega C (arvestatav).

Mõjutegurid ja meetmed

- Kinnikasvamine hooldamise puudumise tõttu.

Meede: maastiku taastamine ja hooldamine

- Valed hooldusvõtted (purustamine), alade kasutamine põllumaana, niitude väetamine, heinaseemne lisamine, kõlvikupiiride muutumine.

Meede: Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

- Ehitustegevus.

Meede: kaitse-eeskirjaga poollooduslikel kooslustel hoonestamise lubamist üksnes endistel taluõuekohtadel.

2.2.2.3 NIISKUSLEMBESED KÕRGROHUSTUD (6430)

Ke – jah, LoA – jah, LoD I

Niiskuslembeleid kõrgrohustuid kasvab Eestis kitsaste ribadena jõgede ja järvede kaldail ning metsaservades. Iseseisvalt neil enamasti erilist väärtust pole, sageli on tegemist puhveraladega, kuid nad võivad olla ka kaitsealuste liikide kasvukohtadeks. Samas Eestis levinud soostuvad niidud (madalsoonitud) muude tüüpide alla ei sobigi ja neid käsitletakse enamasti just selle tüübi all. Siia kuuluvad märja lamminiidu, vähetoitelise soostuva niidu ja rohketoitelise madaloo kasvukohatüübid (Paal 2007). Sageli käsitletakse selle tüübi all ka roostikke. Seega jaguneb see tüüp tegelikult niitude ja soode vahel ning hoolduse vajaduse hindamisel tulebki vaadata, kas tegemist on pigem niidu- või soosalaga. Niidud asuvad sageli teedest ja inimasustusest kaugel ning tihti on problemaatiline neile juurdepääs, kuna puuduvad truubid või sillad või siis on need lagunened. Kohtades, kus koprapaisud takistavad hooldust või taastamist, tuleb (maaomanikel) kopratamid likvideerida

Natura standardandmebaasi andmetel esineb niiskuslembeleid kõrgrohustuid Otepää looduslal 88,9 ha, elupaigatüübi esinduslikkus on B. Kaitsekorralduskava koostamise käigus läbiviidud andmete täpsustamise kohaselt esineb elupaigatüüp niiskuslembeleid kõrgrohustud Otepää looduspargis 416,7 ha (seisundiga väga hea (A) 0,2 ha, seisundiga hea (B) – 77,2 ha; seisundiga arvestatav (C) – 149,4 ha, degradeerunud seisundiga (D) 89,2 ha, seisund ebatäpne – 100,7 ha).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: niiskuslembeleid kõrgrohustud on säilinud 88,9 ha seisundiga B (hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: niiskuslembeleid kõrgrohustud on säilinud 88,9 ha seisundiga B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed

+ Niitmine ja karjatamine.

- Võsastumine.

Meede: maastiku taastamine ja hooldamine.

Alade hooldamine ja taastamine toimub maastikuhoolduse käigus.

- Osadele aladele pole tagatud juurdepääs.

Meede: vajadusel truupide/sildade rajamine.

- Ehitustegevus.

Meede: kaitse-eeskirjaga poollooduslikel kooslustel hoonestamise lubamist üksnes endistel taluõuekohtadel.

2.2.2.4 LAMMINIIDUD (6450)

Ke – jah, LoA – jah, LoD I

Lammi- ehk luhaniidud, kus on viljakas muld (üleujutuse poolt kantud setted), esinevad jõgede ja ojade, harvem ka järvede perioodiliselt. Alade niiskustingimused on varieeruvad. Taimkattele on omane võõndilisus. Lamminiitide tüübirühma kuuluvad kooslused (Paal 2007).

Taastada taastamist vajavad alad (32,6 ha). Ülejäänud alal jätkata hooldamisega (niitmise ja niite koristamise või karjatamisega). Võsa eemaldamise korral on tegevust vaja jätkata kuni alal on võimalik niitmine ja niite kokku kogumine. Peale niitude taastamist on vaja jätkata alade hooldamisega. Lamminiidu liigirikkuse säilitamiseks või suurendamiseks tuleb luhta niita ning seejärel hein koristada. Niitekõrgus peaks olema võimalikult madal, sobivaim on 5-7 cm (max 10-12 cm). Loomastiku (sh eelkõige rukkiräägu) kaitseks tuleb niita “servast-serva” või “keskelt lahku” meetodil (Metsoja). Poollooduslike koosluste taastamiseks on soovitatav korraldada ka talguid. Lamminiidud asuvad sageli teedest ja inimasustusest kaugel ning sageli on problemaatiline neile juurdepääs, kuna puuduvad truubid või sillad või siis on need lagunened. Kohtades, kus koprapaisud takistavad hooldust või taastamist, tuleb maaomanikel ja jahimeestel kopratamid likvideerida. Oluline on koosluste hooldajate ja taastajate teadlikkuse tõstmine nii koosluste hoolduse kui ka taastamise vajalikkusest, erinevate toetuste saamise võimalustest.

Natura standardandmebaasi kohaselt leidub lamminiite Otepää looduslal 48,7 ha, elupaigatüübi esinduslikkus on B. Kaitsekorralduskava koostamise käigus läbiviidud andmete täpsustamise kohaselt esineb elupaigatüüp lamminiidud Otepää looduspargis 39,5 ha (seisundiga väga hea (A) 2,9 ha, seisundiga hea (B) – 9,1 ha; seisundiga arvestatav (C) – 17,9 ha, seisund ebatäpne – 9,6 ha).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: lamminiidud on hooldatud ja neid on säilinud 40 ha seisundiga C (arvestatav).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Hooldatud on 40 ha lamminiite seisnudiga C (arvestatav).

Mõjutegurid ja meetmed

- Kinnikasvamine hooldamise puudumise tõttu.

Meede: maastiku taastamine ja hooldamine.

- Osadele taastamist vajavatele lamminiitudele puudub juurdepääs, kuid samas on nad pindalalt väiksed ning asuvad raskesti ligipääsetavates kohtades.

Meede: vajadusel truupide/sildade rajamine.

- Valed hooldusvõtted (purustamine), alade kasutamine põllumaana, niitude väetamine, heinaseemne lisamine, kõlvikupiiride muutumine.

Meede: Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

2.2.2.5 AAS-REBASESABA JA ÜRT-PUNANUPUGA MADALIKUNIIDUD (6510)

Ke – jah, LoA - jah LoD I

Liigirikkad, vähe kuni mõõdukalt väetatud rohumaad madalikest mägedeni, on rikkad just õistaimede poolest. Eestis kuuluvad siia enamasti endised väetatud arurohumaad või endised kultuurrohumaad, kuid kui nad on piisavalt kaua taastunud, võivad siiski omada teatud looduskaitse väärtust. Pärisaruniidu kasvukohatüüp (Paal 2007). Vähemalt keskmise arvestatava esinduslikkusega (C) alad vääriavad hooldamist. Alla keskmise väärtusega alade taastamist ja hooldamist võib planeerida pikemas perspektiivis, soovitavalt korraldades siis ka uue inventuuri. Jätkata hooldamisega (niitmise ja niite koristamise või karjatamisega). Oluline on koosluste hooldajate ja taastajate teadlikkuse tõstmine nii koosluste hoolduse kui ka taastamise vajalikkusest, erinevate toetuste saamise võimalustest.

Natura standardandmebaasi kohaselt leidub aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga madalikuniite Otepää looduslal 0,6 ha, elupaigatüübi esinduslikkus on C. Pool-looduslike koosluste inventuuride andmete kohaselt leidub aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga madalikuniite Otepää looduslal palju rohkem, 85,6 ha (seisundiga arvestatav (C) – 67,1 ha, degradeerunud seisundiga (D) 18,6 ha). Eelmise sajandi lõpus majandati niite intensiivselt ning nendest oli kujunenud kultuurniidud, kuid nüüdse ekstensiivse majandamise käigus on nende niitude taimekoosluste seisund parenenud. Uue eesmärgi seadmisel lähtuti ka ajaloolistest andmetest (A. Kalda 1986. A), kuna suurel osal kunagistest niitudest on võimalik taastada.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga madalikuniite on säilinud 200 ha vähemalt seisundiga C (arvestatav).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga madalikuniidud on säilinud (taastatud või hooldatud) 67,1 ha seisundiga C (arvestatav).

Mõjutegurid ja meetmed

- Kinnikasvamine hooldamise puudumise tõttu.

Meede: maastiku taastamine ja hooldamine.

- Valed hooldusvõtted (purustamine), alade kasutamine põllumaana, niitude väetamine, heinaseemne lisamine, kõlvikupiiride muutumine.

Meede: Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

- Ehitustegevus.

Meede: kaitse-eeskirjaga poollooduslikel kooslustel hoonestamise lubamist üksnes endistel taluõuekohtadel.

2.2.3 SOOELUPAIGAD

Sood on Otepää looduspargi üks väärtuslikumaid ja iseloomulikumaid elupaigatüüpe. Siinsele künklikule maastikule on iseloomulik väikeste madal-, siirde ja allikasoodede esinemine orgudes. Just nendes esinevad paljud kaitse-eesmärgiks seatud taimeliigid. Rabasid esindavad vaid mõned pisikesed laigud. Niiskuslembesi kõrgrohustuid, millest osa on samuti madal-sooilmelised, käsitlesime rohumaade all. Kaitse-eeskirjaga on Otepää looduspargis uute maaparandussüsteemide rajamine lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, seega ei tohiks olemasolevatele soodele suurt ohtu olla. Soelupaikades ja nende lähiümbruses leidub kraave, mis pole maaparandussüsteemidena arvel. Kas sellised kraavid tuleb hooldada, sulgeda või jätta looduslikule arengule, tuleb otsustada igal elupaiga puhul eraldi.

Otepää looduslalal kaitstakse järgmisi soelupaiku: siirde- ja õõtsiksood ning liigirikkad madal-sood. Lisaks leidub alal vähesel määral elupaigatüüpi rabad (7110) ja allikad ning allikasood (7160).

Natura andmevormi kohaselt Otepää looduslalal leiduvad soelupaigad ning nende teadaolev esinemine on esitatud tabelis 4 ja joonisel 9.

Tabel 4. Natura andmevormi kohaselt Otepää looduslal leiduvad soelupaigad ning nende teadaolev esinemine alal (info allikas Natura standardandmevorm, keskkonnaregister)

Elupaiga KOOD	Elupaigatüüp	Pindala (ha)	Pindala (ha) 2014 a. seisuga		Elupaigatüübi seisund (ha)		
		(Natura andmebaas)	kogu kaitsealal	sihtkaitse -vööndis	A	B	C
7140	Siirde- ja õõtsiksood	70,8	96,7	70,4	12,5	22,4	53,1
7160	Allikad ja allikasood	-	14,9	-	-	8,2	2,2
7230	Liigirikkad madalsood	28,5	64,5	19,8	0,6	21,6	25,6

2.2.3.1 SIIRDE- JA ÕÕTSIKSOOD (7140)

Ke – jah, LoA – jah, LoD I

Vähe- ja kesктоitелised sood, hõlmavad väga mitmekesiseid taimekooslusi. Siirdesood on vaheastmeks rabade kujunemisel madalsoodest, õõtsiksood on tekkinud veekogude kinnikasvamisel. Siia kuuluvad vähetoitelised madalsood, täpsemalt õõtsiksoode alltüüp ja siirdesood tüübirühm (Paal 2007).

Natura standardandmebaasi kohaselt leidub siirde- ja õõtsiksood Otepää looduslal 70,8 ha esinduslikkusega B. 2011-2012 a. läbi viidud Eesti Looduse Fondi inventuuri andmetel täpsustati Otepää looduslal leiduvaid elupaiku. Elupaigatüüp siirde-ja õõtsiksood Otepää looduspargis 90 ha (seisundiga väga hea (A) 12,5 ha, seisundiga hea (B) – 21,7 ha; seisundiga arvestatav (C) – 47,1 ha, degradeerunud seisundiga (D) – 2,5 ha, seisund ebatäpne – 6,2 ha).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: siirde- ja õõtsiksood on säilinud 87 vähemalt seisundiga B (hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: siirde- ja õõtsiksood on säilinud 87 ha vähemalt seisundiga C (arvestatav).

Mõjutegurid ja meetmed

- Olemasolevate maaparandussüsteemide rekonstrueerimine võib mõjutada mitmeid õõtsik- ja siirdesood.

Tabel 5. Arvel olevate maaparandussüsteemide mõjualas olevad õõtsik- ja siirdesood

JRK	Kood	Nimi	Esinduslikkus	Märkused
1	22835	Saagjärvest lõunasse jääv õõtsiksoo	C	Piiranguvööndis asuv ala. Maaparandussüsteemide eesvool elupaigast ca 40 m kaugusel, ei kulge paralleelselt elupaigaga, hooldamisel või rekonstrueerimisel mõju elupaigale tõenäoliselt puudub (alad 1 ja 8 paiknevad kõrvuti).
2	13874	Pedajamäe Kiriku siirdesoo	C	Suures osas looduslikku sihtkaitsevööndisse jääv elupaik (piirneb osaliselt elupaigaga 6410). Maaparanduse eesvool jääb elupaigast ca 8 m kaugusele ning kulgeb väikses osas (ca 55 m) selle piiriga paralleelselt. Kolmjärve sihtkaitsevööndisse jääva eesvoolu hooldamine on keelatud. Eesvoolu hooldamine on vajalik vähemalt kuni sihtkaitsevööndi piirini, tagatud peab olema ühelt poolt elupaiga ja teiselt poolt piiranguvööndi alade maaparandussüsteemide toimimine. Enne eesvoolu rekonstrueerimist on vaja teha täiendavaid välitöid, et hinnata kuivenduse võimalikku negatiivset mõju kaitstavale elupaigale.
3	22864	Otepää Turujärve õõtsiksoo	C	Piiranguvööndis asuv ala. Maaparandussüsteemi eesvool asub teisel pool kõrvalmaanteed 18148, eesvoolu hooldamine või rekonstrueerimine ei mõjuta elupaika.
4	13888	Nüpli järve edelakalda õõtsiksoo	C	Piiranguvööndis asuv ala. Maaparandussüsteemi eesvool jääb elupaigast ca 280 m kaugusele, eesvoolu hooldustööd või rekonstrueerimine elupaiga seisundit ei mõjuta. Küll aga võib elupaika mõjutada maaparandussüsteemi kraavide (ca 20 m elupaigast) rekonstrueerimine või hooldamine. Võimalusel jätta ca 50 m enne elupaika kraav hooldamata, tegevuse võimalikkust kontrollida välitööde käigus.

JRK	Kood	Nimi	Esinduslikkus	Märkused
5	22852	Otipeipsi järve äärne soo	B	Piiranguvööndis asuv ala. Alale suubub põhja poolt maaparandussüsteemide eesvool. Võimalusel vältida eesvoolu hooldamist ja rekonstrueerimist elupaigale jääva 50 m osas, tegevuse võimalikkust kontrollida välitööde käigus.
6	23206	Räbi järve kaldaimestu	C	Piiranguvööndis asuv ala. Elupaik koosneb mitmest tükist. Edelapoolsema tükiga piirneb maaparandussüsteemide eesvool, mille rekonstrueerimisel kaaluda elupaigaga piirneva ca 80 m lõigu rekonstrueerimata jätmist. Tegevuse võimalikkust kontrollida välitööde käigus.
7	23269	Kukemäe järve läänekalda siirdesoo		Sihtkaitsevööndis asuv ala (piirneb elupaigaga 3150 ja 6430). Ala piirneb kahe maaparandussüsteemi eesvooluga. Olemasolevate maaparandussüsteemide hooldustööd on sihtkaitsevööndis lubatud, kuid samas pole lubatud majandustegevus. Seega on mõistlik jätta sihtkaitsevööndis olevad eesvoolud hooldamata ulatuses, mis tagab väljaspool sihtkaitsevööndit olevate süsteemide toimimise. Tegevuse võimalikkust kontrollida välitööde käigus.
8	22833	Saagjärve õõtsik-madalsoo	C	Piiranguvööndis asuv ala. Maaparandussüsteemide eesvool elupaigast ca 40 m kaugusel, ei kulge paralleelselt elupaigaga, hooldamisel mõju elupaigale tõenäoliselt puudub (alad 1 ja 8 paiknevad kõrvuti).

- Ehitustegevus, tiikide rajamine sooelupaikadesse.

Meede: loa andmisel kontrolli teostamine.

2.2.3.2 ALLIKAD JA ALLIKASOOD (7160)

Ke – jah, LoA – ei, LoD I

Eelkõige kuuluvad siia allikasood, mis on veekogude kallastel või nõlvade jalamil asuvad surveisest põhjaveest toituvad sood. Iseloomulik on pidev põhjavee vool, vesi on külm, hapniku- ja mineraaliderikas. Tüübilt on need rohketoitelise madalsoo tüübis allikasood alltüüp (Paal 2007). Eesti üks arvatavaid vastutuskooslusi ja Otepää looduspark on nende poolest esinduslik Eesti mandriosas (Paal ja Leibak 2013).

Natura standardandmebaasis pole elupaigatüüpi kajastatud. Otepää looduslal esineb elupaigatüüp vähesel määral (14,9 ha), kuid kuna sellised sood on koosluse ja liikide poolest väga väärtuslikud, Otepää looduslal ka olulised kaitsealuste taimede elupaigad, on igati põhjendatud nende seadmine kaitse-eesmärgiks. Kaitsekorralduskava koostamise käigus läbiviidud andmete täpsustamise kohaselt esineb elupaigatüüp allikad ja allikasood Otepää looduspargis 5,8 ha seisundiga C (seisundiga hea (B) – 1,7 ha; seisundiga arvestatav (C) – 1,6 ha, degradeerunud seisundiga (D) – 0,5 ha, seisund ebatäpne – 2,8 ha).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: allikasoid on säilinud 5,8 ha seisundiga C (arvestatav).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: allikasoid on säilinud 5,8 ha seisundiga C (arvestatav).

Mõjutegurid ja meetmed

- Olemasolevate maaparandussüsteemide rekonstrueerimine võib mõjutada mõningaid allikasoid.

Tabel 6. Arvel olevate maaparandussüsteemide mõjualas olevad allikad ja allikasood

JRK	Kood	Nimi	Esinduslikkus	Märkused
1	13 892	Nüpli järvest itta jääv soo	B	Piiranguvööndis asuv ala. Elupaik koosneb kahest tükist, lõunapoolsemast tükist ca 35 m kaugusele jääb maaparanduskraav. Kraavi rekonstrueerimine võib mõjutada elupaika. Enne eesvoolu rekonstrueerimist on vaja teha täiendavaid välitoid, et hinnata kuivenduse võimalikku negatiivset mõju kaitstavale elupaigale.
2	23 548	Elvaveski idapoolne allikatoiteline ala		Piiranguvööndis asuv ala. Elupaigast ca 30 m kaugusele jääb maaparandussüsteemide ala, kuid arvel olevaid maaparanduse kraave lähialal ei ole, seega kuivenduse ala ohuteguriks tõenäoliselt ei ole.

- Ehitustegevus, tiikide rajamine soolupaikadesse.

Meede: loa andmisel kontrolli teostamine.

2.2.3.3 (ALUSELISED JA NÖRGALT HAPPELISED) LIIGIRIKKAD MADALSOOD (7230)

Ke – jah, LoA – jah, LoD I

Siia tüüpi kuuluvad liigirikkad madalsood ja soostuvad niidud. Klassikaliselt on tegu siis karbonaatsete, väiketarnade ja pruunsammalde domineerimisega soodega. Eestis on lisaks karbonaatsetele liigirikastele soodele ka happelisi liigivaesemaid madalsoid ja sooniite, mida võiks

samuti käsitleda selle tüübi all, sest neile sobivat elupaigatüüpi Natura tüüpides ei ole. Seega kuuluvad siia nii rohke- kui ka vähetoitelised madalsoo ja soostuva niidu kasvukohatüübid (Paal 2007).

Alal on inventeeritud ainult elupaigatüüp 7230, mis varasemate andmete kohaselt oli ekslikult määratud elupaigatüübiks 7210. Ala on oma algse väärtuse soos kinnikasvamise tõttu minetanud. 2005 – 2006. aastal on metsaregistri andmete alusel kirjeldatud alal sinihelmika domineerimisega puistu, mille liituvus on 0,4, seega juba siis ei saanud olla tegemist liigirikka madalsooga (Leibak, Timm 2011). Alal on kaitsealustest liikidest leitud III kategooria liiki soo-neiuvaipa (leiukoha vaatlus 2005). Kuna ala on tugevalt metsastunud, pole kindel, kas liiki enam alal leidub. Elupaika läbib kirde-läänesuunaline elektriliin, mille alust on hooldatud (fotod 1 ja 2). Sood läbib põhja-lõunasuunaline endine kuivenduskraav, mis osaliselt toimib veel ka tänapäeval. Murru soo tuleb jätta looduslikule arengule soometsana.

Foto 1. Murru soo, vaade ala läbivale liinikoridorile (foto Urmas Uri)

Foto 2. Murru soo (foto Urmas Uri)

Kortina soo (Kuresoo) pindala on 6,3 ha. Alal kasvab mitmeid kaitsealuseid liike (II kategooria liikidest kärbesõis, Russowi sõrmkäpp, III kategooria liikidest soo-neiuvaip). Madalsoo keskosa läbib Kastolatsi oja ning põhjaosas on kuivenduskraav, mis suubub Kastolatsi ojasse. Vajalik on koostada Kortina (Kuresoo) soo taastamiskava.

Foto 3. Kortina soo (Kuresoo) elupaiga idaosa (foto Urmas Uri)

Natura standardandmebaasi kohaselt leidub liigirikkaid madalsoid Otepää looduslalal 28,5 ha seisundiga B. Täpsustatud ja parandatud andmete alusel esineb elupaigatüüpi liigirikkad madalsood Otepää looduspargis 47,8 ha seisundiga B. Potentsiaalseid elupaiku on 16,7 ha. Potentsiaalsete elupaikade hulka on arvatud degradeerunud (D) – 10,8 ha ja inventeerimata madalsoolad – 5,9 ha.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: liigirikkaid madalsoid on säilinud 41 ha seisundiga C (arvestatav).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: liigirikkaid madalsoid on säilinud 41 ha seisundiga C (arvestatav).

Mõjutegurid ja meetmed

- Madal soo elupaikade kuivendamine

Meede: Kortina soo (Kuresoo) loodusliku veerežiimi taastamine.

Tabel 7. Arvel olevate maaparandussüsteemide mõjualas olevad liigirikkad madalood

JRK	Kood	Nimi	Esinduslikkus	Märkused
1	2 551	Kortina (Kuresoo) soo	C	Sihtkaitsevööndis olev ala. Elupaigatüüp piirneb metsaelupaigaga 9010 ja 9080. Elupaiga suurema ala põhja- ja lääneosas asub maaparandussüsteemide eesvool. Väiksema tüki edelaosa piirneb väikses ulatuses maaparandussüsteemide eesvooluga. Sihtkaitsevööndit läbiva eesvoolu hooldamisega tuleb jätkata ka edaspidi, kuna see on vajalik piiranguvööndis olevate süsteemide toimimise tagamiseks. Kaaluda tuleb sihtkaitsevööndiga piirnevate eesvoolude hooldamata jätmise võimalust (mis ulatuses seda teha saab). Täpne tööde teostamise ulatus ja maht selgub projekti koostamise käigus.
2	23 289	Kintsli soo lääneosa		Piiranguvööndis asuv ala. Arvel olev maaparandussüsteemide reguleeriv võrk asub teisel pool Tatra-Otepää-Sangaste tugimaanteed nr 46 ning seega maaparandussüsteemide rekonstrueerimistööd elupaika ei mõjuta.
3	10 403	Nõuni Lulla madalood		Kuivendussüsteemide eesvool jääb elupaigast ca 50 m kaugusele teisele poole teed. Eesvoolu rekonstrueerimistööd tõenäoliselt elupaika ei mõjuta.

- Kortina (Kuresoo) sooelupaik on mõjutatud kuivendusest, mille tagajärjel hakkab soo võsastuma.

Meede: Kortina (Kuresoo) soo taastamiskava koostamine.

- Ehitustegevus, tiikide rajamine sooelupaikadesse.

Meede: loa andmisel kontrolli teostamine.

2.2.4 METSAELUPAIGAD

Otepää looduspargi maastik on Lõuna-Eestile iseloomulikult mosaiikne ja kupliline, kus lagealad (sh järved) vahelduvad metsamassiividega. Looduspargi künkaid katavad enamasti metsad, küngaste vahelistes nõgudes levivad madalood, sooniidud ja lodud. Kasvukohtadest on ülekaalus sinilille, jänsekapsa ja naadi kasvukohad. Kaitsealal leidub väärtuslikke tamme, saare ja pärna enamusega salumetsi. Pühajärve saartel kasvab looduslikke pärnikuid.

Otepää looduslalal kaitstakse järgmisi metsaelupaigatüüpe: vanad loodusmetsad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad moreenikõrgendikel (9060), soostuvad ja soometsad (9080), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0).

Natura andmevormi kohaselt Otepää looduslalal leiduvad metsaelupaigatüübid on esitatud tabelis 8 ja joonisel 10.

Tabel 8. Otepää looduspargi metselupaigad (info allikas Natura standardandmevorm, keskkonnaregister, Keskkonnaamet)

Elupaiga KOOD	Elupaigatüüp	Pindala (ha)	Pindala (ha) 2014 a. seisuga		Elupaigatüübi seisund (ha)		
		(Natura andmebaas)	kogu kaitsealal	sihtkaitsevööndis	A	B	C
*9010	Vanad loodusmetsad	811	317,5	173,6	17,5	157,1	132,2
*9020	Vanad laialehised metsad	41,9	16,3	12,2	4,0	2,1	8,9
9050	Rohunditerikkad kuusikud	786	261,6	131	61,7	103,2	87,7
9060	Okasmetsad moreenikõrgendikel	9,8	3,7	-	-	2,8	0,8
9080	Soostuvad ja soo-lehtmetsad	478	94,6	20,5	8,7	37,2	45,1
*91D0	Siirdesoo- ja rabametsad	30,7	9,9	3,1	-	3,0	6,4

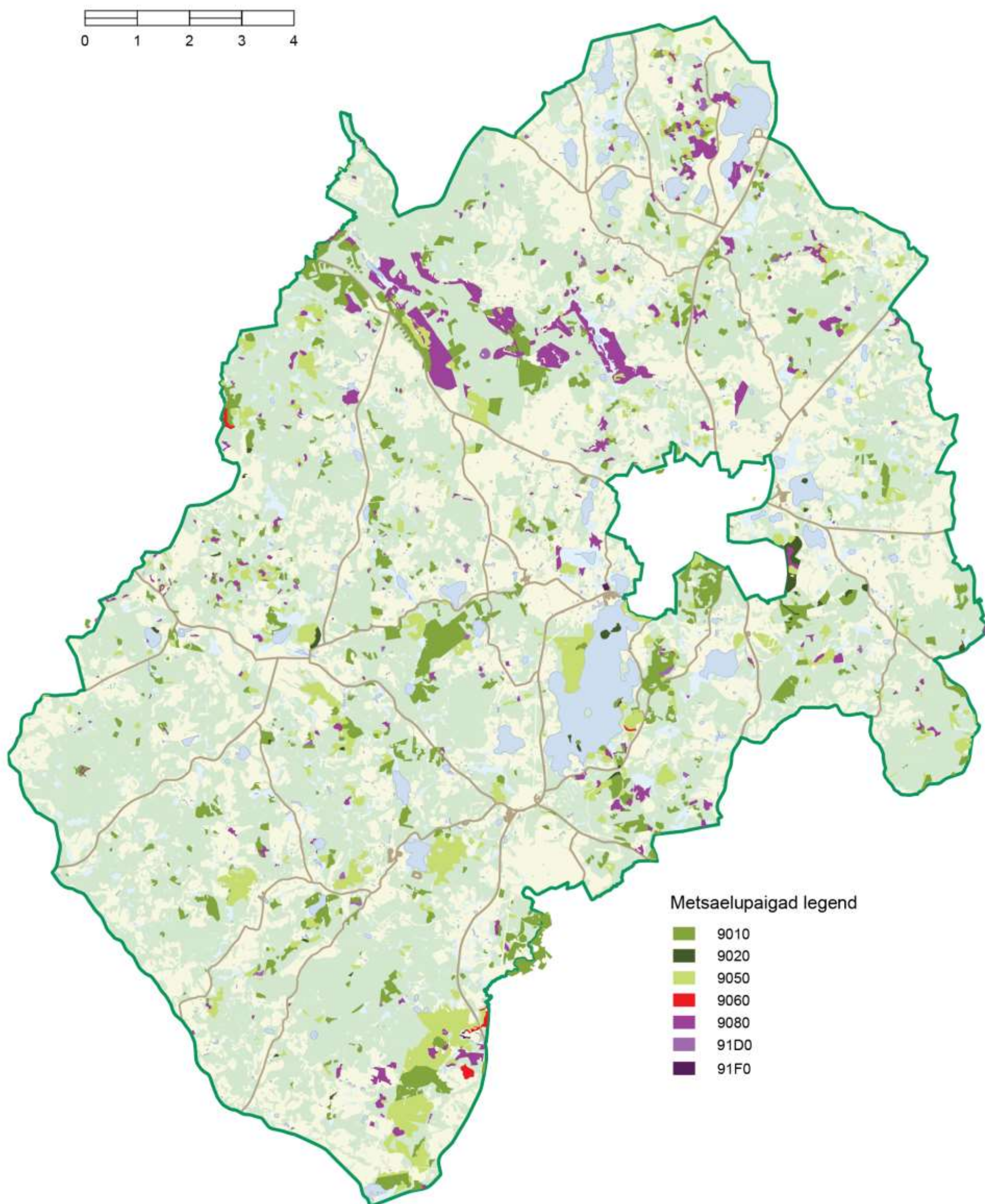
Eesti põhikaardi kohaselt on Otepää loodusalast (22 912,2 ha) metsaga kaetud 56,1 % loodusala pindalast, seega metsa on looduslalal kokku 12 853 ha. Vastavalt Eesti metsanduse arengukavale aastani 2020 ja Looduskaitse arengukavale aastani 2020 peab rangelt kaitstavate metsade kogum aastaks 2020 olema tüpoloogiliselt esinduslik ja hõlmama vähemalt 10 % metsamaast.

Otepää looduspargi territooriumil viidi metsaelupaikade inventuur Riikliku Looduskaitsekeskuse ja Keskkonnaameti töötajate poolt läbi 2008. ja 2009. aastal. Lisaks on Otepää loodusala metsaelupaiku inventeeritud ELF-i poolt läbi viidud soode inventuuri käigus. Soode inventuuri käigus on 91D0 elupaiku kokku kaardistatud 2,58 ha ning 9080 elupaiku 15,24 ha. Enamasti kaasnes elupaigatüübiga 9080 ka mingi teine elupaigatüüp, sellisel juhul arvestati domineerivat või põhilist kooslust/kasvukohatüüpi. Metsaelupaikadest ülevaate koostamisel on kasutatud eelpool nimetatud inventuuride andmeid, pindala arvutused on tehtud karteesiani koordinaatsüsteemis. Inventuuri andmetele tuginedes võib öelda, et kõikide metsaelupaigatüüpide pindala on Otepää looduspargis tunduvalt väiksem, kui kajastub Natura standardandmebaasis. Kuna tegelikkuses on Otepää looduslalal inventeeritud metsaelupaikade pindala oluliselt väiksem kui seda on kajastatud Natura standardandmebaasis, on osutunud vajalikuks täiendavate riigimaadel asuvate metsade tsoneerimine sihtkaitsevööndisse (millest lähtuti ka uue kaitseeskirja koostamisel) ning seejärel neis vajalike metsaelupaikade kujundamine. Otepää looduslalal leiduvad metsaelupaigad on esitatud joonisel 10.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärgid on seatud kaitse-eeskirja sihtkaitsevööndite järgi. Pikaajalised metsaelupaikade kaitse-eesmärgid on seatud peale metsaelupaikade analüüsi (2014 seisuga), milles võeti arvesse metsa kasvukohatüüpi, peapuuliike ja vanust ning arvutatud metsaelupaikade pindala, mis kujuneb 30. aasta pärast sihtkaitsevööndites.

Kaitsekorralduskava koostamise käigus on antud hinnang Otepää loodusala kavandatavate hooldatavate sihtkaitsevööndite koosluste kujundustööde vajadusele (Palo 2012). Ekspert soovitab puistute arengusse mitte sekkuda, sest minimaalset kujundamist vajavad alad on väikesed ega määra sihtkaitsevööndite üldist struktuurilist ega elustikulist mitmekesisust.

Üheks oluliseks ohuteguriks on ehitiste püstitamine metsaelupaikadesse. Suurem osa metsaelupaiku on tsoneeritud küll sihtkaitsevööndisse, kus majandustegevus pole lubatud. Vältida tuleb uute külastusobjektide ja radade rajamist metsaelupaikadesse. Mõned olemasolevad matkarajad läbivad sihtkaitsevööndeid ja metsaelupaiku (nt *9010, 9050) või asuvad vahetult metsaelupaikade ääres. Võimalusel vältida radade kavandamist väärtuslikesse metsaelupaikadesse. Radade hooldamisel ei tohi sihtkaitsevöönditest puid eemaldada, vaid need tuleb jätta metsa. Radade paremaks planeerimiseks on vajalik osalemine planeeringute koostamisel ning seeläbi vältida külastusobjektide ja matkaradade kavandamist metsaelupaikadesse.

Joonis 10. Otepää loodusala metsaelupaigad (Maa-ameti Eesti põhikaart, keskkonnaregister, Keskkonnaamet)

2.2.4.1 VANAD LOODUSMETSAD (*9010)

Ke – jah, LoA – jah, LoD I

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad mitmete kasvukohatüübirühmade metsad. Elupaigatüüp hõlmab nii looduslikke vanu metsi kui ka looduslike häiringutega aladel uuenevaid igas vanuseastmes puistuid (Palo 2010).

Kaitse-eeskirjaga suurendati metsaelupaikade esindatust sihtkaitsevööndites ja kavandati lisatingimused ka piiranguvööndisse jäävate metsade kaitsmiseks.

Natura standardandmebaasi andmetel esineb vanade loodusmetsade elupaigatüüpi Otepää looduslal 811 ha, seisundiga B. Kaitsekorralduskava koostamisel täpsustatud andmete alusel esineb elupaigatüüpi vanad loodusmetsad Otepää looduspargis 306,8 ha. Potentsiaalseid elupaiku on 10,7 ha. Potentsiaalsete elupaikade hulka on arvatud degradeerunud (D) – 3,9 ha ja esinduslikkus pole teada – 6,8 ha.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: vanad loodusmetsad on säilinud 474 ha-l seisundiga vähemalt B (hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: vanad loodusmetsad on säilinud 301,9 ha-l vähemalt seisundiga C (arvestatav).

Mõjutegurid ja meetmed

- Metsade majandamine.

Meede: elupaikadele vastavates piiranguvööndi puistutes metsa majandamisel loodushoidlike põhimõtete rakendamine – metsakoosluse liigilise, struktuurilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamine.

- Uute külastusobjektide ja radade planeerimine metsaelupaikadesse.

Meede: külastuse suunamine.

2.2.4.2 VANAD LAIALEHISED METSAD (*9020)

Ke – jah, LoA – jah, LoD I

Vanad laialehised metsad esinevad heatoitelistel ning kogu aasta jooksul veega hästi varustatud muldadel (Paal 2007).

Osad vanad laialehised metsad asuvad piiranguvööndis, kus majandustegevus on lubatud ning seetõttu pole nende kaitse tagatud. Metsade majandamise tulemusel muutub liigiline koosseis või struktuur. Sihtkaitsevööndite piirid tuleb tähistada ning inimesi teavitada, millised tegevused on

sihtkaitsevööndites lubatud. Inimeste suurem teadlikkus võimaldab õigusrikkumisi ühelt poolt vältida ja teiselt pool neid kiiremini avastada.

Natura standardandmebaasi andmetel esineb Otepää looduslal vanade laialeheliste metsade elupaigatüüpi 41,9 ha, esinduslikkusega B. Kaitsekorralduskava koostamisel täpsustatud andmete alusel esineb elupaigatüüpi vanad laialehised metsad Otepää looduspargis 15 ha. Potentsiaalseid elupaiku on 1,3 ha. Potentsiaalsete elupaikade hulka on arvatud degradeerunud (D) – 0,2 ha ja esinduslikkus pole teada – 1,1 ha.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: vanad laialehised metsad on säilinud 54 ha seisundiga B (hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: vanad laialehised metsad on säilinud 13,6 ha seisundiga vähemalt C (arvestatav).

Mõjutegurid ja meetmed

- Metsade majandamine.

Meede: elupaikadele vastavates piiranguvööndi puistutes metsa majandamisel loodushoidlike põhimõtete rakendamine – metsakoosluse liigilise, struktuurilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamine.

2.2.4.3 ROHUNDITERIKKAD KUUSIKUD (9050)

Ke – jah, LoA – jah, LoD I

Rohunditerikkad kuusikud levivad hea veevarustusega ning toitainerikka pehme mullahuumusega aladel, eelkõige maapinnalähedase liikuva põhjaveega orgudes, nõgudes, nõlvade jalameil ja sooservades. Puurindes valitseb harilik kuusk, kuid kaasneda võivad ka laialehised liigid (Paal 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel esineb rohunditerikkaid kuusikuid Otepää loodusala territooriumil 786 ha esinduslikkusega B. Kaitsekorralduskava koostamise käigus täpsustatud andmete alusel esineb elupaigatüüpi rohunditerikkad kuusikud Otepää looduspargis 261,6 ha. Potentsiaalseid elupaiku on 9 ha (degradeerunud (D) seisund).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: rohunditerikkad kuusikud on säilinud 392 ha seisundiga B (hea)

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: rohunditerikkad kuusikud on säilinud 216,6 ha seisundiga B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed

- Metsade majandamine.

Meede: elupaikadele vastavates piiranguvööndi puistutes metsa majandamisel loodushoidlike põhimõtete rakendamine – metsakoosluse liigilise, struktuurilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamine.

- Uute külastusobjektide ja radade planeerimine metsaelupaikadesse.

Meede: külastuse suunamine.

2.2.4.4 OKASMETSAD MOREENIKÕRGENDIKEL (9060)

Ke – jah, LoA – jah, LoD I

Sürjametsade elupaigatüübi metsad esinevad karbonaadirikkast moreenist kõrgendike (mõhnade, ooside ja voorte) valdavalt erodeerunud mullaga lagedel ning nõlvadel (Paal 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel esineb okasmetsi moreenkõrgendikel Otepää loodusala territooriumil 9,8 ha esinduslikkusega C. Kaitse-eeskirjas on lisatingimused ka piiranguvööndisse jäävate metsade kaitsmiseks.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: okasmetsi moreenkõrgendikel on säilinud 9,8 ha esinduslikkusega B (hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: okasmetsi moreenkõrgendikel on säilinud 9,8 ha esinduslikkusega B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed

+ Tagatud on metsade kaitse, kuna osa okasmetsad moreenkõrgendikel asuvad kavandatavates sihtkaitsevööndis.

+ Kaitse-eeskirja kohaselt on elupaigatüübile okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel vastavaid puistuid lubatud majandada üksnes püsimeetsana.

2.2.4.5 SOOSTUVAD JA SOO-LEHTMETSAD (9080)

Ke – jah, LoA – jah, LoD I

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad tasasel maal, laugetes nõgudes või nõlvade jalameil kasvavad metsad, kus põhjavesi on maapinna lähedal. Põhjavee tase on muutuv: kevadeti sageli maapinnal, suvel sügavamal (Paal 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel esineb soostuvaid ja soo-lehtmetsi Otepää loodusala territooriumil 478 ha, esinduslikkusega B. Kaitsekorralduskava koostamisel täpsustatud andmete alusel esineb elupaigatüüpi soostuvaid ja soo-lehtmetsi Otepää looduspargis 94,6 ha.

Potentsiaalseid elupaiku on 3,7 ha. Potentsiaalsete elupaikade hulka on arvatud degradeerunud (D) seisundiga elupaigad – 3,7 ha.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: soostuvaid ja soo-lehtmetsi on säilinud 146 ha seisundiga B (hea).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: soostuvaid ja soo-lehtmetsi on säilinud 64,2 ha seisundiga B (hea).

Mõjutegurid ja meetmed

- Metsade majandamine.

Meede: elupaikadele vastavates piiranguvööndi puistutes metsa majandamisel loodushoidlike põhimõtete rakendamine – metsakoosluse liigilise, struktuurilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamine.

2.2.4.6 SIIRDESOO- JA RABAMETSAD (*91D0)

Ke – jah, LoA – jah, LoD I

Siirdesoo- ja rabametsade puude liituvus on suurem kui 0,3 ja puude keskmine kõrgus küünib üle 4 meetri, turbalasundi tusedus on üle 30 cm (Paal 2007).

Kaitse-eeskirjaga suurendati metsaelupaikade esindatust sihtkaitsevööndites. Osad siirdesoo- ja rabametsad asuvad piiranguvööndis, kus majandustegevus on lubatud ning seetõttu pole nende kaitse tagatud.

Natura standardandmebaasi andmetel esineb siirdesoo- ja rabametsi Otepää loodusala territooriumil 30,7 ha esinduslikkusega B. Kaitsekorralduskava koostamisel täpsustatud andmete alusel esineb elupaigatüüpi siirdesoo ja rabametsi Otepää looduspargis 9,9 ha. Potentsiaalseid elupaiku on 0,6 ha. Potentsiaalsete elupaikade hulka on arvatud degradeerunud (D) seisundiga elupaigad – 0,6 ha.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: siirdesoo- ja rabametsi on säilinud 31 ha seisundiga C (arvestatav).

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: : siirdesoo- ja rabametsi on säilinud 31 ha seisundiga vähemalt C (arvestatav).

Mõjutegurid ja meetmed

+ Osade metsade kaitse on tagatud sihtkaitsevööndi režiimiga.

- Metsade majandamine.

Meede: elupaikadele vastavates piiranguvööndi puistutes metsa majandamisel loodushoidlike põhimõtete rakendamine – metsakoosluse liigilise, struktuurilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamine.

2.3. MAASTIK, PARGID JA ÜKSIKOBJEKTID

Otepää piirkonna omanäolisuse võtmeks on inimtegevus koos loodusega. Et säiliks piirkonna omapära, on vajalik mõlemate väärtuste säilimine (Nutt 2009).

Otepää looduspargile iseloomulikud maastikud on terviklikud kompleksid, kus reljeefi ja maakasutuse koosmõjul on tekkinud suure mitmekesisusega ja ainulaadsed maastikud, kus leidub mitmesuguseid väärtusi - kultuurilis-ajaloolised, looduslikud, rekreatiivsed ja esteetilised väärtused.

Otepää maastikule on iseloomulik kõrguste suur vaheldumine ja pinnavorme jälgivate metsade, põldude, rohumaade, soolaikude ja järvede mosaiiksus. Otepää moreenmaastikule on iseloomulik metsade paiknemine kõrgendike lagedel ning järsemal nõlvadel, niidulappide ja põllusiilude levik küngaste lagedel või muu tasase reljeefiga aladel ning rohkete järvede esinemine ürgorgudes või mõhnade ja küngaste vahelistes nõgudes. Ajaloolise asustusstruktuuri kujunemine Otepää kõrgustikul on samuti väga tihedalt olnud seotud reljeefiga.

Otepää kõrgustiku kõrgeimad tipud on Kuutsemägi (217 m) ja Meegaste mägi (214 m), tuntud on ka järskude nõlvadega Tedremägi ning Väike Munamägi. Maastikus liikuja suudab hoomata tervikut, inimesele tajutava maastikuruumi seinteks/eraldajateks on kõrgendikud ja metsad. Külastajate jaoks on Otepää piirkonna maastik rekreatiivselt kasutatav ja esteetiliselt nauditav nii suvel kui ka talvel. Võrreldes muu Eestiga on Otepäele iseloomulik pikemaajalisem lumikate, mistõttu on alal soodsad eeldused talispordi arendamiseks.

Kaitsekorralduskavaga määratletud maastiku väärtused:

- Maastikuline liigendatus ja traditsiooniline maakasutus;
- Maastikuline vaatelisus;
- Asustusstruktuur.

2.3.1 MAASTIKULINE LIIGENDATUS JA TRADITSIOONILINE MAAKASUTUS

Otepää kõrgustik on üks Eesti järvede rikkamaid alasid, kus metsad vahelduvad väikeste niidulappide ja põllusiiludega. Mida liigestatum on pinnamood ja keerukama ehitusega pinnakate, seda mitmekesisemad on ala veestik, mullad ja taimekooslused.

1930. aastatel oli Otepää ümbrus üks enim põllustatud piirkondi Eestis. Kõik sobilikud alad olid muudetud põldudeks ning metsa leidis üksnes kuplite lagedel ning järsematel nõlvadel, kus suur maapinna kalle takistas põlluharimist. Põllumajandusmaa moodustas eelmise sajandi **alguses ca 79 %** praeguse Otepää looduspargi territooriumist, metsasuse osatähtsus oli kõigest **17 %** (Kalda, Arik 2001). Eesti põhikaardi põhjal koostatud Otepää looduspargi kõlvikulise jaotuse kohaselt (vt joonis 5 ja 6) on Otepää looduslalal **metsa 56 %, põllumaid 19 %**. Metsa ja võsa osatähtsus Otepää maastikupildis on alates 1950ndatest aastatest pidevalt kasvanud.

Traditsiooniliselt on põlluharimisega tegeletud kooskõlas looduslike tingimustega. Intensiivne põllumajanduslik tootmine 20. sajandil on maaparanduse ja väljamelioratsiooniga teatud piirkondades reljeefi tugevalt muutnud. Põllumajanduslikuks tootmiseks on tugevalt kohandatud Nõuni järve ümbruse alad, Pedajamäe lagedad põllud ja heinamaad, Otepää ja Vana-Otepää vahelised alad, Sihva küla lõunapoolsed haritud alad, Hellenurme - Päidla tee lõunakülge jäävad põllumassiivid. Sellest tulenevalt eristuvad Otepää looduspargis loodusliku maastiku säilimise seisukohast erineva tasemega piirkonnad. Põlispõllud, millel inimene on tasa ja targu toimetanud, jäävad valdavalt looduspargi edela- ning kirdeossa. Otepää piirkonna asustusstruktuuri kujunemisel on suunavaks teguriks olnud teede paiknemine, veekogude olemasolu ning Otepää kõrgustiku vahelduv reljeef. Kuna reljeef on vaheldusrikas, on metsade metsamajanduslik kasutamine raskendatud.

Otepää looduspargis on Eesti põhikaardi (2004) andmete põhjal **põllumajanduslikult kasutatavaid lagealaid 7 129 ha** (ETAK haritavate alade kõlvikud, aianduslik maa ning põld ja ETAK lagealade kõlvikud, rohumaa ning muu lage kaardikihid). 2012. läbi viidud töös „Otepää looduspargi maastikuhooldusalade määramise ja prioritseerimise aruanne“ vaadeldi neist **5 660 ha**. Kaitse-eesmärgi sõnastamisel on lähtutud Eesti põhikaardil (2004) kajastatud lagealadest ja 2012. aastal üle vaadatud aladest. 2012. aastal ei vaadatud üle kõiki lagealaid, vaid 5660 ha. Kaitse-eesmärgi määramisel pole kõiki põhikaardijärgseid lagealaid kajastatud, kuna põhikaart on 2004. aasta seisuga ning osad alad on juba metsastunud.

Põllumajanduslikust kasutusest välja jäänud alade osakaal moodustab 2012. aastal vaadeldud aladest ligi kolmandiku (1844 ha). Need jagunevad omakorda pea kolmeks võrdse pindalaga alarühmaks, kus maastiku hooldatuse tase erineb. Skaala ühes otsas on hooldamata heinamaad, mida välitööde teostamise ajaks ei olnud niidetud (võimalik, et nende alade hulgas on ka neid, mis niideti veel sama aasta sügisel) ning selgelt umbrohtu kasvanud põllumaad (mitmeaastane sööt – 11% põllumajanduslikult kasutatavatest lagealadest). Kaks kolmandiku hooldamata aladest on hoolduseta olnud mitmeid aastaid. Neist pooltel aladel on võsastumine algusjärgus ja võsa eemaldamine purustajaga on veel võimalik (puittaimestiku kõrgus alla 1,5 m – 12% põllumajanduslikult kasutatavatest lagealadest), ülejäänud aladel on võsastumine kohati nii tugev, et ala võib kirjeldada metsana ning nendel aladel on vajalik võsa eemaldamine raietöödega või siis määratleda ala ümber metsaalaks (võsastumine üle 1,5 m – 10% põllumajanduslikult kasutatavatest lagealadest). Kaitse-eesmärkide sõnastamisel on arvestatud 2012. läbi viidud töö („Otepää looduspargi maastikuhooldusalade määramise ja prioritseerimise aruanne) tulemusi.

Intensiivne põllumajanduslik tootmine muudab väga oluliselt maastikku. Nõuni ümbruse põllumassiividel on teostatud väljamelioratsiooni, et maaharimist lihtsustada. Seeläbi aga on kadunud piirkonna mikroreljeef. Kuid samas tagab see väga hea suuremate reljeefielementide vaadeldavuse. Intensiivse põllumajanduse (looduslike rohumaade ümberkünd, monokultuuride külv, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine) võib vähendada kaitsealustele liikidele sobilike elupaikade arvu ja kvaliteeti (nt põllulinnud, kahepaiksed, käpalised).

Lagedate alade säilitamine on kompleksne tegevus. See hõlmab endas mitmesuguseid tegevusi ja valdkondi: põldude harimine tootmistegevusena, rohumaade ja poollooduslike kooslustega alade niitmine ja lagedate alade taastamine mitmesuguste toetuste kaasabil, puhke- ja spordirajatiste alade avatuna hoidmine, vaadete avamine teeservades maastikuelementide eksponeerimiseks ning veevõrgustiku puhastamine ja töökorras hoidmine. Kõik need tegevused ja valdkonnad on

lagealade säilimise seisukohalt olulised ning tagavad nende püsimise. Võsastumise tagajärjel kaovad lagealadega seotud liikidele sobivad elupaigad või toitumisalad. Lagealade hooldamine on oluline mitmetele kaitsealustele liikidele (nt kahepaiksed, väike-konnakotkas, rukkirääk, liblikad jne).

Kultuurrohumaaade soovituslik niitmise alguskuupäev on 25. juuni. Poollooduslike koosluste niitmine ei ole lubatud enne 25. juunit. Kui alal leidub kaitsealuseid linnuliike, pole niitmine lubatud enne 10. juulit või kaitsealuse liigi tegevuskavas ette nähtud aega. Soovitatav on vältida heina purustamist (mis on toetusõiguslikel maadel ka rahastamise eeldus käesoleval perioodil), kultuurrohumaid tuleks niita ning seejärel niidetud hein alalt eemaldada või siis alal karjatada. Lagealade hooldamisel on lageala pindala vähenemise vältimiseks oluline niita kõlviku piirini ning mitte jätta kasvama tee ja rohumaa vahelisi ribasid või metsa ja rohumaa vahelisi ribasid. Vajalik kõlviku piiride võsast lahti raiumine, et taastada kunagised kõlvikupiirid. Maastike hooldamiseks võib vajalikuks osutada tehnika ja loomade soetamine või täiendava infrastruktuuri rajamine. Keskkonnaamet lähtub loomade varjualuste ehitamise kooskõlastamisel karja suurusest.

Maastiku taastamiseks saab kasutada talguid, mille käigus ühelt poolt tehakse kaitsekorraldamiseks vajalikke töid (nt maastiku taastamine), teiselt poolt saab ettevõtmist siduda loodusaridusliku poolega. Oluline on maaomanike teavitamine nt vallalehtede vahendusel maastike hooldamise vajalikkusest ja maastikuhoolduse kavandamisel erinevate liikidega arvestamisest (nt heina purustamise mõju erinevatele liikidele).

Oluline on kaitseala valitseja aktiivne osalemine üldplaneeringute ja arengukavade koostamisel. Üldplaneeringute ja arengukavadega määratakse piirkonna pikaajalised arengusuunad, seetõttu on oluline kaitseala valitseja aktiivne osalemine planeeringute ja arengukavade koostamise protsessis. Vältida tuleb ehitiste kavandamist vaateliselt olulistele aladele ja reljeefi muutvaid tegevusi.

Turismi ja puhkemajandusega seotud inimesed hooldavad maastikku selleks, et see meeldiks Otepää looduspargi külastajatele, suvitajatele. Kindlasti annab see olulise panuse sellesse, et maastikuobjektid on hästi hooldatud. Soovitakse ju külastajatele näidata põlispuid, pärandkultuuri objekte ja muud huvitavat ja vaid Otepäele iseloomulikku. Teisalt on tihtipeale külastaja jaoks hooldatud alad korrastatud just vastavalt külastaja maitse-eelistusi silmas pidades ja mitte kohalikku maastiku omapära arvestades. Sestap leidub turismitalude ja suvilate juures tihti ulatuslikke muruvälju selle asemel, et seal laiuks avarad niidud.

„Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks“ kohaselt on Otepää looduspargi inventeeritud tõkestusrajatisi 29.

Maaparandussüsteemide amortiseerumise tagajärjel, aga ka kibraste tegevuse tulemusel, toimub sekundaarne soostumine ja järgneb puude kuivamine, võsastumine maapinna lohkudes. Kraavide ja truupide rekonstrueerimise lubamisel tuleb lisaks liigikaitsealistele aspektidele arvestada ka maaomanike huvidega. Kohalike inimeste sõnul tekitab kibras pidevalt üleujutusi. Kobra tekitatud üleujutused võivad kahjustada kaitsealuseid liike või elupaiku. Samas on keeruline liigi arvukuse reguleerimine, seda eelkõige tulenevalt kopra küttimise ajast. Koprataammide likvideerimisega koos peaks paralleelselt toimuma ka kraavide võsast puhastamine.

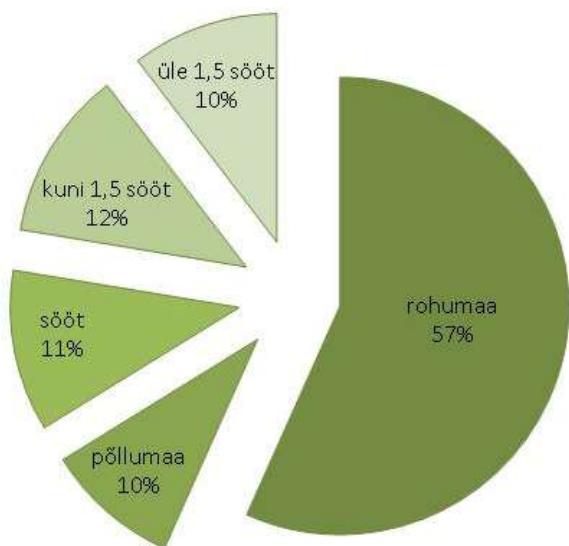
Alal leiduvate eesvoolude hooldustöödel tuleb kasutada tehnoloogiat, millega ei kaasne setete kandumist looduslikesse veekogudesse. Setete eemaldamise käigus ei tohi kraave algsest sügavamaks kaevata.

Kaitsekorralduskava koostamise käigus ilmnes vajadus koostada Otepää looduspargi ajaloolise maakasutuse analüüs ja pärandmaastike tzoneering ajaloolise maakasutuse/maakatte püsivuse ja muutuste alusel ning koostada soovitusel määratletud tsoonide edaspidiseks korralduseks ja kaitseks. Maakasutuse analüüs peaks hõlmama vähemalt viimast 100 aastat ja sisaldama maakatte ülevaadet 4-6 ajaperioodist. Otepää looduspargi varasemad uurimistööd pärandkultuurmaastiku valdkonnas keskenduvad kitsalt asustusstruktuurile ja selle muutustele küla hoonestuspiirkonnas (Nutt, 2009) või olnud väga üldistavale tulemusele suunatud – pärandmaastike üldine tzoneering (Kalda ja Arik, 2006). Maakatte muutuste andmebaasi, mida igapäevases töös kaitseala valitsemisel kasutada, ei ole kumbki uurimistöö loonud. Soovitatav andmebaas võimaldaks paremini hinnata looduskaitseväärtusi: põliseid metsaalasid, kunagisi poollooduslike rohumaid ning nende paiknemist suuremas mõõtkavas; kavandada vajalikku ja paremini põhjendatud kaitsekorraldust. Uuringu soovitusel annaksid üldiseid suuniseid tegevuste elluviimisel maastiku väärtusklasside põhiseid. Selline andmebaas on väga edukalt kasutusel olnud Lahemaa rahvuspargis ja on koostamisel Matsalu ja Vilsandi rahvuspargis.

Tabel 9. Otepää looduspargi maastikuhooldusalade määramise ja prioritseerimise töö raames üle vaadatud põllumajanduslike lagealade hooldatus 2012. aastal

Tunnus	Lühend (graafikutel ja MapInfo kaardikihtidel)	Pindala (ha)	Pindala (%)
haritav põllumaa	põllumaa	529	10
niidetav või karjatatav rohumaa	rohumaa	3 196	57
mitmeaastane sööt	sööt	609	11
võsastuv sööt puude keskmise kõrgusega kuni 1,5 meetrit	kuni 1,5 sööt	656	12
võsastuv sööt puude keskmise kõrgusega üle 1,5 meetrit	üle 1,5 sööt	579	10
Kokku:		5 569	

Ülevaate lagealade hooldatusest annab joonis 11.

Joonis 11. Põllumajanduslike lagealade hooldatus

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Otepää looduspargi maastik on hästi liigendatud, säilinud on liigiline mitmekesisus. Põllumajanduslike lagealade pindala on vähemalt 6000 ha.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Otepää looduspargi maastik on hästi liigendatud, säilinud on liigiline mitmekesisus. Põllumajanduslike lagealade pindala on vähemalt 6000 ha.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Alal on mitmeid huvigruppe, kes tegelevad maastiku hooldamisega.
- + Määratud on Otepää looduspargi maastikuhooldusalad ja hooldustööde prioriteetsus, võttes arvesse maastiku visuaalse hinnangu, maastiku väärtuse ning liigikaitseaspektid ja vaateliselt olulised alad.
- + Turismitalud jms on huvitatud maastiku hooldamisest, radadest ja vaadetest.
- + Maastiku hooldamiseks on võimalik taotleda toetusi.
- Intensiivne põllumajandus.

Meede: Otepää looduspargi maakatte/kasutuse andmebaasi koostamine ja pärandmaastike tsooneering ning intensiivse põllumajanduse vältimine valitud aladel.

- Vähene põllumajanduslik tegevus ning selle tagajärjel võsastumine.

Meede: maastiku hooldamine ja taastamine.

- Ehitus- ja arendustegevus (muudetakse reljeefi) ja kinnistute jagamine (vähenevad väljavaated sihtotstarbelisele kasutamisele maatulundusmaana).

Meede: ehitustegevuse suunamine.

- Maastike hooldamisel ei arvestata kohaliku maastiku omapära ja liigikaitselisi aspekte.

Meede: teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

- Lagealade hooldamisel esineb servaalade võsastumist.

Meede: teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

- Maaparandussüsteemide kinnikasvamine ja truupide ummistused, koprapaisud vooluveekogudel.

Meede: vajadusel truupide/sildade rajamine.

Meede: koprapaisude likvideerimine, voolutakistuste kohta info registreerimine ja kontrollimine, kopra arvukuse reguleerimine.

- Looduspargi territooriumi kohta puudub detailne maakatte muutuste andmebaas, mis aitaks kaasa tõhusamatele kaitseala valitsemise otsustele ja valitseja poolt antavatele kooskõlastustele.

Meede: Otepää looduspargi maakatte/kasutuse andmebaasi koostamine ja pärandmaastike tsoneering.

- Võõrliik Sosnovski karuputke levik.

Meede: Sosnovski karuputke tõrje.

2.3.2 MAASTIKULINE VAATELISUS

Otepääd külastavad paljud inimesed eesmärgiga näha kaunist loodusmaastikku. Suurt osa maastikust näevad need inimesed maanteedel liikudes ja sedagi enamikel juhtudel autoga. Otepää looduspargis on mitmeid avamaastikke ja järvesilmi, mida praegu ääristab paju- või lepavõsa. Hekkidel ja põõsastikel teede ja avatud põllumassiivide vahel on muidugi ka oma funktsioon – kaitsta teed tuisklume eest ja põldu heitgaaside eest. Samuti toimivad sellised põõsaribad rohekoridorina. Seega ei ole puittaimestiku eemaldamine teeservades mitte alati mõistlik. Teisalt on Otepää looduspark just see koht, kus maastikku tuleks võimalikult palju ja hästi eksponeerida.

Pühajärve oma liigendatud kaldajoonega ja maaliliste saartega käivad Otepääl külastamas ja nautlemas paljud puhkajad. Mõisaterrassilt avanevat ajaloolist vaadet läbi pargi on kujutatud mitmetel fotodel. Suusahüppemägi Tehvandil saadab Otepääl ringiliikujat kui maamärk ja on piirkonnale omamoodi sümbol. Otepää linnamägi on tuttav paik koolilastele ja ajaloo huvilistele – linnusemüüre külastatakse ekskursioonidel. Need loetletud maastikupildid on paljudele kaugema kandi inimestele Otepää võrdkujuks.

Looduspargi külastajate seisukohast on kõige prioriteetsemad kaunid vaated Otepää kõrgustiku iseloomulikule reljeefile ja maastikuelementidele. Vaateid on võimalik tagada eelkõige läbi võsa

eemaldamise enim läbitavates kohtades. Vaadete avamine järvede kallastel tuleb läbi viia koostöös järve ekspertidega, et ei halvendataks järve seisundit. Puittaimestiku eemaldamine võib põhjustada muutusi toitainete ja setete liikumises ning veepeegli avatuses. Need muutused võivad mõjutada järve ökoloogilist tasakaalu. Maaomanikele tuleb selgitada vaadete avamise vajadust. Vaadete avamisel tuleb arvestada, et lepa- ja pajuõõsa on järvele hea puhver ning ka lindudele pesitsuspaigaks. Lubamatu on kaldanõlvade murustamine, murustatud kaldad ei ole enam järvele puhvriks ning sealtkaudu toimub toitainete kandumine järve.

Teeääred on sageli puudega ääristatud. Vahetevahel on tegemist lihtsalt võsastunud hooldamata ribaga, vahel aga on maaomanik teadlikult heki (või põõsariba) rajanud, et suurendada privaatsust ja vähendada maanteelt tulenevaid häiringuid. Mõlemal juhul on avatud vaated Otepää kaunile maastikule kadunud. Näidetena võib esile tõsta Nõuni järve edelakallast ja Mõisajärve loodekallast. Soovitav on eelistada traditsioonilisi hekitaimi (pügatud kuusk või sirel), õuede haljastamisel võiks kasutada traditsioonilisi taluõue taimi.

Foto 4. Vaade Palu-Arula tee äärest Soome talu maadele (foto Teele Nigola)

Otepää looduspargi maastikuhooldusalade määramise ja prioritseerimise töö raames valiti välja oluliste teede ääres 71 ala, kus võsariba on vaateid häirimas. Kokku moodustasid need alad ca 29 ha.

Vaadete avamiseks välja valitud kohad teede ääres on graafiliselt kujutatud lisis 3.

Looduspargi külastajate seisukohast on kõige prioriteetsemad kaunid vaated Otepää kõrgustiku iseloomulikule reljeefile ja maastikuelementidele. Vaateid on võimalik tagada eelkõige läbi võsa eemaldamise enim külastatavates kohtades.

Otepää maastiku paremaks eksponeerimiseks tiheda liiklusega maanteedelt määratleti teeäärsed võsastunud alad, mille korrastamine võimaldaks paremaid vaateid avatud maastikele ja teistele kaunitele maastikuelementidele.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: piirkonnale iseloomulikud olulised maastikuvaated on säilinud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: vaateliselt olulised alad on hooldatud, võsastunud vaateliselt olulised alad on taastatud (ca 29 ha).

Mõjutegurid ja meetmed

- + Olulised vaatekohad ja vaateliselt olulised teelõigud on kaardistatud.
- + Tänu põllumajandustegevusele on paljud vaateliselt olulised kohad hooldatud.
- + Maastiku hooldamiseks on võimalik taotleda mitmesuguseid toetusi.
- + Alal on mitmeid huvigruppe, kes tegelevad maastiku hooldamisega.
- Vaateliselt olulised alad ja teelõigud on võsastunud (29 ha).

Meede: maastike hooldamine ja taastamine.

- Vaated, sh vaated ja juurdepääsuteed järvedele on kinni kasvanud.

Meede: maastike hooldamine ja taastamine.

- Hekkide rajamine.

Meede: teavitustöö ja artiklite kirjutamine.

- Ehitus- ja arendustegevus (reljeefi muutmine; kinnistute jagamine, vaadete kinni ehitamine).

Meede: ehitustegevuse suunamine.

2.3.3 ASUSTUSSTRUKTUUR

Inimasustus hakkas Otepää aladel kujunema esimese aastatuhande alguses.

Ajaloolise asustusstruktuuri kujunemine Otepää kõrgustikul on väga tihedalt olnud seotud reljeefiga. Pinna liigestatus on tinginud talude paiknemise üksikute väikeõuedena. Levinuim asulavorm on hajaküla. Kääni küla on iseloomulik haguküla, sumbkülana on kujunenud Sirvaste. Hoonete hajus paiknemine on tinginud tiheda teedevõrgustiku. Teatavas mõttes on ajalooliselt suurem enamus Otepääst osa hiid-hagukülast, kus teestiku põhivõrgust hargnevad lühemad

lisateed, suubudes üksikuisse õuedesse, või talud on otseselt pikemate teede kõrvale asetatud (Tartumaa, 1925).

Asustus on tihedaim Otepää kihelkonna lõunaosas Oriku, Kauru ning Urmi küla piirkonnas, keskosas Eidu mõisa ja Peku talu joonelt itta Vana-Otepää ning Pilkuse mõisa jooneni ja põhjaosas Kääni külas. Harvem on asustus kihelkonna lääneosas ja Vastse-Otepääl. Hõredam loodes, Palu metsas, täiesti asustamata on Etsaste ja Marusoo (Nutt 2009).

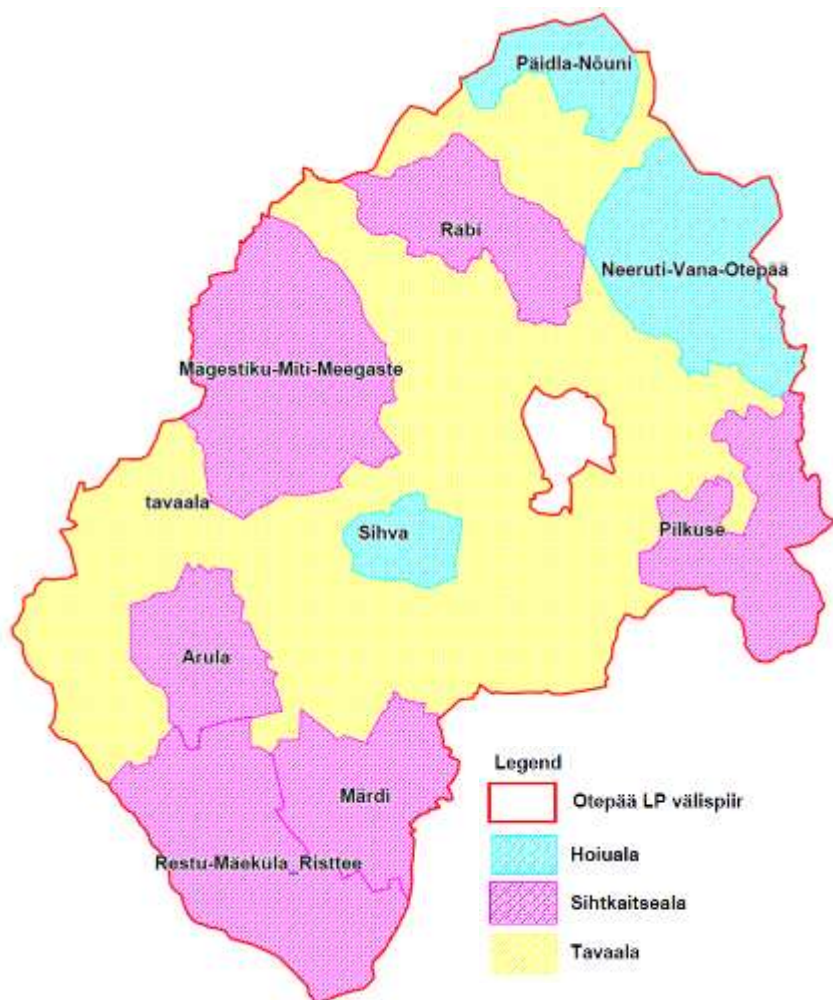
Otepää looduspargi eri piirkondade traditsioonilise asustusstruktuuri välja selgitamiseks on koostatud töö „Otepää looduspargi maastikuline tsoneering“ (Nutt 2009). Kaardianalüüsi põhjal analüüsiti asustuse, teedevõrgu ja avatud-suletud alade muutuste suurust. Välitöödel täpsustati põhikaardil olevat infot ning võrreldi olemasolevat olukorda kaardianalüüsi tulemustega. Töö tulemusena konkretiseeriti väärtuslike alade piire. Iga piiritletud ala (maastikuruumi) kohta koostati üldkirjeldus, toodi välja ala omapära, väärtused ning ettepanekud.

Nele Nutt (2009) on töös „Otepää looduspargi maastikuline tsoneering“ jaganud maastikuruumid kolme kaitsetsooni – hoiualad, sihtkaitsealad ja tavaalad (joonis 12). **Hoiualad** on kõige paremini säilinud külamaastikud koos hästi säilinud külastruktuuri, taluõuede ja suhteliselt hästi säilinud hoonetega. **Sihtkaitsealad** on suhteliselt hästi säilinud külamaastikud, kuid kus samas pole väga hästi säilinud taluõuede planeeringud ja hooned. Tegemist on aladega, mis vajavad täpset ja tähelepanelikku suhtumist ja käsitlemist ümber- ja juurdeehitamisel. Tavaalad on alad, mis ei ole hoiualad või sihtkaitsealad (Nutt 2009). Põllumajandustegevus aitab hoida veel säilinud avatud alad avatuna ning seega säilib ka olemasolev maastikuruum. Säilitada tuleb maastike mitmekesisust ning maastiku üksikelemente nende mitmekesisuses (Nutt 2009).

Hoiualadena on välja toodud 3 piirkonda, kus ajalooline külastruktuur ja maastik on kõige paremini tänaseni säilinud. Nendeks aladeks on:

- 1) Päidla–Nõuni, kus on hästi säilinud asustusmuster, väärtuslikud hoonete kompleksid ning maastiku avatus;
- 2) Neeruti–Vana-Otepää, kus on samuti hästi säilinud asustusmuster ning palju vanu rehielamuid;
- 3) Sihva, mis on oluline nii säilinud asustusmuster kui maastiku avatuse tõttu, alal on ka hästi säilinud õuede planeeringud ning rehielamud.

Vajadusel tuleb maastikuekspertidelt tellida hoonete maastikku sobivuse analüüs.

Joonis 12. Otepää looduspargi maastikuline tzoneering (Nutt 2009).

Hoiualade väärtusteks on:

- ✓ väga hästi säilinud arhitektuuripärand;
- ✓ väga hästi säilinud külastruktuur;
- ✓ säilinud taluõuede planeering;
- ✓ avatud külamaastik.

Sihtkaitsealade väärtusteks on:

- ✓ mõningal määral säilinud arhitektuuripärand;
- ✓ suhteliselt hästi säilinud külastruktuur;
- ✓ avatud külamaastik.

Otepää looduspargis leidub mitmeid maastikku risustavaid lagununud hooneid. Võimalusel (arvestades omaniku soovi ja edaspidiste plaanidega) tuleb sellised hooned lammutada.

Otepää valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostamise raames on tehtud ettepanek, kus peetakse vajalikuks Keskkonnaametil korraldada Vana-Otepää küla baasil arhitektuurivõistlus „21. sajandi kodu Otepääl” analoogselt uushoonestuse arhitektuurivõistlusega Lahemaa rahvuspargis. Nimetatud võistluse on korraldanud Keskkonnaamet koostöös Eesti Arhitektide Liiduga. Arhitektuurivõistluse läbiviimine võimaldaks üldplaneeringuga kavandatud ja Otepää looduspargis paiknevate tihedama asustusega elamualadele leida paremaid arhitektuurseid lahendusi uute hoonete kavandamisel.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: säilinud on maastikuruumidele iseloomulik asustusp muster, talude asukohad ja teede paiknemine.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: säilinud on maastikuruumidele iseloomulik asustusp muster, talude asukohad ja teede paiknemine.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Alal on mitmeid huvigruppe, kes tegelevad maastiku hooldamisega.

+ Uue kaitse-eeskirja tsoneeringu koostamisel on arvestatud Otepää looduspargi maastikulise tsoneeringuga.

- Vähene põllumajanduslik tegevus ning võsastumine.

Meede: maastiku hooldamine ja taastamine.

- Maastikuruumide kohta puuduvad selged arhitektuurilised piirangud, ehitusalad ja ehitustingimused.

Meede: arhitektuurivõistluse „21. sajandi kodu Otepääl” korraldamine.

- Ehitustegevus, mis ei arvesta ala väärtusi (asustusstruktuur, vaatelisus jne).

Meede: ehitustegevuse suunamine, maastikuekspertide hinnangute kasutamine.

2.3.4 PÜHAJÄRVE PARK

Pühajärve park asub Otepää vallas Pühajärve külas, moodustades Sõjatamme (63601:002:1681) kinnistu idapoolse ca 3,9 ha suuruse ala (joonis 13). Tegu on Pühajärve mõisa vanema pargiosaga, kus asub nii endine mõisa peahoone kui ka suured põlispuud. Pühajärve park on käesoleva ajal heaperemehelikult hooldatud, et tagada puhkekeskuse külastajatele ohutu ja meeldiv pargikeskkond. Muru niidetakse ning kuivanud puude ja okste lõikust tehakse regulaarselt. Kasutuses olevad teed on hooldatud. Rannaala hoitakse korrastatuna. Parki on viimastel aastatel istutatud tuntud inimeste poolt mitmeid uusi puid.

Pärast riigistamist rekonstrueeriti parki 1936. aastal. Parki on täiendatud 50ndatel, 70ndatel ja 1984. aastal (andmed pärit Keskkonnaametist).

Pühajärve park (keskkonnaregistri nr KL01200420) on üks esimestest looduskaitse alla võetud aladest Eestis (1929. a).

Praegu on mõisa peahoone koos pargiga eraomandis ja kuulub Pühajärve Puhkekeskusele. Hilisema lisandusena on parki istutatud nimelisi puid ja Pühajärve kaldale rajatud promenaad. Pühajärve mõisa peahoone koos pargiga ei ole muinsuskaitse all.

Park on suhteliselt liigirikkas. Põhipuuliigid on harilik pärn, tamm ja sanglepp. Küllaltki palju on pargis isetekkelisi vahtraid, okaspuudest lehiseid ja nulge (andmed pärit Keskkonnaametist).

Pargi veekogude kallastel (peamiselt Pühajärve ääres) on tihe põõsarinne, mis põhiliselt koosneb enela liikidest ning siberi kontpuust. Teistes pargiosades põõsarinne puudub peaaegu täielikult.

Pargi vanimad ja väarikamad puud on pärnad ja tammed, okaspuudest lehised.

Kõige tähelepanuväärsemaks objektiks pargis ongi Pühajärv, mille kaldale park on kujundatud. Pargi kaitsmisel on vajalik tähelepanu pöörata ka Pühajärve kaitsmisele. Selle kaldaalal on hajureostuse eest kaitsmiseks ja kallaste uhtumise vältimiseks moodustatud 10 m ulatusega veekaitsevöönd. Selles tsoonis on vajalik Keskkonnaameti nõusolek igasugusteks põõsa- ja puude raietöödeks. Veekaitsevööndis on keelatud maa-ainese kaevandamine ja igasugune majandustegevus, välja arvatud veest väljauhutud taimestiku eemaldamine, heina niitmine ja roo lõikamine.

Pargi struktuuri oluliseks elemendiks on teedestruktuur. See muutub vastavalt funktsioonidele ning osa ajaloolistest teedest on tänaseks kadunud. Samas on võimalik ajaloolisi liikumisteid kasutada vaatesihtidena ning neid markeerida selliselt, et pargi ajaloost huvituvad külastajad saavad aimu varasemast pargi kompositsioonist. Selliste koridoride avamine ja avatuna hoidmine on suhteliselt vähese vaevaga teostatav, sest nendele istutatud puud on valdavalt noored ning edaspidi on võimalik neid teadlikult hooldada.

Joonis 14. Pühajärve mõisasüda 1845. aasta mõisa põllumaade plaanil, koostaja Friedrich Johannoff. Allikas: EAA 1368-1-13

Joonis 15. Pühajärve mõisa peahoone ja park F.G. Schlateri litol 1860. aastast. Allikas: Vahur Kuhlbergi kogu

Joonis 16. Vaade Pühajärve mõisa peahoonele ja pargile idast (umbes 1907. aasta). Allikas: Pühajärve mõis, TaM F 172, Tartumaa Muuseum, <http://www.muis.ee/museaalview/1530704>

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Pühajärve park on hooldatud, ajalooliselt kujunenud pargiruum koos põhilise teedestruktuuri, oluliste vaadete ja väärtusliku puistuga on säilinud ning on külastajate poolt kasutatav.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Pühajärve park on hooldatud, ajalooliselt kujunenud pargiruum koos põhilise teedestruktuuri, oluliste vaadete ja väärtusliku puistuga on säilinud ning on külastajate poolt kasutatav.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Park on hooldatud.
- + Regulaarpargist on säilinud põhiline vaatetelg järvele.
- + Pargis asuv promenaad ja rannaala pakuvad head ligipääsu Pühajärve kaldaäärsele alale.
- + Pargis olevad Pühajärve Puhkekodu hooned on heas korras.
- + Pargis olevad rajatised (paviljon, bussiootepaviljon) sobivad mõisamiljõesse ning pakuvad varjulist puhkekohta ja head vaadet järvele.
- + Pargis on olemas infotahvlid pargi ja pargi elustiku kohta.
- Järve kallas on võsastunud.

Meede: Pühajärve pargis võsa eemaldamine

- Pargis leidub üksikuid murdumisohtlikke puid.

Meede: Pühajärve pargis halvas seisundis puude likvideerimine (22 tk) ja hoolduslõikuse läbiviimine (4 tk).

- Ajaloolistele teekoridoridele on istutatud puid. Pühajärve mõisa pea- ja diagonaaltelje vaateid järvele takistavad üksikud puud.

Meede: Pühajärve pargis vaate avamiseks puude likvideerimine (13 tk) ja puude ümberistutamine (9 tk).

- Peahoonest paviljoni suunas kulgev tee on erosioonitundlik ning sellel toimub sõelmete ärakanne.

Meede: Pühajärve pargis voolusuunajate paigaldamine.

2.3.5 ÜSIKOBJEKTID

Keskkonnaregistri andmetel jääb Otepää looduspargi territooriumile kokku 13 kaitsealust üksikobjekti. Neist üks, Liivaku kask, on murdunud ning algatatud on menetlus puu üksikobjektide nimekirjast välja arvamiseks.

Kõik kaitsealused üksikobjektid on üle vaadatud 2012. aasta septembris ja oktoobris. Välitööde käigus hinnati üksikobjektide olemasolu, tähistust, leitavust, juurdepääsetavust ja ümbruse hooldatust, objektid pildistati ja kanti MapInfo kihile. Üksikobjektide tähiste asukoha valikul tuleb arvesse võtta objekti vaadeldavus ja fotografeerimise võimalus (silmatorkava tähise paiknemine objekti vahetus läheduses ei võimalda esteetiliselt kvaliteetse loodusfoto tegemist).

Üksikobjektide kaitsmiseks on vajalik läbi viia inventuur, mille käigus hinnatakse objektide seisukorda ja asukoha vastavust keskkonnaregistri kaardikihile, enam kui ühest puust koosnevate objektide puhul (Kloostriisaare tammed, Sõsarsaarte tammed, Ristitammed) tuleb fikseerida puude arv ja kaardistada kõigi puude asukohad.

Kuna huvi üksikobjekte külastada on üha suurem, siis on oluline kõik üksikobjektid nõuetekohaselt tähistada. Tagatud peab olema ka üksikobjektidele juurdepääs. Tähiste paigaldamisel tuleb valida sobivad asukohad, et tagada objektide vaadeldavus ja fotografeeritavus. Tähised tuleb paigaldada peale üksikobjektide inventuuri läbiviimist.

2.3.5.1 MUNAMÄE KIVI (VÄIKE-MUNAMÄE RAHN, KALEVIPOJA KIVI)

Munamäe kivi (KLO4000899) asub Otepääst lõunas, Väike-Munamäe kirdenõlval mäele suunduva treppraja kõrval (foto 5).

Rahnuga on seotud rahvapärinus: nimelt olevat tegemist Kalevipoja poolt lennutatud kiviga. Tegemist on graniitrahnuga mõõtmetega 3*2,1*2 m, rahnu ümbermõõt on 10 meetrit (keskkonnaregister).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Munamäe kivi on säilinud ning eksponeeritud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Munamäe kivi on säilinud ja nõuetekohaselt tähistatud.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Kivi ümbrus on korrastatud, juurdepääs on tagatud.

+ Kivi juures asub betoontähis.

+/- Kivi juures asub rahnu tutvustav infotahvel, mis vajab uuendamist või likvideerimist.

Meede: kaitsealuseid üksikobjekte tutvustavate infotahvlite rajamine / vana infotahvli likvideerimine.

- Kivi on nõuetekohaselt tähistamata.

Meede: kaitsealuse üksikobjekti tähistamine.

- Kivi juurde viiva trepi olukord on halb.

Meede: vajadusel uue Munamäe kivi juurde viiva trepi rajamine.

2.3.5.2 PÜHAJÄRVE SÕJATAMM

Pühajärve sõjatamm (KLO4000384, foto 6) asub Pühajärve puhkekeskuse juures. Tegemist on rahuldavas seisus puuga, puud on betoneeritud. Puu ümbermõõt on 698 cm, kõrgus 22 m (keskkonnaregister). Tamm on oma nime saanud 1841. aastal toimunud talupoegade vastuhakust mõisniku vastu.

Pühajärve sõjatamme seisukorra ja edasiste tegevuste kohta on koostatud kolm eksperthinnangut. 2011. aasta septembris on esitanud oma eksperthinnangu Urmas Roht ja 2012. aastal Tõnis Vahi Puuhooldustööd OÜ-st.

Puu on 2010. aasta augustis kaks korda tõsiselt kannatada saanud, esimene torm murdis tüvest lahti läänepoolse võraosa ning tekitas tamme tüves lõhe kuni maapinnani. Peale tormi toestati tamme võra ida- ja läänepoolne osa omavahel. Samal ajal toestati ka läänepoolse võraosa kaks suuremat võraoksa, mille vahele on 1990. aastate kesksaigast tamme tüveõõnsuse sulgemiseks paigaldatud betoonplomm. Teise tormi käigus murdus tüve idapoolsest võraosast keskmine tüveharu, mis tuli võrast eemaldada. Et vältida tamme tüve laiali vajumist, paigaldati tüve ümber

Foto 6. Pühajärve sõjatamm (foto Urmas Uri)

metallvöö. 2011. aasta juulis murdus tamme läänepoolse võraosa üks harudest. Teine allesjäänud haru on murdekohast väändunud pikuti keskelt lõhki (Roht 2011).

Urmas Rohu ekspertarvamuse kohaselt on puu olukord küllastajatele äärmiselt ohtlik, vajalik on takistada küllastajate pääs tamme alla, eemaldada tüveharude vahel olev betoonplomm ning pingutada metallvööd. Tõnis Vahi soovitab oma ekspertarvamuses eemaldada puult senised sidemed täielikult ning

kasutada staatilist murdumisvastast

sidumissüsteemi, lisaks tuleks täiendavalt kindlustada ka puu väljaulatuvad harud ning võimalusel võra veidi vähendada.

Heiki Hanso ArborEst OÜ-st teostas Keskkonnaameti tellimusel 2013. aasta lõpus Pühajärve sõjatamme toestamistöid. Toestamisele eelnevalt resistograferiti tamm, et saada puu seisundist parem ülevaade (foto 7). Selgus et:

1. lõunapoolne põhiharu (fotol paremal, punasega märgitud) on tugevasti õdnes ja pikilõhega, st varisemisohtlik;
2. põhjapoolsed põhiharud (fotol vasakul, lilla sõõriga märgistatud) on hargnemise kohal terved, fotol vasakpoolseimal keskel vana ja vale lõike tagajärjel mädanikukoht. Samade harude all suur mädanik (alates vanasti plommitud haru allosast, fotol märgitud sinisega);
3. rinnakõrguselt on tüveosa põhjapoolsel küljel (fotol punasega märgitud) alles 22 cm eluspuitu (ülejäanud on seest tühi), lõunapoolsel küljel tüveosa lõhedega, kuid mitte mäda (fotol kollasega märgitud).

Minimaalse võra harvendamisega ja kerge kõrguse piiramisega vähendada tuule tekitavat purjepinda. Tekitada tamme ümber suletud kaitsevöönd/ohutsoon (harude murdumiskauguselt + ca 5 meetrit), paigaldada toestus.

+ Puu saab jätkata normaalset vegeteerimist. Veel allesolev võragraafika säilib.

- Tüvemassiivi aeg prognoosimatu. Tekib küllastajatele suletud ala.

Foto 7. Resistograferimise tulemused (foto Heiki Hanso).

Pikaajaline kaitse-eesmärk: tammel on lastud „väarikalt vananeda“, tagatud küllastajate ohutus.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: puu ümbrus on hooldatud, üksikobjekt on nõuetekohaselt tähistatud ja küllastajate ohutus tagatud.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Olemas on puud tutvustav infotahvel.
- + Puu ümbrus on korrastatud.
- + Puule on tagatud juurdepääs, olemas on suunaviit.
- + Puu juures asub betoontähis.
- Puu on nõuetekohaselt tähistamata.

Meede: kaitsealuse üksikobjekti tähistamine.

- Puu on kehvast seisust ja tõmmitsatega kokku tõmmatud.

Meede: Pühajärve sõjatamme võra harvendamine ja puu kõrguse piiramine.

- Puu on küllastajatele ohtlik, kuna kuivanud oksad kukuvad alla.

Meede: puu ümbritsemine piirdega ja infotahvlile vastava hoiatuse lisamine.

2.3.5.3 KLOOSTRISAARE TAMMED

Kloostriisaare tammed (KLO4000774) asuvad Otepää vallas Pühajärve Kloostriisaarel. Tegemist on kahe tammega. Saare keskel asuva puu kõrgus on 26 m, ümbermõõt 4,77 m. Puu seisund on hea. Puul on paar kuivanud ja murdunud oksa, puu vanuseks on 400 – 500 aastat. Saare põhjapoolsel küljel asuva tamme kõrgus on 23 m, ümbermõõt 5,45 m. Puu seisund on rahuldav (Reijo 2007). Välitööde käigus leitud saare põhjapoolselt küljelt ka kolmas tamm, mille ümbermõõt on ca 3,50 m. Kloostriisaare tammed on registreeritud looduslike pühapaikade andmekogus. 2012. aastal toimunud välitöödel polnud võimalik tuvastada, millised on kaitsealused puud. Peale üksikobjektide inventuuri tuleb kavandada tähiste asukohad ja kaitsealused objektid nõuetekohaselt tähistada. Tähistamise käigus tuleb määrata kõigi kaitsealuste tammede asukohad. Võsa eemaldamine tehakse peale üksikobjektide inventuuri, kui on selgunud, millised puud on kaitse all.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Kloostriisaare tammed on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Kloostriisaare tammed on säilinud, puude ümbrus on hooldatud ning puud on tähistatud.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Olemas on üks tähis.
- + Ühe puu juures asub betoontähis.
- Kõige suurema ümbermõõduga tamme seisukord on halb.

Meede: puu seisukorda pole võimalik parandada.

- Kõik kaitsealused tammed pole tähistatud.

Meede: kaitsealuste üksikobjektide tähistamine.

- Saare keskel oleva tamme ümbrus võsastub.

Meede: tamme ümbrusest tuleb eemaldada võsa.

2.3.5.4 SÕSARSAARTE TAMMED

Sõsarsaarte tammed (KLO4000774) asuvad Otepää vallas Pühajärve Sõsarsaartel. Põhjapoolsema tamme kõrgus on 26 m, ümbermõõt 3,1 m. Tamme seisund on hea. Puu vanuseks hinnatakse 350 aastat. Põhjapoolsemast lõunapoolsema tamme kõrguseks on 26 meetrit, ümbermõõt 4 m. Puu seisund on rahuldav. Puu vanuseks hinnatakse 450 aastat. Lõunapoolseima tamme kõrgus on 27 m, ümbermõõt 3,05 m. Puu seisund on väga hea, puu vanuseks hinnatakse 350-450 aastat (Reijo 2007).

Kuna puud on tähistamata (olemas ainult üks betoontähis), siis 2012. aastal läbi viidud välitööde käigus ei suudetud tuvastada, millised on täpselt kaitse all olevad tammed. Kokku leiti 6 tamme, millest suurima übermõõt oli ca 4,70 meetrit ning väikseimal 2,90 meetrit. Sõsarsaarte tammed on registreeritud looduslike pühapaikade andmekogus. Peale üksikobjektide inventuuri tuleb kavandada tähiste asukohad ja kaitsealused objektid nõuetekohaselt tähistada. Tähistamise käigus tuleb määrata kõigi kaitsealuste tammede asukohad.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Sõsarsaarte tammed on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Sõsarsaarte tammed on säilinud, puude ümbrus on hooldatud ning puud on tähistatud.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Ühe puu juures asub betoontähis.

- Kõik kaitsealused tammed pole tähistatud.

Meede: kaitsealuste üksikobjektide tähistamine.

- Puude ümbrus võsastub.

Meede: puude ümbruse hooldamine.

2.3.5.5 LIIVAKU TAMM

Liivaku tamm (KLO4000832) asub Vana-Otepää külas Liivaku talu juures. Tamme kõrgus on 23 m, übermõõt 5,41 m. Puu seisund on halb (Reijo 2007). Vajalik on sõlmida kokkuleppe maa omanikuga ning tagada juurdepääs Liivaku tamme juurde.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Liivaku tamm on säilinud ning puu ümbrus on hooldatud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Liivaku tamm on säilinud ja puu ümbrus on hooldatud.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Tamm on nõuetekohaselt tähistatud.

+ Puu ümbrus on osaliselt hooldatud.

- Tamme seisukord on halb

Meede: puu seisukorda pole võimalik parandada.

- Puule juurdepääs probleemne.

Meede: üksikobjektidele juurdepääsu tagamine.

2.3.5.6 RISTITAMMED

Ristitammed (KLO4000723) asuvad Otepää vallas Märdi külas. Kokku 8 puud. 2007. aastal läbiviidud välitöödel leiti kaheksast puust 4 puud, millest kaks olid väga halvas seisus (Reijo 2007). 2012. aastal läbiviidud välitöödel leiti piirkonnast 8 tamme, kõigi ümbermõõt vähemalt 200 cm. Üksikobjektide inventuuri käigus täpsustatakse ja kaardistatakse kaitsealused puud. Peale üksikobjektide inventuuri tuleb kavandada tähiste asukohad ja kaitsealused objektid nõuetekohaselt tähistada. Tähistamise käigus tuleb määrata kõigi kaitsealuste tamme asukohad. Peale üksikobjektide inventuuri ning kaitsealuste puude väljaselgitamist tuleb puude ümbrus hooldada ning avada vaated puudele. Vajalik on sõlmida kokkuleppel maa omanikuga, et tagada juurdepääs puu juurde.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Ristitammed on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Ristitammed on säilinud ning kõigi kaitsealuste puude asukohad on kirjeldatud, puude ümbrus on hooldatud, vaade tammedele avatud.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Ühe puu juures asub üksikobjekti tähis.

- kõik puud pole tähistatud.

Meede: puude tähistamine.

- Puude ümbrus on hooldamata.

Meede: puude ümbruse hooldamine.

- Puude leidmine on keeruline ja juurdepääs probleemne.

Meede: üksikobjektidele juurdepääsu tagamine.

2.3.5.7 MÄRDI KORGIPUUD

Märdi korgipuud (KLO4000723) asuvad Otepää vallas Märdi külas veski juures. Viiest puust on alles kolm puud. Kõige suurema puu kõrgus on 18 m, ümbermõõt 1,51 m, teise puu kõrgus 18 m ja ümbermõõt 1,39 m. Kolmanda puu kõrgus on 16 m, ümbermõõt 1,35 m. Esimese ja teise puu seisund on rahuldav, ühte puud on remonditud. Kolmanda puu seisund on hea (Reijo 2007). Puud on tähistatud, kuid märgistus on vale.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Märdi korgipuud on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Märdi korgipuud on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud, objekt on vastavalt nõuetele tähistatud.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Puu ümbrus on hooldatud.
- Tähis olemas, kuid nimetus sellel vale (Märdi korgitammed).

Meede: kaitsealuste üksikobjektide tähistamine.

- Juurdepääs maaomaniku jaoks ebamugav.

Meede: üksikobjektidele juurdepääsu tagamine.

2.3.5.8 PILKUSE TAMMED

Pilkuse tammed (KLO4000892) asuvad Otepää vallas Pilkuse külas Pilkuse järve kaldal. Tegemist on kahe heas seisus puuga. Suurema tamme kõrgus on 25 m ja ümbermõõt 5,87 m. Väiksema tamme kõrgus on 25 m ja ümbermõõt 4,63 m. Suurema tamme vanuseks hinnatakse 350–400 aastat, väiksema tamme vanuseks 500-600 aastat. (Reijo 2007). Puud on tähistatud.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Pilkuse tammed on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Pilkuse tammed on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Puude ümbrus on hooldatud.
- + Puude seisund on hea.
- + Puud on tähistatud.
- Juurdepääs ebaselge ja maaomanikule probleemne.

Meede: üksikobjektidele juurdepääsu tagamine.

2.3.5.9 NÜPLI PÄRNAD

Nüpli pärnad (KLO4000892, foto 8) asuvad Otepää vallas Nüpli külas Nüpli järve kaldal. Kaitse alla on võetud 11 pärna. 2012. aasta sügisel on üks pärnadest murdunud, teiste puude seisund on rahuldav.

Foto 8. Nüpli pärnad (foto Urmas Uri)

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Nüpli pärnad on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Nüpli pärnad on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.

Mõjutegurid ja meetmed:

+ Puude ümbrus on hooldatud.

+ Puud on tähistatud.

+ Vähene info puude kohta on olemas Gustav Wulff-Õie majamuuseumi stendil.

2.3.5.10 TREPIMÄE TAMM

Trepimäe tamm (KLO4000435, foto 9) asub Otepää vallas Pilkuse külas Trepimäe talu lähedal. Tamm on 15 m kõrge, puu ümbermõõt on 5,52 m. Puu vanuseks hinnatakse 400 aastat (Reijo 2007). Tammele avaneb suurepärase vaade Otepää-Kanepi teelt. Puu vahetu ümbrus vajab hooldamist, mis hooldatakse viiakse läbi maastikuhoolduse käigus.

Foto 9. Trepimäe tamm (foto Urmas Uri, 2012)

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Trepimäe tamm on säilinud ning puu ümbrus on hooldatud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Trepimäe tamm on säilinud ning puu ümbrus on hooldatud.

Mõjutegurid ja meetmed

- Tähis puudub.

Meede: kaitsealuste üksikobjektide tähistamine.

+/- Puu asub keset hooldatud heinamaad, kuid puu vahetu ümbrus on hooldamata.

Meede: maastiku hooldamine.

- Juurdepääs probleemne ja ebaselge.

Meede: läbirääkimised juurdepääsuraja rajamiseks.

2.3.5.11 TSUURA KUUSK

Tsuura kuusk (KLO4000893, foto 11) asub Otepää vallas Kääriku külas Tsuura talu juures. 2012. aasta välitöödel tuvastati, et puu on kuivanud. Seega tuleb algatada menetlus Tsuura kuuse üksikobjektide nimekirjast välja arvamiseks.

Foto 10. Tsuura kuusk (foto Urmas Uri)

Kuna puu on tähistatud, tuleb peale üksikobjektide nimekirjast eemaldamist eemaldada ka kaitstava üksikobjekti tähis.

2.3.5.12 JAANIMÄE MÄND

Jaanimäe mänd, ka Meegaste Jaanimäe mänd (KLO4000770) asub Puka vallas Kähri külas Tsoru talu juures. Puu kõrgus on 17,2 m ja ümbermõõt 1,79 m. Puu seisund on väga hea, puu vanuseks hinnatakse 200–230 aastat (Reijo 2007). Mänd on varasemalt olnud lagedal mäel üksiku väljapaistva objektina – nüüdseks on mägi metsastunud. Puu ümbruse hooldamine toimub maastikuhoolduse käigus. Vajalik on noore metsa eemaldamine. Eesti põhikaardi järgselt on tegemist lagealaga, mille keskel mänd paikneb. Objekt vaadati üle 2016. aastal ning vajalikuks tegevuseks on võsa eemaldamine.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Jaanimäe mänd on säilinud ning puu ümbrus on hooldatud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Jaanimäe mänd on säilinud ning puu ümbrus on hooldatud.

Mõjutegurid ja meetmed:

+/- Tähis olemas, kuid see on peidetud võssa ning puu vaatlemiseks ebamugavalt lähedale paigutatud.

Meede: tähise paigaldamine puust eemale ja tähise ning puu ümbruse hooldamine.

- Lageala männi ümbruses on metsastumas, männi vaadeldavus selle tulemusena halvenenud.

Meede: maastiku taastamine.

- Juurdepääs probleemne.

Meede: läbirääkimised juurdepääsuraja rajamiseks.

2.3.5.13 KIISA TAMM JA PEDAJAMÄE TAMM

Algatatud on menetlus Valga maakonnas Sangaste vallas Restu külas asuva Kiisa tamme ja Otepää vallas Pedajamäe külas asuva Pedajamäe tamme kui looduse üksikobjektide kaitse alla võtmiseks. Kiisa tamme ja Pedajamäe tamme kohta on 2007. aastal töös „Põlispuude inventuur Valga- ja Võrumaal“ ekspertarvamuse esitanud Hendrik Relve. Mõlemad kaitse alla võetavad puud on kõrge loodusväärtusega. Pedajamäe tamme puhul on tegemist dekoratiivse suurte mõõtmetega puuga, mille kõrguseks on 22 m ja ümbermõõduks (1,3 m kõrguselt) 495 cm. Kiisa tamm on väärtuslik oma dekoratiivse 12 m laiuse võra, jämeda tüve ($\bar{U}_{1,3}=515$ cm) ja silmapaistva asukoha poolest maastikul. 2012. aasta sügisel olid Kiisa tammel oksad osaliselt murdunud ja saetud.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: Kiisa tamme ja Pedajamäe tamme kaitse alla võtmise menetlus on lõpuni viidud, puud on säilinud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Kiisa tamme ja Pedajamäe tamm on säilinud.

Mõjutegurid ja meetmed:

- Kaitse alla võtmise protseduur on pooleli.

Meede: kaitse alla võtmise protseduur viia lõpuni, puud tuleb tähistada ja tagada neile juurdepääs.

2.3.6 GEOLOOGILISED VÄÄRTUSED

2.3.6.1 OTEPÄÄ KÕRGUSTIKULE ISELOOMULIK KUPPELMAASTIK

Otepää looduspargi põhieesmärk on Otepää kõrgustikele iseloomulike maastike kaitse. Täpsem Otepää kõrgustiku iseloomustus on esitatud peatükis 1.1.3. Vajalik on kaitseala valitseja aktiivne osalemine üldplaneeringute ja arengukavade koostamisel. Üldplaneeringute ja arengukavadega määratakse piirkonna pikaajalised arengusuunad, seetõttu on oluline kaitseala valitseja aktiivne osalemine planeeringute ja arengukavade koostamise protsessis.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: unikaalse geomorfoloogia ja iseloomulike pinnavormide ning Otepää kõrgustikule iseloomulike maastike säilimine ning tutvustamine.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: unikaalse geomorfoloogia ja iseloomulike pinnavormide ning Otepää kõrgustikule iseloomulike maastike säilimine ning tutvustamine.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Otepää kõrgustikule iseloomuliku maastiku tutvustamiseks on Otepää looduskeskuses valminud näitus.

- ATV-de, mootorsaanide jt mootorsõidukitega liiklemine väljaspool selleks ettenähtud alasid.

Meede: järelevalve.

- Ehitus- ja arendustegevus, mille käigus sageli muudetakse reljeefi.

Meede: ehitustegevuse suunamine.

2.3.6.2 SOOME LAIAKIVI

Soome Laiakivi asub Otepää vallas Soome talu võsametsas. Keskkonnaregistri andmetel on tegemist Otepää kõrgustiku suurima graniidist rändrahnuga, mille ümbermõõt on 19,3 m, mõõtmed maapinnalt 2,5*5*4 m. Tegemist on ürglooduse ja pärandkultuuri objektiga. Kivi on raskesti leitav, kivi ümbruses on tehtud metsa hooldustöid.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: rändrahn on säilinud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: rändrahn on säilinud.

2.3.6.3 ALLIKAD (ARMUALLIKAS EHK VERILÄTE, VÄIKE-EMAJÕE (MUNAMÄE) ALLIKAS, PULLIMÄE ALLIKAS, TONDIORU ALLIKAD (RESTU-MÄEKÜLA ALLIKAD), EMALÄTE (PERALÄTE)

Armuallikas ehk Veriläte asub Otepää vallas Pühajärve kagukaldal Majakolga poolsaarel. Tegemist on Pühajärve kõige kuulsama allikaga. Varasemalt on Pühajärve kallastelt leitud 18 allikat, tänapäeval võib kohata allikaimbeid, suurvee ajal ka üksikuid allikaid vooluhulgaga kuni 0,5 l/s. Armuallikas on Pühajärvest 15 m kaugusel ja järve veetasemest ligikaudu 1 m kõrgemal. Vesi pärineb pinnakattest ja on rauarikas. Allika ümbruses esineb ka väiksemaid allikaimbeid ning seetõttu on allika ümbrus soostunud. Allika kaitse on vajalik, sest maapinnalähedane põhjavesi, millest allikas toitub, on kergesti mõjutatav (keskkonnaregister). Armuallikas jääb Pühajärve matkaraja äärde, olles üks rajal tutvustatavatest objektidest. Armuallikas on nii ürglooduse objekt kui ka pärandkultuuri objekt. Armuallika ümber olev laudtee on kehvas seisus ja vajab hooldustöid. Allikat tuleks puhastada.

Väike-Emajõe (Munamäe) allikas asub Otepää vallas Väikese Munamäe kirdenõlval. Langeallikas asub umbes poolel kõrgusel (abs 167 m) kupli kirdenõlvalt laskuvas orus. Tegemist on suhteliselt harvaesineva pinnakattest avaneva allikaga moreenkupli ülaosas. Allikas on ümbritsetud kividest rakkega, mille diameeter on 1,5 m (keskkonnaregister). Allikas on varustatud infotahvliga, kergesti leitav, tarindid lagunevad, allika vahetu ümbrus hooldamata.

Pullimäe allikas asub Sangaste vallas Mäekülas Pulli talu lähedal moreenkünka nõlval. Tegemist on langeallikaga, mis asub sanglepikus oja vasakul kaldal, kus põhjavesi avaneb ca 1 m pikkusel lõigul. Iseloomustab künklikus moreenmaastikus allikana avanevat Kvaternaarisetete vett. Allika põhja on pandud laud, allika seisund on hea (keskkonnaregister). Tegemist on ürglooduse objektiga, mis on raskesti juurdepääsetav.

Tondioru allikad paiknevad Sangaste vallas Meleva talu lähistel. Otepää kuhjekõrgustikul asuvas mägedevahelises orus, mille laius on u 30-40 m, avaneb hulgaliselt langeallikaid, mis koonduvad allikaojadesse. Allikad ise on väikesed, kuid allikaojad veerohked. Allikad avanevad tilgakujulise põhiplaaniga oru ülemisest osast allapoole 70-80 m lõigul ja nende arvu on raske määrata (mitukümmend). Allikaojade ühinemiskohal soostunud orulõigu lõunaotsal on moodustunud sälkorg. Allikavesi avaneb pinnakattest (keskkonnaregister).

Ala väärrib säilitamist künklikule moreenmaastikule iseloomuliku allikaalana, näide nõlvasoode moodustumisest kuhjekõrgustikul.

Emaläte (Peraläte) asub Otepää vallas Arula Perajärvest läänes. Allika vesi pärineb pinnakattest. Emaläte on tiigike (5x5 m), maksimaalse sügavusega 47 cm nõlvapoolses küljes, millest voolab välja oja. Emalätte vesi on selge ja rauavaene (keskkonnaregister). Emaläte on nii ürglooduse kui ka pärandkultuuri objekt. Allikas on hooldatud, juurdepääsetav ja tähistatud.

MTÜ Arula Külaselts on 2013. aastal KIKi rahastuse toel korrastanud Emalätte vahetu ümbruse ning rajanud parkla ja puhkekoha, ühtlasi korrastati läte ning rajati maakivist tugimüür. 2014. aasta kevadel paigaldatakse veel stend-teavitussilt ning puhkekoha laud-pink ning lõpetatakse haljastustööd. Kohalikud inimesed kasutasid varasemalt allikat veevõtukohana, välja arvatud kümme viimast aastat, mil allikas on puhastamata.

Pikaajaline kaitse-eesmärk: allikad (5 tk) on säilinud.

Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: allikad (5 tk) on säilinud.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Armuallikas on tähistatud ja kergesti leitav.

+ Väike-Emajõe allikas on tähistatud ja kergesti leitav, olemas on infotahvel.

- Armuallika juures on vale tähis (üksikobjekti tähis).

Meede: eemaldada üksikobjekti tähis.

- Armuallika juurde viiv laudtee on kehvast seisus.

Meede: Armuallika ümbruse laudtee hooldamine.

- Allikad kannavad välja setteid.

Meede: allikate (Armuallika, Väike-Emajõe allika, Emalätte) väljavoolu puhastamine.

Allikate säilimiseks on vajalik allika ja allika väljavoolu puhastamine iga kolme aasta tagant.

- Armuallika ja Väike-Emajõe allika piirdetarind laguneb.

Meede: kaitsekorralduslikult oluliste lõkke- ja puhkekohtade rekonstrueerimine.

- Väike-Emajõe allika infotahvel on vananenud.

Meede: infotahvli uuendamine.

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

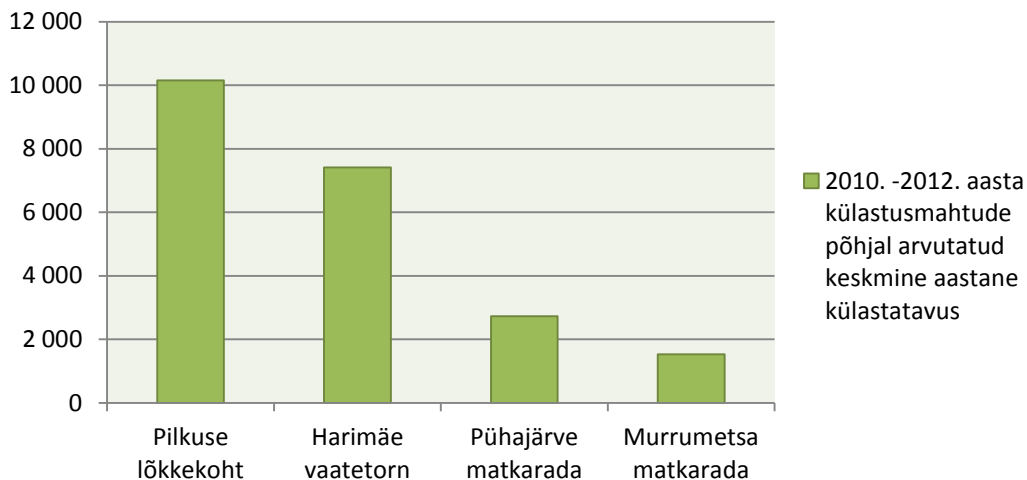
Otepää ja selle ümbrus on tuntud oma kauni maastiku ja vaadete poolest, tegemist on rahvusvaheliselt tuntud spordi- ja puhkepiirkonnaga. Otepää kõrgustiku künklik reljeef, kliimaatilised tingimused ja rajatud infrastruktuur annab võimaluse aktiivse puhkuse veetmiseks nii talve- kui ka suvehooajal. Välja on arendatud kaasaegsed puhke- ja spordikompleksid (Tehvandi, Kääriku, Kuutsemäe, Pühajärve puhkekeskus) ning ligikaudu 100 km erinevaid liikumisradu (lisa 4). Piirkonnas on ka palju majutusteenust pakkuvaid ettevõtteid.

Piirkonna suurim looduslik vaatamisväärsus on Pühajärv oma käänulise kaldajoonega ning viie metsase saarega. Pühajärve lähedusse jäävad 400-aastane ja 20 meetri kõrgune Pühajärve Sõjatamm, kaitsealune Pühajärve park, rand ja rannapark ning mitmed matkarajad. Otepää maastikule avanevad vaated Harimäe vaatetornist, Tehvandi vaateplatvormist ning vaateplatvormidest Kuutsemäe ja Väikese Munamäe mobiilimastidel. Otepää piirkond on huvipakkuv ka orienteerujatele, suure osa kaitseala kohta on koostatud orienteerumiskaardid.

Teavet Otepää looduspargi ning teiste ümbruskonna kaitsealade ja vaatamisväärsuste kohta on võimalik saada Otepää Turismiinfokeskusest ja Otepää looduskeskusest, veebilehtedelt www.otepaa.eu ja www.rmk.ee ja www.keskkonnaamet.ee/otep. Otepää kõrgustiku maastike ja kaitseala tutvustamiseks on Otepää looduskeskuses avatud püsinäitus. Otepää looduskeskuses korraldatakse loodusõhtuid ning muid üritusi (linnuhommikuid, matkad, õppepäevad jne).

2012. aastal teenindas Otepää turismiinfokeskus 13 000 inimest, kellest enamuse moodustasid Eesti elanikud (63 %), välituristidest oli enam Venemaa (31 %), Soome (22 %) ja Läti (14 %) elanikke (SA Otepää Turism andmed). Suur osa inimesi külastab Otepääd suurürituste aegu (Tristar, Rally Estonia, Tartu Maraton, IRONMAN 70.3 Otepää jms), kuid paljud külastajad tulevad siia ka lihtsalt puhkama ja loodust nautima.

Otepää looduspargis on 6 RMK poolt hooldatavat matkarada (tabel 10). RMK on enda hallatavatele objektidele paigaldanud 4 matt-loendurit (joonis 17). RMK loendab külastajaid ainult suveperioodil, seega pole infot, kui palju talvel objekte külastatakse. Otepää piirkonna külastus on suur siin toimuvate erinevate suurürituste tõttu (nt Tartu Maraton) ning kuna alal tegeletakse pidevalt turismi arendamisega, siis tõenäoliselt kasvab piirkonna külastamine lähiajal veelgi, seda nii välis- kui ka siseturistide osas. Külastajate suunamiseks ja hajutamiseks on oluline korrastatud matkaradade võrgustik, selge viidastus ning info (sh vöörkeelse) hea kättesaadavus. Lisaks infotahvlitel toodud tekstilisele infole võiks kasutada tahvlitel ka nt QR koodi, mis võimaldaksid külastajal soovi korral saada alast või objektist põhjalikumalt infot.

Joonis 17. Aasta keskmised külastusmahud objektide lõikes (info RMK)

RMK majandatavatest Otepää looduspargi objektidest oli külastusmahu seire alusel aastatel 2010-2012 kõige külastatavam Pilkuse lõkkekoht, millele järgnes Harimäe vaatetorn. Matkaradadest oli kõige külastatavam Pühajärve matkarada. Külastusuuringu ning külastajate loendusega tuleb võimalusel jätkata ka edaspidi.

Mitmed olemasolevad rajad läbivad või piirnevad sihtkaitsevöönditega. Uuendatud Otepää looduspargi kaitse-eeskirjaga muutusid ka sihtkaitsevööndite piirid. Kuna läbi sihtkaitsevööndi kulgev rada või seal olev puhkerajatis vajab pidevat hooldust (nt rajale kukkunud või ohtlike puude eemaldamine, radade rekonstrueerimine), siis tuleks edaspidi võimalusel vältida radade ja rajatiste kavandamist sihtkaitsevööndisse või juhul, kui see osutub vajalikuks, siis teha need nii, et rajad ei läbiks kaitstavaid elupaiku või kaitsealuste liikide kasvukohti. Looduslikesse sihtkaitsevöönditesse matkaradu ei kavandata. Sihtkaitsevööndis olevate radade hooldamisel üldjuhul puitu sihtkaitsevööndist ei eemaldata.

Otepää loodusparki läbib üks avalik Tehvandi – Kuutsemäe mootorsaanirada, mis läbib ka Pühajärve sihtkaitsevööndit (rada kulgeb üle Pühajärve). Tegutsevad ka mootorsaanide keskused (kinnised saanirajad), mis asuvad Väikese Munamäe lähisel - Paap Kõlari mootorsaanide safarikeskus, Kuutsemäel mootorkelkude rendikeskus ja Ansomäel (Otepää piirkonna ...2010). Järjest suuremaks probleemiks on muutunud mootorsõidukitega, nt ATV, mootorsaan, sõitmine kaitsealal väljaspool selleks ettenähtud alasid. Lumevaesel ajal mootorsaanide või ATV-ga maastikul sõitmine võib kahjustada pinnast, kooslusi või häirida kaitsealuseid liike nt pesitsusperioodil. Kuna mootorsaanid tekitavad müra, heitgaase, tallavad pinnast ja põhjustavad seeläbi inimeste ja ka metsloomade häirimist, tuleb radade kavandamisel ning olemasolevate kasutamisel arvestada kohalike elanikega (samuti jahimeestega) (nt kui lähedal rada elamutele paikneb, kuna sõidetakse jne). Keskkonnainspeksioon on perioodil 2010 – 2012 vastava rikkumise tõttu alustanud ühe menetluse. Mootorsaaniradade rajamiseks on koostatud mootorsaaniradade arengukava, kuid raja asukoha suhtes kokkuleppele ei ole jõutud. Seega on hetkel alal üks avalik rada (Tehvandi – Kuutsemäe mootorsaanirada). Reguleerimata külastus (nt telkimine, lõkke tegemine, ATV-ga sõitmine, rahvaüritused) on ohuks alal leiduvatele liikidele (nt kaitsealuste liikide häirimine

pesitsusperioodil) ja elupaikadele (nt tallamine, veekogu kallaste erosioon). Maastikusõidukitega liiklemine peaks toimuma vastavalt kaitse-eeskirjale ja kooskõlastatult maaomanikega ning nii, et see ala väärtusi ei kahjustaks. Otepää valla üldplaneeringuga on kavandatud mootorkelguradade teemaplaneeringu koostamine. Tagamaks alal leiduvate väärtuste säilimist ja arengu suunamist on vajalik Keskkonnaameti osalemine erinevate planeeringute ja arengukavade koostamisel.

Otepää valla üldplaneeringuga on kavandatud tervisespordi edendamise ning erinevate alade ja objektide ühendamiseks matkarada Arula küla ühendamiseks Lutsu turismitalu, Kuutsemäe ja Käärikuga. Lisaks on välja pakutud Otepää jooksumaratori raja (kattub suuresti Tartu Maratoni rajaga) ühendamist Elvaga nii, et see oleks läbitav nii jalgsi kui rattaga.

Otepää valla üldplaneeringus on välja toodud erinevad puhkealad ning tingimused puhkealade üldilme ning struktuurielementide säilitamiseks. Palupera valla üldplaneeringus on välja toodud puhke- ja virgestusmaa kasutus- ja ehitustingimused. Sangaste valla üldplaneeringu kohaselt võib suurt osa vallast vaadelda kui puhkeala. Puka valla üldplaneering on koostamisel. Otepää loodus- ja linnuala (Otepää hoiuala) jääb väikses osas Valgjärve valla territooriumile. Vastavalt valla üldplaneeringule ei ole selles osas tegemist puhkepiirkonnaga.

Visioon ja eesmärk

Visioon

Otepää looduspargi on heaks näiteks omanäolisest vahelduvast maastikust ja ehedast loodusest, kus suurema inimõjuga alade vahel on rohekoridorid, mis pakuvad elu- ja varjupaika paljudele taime- ja loomaliikidele. Säilinud on piirkonnale tüüpiline hajaasustus ja stabiilse elanikkonna seas traditsiooniline elulaad. Looduspargi võib olla eeskujuks kogu ühiskonnale, kujutades endast inimese ja looduse harmoonilist koosseiseteerimist. Kohaliku elanikkonna ja külastajate väärtushinnangud on loodushoiukesksed ning looduskaitse eesmärgi ja tegevust toetavad. Piirkond on populaarne vaba aja veetmise koht ka erivajadustega inimeste seas.

Otepää looduspargis töötab Otepää looduskeskus, mis oma tegevusega tutvustab kõrgustikule iseloomulikke maastikke ja selle elurikkust ning säästva arengu põhimõtteid. Looduskeskusest saavad huvilised täiendavat lisainfot, konsultatsiooni ja praktilist õpet. Ekspositsiooni, kodulehtede, teabematerjalide ja sündmuste kaudu on külastajatele hästi kättesaadav teave piirkonna looduse, ajaloo, kultuuri ja elulaadi kohta. Ekspositsioon uueneb osaliselt iga kolme kuni viie aasta tagant ja leitakse võimalus näituste korraldamiseks Otepää looduskeskuses. Looduskeskuses juhatab külastajaid vastava ettevalmistusega giid. Kaitseala väärtusi ja piirkonna rikkalikku kultuuripärandit tutvustatakse erinevatel matka- ja õpperadadel, mis on hästi hooldatud ja vajaliku inventariga. Õppe- ja matkarajad asuvad hoolikalt valitud kohtades, kus nende negatiivne mõju ala loodusväärtustele ja kohalikele inimestele oleks minimaalne. Uute radade kavandamisel arvestatakse ka erivajadustega inimestega.

Toimuvad järjepidevalt looduse, piirkonna ajaloo- ja kultuuripärandi ning säästva arengu teemalised ettevõtmised (infopäevad kohalikele elanikele, loodusõhtud, teemapäevad, retked, laagrid jms). Toimub hea koostöö riigiasutuste, omavalitsuste, ettevõtjate, valitsusväliste organisatsioonide vahel. Kohalik elanikkond toetab looduskaitse põhimõtteid ning osaleb aktiivselt kaitsekorralduslike küsimuste arutelul ja tegevuste elluviimisel.

Eesmärk

Kaitseala väärtuste tutvustamisel ning külastuskorralduse arendamisel on eesmärgiks turistide hajutamine ja säästliku väiketurismi toetamine.

Keskonnaamet, RMK, kohalikud omavalitsused, ettevõtjad ja mittetulundusühingud teevad koostööd loodushariduse edendamisel ja külastuse korraldamisel.

Külastusega seotud taristu on kvaliteetne ja piisav, kuid mitte ülemäärane ega kahjusta kaitseala elupaiku ja maastikupilti. Kaitseala väärtuste tutvustamiseks olulised rajad on hooldatud, radade kvaliteet on paranenud ja samaväärsete radade vahel ühtlane, uuesti on kasutusele võetud Väikese Emajõe matkarada ning välja töötatud Väikese Emajõe matkarajaga seotud õppeprogrammid. Säilinud on Harimäe vaatetorn ning võimalusel rajatakse vaatetorn Hobustemäele. Eesmärgiks on hajutada turiste vähem koormatud piirkondadesse, tehes seda vähetuntud piirkondade reklaamimise ja väljaaehitatud matkaradade süsteemi kaudu. Töötab looduskeskus, mis eksponeerib Otepää looduspargile iseloomulikku maastikku ja liigilist mitmekesisust ning viib läbi õppeprogramme erinevas vanuses huvilistele. Jätkatakse erinevate loodushariduslike ettevõtmiste korraldamist. Toetatakse loodushoidlikku turismi (nt matkaradade, puhkekohtade rajamine, hooldus ja arendamine), mis toetab loodus- ja kultuuripärandi säilimist ning kohalike elanike heaolu. Lisaks Otepää looduskeskusele saab ala loodusväärtuste, piirangute ja looduses liikumise käitumisjuhiste kohta infot ka Otepää Turismiinfokeskusest.

3.1. KAITSEKORRALDUSLIKULT OLULISED KÜLASTUSRAJATISED

Otepää loodusparki on rajatud mitmeid matka- ja õpperadu. Radade ja puhkekohtade arendamine võimaldab külastajaid suunata aladele, kus nad loodusväärtusi kõige vähem kahjustaksid. Lisaks matka- ja õpperadadele on piirkonnas rajatise, millel on võimalik liikuda ka erivajadustega inimestel (nt kergliiklusteed ümber Pühajärve). Alal tegutsevad ettevõtjad arvestavad oma tegevuste arendamisel erivajadustega inimestega (nt Tehvandi Spordikeskus).

Otepää looduspargi väärtuste tutvustamisel olulised matka- ja õpperajad ning neile jäävad puhkekohad on esitatud joonisel lisas 4 ja tabelis 10.

Tabel 10. Otepää looduspargi väärtuste tutvustamiseks olulised matka- ja õpperajad ning neile jäävad puhkekohad ja radade hooldajad

Raja nimetus ja pikkus	Objekti kirjeldus	Soovitavad tegevused matkaraja arendamiseks
Pühajärve matkarada (pikkus 13 km)	Matkarajal: laudteed, trepid, koorepuruga kaetud rajaosad, sillad, infotahvlid, pingid. Rajale jäävad Kiigemäe ja Kooliranna lõkkekohad, kus on võimalik ka telkida ning Angunina lõkkekohad. Kiigemäe lõkkekoht: kiik, 2 lõkkekohta, 1 laud-pingid, 3 pinki, laud, 2 prügikasti, infotahvel, puukuur ööbimisvõimalusega, DC, tõkkepuu. Kooliranna lõkkekoht: 1 lõkkekoht, laud, pingid, prügikast, puukuur, ööbimisvõimalusega, metsaonn, DC, laudtee, tõkkepuu, infotahvel.	Osaliselt renoveeritud laudtee. Kiigemäe lõkkekohas: uus kiik 1 tk ja laud-pingid varjualusega 1 tk, kattega lõkkekoht sädemepüüdjaga 1 tk, uus DC 1 tk. Kooliranna lõkkekoht: 2015-2018 metsaonni renoveerimine, kattega lõkkekoht sädemepüüdjaga 1 tk, laud-pingid 1 tk. Raja lõkkekohtade hooldaja ja arendaja RMK.
Pühajärve tunnetusrada (pikkus 1,5 km)	1 sild, laudtee, koorepuruga kaetud rajaosa, infotahvlid, erinevad õppeatraksioonid.	Infotahvlite ja atraksioonide uuendamine koostöös KKA-ga 2014-2018, 2014-2015 laudtee rek. 2016-2017 uus sild. Raja hooldaja ja arendaja RMK.
Murrumetsa matkarada (pikkus 3,5 km)	2 silda, laudtee, purre, koorepuruga kaetud rajaosad, infotahvlid, suunaviidad, pingid.	2014-2015 uus sild. Raja hooldaja ja arendaja RMK.
Kekkose matkarada (pikkus 15 km), koos Amfiteatri ja Purakamäe ringiga raja kogupikkuseks 20 km	Kekkose rajal on olemas infotahvlid. Kekkose rajale jääb Harimäe lõkkekoht ja Harimäe torn. Harimäe lõkkekoht: 1 lõkkekoht, DC, pingid, 1 laud-pingid varjualusega, infotahvel, prügikast. Harimäe vaatetorn: vaatetorn, pingid, infotahvel, piirded. Harimäe vaatetorn on rajatud 2003. aastal. 2014-2015 Harimäe vaatetorni ekspertiis. 2016-2018 lähtuvalt ekspertiisi	Rada hooldab Kääriku puhke- ja spordikeskus. RMK hooldab Harimäe lõkkekohta ja Harimäe vaatetorni. Harimäe lõkkekohta tehakse uued laud-pingid 1 tk, kattega lõkkekoht sädemepüüdjaga 1 tk aastatel 2015-2016.

Raja nimetus ja pikkus	Objekti kirjeldus	Soovitavad tegevused matkaraja arendamiseks
	tulemustest kas torni rek., lammutus- ja ehitusprojekt.	
Apteekrimäe matkarada (pikkus 4 km)	Infotahvlid, suunaviidad, sild, purre	Raja hooldaja RMK.
Väikese Emajõe matkarada (8,7 km)	Rada on taastamisel, raja lõplik asukoht selgub lähiajal, paigaldatakse infotahvlid ja rajatakse puhkekohtad.	Raja arendamisega tegelevad Kiisatamme Kultuuri- ja Puhketalu, Kunstimäe Puhkemaja, Loodusturism OÜ (MTÜ Sangaste Rukkiküla liikmed).
Pilkuse järve lõkkekoht	Metsaonn, 2 lõkkekohta, DC, puukuur, infotahvlid, 2 prügikasti, parkla, paadisild	2014-2018 metsaonni rekonstrueerimine, 2 kattega lõkkekohta sädemepüüdjaga, laudpingid 1 tk, uus DC 1 tk. Lõkkekohta hooldab RMK.

Külastuskorralduslikult olulised objektid kaitsealal on veel Märdi veskikoht ja korgipuud, Väike-Emajõe allikas, Emaläte e Immutuläte ja Kalevipoja kivi. Objektide juures vajalikud tegevused on esitatud peatükis 2.3.

Seega kaitseväärtuste tutvustamiseks on lisaks olemasolevatele radadele kavas kasutusele võtta Väikese Emajõe matkarada. Uute matkaradade rajamisel peab veenduma, et need ei oleks vastuolus kaitse-eesmärgiga (nt ei läbiks kaitsealuste liikide kasvukohti/elupaiku). Selge peab olema ka see, milline on huvigrupp, kes hakkab hiljem rada hooldama. Lisaks Keskkonnaameti jaoks olulistele radadele võib külastajate paremaks suunamiseks alale rajada matkaradasid (nt üldplaneeringutega kavandatud), mille käigus hoidmine toetab Otepää looduspargi kaitse-eesmärkide tutvustamist. Rada peab olema avalikult kasutatav. 2013. aasta lõpus valmis Kiisa talu maadel Restu külas Kiisatamme puhke- ja kultuuritalus õpperada „Talu ja puu.“ Rada on 3 km pikk, varustatud infotahvlitega ning eesmärk on huvilistele näidata, kuidas inimene ja loodus üksteist mõjutavad. Edaspidi on kavas Väikese Emajõe matkarada ja Kiisa talu metsaõpperada mööda olemasolevaid teid pikemaks matkarajaks ühendada. Radade ja puhkekohtade paremaks tähistamiseks võiks kaaluda piirkonna ühtse viidastuse väljatöötamist.

Otepää looduspargis on mitmeid olulisi loodusobjekte, mille juures on olemas infotahvlid, kui puudub infotahvli hooldaja. Sellisteks objektideks on Nõuni järve, Arula küla, Emalätte, Kuutsemäe, Kääriku järve, Pülme järve ja Uandimäe infotahvlid. Emalätet tutvustava infotahvli uuendamisega tegeleb Arula külaselts. Alal leidub mitmeid pärandkultuuriobjekte, mille tutvustamist (infotahvli rajamist) tuleks kaaluda nt uute radade rajamisel.

Massiturism toob üldjuhul endaga kaasa suuri rahvamasse ning seega ka suure surve keskkonnale. 2011. aastal viis RMK läbi uuringu „Metsade rekreatiivse koormustaluvuse määramine ning

kaitseabinõude kavandamine“. Uuringu käigus hinnati Murrumetsa matkarada, Angunia lõkkekohti ja Kooliranna lõkkekohti. Uuritud objektidel tugevaid rekreatiivseid kahjustusi ei täheldatud. Kontrollimatu turism võib põhjustada kaitseala prügistamist, taimede tallamist, loomade häirimist, veekogu kallaste erosiooni (mootorpaatide kasutamine), mäenõlvade erosiooni (maastikujalgratate, hobuste, mootorsõidukite kasutamine väljaspool selleks ettenähtud teid) (Evestus 2008).

Otepää looduspargis läbi viidud loodushoiuobjektide seisundi seire üldised tulemused on leitavad RMK Kiidjärve - Kooraste puhkeala külastuskorralduskavas.

Meetmed:

1. kaitsekorralduslikult oluliste matkaradade hooldamine;
2. kaitsekorralduslikult oluliste lõkke- ja puhkekohtade hooldamine;
3. kaitsekorralduslikult oluliste matkaradade rekonstrueerimine;
4. kaitsekorralduslikult oluliste lõkke- ja puhkekohtade rekonstrueerimine;
5. Väikese Emajõe matkaraja uuesti kasutusele võtmine (raja rajamine);
6. Väikese Emajõe matkaraja hooldamine;
7. Harimäe vaatetorni ekspertiisi ja ekspertiisi tulemustest lähtuvalt torni rekonstrueerimise-, lammutus- ja ehitusprojekt;
8. Hobustemäe vaatetorni ala maaomanikega läbirääkimiste pidamine, et oleks võimalik alustada torni rajamise eeltöödega. Torn on vajalik Pühajärve ümbruse maastiku paremaks eksponeerimiseks;
9. Nõuni järve, Arula küla, Kääriku järve ja Uandimäe infotahvlite uuendamine, Pülme järve infotahvli eemaldamine;
10. Nõuni järve, Arula küla, Kääriku järve, Uandimäe ja Emalätte infotahvlite hooldamine;
11. osalemine üldplaneeringute, arengukavade koostamisel;
12. erinevate teemaväljapanekute korraldamine;
13. Otepää looduskeskuse, sh ekspositsiooni, pidev täiendamine ja arendamine.

3.2. KOOLITUS JA TEAVITUSTÖÖ

Kaitseala tutvustamise ning loodushariduse edendamise kaudu on võimalik suurendada looduse väärtustamist ning looduskaitse vajalikkuse mõistmist elanikkonna poolt.

Otepää piirkonda võib lugeda Eesti looduskaitse sünnikohaks, kuna alates 1929. aastast on piirkonnas aktiivselt tegeletud looduskaitsega ja püütud säilitada piirkonnale omaseid kauneid vaateid ja asustusstruktuuri. Teadaolevalt markeeriti 1934. aastal Pühajärvel Turistide Kodu ümbruses esimesed matkarajad (Kuligina, I, Kuligin, E, 2006). Piirkonna loodusväärtuste paremaks tutvustamiseks on loodud Otepää looduskeskus, lisaks tegelevad loodusharidusega veel mitmed erinevad asutused ja organisatsioonid. Pühajärve põhikool pakub loodussuunalist õpetust, loodusharidusega tegelevad ka erinevad vabaühendused, nt Otepää loodusselts, Kappermäe Selts jt. Igati tuleb soodustada ja toetada ühiskondlike organisatsioonide tegevust loodushariduse alal.

Otepää looduspargi alale jääb üks üldhariduskool ja lasteaed – Pühajärve põhikool ja Pühajärve lasteaed. Kaitseala vahetusse lähedusse jääb viis üldhariduskooli (Otepää gümnaasium, Palupera põhikool, Keeni põhikool, Puka keskkool, Audentese spordigümnaasiumi Otepää filiaal) ja kuus

lasteaeda (Otepää lasteaed Pähklike, Otepää lasteaed Võrukael, MTÜ Hellenurme Mõis, Puka lasteaed, Keeni põhikooli lasteaed, Sangaste lasteaed). Kaitseala väärtuste ja looduskaitse vajalikkuse tutvustamisel on olulise tähtsusega koostöö haridusasutuste ning mitteformaalse keskkonnahariduse pakkujate (Keskkonnaamet, vabaihendused jt) vahel.

Otepää looduskeskus on hetkel ainus keskkonnahariduse tugikeskus Valgamaal. Osaliselt pakub keskkonnahariduslikke teenuseid ka Valga Muuseum, mille loodussaal on võimalik tutvuda Valgamaa loodusväärtustega, üldhariduskoolidele pakutakse Valgamaa loodust tutvustavaid õppeprogramme ning korraldatakse avalikkusele suunatud üritusi.

Otepää looduskeskus tegutseb endises Pühajärve metskonna majas Pühajärve lähistel. Otepää looduskeskuses on tööruumid Keskkonnaameti töötajatele, väike raamatukogu keskkonnavalase kirjandusega, 30-kohaline saal, õppeklass 15-le ning ööbimiskohad 20-le inimesele keskkonnahariduslike ürituste läbiviimiseks. Hetkel ei vasta hoone II korrus tuleohutusnõuetele: puudub avariitrepp. Otepää looduskeskuse I korrus (n.ö külastuse osa) on ligipääsetav ka liikumispuudega inimestele.

2010. aastal valmis looduskeskuse kontseptsioon (Turb 2010), mille alusel on looduskeskuse üldeesmärgiks keskkonnahariduse edendamine erinevate sihtgruppide hulgas, toetades kaitseala prioriteeti kaitsta, säilitada ja väärtustada maastikke, bioloogilist mitmekesisust, kohalikku kultuuripärandit ning Natura elupaiku.

Looduskeskusest saab infomaterjale Põlva, Valga ja Võru maakonna kaitsealade kohta. 2013. aasta septembris valmis keskkonnahariduse Euroopa Regionaalarengu Fondi projekti "Keskkonnaameti looduskeskuste võrgustiku arendamine" raames püsinäitus Otepää kõrgustiku maastikest ja looduspargist. Näitus on eesti keeles, näituse info on tõlgitud ka inglise ja vene keelde. Kohapeal on võimalik vaadata ka Otepää loodusparki tutvustavat multimeediaprogrammi „Otepää 12 nägu“ (autor Arne Ader, eesti ja inglise keeles). Näitus on suunatud eelkõige põhikooli õpilastele, näituse külastamine on tasuta. Samuti oodatakse näitusega tutvuma teisi kaitseala külastajaid. Püsinäituse arendamisel tuleks keskenduda eelkõige lasteaiade ja I kooliastme õpilastele. Kuna kohapeal puudub infolaua töötaja (teabespetsialist), on vaja külastuse aeg eelnevalt kokku leppida. Pikas perspektiivis ei ole selline korraldus jätkusuutlik ning seega oleks vaja looduskeskusesse töötajat, kes tegeleks info vahendamise ja külastajatele ning võimaldaks näituse külastamist eelneva kokkuleppena.

Avardamiseks võimalusi Otepää looduskeskuse ümbruses välivaatluste tegemiseks ning lasteaiadele ja I kooliastme õpilastele aktiivtegevusteks, on looduskeskuse juurde Pühajärve matkaraja algusesse otstarbekas rajada väliklass ning lasteaiadele ja algkooli õpilastele suunatud lasterada aktiivtegevuste punktidenä.

Keskkonnaameti keskkonnahariduse spetsialist viib looduskeskuses ja kaitseala matkaradadel läbi keskkonnahariduslikke õppeprogramme lasteaiade ja üldhariduskoolide õpilastele. Samuti kaasatakse õppeprogrammide läbiviimiseks kohalikke loodusgiide (<http://www.keskkonnaharidus.ee/keskkonnaameti-otepaa-looduskeskus/>).

Lisaks Keskkonnaametile kasutavad kaitsealal olevaid matkaradu mitmed matkakorraldusega tegelevad firmad, kes pakuvad erinevaid teenuseid (nt matkad tõukekelkudel, kanuumatkad jne).

Palupera vallas tegutseb Nõuni Purjeklubi, mis koostöös Palupera vallaga arendab Nõuni puhkeala.

Teabematerjalid (infovoldikud, raamatud, veebilehed jm) on vajalikud kaitseala tutvustamiseks erinevatele huvirühmadele, s.h kaitseala piiridest ja kehtestatud reeglitest teavitamiseks ning külastuse suunamiseks.

Otepää looduspargi kohta on 2013. aasta seisuga võimalik saada 5 infovoldikut (Otepää looduspark (2007), Pühajärve ümbruse matkarajad (2012), Apteekrimäe matkarada (2006), Kekkose matkarada, ja Murrumetsa matkarada). 2007. aastal anti välja Otepää kõrgustiku loodust tutvustav raamat „Otepää“ eesti ja inglise keeles, autor Arne Ader.

Kaitseala väärtuste tutvustamiseks on vaja ka edaspidi tagada kaitseala tutvustava infovoldiku kättesaadavus, ja seda eeskätt eesti, inglise ning vene keeles. Seoses kaitseala kaitse-eeskirja muutumisega lähiajal, peaks uue kaitse-eeskirja kehtestamisele järgnema võimalikult kiiresti ka kaitseala uusi piire, kaitsekorda tutvustav infovoldik, mis oleks kättesaadav nii trükituna looduskeskusest, turismiinfokeskusest kui ka elektrooniliselt kaitseala kodulehelt.

RMK poolt hooldatavate matkaradade ja lõkkekohtade info on kättesaadav RMK kodulehelt (<http://loodusegakoos.ee/kuhuminna/kaitsealad/otepaa-looduspark>), lisaks leiab infot ala kohta ka Keskkonnaameti hallataval Otepää looduspargi kodulehel <http://www.keskkonnaamet.ee/otep>, kogu piirkonna info on kajastatud Otepää piirkonna turismilehel www.otepaa.eu.

RMK lehel www.loodusegakoos.ee on kaitseala üldinfo kättesaadav lisaks eesti keelele ka inglise keeles ja vene keeles. Otepää looduskeskuse kohta info RMK lehel puudub. RMK nutitelefonil rakendus annab informatsiooni lähimate matkaradade, lõkkekohtade, metsaonni ja paljude teiste objektide kohta (nt info jõulukuuskede või seene- ja marjametsade kohta). Matkaradade alguses olevatel infotahvlitel võiks olla QR-kood, kus avaneks põhjalikum info matkaraja ning sellega seotud väärtuste kohta. Kuna RMK-l Otepääl teabepunkti ei ole, võiks RMK kodulehel olla konkreetse matkaraja juures alla laetav matkaraja skeem, mille külastajad saavad vajadusel ise välja trükkida.

Keskkonnaameti hallatavat veebilehte täiendatakse kaitseala tutvustamiseks pidevalt. Lehelt on leitavad kaitseala ja külastuse üldinfo, matkaradade info koos olemasolevate infovoldikute pdf-versioonidega, samuti annab veebileht ülevaate alal läbiviidud uuringutest. Kodulehel on viide Otepää piirkonna turismilehele. Lehelt võiksid leitavad olla ka viited RMK lehel loodusegakoos.ee olevatele külastusobjektidele. Üldine info kaitseala kohta on Otepää looduspargi kodulehel ja RMK lehel www.loodusegakoos.ee kättesaadav lisaks eesti keelele ka inglise keeles ja vene keeles.

Otepää looduskeskuses on võimalik osaleda kokku 12 erinevas õppeprogrammis, mis enamuses on suunatud II ja III kooliastme õpilastele. Õppeprogrammide ja looduskeskuse edaspidisel arendamisel on vajalik välja töötada programme ka I kooliastme ja lasteaedade lastele.

Lisaks toimub Otepää looduskeskuses ka teisi loodusharidust toetavaid tegevusi:

- Otepää piirkonna laste looduslaager (eestvedaja Pühajärve Põhikool);

- Otepää loodusõhtud;
- linnuhommikud, matkad, õppepäevad jm temaatilised sündmused;
- teemaväljapanekud;
- menetluspraktikad, üldhariduskoolide, ülikoolide õppepraktikad.

Keskkonnahariduslike ürituste korraldamisel on Otepää looduskeskus teinud koostööd mitmete asutuste ja organisatsioonidega, näiteks Pühajärve põhikooli, Otepää muusikakooli, Otepää kultuurikeskuse, Kappermäe seltsi, Valga muuseumi jt. Koostööd tuleb jätkata ka edaspidi.

Meetmed:

1. Hariduslike programmide koostamine ja rakendamine, programmide väljatöötamine ka I kooliastme lastele;
2. Otepää looduskeskuse, sh ekspositsiooni, pidev täiendamine ja arendamine;
3. Otepää multimeediaprogrammi väljaandmine vene keeles;
4. Keskkonnalaagrite, õppepäevade jm teemaürituste korraldamine;
5. erinevate teemaväljapanekute korraldamine;
6. väliklassi rajamine;
7. Otepää loodusparki tutvustav infovoldik (A2) eesti, inglise ja vene keeles, pdf-versioon
8. Otepää looduspargi kodulehe ja RMK kodulehe Otepää külastusobjektide osas täiendamine ja arendamine
9. erinevate artiklite kirjutamine (maastikuhoolduse vajalikkus, vaadete avamine (hekid) jne).

Oluline on maastike ja koosluste hooldajate ja taastajate teadlikkuse tõstmine nii koosluste ja maastike hoolduse kui ka taastamise vajalikkusest, erinevate liikidega arvestamise vajalikkusest ja võimalustest, erinevate toetuste saamise võimalustest, vaadete avamisega seotud teemadel (hekid). Artiklid tuleb avaldada eelkõige kohalikes vallalehtedes.

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS

4.1.1 UURINGUD JA INVENTUURID

Perioodil 2017 – 2026 tuleb läbi viia järgmised inventuurid ja uuringud:

- **Otepää loodusala vooluveekogude inventuur**

I prioriteedi tegevus, tegevuse korraldajaks Keskkonnaamet. Tegevus toimub aastal 2021. Vooluveekogude elupaigalise väärtuse ja seisundi hindamiseks tuleb läbi viia välitööd. Hinnata tuleb nii vooluveekogude väärtust elupaigana kui ka kaitsealuste liikide elupaigana. Esmajärjekorras tuleb inventeerida Otepää loodusala territooriumile jäävad Elva jõe (23,7 km) ja Väikese Emajõe (7,3 km) lõigud, mis on kantud lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse ning lisaks ka Elva jõe lõik, kus on registreeritud kaitsealuste liikide leiukohad (III kategooria liik hink ja II kategooria liik paksukojaline jõekarp). Inventuuri käigus tuleb registreerida kopratammid ning kavandada meetmed edaspidiseks tegevuseks.

- **Maakasutuse seire maakasutuse trendide jälgimiseks**

II prioriteedi tegevus, tegevuse korraldajaks Keskkonnaamet. Tegevus toimub perioodil 2018 – 2026. Maakasutuse seire maakasutuse trendide jälgimiseks.

Looduslike rohumaa ümberkünd, monokultuuride rajamine ja teised intensiivse põllumajanduse ilmingud vähendavad kaitse-eesmärgiks olevatele põllulindudele sobiva elupaiga pindala ja kvaliteeti. Seire on vajalik maakasutuse trendide jälgimiseks ja nende analüüsimiseks. Enne seirega alustamist on vajalik välja töötada seire meetodika.

- **Otepää looduspargi maakatte/kasutuse andmebaasi koostamine ja pärandmaastike tsonering**

II prioriteedi tegevus, tegevuse korraldajaks Keskkonnaamet. Tegevus toimub aastal 2020. Soovitav andmebaas võimaldaks paremini hinnata looduskaitseväärtusi: põliseid metsaalasid, kunagisi poollooduslikke rohumaid ning nende paiknemist suuremas mõõtkavas; kavandada vajalikku ja paremini põhjendatud kaitsekorraldust. Uuringu soovitused annaksid üldiseid suuniseid tegevuste elluviimisel maastiku väärtusklasside põhiselt.

- **Nõtke näkirohu kasvukohtade valgalade koormusallikate uuring**

I prioriteedi tegevus, tegevuse korraldajaks Keskkonnaamet. Tegevus toimub aastatel 2018 – 2019. Nõtke näkirohu kasvukohtadest Päidla Suurjärvel ja Ahvenjärvel tuleb võtta setteproovid ning läbi viia sissevoolude ja valgalade reostusallikate uuring. Kui ilmneb reostus, tuleb see lõpetada.

- **Vingerja elupaikade inventuur**

II prioriteedi tegevus, tegevuse korraldajaks Keskkonnaamet. Tegevus toimub 2019. Vingerja elupaikade inventuur.

Vingerjas on Otepää loodusala üheks kaitse-eesmärgiks, samas keskkonnaregistri andmetel liiki alal ei leidu. Liigi leviku täpsustamiseks on vaja läbi viia inventuur. Otepää loodusala vooluveekogude inventuuri käigus kontrollida ka vingerja võimalikku esinemist jõgedes. Vingerja püüdmiseks sobib nakkevõrk võrgusilma suurusega kuni \varnothing 15 mm (sõlmest sõlmeni). Selline võrk on näiteks ka sektsioonvõrk oma väikesesilmaliste osadega. Vingerja inventuur tuleb läbi viia järgmistes järvedes: Nõuni, Pühajärv, Alevi, Nüpli, Neitsijärv, Kaarna, Pilkuse, Mäha, Kääriku, Arula Perajärv.

- **Oluliste soode taastamiskavade koostamine - Kortina soo (Kuresoo), Sakssoo.**

II prioriteedi tegevus, tegevuse korraldajaks Keskkonnaamet ja RMK. Tegevus toimub 2019 ja 2020. Taastamiskavade koostamisel tuleb hinnata alade mõjutatust kuivendusüsteemidest ning määratleda tegevused alade looduslikkuse taastamiseks. Töö käigus tuleb kaardistada kaitseala ja ka sellest väljaspoole jäävate maaparandussüsteemide need osad, mille rekonstrueerimine või hoiutööd võivad mõjutada kaitseala.

4.1.2 RIIKLIK SEIRE JA TULEMUSSEIRE

Riiklik seire

Riiklikku seiret teostatakse vastavalt riikliku seire programmile kogu kaitsekorraldusperioodi vältel.

Kõik riiklikud seired kajastatud tabelis 1 ning tegemist on esimese prioriteedi tegevustega, mida korraldab Keskkonnaagentuur.

Seired on seotud väärtustega 2.1.1.1 (limatünnik), 2.1.5 (kahepaiksed), 2.1.6.1 (metsalinnustik), 2.1.7.1 (saarmas), 2.1.2.1 (nõtkke näkirohi), 2.1.2.4 (kollane kivirik), 2.1.2.6 (karvane maarjalepp), 2.1.8.2.4 (lamminiidud), 2.1.8.4 (metsaelupaigad), 2.1.6.2 (avamaastike linnustik), 2.1.6.3 (veelinnustik), 2.1.2.11 (väike käopõll), 2.1.2.11 (ainulehise soovalk), 2.1.2.11 (Russowi sõrmkäpp), 2.1.2.11 (täpiline sõrmkäpp), 2.1.2.5 (kõdu-koralljuur), 2.1.2.3 (soohiilakas), 2.1.1.2 (purpur-maakeel). Seirete tulemusi saab kasutada eesmärgiks olevate liikide ja elupaikade tulemuslikkuse hindamisel.

Tulemusseire

- **Elupaigatüüpide tulemusseire**

Järveelupaigatüüpide tulemusseire käigus hinnatakse neid elustikurühmi, mis varem andsid kesise ja halvema tulemuse. Seire viiakse läbi kaitsekorraldusperioodi lõpus aastal 2024. I prioriteetsusklassi tegevus.

Poollooduslike koosluste seire toimub jooksvalt kogu kaitsekorraldusperioodi jooksul. Lisaks tuleb läbi viia kordusinventuur, et välja selgitada väärtuslikumad kõrgrohud, mis peaksid jääma looduslikule arengule ja alad, mis tegelikult peaksid kuuluma teistesse tüüpidesse, nt lamminiidud. Metsaelupaikade seisundi osas tulemuslikkuse hindamine viiakse läbi ortofotode võrdluse ning visuaalse hindamise kaudu.

- **Mäha järve seire**

Mäha järve keskkonnamõju hindamise aruandele tuginedes on väljastatud vee erikasutusluba L.VV/321491, mille kohaselt oli vajalik võtta enne tööde teostamist, tööde perioodil (muda pumpamise kesksel perioodil) ja peale tööde lõppemist vee analüüsid, mis peavad sisaldama järgmisi vee komponentide näite: BHT₇, NH₄, üld N, üld P ja hõljuvaine. Kolme aasta vältel peale saneerimistöde lõppu tuleb läbi viia kalastiku seiret, milleks on soovitatud kasutada keskkonnamõju hindamise aruandes välja toodud meetodikat. Seirepüük annab piisava ülevaate järve kalastikust ja selles toimuvatest muutustest, kui seda teostada mitu aastat järjest ja vajadusel hiljem ka suurema 2-5 aastase intervalliga. Teostatava töö meetodika peab olema järjepidev ja võrreldav seni läbiviiduga. Töö kuulub I prioriteeti, läbiviijaks on Keskkonnaamet koos huvilistega ning töö tehakse 2018.-2022. a. Mäha järve seirevõrkude liini paiknemine on toodud joonisel 7.

4.1.3 HOOLDUS-, TAASTAMIS- JA OHJAMISTÖÖD

4.1.3.1 NEITSIJÄRVE TERVENDAMINE

Neitsijärve tervendamise kohta on tehtud eeluuringuid, mis on kättesaadavad vastavas aruandes ja ka avaldatud publikatsioonis (Prede et al, 1999). Järv vajab taastamist.

Kogu aheljärvestik kuni Pühajärveni, eriti Neitsijärv on talitlenud kui biotiik, mis on kinni pidanud valgalalt valguga koormuse. Neitsijärve koormustaluvus on ületanud lubatava piiri ja ei funktsioneerinud enam efektiivse biotiigina Pühajärve eelvoolus (PHARE Projekt BSPF/98-03/086; Neitsijärve ja teiste Otepää linnasiseste veekogude seisundi ja saneerimisvõimaluste hindamine. *Assessment of the State and Possibilities of Sanitation of Lake Neitsijärv and Other Small In-town Lake. 1999.* Limnoloogiliste uuringute aruanne. Report of the Limnological Investigations. Vastutav täitja: biol. kand. Ingmar Ott, *Principal investigator: Ph.D. Ingmar Ott*). Järve tervendamiseks on esmalt vaja üle vaadata olemasolevad materjalid ja projektid ning neid vajadusel uuendada.

I prioriteedi tegevus, järv paikneb riigimaal, töö korraldajaks on Keskkonnaamet koostöös RMK-ga. Tööd kavandatud aastatele 2018 – 2020.

4.1.3.2 KALADE ASUSTAMINE JÄRVEELUPAIKADE SEISUNDI PARANDAMISEKS

Otepää loodusala järvedes on vaja asustada kalu elupaiga looduslikult rohketoitelised järved seisundi parandamiseks. Soovituslikud hulgad on vastavalt Kaarnajärves 700 koha ja 5000 haugi, Käärrike järves 5000 haugi, Mäha järves 5000 haugi, Nõuni järves 2500 koha, Nüpli järves 1800 koha ja võimalusel 2000 haugi, Päidla järves 1800 haugi, Pühajärves 10 000 haugi ja 3000 koha ning Kirgjärves 1000 haugi. Töö on II prioriteediga ning viiakse läbi aastatel 2019-2021.

4.1.3.3 KALADE RÄNDETINGIMUSTE PARANDAMINE RESTU PAISUL

Väike Emajõgi Restu truupust üles- ja allavoolu on kantud lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse ning vastavalt veeseadusele tuli lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaigana kinnitatud veekogule või selle lõigule ehitatud paisul tagada kaladele läbipääs nii üles- kui ka allavoolu 2013. aasta 1. jaanuariks. Restu paisul puudub vee erikasutusluba.. Hetkel tegeleb Restu paisul avariisolukorra likvideerimisega Maanteeamet. Maanteeamet kavandab Restu (23136 Pringi-Restu) silla remonti aastaks 2016 või 2017. Riigihanke „Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste

parandamiseks: avaliku sektori paisud³ käigus on koostatud kalade rändevõimaluse loomise eelprojekt.

Juhul, kui otsustatakse rajada kalapääs, tuleb koostada projekt. Projekti koostamisse tuleb kaasata limnoloog, kes annab hinnangu Restu järve tervendamise vajadusele ning vajadusel pakub välja selleks sobilikud meetmed (nt muda eemaldamine, optimaalne veetase). Restu paisu kalade rändevõimaluse loomise eelprojekti keskkonnamõtjude eelhinnangu on koostanud Consultare aastal 2015.

Koostatud on töö „Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks“ (töö nr 0712). Töö käigus on inventeeritud ka 30 Otepää loodusalale jäävat tõkestusrajatist. 26 rändetõkkel pole töö koostajate arvates rändetingimuste parandamine vajalik. Nelja tõkestusrajatise kohta (Elva (Räbi), Oja-Trommi, Raudsepa I ja Raudsepa II) on öeldud, et rändete avamise tähtsus teise või kolmandajärguline, investeeringud enne kalade läbipääsu tagamist I ja II järgulise tähtsusega objektidel ei ole otstarbekad (mitte enne 2021). Kalade rändetingimuste parandamisel soovitatakse lähtuda töö tulemustest.

Tegevus pole eelarves kajastatud, kuna pole selge, kas kalapääs rajatakse ja kui rajatakse, siis milline variant (selgub peale keskkonnamõtju hindamise aruande heakskiitmist).

4.1.3.4 PROJEKTI KOOSTAMINE MÕRTSUKA JÄRVE TÕKESTUSRAJATISE

REKONSTRUEERIMISEKS NING TÕKESTUSRAJATISE REKONSTRUEERIMINE

Mõrtsuka järve veetaset mõjutav Sillamäe II pais on üle vaadatud töö „Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks“ käigus. Paisu seisund on rahuldav (R-, varjad vajavad vahetamist). Paisu kaldasammasteks on raudbetoonist konstruktsioonid, kohati on betoon murenenud ja sellest on tükke välja kukkunud, sammastes on praod. Mõrtsuka järve keskmine sügavus on 3,7 m. Soovitatakse järve keskmine sügavus on 3 m, mitte mingil juhul alla selle. Kui likvideerida tõkestusrajatis ning sellega alandada veetaset nt 1 m, siis jääb keskmiseks veetasemeks 2,7 m. Seega veetaset alandada ei saa, kuna see viiks kiirelt järve kinnikasvamiseni. Järve hea ökoloogilise seisundi säilimiseks on vaja säilitada järve veetase. Vastavalt Keskkonnaministri 15.06.2004 määrusele nr 73 ei kuulu Otepää looduspargi territooriumil olevatest jõgedest lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse ning seega määrusest tulenevalt ei ole vaja tagada tõkestusrajatisel kalade läbipääsu. Võimalikud lahendused (kas rekonstrueerida pais, rajada kunstkärestik, alandada järve veetaset) otsustatakse edaspidise töö käigus.

II prioriteedi tegevus, tegevuse korraldajateks huvilised, Keskkonnaamet. Esmane tegevus (varjade vahetus) on ette nähtud läbi viia 2017. Kaaluda teha paisu rekonstrueerimisprojekt ning tõkestusrajatais rekonstrueerida aastatel 2017 ja 2019.

³<http://www.keskkonnaagentuur.ee/et/eesmargid-tegevused/projektid/tokestusrajatiste-inventariseerimine-vooluveekogudel-kalade-4>

4.1.3.5 NÕTKE NÄKIROHU KASVUKOHA TAASTAMINE

Vajalik on mändvetikate eemaldamine nõtke näkirohu mõnest varasemast kasvupiirkonnast, kus võiks oletada seemnete olemasolu settes. Esiolgu võiks katsetada Ahvenjärves. Päidla Suurjärve ainsa kindlama populatsiooniga ei ole hea riskida, sest paksu mändvetikamassi eemaldamine keerutab põhjast üles sette ning võib kaasa tuua ettenägematu tagajärgi. Mändvetikaid tuleb eemaldada perioodil 2017 – 2021 igal aastal, edasine sagedus ja vajadus selgub edaspidi.

III prioriteedi tegevus. Tegevuse korraldajaks Keskkonnaamet ja RMK. Tegevus viiakse läbi perioodil 2021 – 2025.

4.1.3.6 KAITSEALUSTE TAIMEDE KASVUKOHTADE HOOLDUS

Karvase maarjalepa kasvukohas peab puu- ja põõsarinde liituvus olema vahemikus 20 – 40 %. Käesoleval ajal on vaja hooldada 1,1 ha liigi kasvukohti. Õitsemiseks vajab liik piisavalt niiskust ja mitte liiga intensiivset valgust, seega ei tohi liigi kasvukohast võsa täielikult eemaldada (Leht, M 2011). Edaspidi hooldatavad alad selguvad riikliku seire käigus.

Kollase kiviriku kasvukohaks on madal- ja siirdesood, eriti allika- ja õõtsiksood ning sooniidud. Peamisteks ohuteguriteks on niitude võsastumine, metsastumine ja soode kuivendamine. Tegemist on stressistrateegiaga liigiga, mis tähendab, et ta on konkurentsioõrn. Selle tõttu võib sooniitude niitmine (konkurentsi vähendamine) soodustada liigi esinemist.

Tegevus kuulub II prioriteeti ja korraldajateks on huvilised. Tegevus viiakse läbi 2018, 2021, 2025.

4.1.3.7 KAHEPAIKSETE SIGIMISVEEKOGUDE KALDAALADE HOOLDAMINE JA VAJADUSEL VEEKOGUDE SÜVENDAMINE.

Harivesiliku ja mudakonna jaoks on tarvis hooldada aastas vähemalt 15 sigimisveekogu, et 5 aastase vahega oleksid kõik 82 sigimisveekogu hooldatud. Töö kuulub II prioriteeti ning teostatakse aastatel 2017-2026. Tööd viiakse läbi Keskkonnaameti, RMK ja huviliste koostöös.

4.1.3.8 SOSNOVSKI KARUPUTKE TÕRJE

Seisuga 02.09.2013 on keskkonnaregistri andmetel Otepää looduspargis kokku registreeritud 13 Sosnovski karuputke kasvukohta. Alade pindala on kokku 13,0 ha, neist suurima ala pindala 11,9 ha (lisa 4). Jätkata tuleb liigi tõrjumist ning uute kasvukohtade kaardistamist (koostöös maaomanikega). Liik on ohtlik inimese tervisele ning ta tõrjub välja loodusliku taimestiku.

Koostatud on Karuputke (Heracleum) võõrliikide ohjamiskava perioodiks 2011 – 2015, tegevuste kavandamisel tuleb lähtuda eelpoolnimetatud kavast.

I prioriteedi tegevus, läbiviijaks Keskkonnaamet, tegevus toimub perioodil 2017-2026.

4.1.3.9 MAASTIKU TAASTAMINE, MAASTIKU HOOLDAMINE

Kaitsekorralduskava alusuuringuna koostati töö „Otepää looduspargi maastikuhooldusalade määramise ja prioritseerimise aruanne“. Töö eesmärgiks oli määrata Otepää looduspargis maastikuhoolduseks vajalikud alad ja nende prioriteetsus ning hinnata senist maastikuhooldust.

Töö esimese etapina koostati MapInfo kaardikihid, mis annavad informatsiooni lagealade tänase hooldusvajaduse kohta. Kaardikihtidel väljendub alade prioriteetsus, mis võimaldab planeerida hooldustööde järjekorda. Tiheda liiklusega maanteedelt avanevate vaadete korrastamiseks koostati kaardikiht, mille alusel saab planeerida vaatesektorite avamisega seotud töid.

Töö teises etapis määrati maastikuhooldusalade hooldustööde prioriteetsus, võttes arvesse maastiku visuaalse hinnangu, maastiku väärtuse ning liigikaitseaspektid (väike-konnakotka toitumisalad, rukkiräägu elupaigad, kahapaiksete elupaigad, liblikate elupaigad, poollooduslikud kooslused, vaateliselt olulised alad) (tabel 11, joonis lisas 4).

Tabel 11. Otepää looduspargi hooldatavad ja taastamist vajavate alade prioriteetsused ja pindalad (info Kobras AS poolt koostatud alusuuringust „Otepää looduspargi maastikuhooldusalade määramise ja prioritseerimise aruanne“)

Prioriteet	Hooldatav			Taastatav		
	Arv	Pindala, ha	sh PLK	Arv	Pindala, ha	sh PLK
1	305	1025,5	292,4	317	343,7	143,7
2	340	1574,3		391	655,6	
3	767	1256,2		549	1013,2	

Lagedate alade säilitamine on kompleksne tegevus. See hõlmab endas mitmesuguseid tegevusi: põldude harimine tootmistegevusena, rohumaade ja poollooduslike kooslustega alade niitmine ja lagedate alade taastamine mitmesuguste toetuste kaasabil, puhke- ja spordirajatiste alade avatuna hoidmine, vaadete avamine teeservades ja maastikuelementide eksponeerimiseks ning veevõrgustiku puhastamine ja töökorras hoidmine. Kõik need tegevused ja valdkonnad on lagealade säilimise ja eksponeerimise seisukohalt olulised ning tagavad nende püsimise. Võsastumise tagajärjel kaovad lagealadega seotud liikidele sobivad elupaigad või toitumisalad. Lagealade hooldamine on oluline mitmetele kaitsealustele liikidele (nt kahepaiksed, väike-konnakotkas, rukkirääk, liblikad jne). Poollooduslike koosluste hooldamine tagab nende säilimise ning mitmekesise elustiku. Koosluste hooldamisel on oluline, et peale niitmist hein alalt ka eemaldatakse. Heina purustamisel hukkub palju liike, alale tekib tihe kulukiht, mille tagajärjel muutub alade taimestikuline struktuur ja liigiline koosseis, tekkiv kulukiht takistab nt rukkiräägul toidu kättesaamist.

Poollooduslike koosluste niitmine ei ole lubatud enne 25. juunit. Võsa eemaldamise korral on tegevust vaja korrata, et takistada uute võsude kasvu. Niidud loetakse taastunuks, kui alalt on võimalik niidet niita ja koristada. Peale niitude taastamist on vaja jätkata alade hooldamisega. Võsastumise vältimiseks on veekogude ääres vajalik poollooduslike koosluste hooldamine. Poollooduslike koosluste hooldamisel ja taastamisel tuleb lähtuda poollooduslike koosluste hoolduskavadest (Aru ja soostunud niitude hoolduskava, koostaja Meeli Mesipuu, leitav lingilt http://keskkonnaamet.ee/public/PLK/Aru_ja_soostunud_niitude_hoolduskava_2012.pdf, Luhtade hoolduskava, koostaja Jaak-Albert Metsoja, leitav lingilt http://keskkonnaamet.ee/public/PLK/Lisa_4_Luhtade_hoolduskava_2011.pdf).

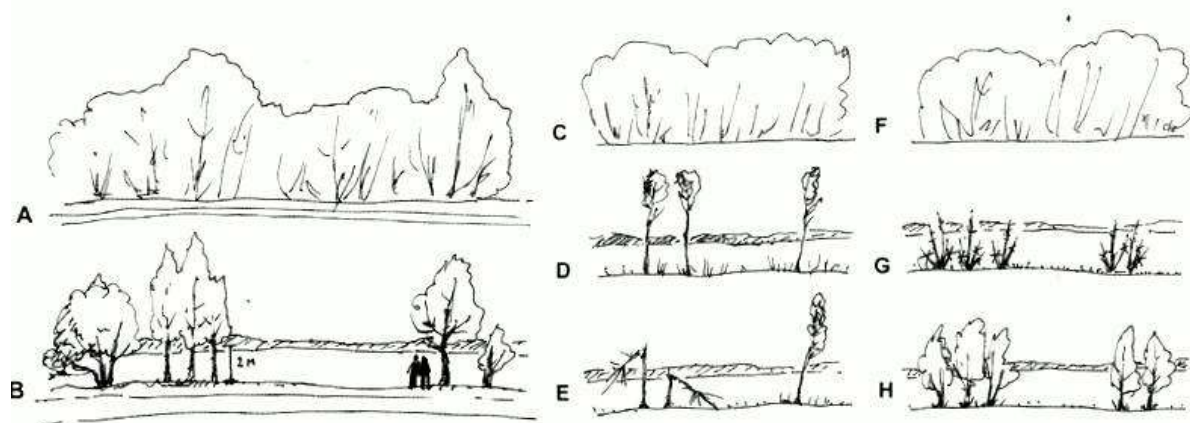
Looduspargi külastajate seisukohast on kõige prioriteetsemad kaunid vaated Otepää kõrgustiku iseloomulikule reljeefile ja maastikuelementidele. Vaateid on võimalik tagada eelkõige läbi võsa eemaldamise enim läbitavates kohtades. Vaadete avamise ja kujundamise läbiviimisele kui ühele prioriteetsemale tegevusele on järgnevalt antud mõningad soovitusel toimimiseks.

Otepää looduspargi maastikuhooldusalade määramise ja prioritseerimise töö raames valiti välja oluliste teede ääres 71 ala, kus võsariba on vaateid häirimas. Kokku moodustasid need alad ca 29 ha. Vaadete avamiseks välja valitud kohad teede ääres on graafiliselt kujutatud lisas 3.

Maanteeäärset maastikku vaheldusrikkamaks ja esteetiliselt nauditavamaks muutmiseks on hea, kui nendel märgitud aladel tegeletakse vaatekoridori kujundamisega. Maastikuvaatele annab palju juurde raamistik. Hooldust vajavate vaatekoridoride avamisel on seda võimalik rakendada ja täieliku võsa eemaldamise asemel kujundada raamiks loodusliku ilmega ebakorrapärane puuderida. Raiudes jäetakse alles tugevamad puud ja sobivas kohas ka põõsad. Puid ei peaks jätma mitte ühtlaste vahedega, neid on hea säilitada puudegruppidega, mis moodustavad raami maastikuvaatele. Sellise raami laius (puudegruppide vahekaugus) võib vastavalt konkreetsele alale ja vaatesektori laiusele ulatuda mitmete või ka mitmekümnete meetriteni. Joonisel 18 on toodud näiteid selle kohta, kuidas on võimalik puittaimede ribast kujundada esteetiliselt nauditavat maastikuvaate raami. Pildid A ja B kujutavad ebakorrapärase puuderea kujundamist, kus noortest puudest on välja valitud kõige tugevamad, tervemad ja ilusamad. Pildid C, D ja E illustreerivad juhtumit, kus on teeäärsest võsast välja puhastatud peenikese tüve ja kõrgel asuva võraga isendid. Pildil E on näha, et sellised puud murduvad kergesti ega moodusta korralikku võra. Pildidel F, G ja H on kujutatud olukorda, kus võsa on täielikult eemaldatud. Järgneval aastal on leitud sobivad noored võrsed känduvõsude seast ja neile on tehtud ruumi, ülearused võrsed on eemaldatud. Viimane meetod nõuab järjepidevat hooldamist.

Järvede kallastel on hea avada laiaulatuslikud vaated järvepeeglile, kuid ka sel juhul annab vaatele vaheldusrikkust puudegruppide moodustamine järve äärde.

Vaadete avamisel ja taastamisel tuleb arvestada sellega, et ühekordne võsa eemaldamine ei anna püsivat tulemust. Vaate säilimise tagab järjepidev hooldus. Kui ala ei ole võimalik iga-aastaselt niita, tuleb võsaraiet teha kord aastas või vähemalt üle aasta. Võsaraie nõrgestab puude ja põõsaste kasvu. Soovitav on seda teha hilissuvel.

Joonis 18. Näide raamistava vaate kujundamisest teeäärsest võsaribast (Hellström, K. 2010)

Niitudel niisketes kohtades või järsematel nõlvadel kasvavaid põõsastikke, mis vaadet ei varja (valdavalt remmelgad, lepad ja kased) võib raiuda regulaarselt iga 5 aasta tagant. Sellised põõsastikud moodustavad omamoodi olulise maastikulise komponendi, mis kujundavad piirkonnale iseloomulikku maastikuilmet, toimivad rohekoridoridena ning tuuletõkestajadena. Raiutud materjali saab kasutada hakkepuiduna.

Kaitsekorralduskava eelarve tabelis on nii maastiku hooldamise kui ka taastamisega seotud tööd (tabelis 31 prioriteet 1-3) kajastatud prioriteetsust määratlemata. I prioriteedi tööde suure pindala korral määratakse tööde maht osal, mille täitmine on kaitsekorraldusperioodil reaalne. Tööde teostamisel lähtutakse kaitsekorralduskavale lisatud kaardikihist, kus on alade prioriteetsus antud. Töid alustatakse I prioriteetsusega aladest ning nende teostamine sõltub maaomanikega saavutatavatest kokkulepetest. Kui I prioriteetsusega alade osas on hooldamisvõimalused ammendunud, vaadeldakse II ja seejärel III prioriteetsusega alasid. Lisaks maaomanikele sõltub tööde teostamine rahaliste vahendite olemasolust.

Kuna poollooduslikud kooslused on loodusala kaitse-eesmärgiks, siis peab olema tagatud nende säilimine. Juhul, kui ala on kopra tegevuse tagajärjel üle ujutatud, tuleb koosluse säilimiseks kopratammid lammutada.

Päevaliblikatele sobilike loodusilmeliste niidualade niitmine toimub samuti maastikuhooldustööde käigus. Niite tuleks niita kord 3-5 aasta järel. Niita tuleb trimmeriga ning niidetud hein seejärel alalt koristada, et see ei jääks niidule kõdunema. Juhul, kui niidetud heina niidult ära ei koristata, siis heinavaalude vahel tekivad uued tingimused, mis enam seal varasemalt kasvanud taimedele ei sobi ning niidule tekivad uued biotoobile mitteiseloomulikud taimed (Martin 2011).

Tabel 12. Olulised liblikaalad

	I prioriteet	II prioriteet
Hooldatud alad (ha)	25,03	10,57
Taastamist vajavad alad (ha)	18,19	60,89

I, II ja III prioriteediga tegevused, tegevuse korraldajaks RMK, Keskkonnaamet, huvilised. Tegevuste läbiviimine toimub terve kaitsekorraldusperioodi jooksul 2017-2026.

4.1.3.10 ARHITEKTUURIVÕISTLUSE „21. SAJANDI KODU OTEPÄÄL” KORRALDAMINE

Otepää valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostamise raames on tehtud ettepanek, kus peetakse vajalikuks Keskkonnaametil korraldada Vana-Otepää küla baasil arhitektuurivõistlus „21. sajandi kodu Otepääl” analoogselt uushoonestuse arhitektuurivõistlusega Lahemaa rahvuspargis. Nimetatud võistluse on korraldanud Keskkonnaamet koostöös Eesti Arhitektide Liiduga. Taolise arhitektuurivõistluse läbiviimine võimaldaks üldplaneeringuga kavandatud ja Otepää Looduspargis paiknevate tihedama asustusega elamualadele leida paremaid arhitektuurseid lahendusi uute hoonete kavandamisel. Konkreetsed alad on võimalik kokku leppida edasise koostöö raames.

Tegemist on III prioriteedi tegevusega ning korraldajaks on Keskkonnaamet. Tegevus viiakse läbi 2018-2019 aastal.

4.1.3.11 ALLIKATE VÄLJAVOOLUDE PUHASTAMINE JA ARMUALLIKA LAUDTEE HOOLDUSTÖÖD

Armuallikas, Emaläte ja Väike Emajõe allikas on geoloogiliselt huvitavad ning ka külastuskorralduselt olulised objektid. Kuna allikad kannavad välja setteid, siis allikate säilimiseks on vajalik Armuallika, Emalätte ja Väike Emajõe allika puhastamine settest iga kolme aasta tagant (joonis lisas 4). Kui allikat ei puhastata, võib pikemas perspektiivis allikas soostuda ning hääbuda. Vajalik on eemaldada labidaga põhjakogunenud setted, 50 m lõigul tuleb koristada oksad ning vette kukkunud puud, et mitte põhjustada paisutust. Okste ja puude ning sette eemaldamist tuleb teha vastavalt vajadusele. Armuallikas paikneb riigimaal, Emaläte ja Väike Emajõe allikas eramaal. Vajalik hooldada Armuallika juurde viivat laudteed.

Tegemist on II prioriteedi tegevusega. Tegevuse korraldajateks on huvilised. Kuna Emalätet on just puhastatud, siis Emalätte puhastamine on ette nähtud 2018, 2021 ja 2024, Armuallikal ja Väike Emajõe allika 2017, 2020, 2021.

4.1.3.12 PARGI TAASTAMISTÖÖ JA HOOLDUSTÖÖ

Pühajärve pargis kavandatud tegevused on esitatud joonisel 19. Pargi hooldus- ja taastamistööde korraldamisega tegeleb pargi omanik.

4.1.3.12.1 PÜHAJÄRVE PARGIS VAATE AVAMISEKS PUUDE LIKVIDEERIMINE (13 TK) JA VAATE AVAMISEKS PUUDE ÜMBERISTUTAMINE (9 TK)

Vaade Pühajärve mõisa peamajast Pühajärve suunas on pargi tähtsaim vaade, mille säilimiseks ja avamiseks on vaja vaatekoridori puudest ja põõsastest puhtana hoida. Selleks tuleb likvideerida looduslik uuendus, mis on vaatekoridoris kasvama hakanud.

Lisaks tuleb hoida avatuna ning osaliselt avada mõisa peahoone terrassilt edela ja kagu suunas avanevad diagonaalvaated järvele ning pargi väärikatele põlispuudele (vt joonis 19) ning sirgjoonelised koridorid varasemate teede asukohal peahoone terrassi ida- ja läänepoolsest servast järve kaldani. Nende vaadete taastamiseks on vajalik viia läbi raied.

Mitmed väärika ea ja välimusega puud (harilik tamm ja lehis peahoonest kagu suunas, pärnad ja teine lehis peahoonest edelas) on pargis väga halvasti vaadeldavad, sest valdavalt noored vahtrad on kasvanud nende lähedusse ja varjavad neid pargikülastaja eest, nende eksponeerimiseks on vajalik eemaldada vahetus ümbruses kasvav looduslik uuendus.

Vaade Pühajärve mõisa peamajast Pühajärve suunas on pargi tähtsaim vaade, mille säilimiseks ja avamiseks on vaja eemaldada alasse istutatud noored puud ja võimaluse istutada ümber kohtadesse, kus nad kasvades ei sulge vaatekoridore – kaitsealast väljaspool asuvale pargialale. Istutuskohtade leidmiseks koostatakse eraldi istutusplaan. Edaspidiselt tuleb vältida vaatealale puude ja põõsaste istutamist, mis sulgeksid vaate taastatud mõisa peahoone terrassilt Pühajärvele.

Lisaks tuleb avada mõisa peahoone terrassilt edela ja kagu suunas avanevad diagonaalvaated järvele ning ajalooliste teede koridorid (vt joonis 19, ka selleks on vaja noorte puude ümberistutamist.

Tegemist on I prioriteedi tegevusega. Tegevuse korraldajateks on Pühajärve Spa ja see viiakse läbi 2018-2019. Tegevus on seotud väärtusega 2.3.4.

4.1.3.12.2 PÜHAJÄRVE PARGIS HOOLDUSLÕIKUSE LÄBIVIIMINE (4 TK) JA HALVAS SEISUNDIS PUUDE LIKVIDEERIMINE (22 TK)

Ohtlikus seisukorras ja halva tervisliku või pargi üldmulje suhtes halva esteetilise seisundiga puud tuleb eemaldada. Tekkinud kännud on soovitatav edasise hoolduse (niitmine) hõlbustamiseks freesida. Esmajärjekorras tuleb likvideerida kuivanud puud, mis on ohtlikud ja rikuvad pargi üldmuljet.

Oksad, mis ohustavad liikumist teedel ja radadel, tuleb eemaldada. Hooldus- ja kujunduslõikuse läbiviimiseks tuleb kaasata arborist.

Tegemist on I prioriteedi tegevusega. Tegevuse korraldajaks on Pühajärve Spa, tööd, tehakse 2018-2019.

4.1.3.12.3 PÜHAJÄRVE PARGIS VOOLUSUUNAJATE PAIGALDAMINE

Erosiooni vastu tuleb teele paigaldada 60 m ulatuses ca 5 m vahedega voolusuunajad, mis takistavad osakeste uhtumist ja aeglustavad voolu.

I prioriteedi tegevus. Tegevuse korraldajaks huvilised, teostatakse 2018.

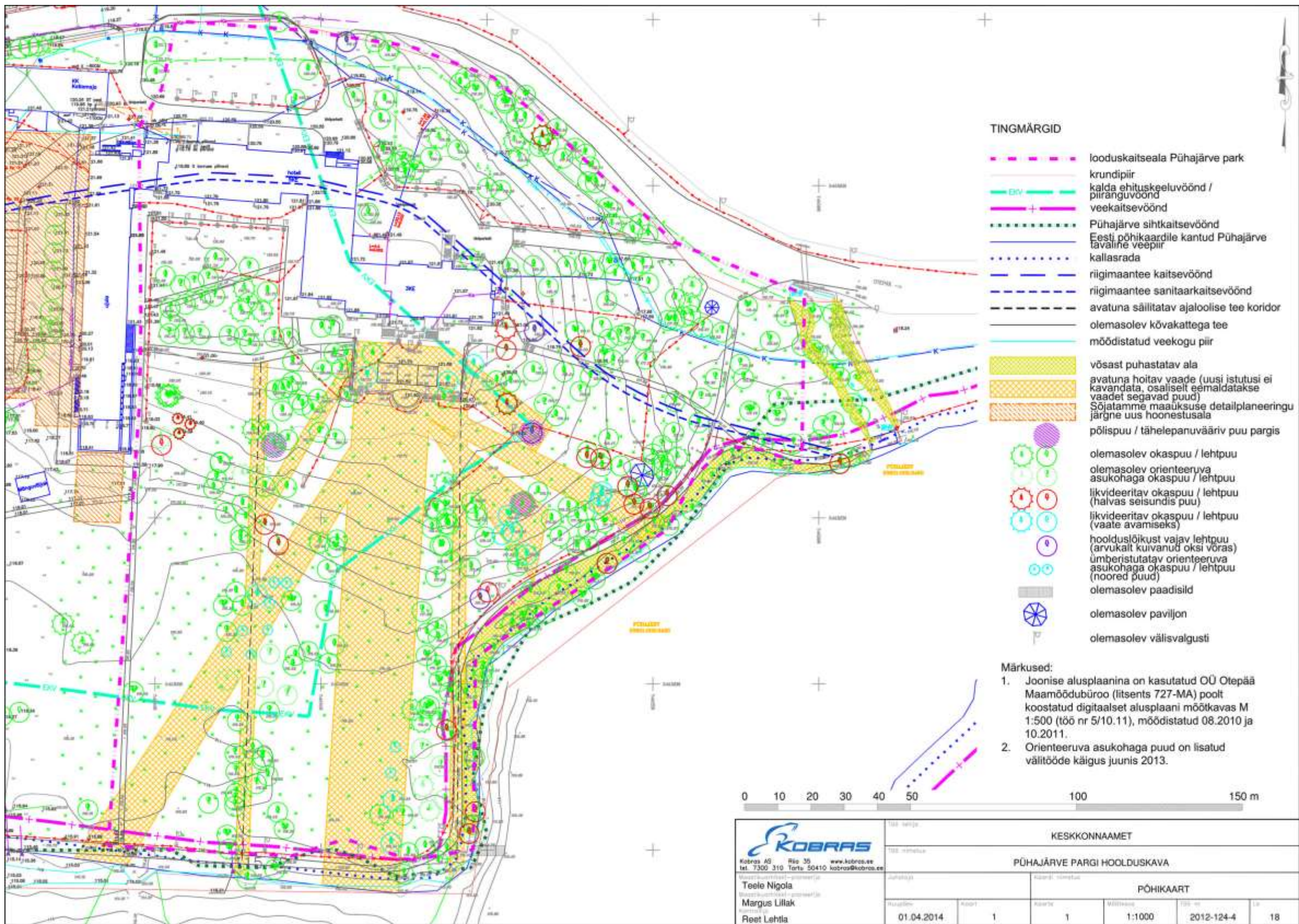
4.1.3.12.4 PÜHAJÄRVE PARGIS VÕSA EEMALDAMINE

Veekogude kallastel kasvav põõsaste ja puude looduslik uuendus (valdavalt erinevad juurevõsuga levivad põõsad ning sanglepad) tuleb likvideerida, jälgides, et suuremad puud säiliks. Osaliselt tuleb põõsarinnet säilitada, et kujuneksid põõsaste ja puude grupid, mille vaheldumine pakub uusi ja huvitavaid raamistatud vaatesektoreid järvekaldal jalutajale ning varjupaiku lindudele ja väikeloomadele. Kaardikihil märgistatud alade ulatuses on ette nähtud eemaldada ca 60% põõsarindest ning kaasata vastavate tööde läbiviimisel pargikujunduse spetsialisti. Loodusliku uuenduse tagasikasvamise vältimiseks tuleb ala üle niita / raiuda vähemalt kord vegetatsiooniperioodi jooksul. Võsast puhastatud järvekallas võimaldab paremat vaadeldavust järvele ning suurendab pargi rekreatiivseid omadusi ja esteetilist ilmet, kuna jätab pargist hooldatuma mulje.

Kogu pargi ala on vaja regulaarselt niita, et vältida loodusliku uuenduse teket. Erilist tähelepanu tuleb pöörata kavandatud taastatud vaadete hooldamisele ning ajalooliste teedekoridoride avatuna hoidmisele (vaated ja teekoridorid on ära toodud joonisel 19).

Ulatuslik võsa eemaldamine veekogude kallastelt on planeeritud teostada 2017-2018 aastatel. Järgneval kaitsekorralduskava perioodil on vajalik jätkata alade hooldamist iga-aastase niitmise, vajadusel loodusliku uuenduse raiega.

Tegemist on I prioriteedi tegevusega. Tegevuse korraldajaks on huvilised ja töid teostatakse 2017 – 2026.

Joonis 19. Pühajärve pargis kavandatud tegevused

4.1.3.13 ÜKSIKOBJEKTIDEGA SEOTUD TÖÖD

4.1.3.13.1 PÜHAJÄRVE SÕJATAMME VÕRA HARVENDAMINE JA PUU KÕRGUSE PIIRAMINE

Minimaalse võra harvendamisega ja kerge kõrguse piiramisega tuleb vähendada tuule tekitavat purjepinda. Vajalik on tekitada tamme ümber suletud kaitsevöönd/ohutsoon (harude murdumiskauguselt + ca 5 meetrit), paigaldada toetus. Pühajärve sõjatamme võra harvendamisel ja puu kõrguse piiramisel tuleb lähtuda Heiki Hanso poolt koostatud ekspertarvamusest (vt ptk 2.2.5.2).

Tegemist on II prioriteedi tegevusega. Tegevuse korraldajaks on Keskkonnaamet, töid teostatakse 2018.

4.1.3.13.2 ÜKSIKOBJEKTIDELE JUURDEPÄÄSU TAGAMINE

Kokkuleppel maaomanikega on vaja tagada juurdepääs Liivaku tammele, Ristitammedele, Märdi korgipuudele, Pilkuse tammele. Tegemist on üksikobjektidega, mis on kajastatud erinevatel voldikutel, seega on vajalik puudele ka juurdepääs tagada. Juurdepääsude rajamine sõltub kokkuleppes maaomanikega ning seetõttu eelarves tegevust kajastatud pole.

4.1.4 TARISTU

Otepää looduspargi olemasolevad ja kavandatavad matkarajad/puhkekohad ja nende tähistamisvajadused on toodud joonisel 20 ja lisas 4.

4.1.4.1 INFOTAHVLID

4.1.4.1.1 NÕUNI JÄRVE, ARULA KÜLA, KÄÄRIKU JÄRVE JA UANDIMÄE INFOTAHVLITE UUENDAMINE

Otepää looduspargi territooriumile on rajatud mitmeid infotahvleid, mis käesolevaks ajaks on jäänud peremehe tuks. Tegemist on külastatavate kohtadega, seetõttu on vajalik infotahvlite uuendamine.

Tegemist on II prioriteedi tegevusega, korraldajaks on huvilised ning tegevus teostatakse 2018.

4.1.4.1.2 NÕUNI JÄRVE, ARULA KÜLA, KÄÄRIKU JÄRVE, UANDIMÄE JA EMALÄTTE INFOTAHVLI HOOLDAMINE

Tegemist on II prioriteedi tegevusega, korraldajaks on huvilised ning tegevus teostatakse 2018-2026. Tegevus on seotud väärtusega 3.

4.1.4.2 RADADE, KÜLASTUSKESKUSTE JA PUHKEKOHTADE RAJAMINE NING HOOLDAMINE

4.1.4.2.1 KAITSEKORRALDUSLIKULT OLULISTE MATKARADADE HOOLDAMINE (PÜHAJÄRVE MATKARADA, MURRUMETSA MATKARADA, APTEEKRIMÄE METSARADA, KEKKOSE MATKARADA)

Kavandatud tegevused on esitatud tabelis 13. Matkaradade hooldamisega tegeleb KKK-s seatud prioriteetide alusel RMK. Külastuskorralduseks olulised tegevused on loetletud Kiidjärve - Kooraste puhkeala külastuskorralduskavas ja need on käesoleva kavaga kokkulangevad (vt ptk 3.1), seetõttu võib lähiaastatel oodata heas seisus matkaradade püsimumist Otepää looduspargis. Tegemist on II prioriteedi tegevusega, korraldajaks RMK, huvilised, teostamine 2016 – 2025.

4.1.4.2.2 KAITSEKORRALDUSLIKULT OLULISTE MATKARADADE REKONSTRUEERIMINE (PÜHAJÄRVE MATKARADA, MURRUMETSA MATKARADA, APTEEKRIMÄE METSARADA, KEKKOSE MATKARADA)

Kavandatud tegevused on esitatud tabelis 13. RMK lähtub oma tegevuste kavandamisel RMK Kiidjärve - Kooraste puhkeala külastuskorralduskavast. Tegemist on II prioriteedi tegevusega, korraldajaks RMK, teostamine 2017-2026. Tegevus seotud väärtustega 3.

4.1.4.2.3 LÖKKE- JA PUHKEKOHTADE HOOLDAMINE (KIIGEMÄE LÖKKEKOHT, KOOLIRANNA LÖKKEKOHT, ANGUNINA 1 LÖKKEKOHT, ANGUNINA 2 LÖKKEKOHT, HARIMÄE LÖKKEKOHT, PILKUSE JÄRVE LÖKKEKOHT)

Kavandatud tegevused on esitatud tabelis 13. RMK lähtub oma tegevuste kavandamisel RMK Kiidjärve - Kooraste puhkeala külastuskorralduskavast. Tegemist on II prioriteedi tegevusega, korraldajaks RMK. Teostamine jooksvalt kogu kaitsekorraldusperioodi jooksul 2017 – 2026. Tegevus seotud väärtustega 3.

4.1.4.2.4 LÖKKE- JA PUHKEKOHTADE REKONSTRUEERIMINE (KIIGEMÄE LÖKKEKOHT, KOOLIRANNA LÖKKEKOHT, ANGUNINA 1 LÖKKEKOHT, ANGUNINA 2 LÖKKEKOHT, HARIMÄE LÖKKEKOHT, PILKUSE JÄRVE LÖKKEKOHT)

Kavandatud tegevused on esitatud tabelis 13. RMK lähtub oma tegevuste kavandamisel RMK Kiidjärve - Kooraste puhkeala külastuskorralduskavast. II prioriteedi tegevus, korraldajaks RMK, teostamine 2017-2026. Tegevus seotud väärtustega 3.

4.1.4.2.5 HARIMÄE VAATETORNI EKSPERTIIS

Kavandatud tegevused on esitatud tabelis 13. RMK lähtub oma tegevuste kavandamisel RMK Kiidjärve - Kooraste puhkeala külastuskorralduskavast. Tegemist on II prioriteedi tegevusega, korraldajaks on RMK ja töö teostatakse 2017-2018. Tegevus seotud väärtustega 3.

4.1.4.2.6 HARIMÄE VAATETORNI EKSPERTIISI TULEMUSTEST LÄHTUVALT TORNI REKONSTRUEERIMISE- , LAMMUTUS- JA EHTUSPROJEKT

Kavandatud tegevused on esitatud tabelis 13. RMK lähtub oma tegevuste kavandamisel RMK Kiidjärve - Kooraste puhkeala külastuskorralduskavast. Tegemist on II prioriteedi tegevusega, korraldajaks RMK, teostamine 2018-2020. Tegevus seotud väärtustega 3.

4.1.4.2.7 VÄIKESE EMAJÕE MATKARAJA UUESTI KASUTUSELE VÕTMINE (RAJA RAJAMINE)

Tegevus kuulub II prioriteeti, korraldajaks on huvilised. Tegevus seotud väärtustega 3.

4.1.4.2.8 VÄIKESE EMAJÕE MATKARAJA HOOLDAMINE

Tegevus kuulub II prioriteeti, korraldajaks on huvilised. Tegevus seotud väärtustega 3. Radade, külastuskeskuste ning puhkekohtade hooldamisega seotud täpne tegevuse kirjeldus on tabelis 13.

Tabel 13. Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamiseks ja rekonstrueerimiseks kavandatud tegevused

Objekt	Objekti kirjeldus	Teostatavate tööde kirjeldus
Pühajärve matkarada	Laudteed, trepid, koorepuruga kaetud rajaosad, sillad, infotahvlid, pingid.	renoveeritakse laudtee, sillad, osa rajast kaetakse koorepuruga, avatakse vaateid järvele.
Väliklassi rajamine Otepää looduskeskuse juurde koos lastele suunatud loodusteemalise orienteerumismängu püsipunktidega		Väliklassi projekteerimine, ehitamise ettevalmistamine ja ehitamine.
Murrumetsa matkarada	2 silda, laudtee, purre, koorepuruga kaetud rajaosad, infotahvlid, suunaviidad, pingid.	KIK projektiga renoveeritakse matkaraja laudtee osa. Sild remonditud 2014. aastal.
Pühajärve Tunnetusrada	1 sild, laudtee, koorepuruga kaetud rajaosa, infotahvlid, erinevad õppeatraksioonid.	Infotahvlite ja atraksioonide uuendamine koostöös KKA-ga 2014-2018, 2014-2015 laudtee rek. 2016-2017 uus sild.

Objekt	Objekti kirjeldus	Teostatavate tööde kirjeldus
Kiigemäe lõkkekoht	Kiik, 2 lõkkekohta, 1 laud-pingid, 3 pinki, laud, 2 prügikasti, infotahvel, puukuur ööbimisvõimalusega, DC, tõkkepuu.	2015-2017 uus kiik 1 tk ja laud-pingid varjualusega 1 tk, kattega lõkkekoht sädemepüüdjaga 1 tk, uus DC 1 tk.
Kooliranna lõkkekoht	Lõkkekoht, laud, pingid, prügikast, puukuur ööbimisvõimalusega, metsaonn, DC, laudtee, tõkkepuu, kiik, infotahvel.	2015-2018 metsaonni renoveerimine, kattega lõkkekoht sädemepüüdjaga 1 tk, laud-pingid 1 tk.
Angunina 1 (Murrumetsa) lõkkekoht	1 lõkkekoht, puukuur, 2 pinki, laud, DC, prügikast, vettemineku trepp koos käsipuuga, infotahvel.	Kattega lõkkekoht sädemepüüdjaga 1 tk.
Angunina 2 (Pühajärve) lõkkekoht	1 lõkkekoht, puukuur, 2 pinki, laud, prügikast, vettemineku trepp, infotahvel.	Kattega lõkkekoht sädemepüüdjaga 1 tk.
Apteekrimäe metsarada	Infotahvlid, suunaviidad, sild, purre.	Infotahvlite rek (2 tk), laudtee rek.
Harimäe vaatetorn	Vaatetorn, pingid, infotahvel, piirded.	2016-2017 torni ekspertiis. 2016-2018 lähtuvalt ekspertiisi tulemustest kas torni rekonstrueerimise - , lammutus- ja ehitusprojekt.
Harimäe lõkkekoht	1 lõkkekoht, DC, pingid, 1 laud-pingid varjualusega, infotahvel, prügikast.	2015-2016 laud-pingid 1 tk, kattega lõkkekoht sädemepüüdjaga 1 tk.
Pilkuse järve lõkkekoht	Metsaonn, 2 lõkkekohta, DC, puukuur, infotahvlid, 2 prügikasti, parkla, paadisild.	2014-2018 metsaonni rekonstrueerimine, 2 tk kattega lõkkekohta sädemepüüdjaga, laud-pingid 1 tk, uus DC 1 tk.
Väikese Munamäe allikas ja Kalevipoja kivi	Infotahvlid, trepp, puidust platvorm, DC.	
Puude õpperada	Infotahvlid, DC, prügikast, kiik.	Amortiseerunud, vähene külastus, likvideeritakse 2014.

Objekt	Objekti kirjeldus	Teostatavate tööde kirjeldus
Pühajärve paadisild	Paadisild, trepp.	2018 paadisilla rek.
Kekkose matkarada	Infotahvlid.	Infotahvlite hooldus.
Hobustemäe vaatetorni rajamine		Hobustemäe vaatetorni ala maaomanikega läbirääkimiste pidamine, et oleks võimalik alustada torni rajamise eeltöödega.
Armuallikas ja Väike-Emajõe allikas		Allikate piirdetarindite remont

Suurtel loodushoiuobjektidel on rekonstrueerimisvajadus pidev – seda tingituna suurest külastatavusest, taristu suurest mahust, kiiresti toimuvatest muutustest jms. Tööde teostamise ajaline järjestus selgub jooksvalt tööprotsessi käigus, vastavalt vajadusele ja ressursi olemasolule.

Kaitsealused üksikobjektid on enamasti kajastatud ka turistidele mõeldud kaartidel, samas puudub sageli objektidele juurdepääs või tuleb selleks minna läbi õueala (Märdi korgipuud). Kaitsealuste objektide juurde pääsemiseks tuleks koostöös maaomanikuga võimalusel rajada jalgrajad. Objektid, millele juurdepääs on probleemne, on: Liivaku tamm, Ristitammed, Märdi korgipuud, Pilkuse tammed, Trepimäe tamm, Jaanimäe mänd.

Külastuskorralduslike rajatiste hoolduseks on Riigimetsa Majandamise Keskusel vajalik

- tagada radade läbitavus ja heakord;
- hooldada lõkkekohti (niitmine, puude toomine, prügi vedu) auto või ATV-ga;
- eemaldada külastajatele ohtlikud ja rajale langenud puud.
- vaateliselt olulistest kohtades vaadete avamine.

4.1.4.3 KAITSEALUSTE OBJEKTIDE TÄHISTAMINE VÕI TÄHISTUSE LIKVIDEERIMINE

4.1.4.3.1 KAITSEALUSTE ÜKSIKOBJEKTIDE TÄHISTAMINE

Kaitsealused üksikobjektid, millel käesoleval hetkel puudub tähis või see ei vasta nõuetele, tuleb tähistada peale üksikobjektide inventeerimist.

Info kaitsealuste üksikobjektide tähistamise hetkeseisust ning kavandatavatest tegevustest on esitatud tabelis 14.

Tabel 14. Üksikobjektide tähiste olemasolu ja kavandatud tegevused (info Kobras AS 2013. läbi viidud välitöödelt)

Üksikobjekti nimi	Tähise seisukord	Kavandatud tegevus
Jaanimäe mänd	Tähis olemas, kuid see on võsas, puule liiga lähedal	Tähistamine
Kloostriisaare tammed	Ühe puu juures betoontähis	Tähistamine
Liivaku tamm	Tähis olemas	-
Sõsarsaarte tammed	Ühe puu juures betoontähis	Tähistamine
Trepimäe tamm	Tähis puudub	Tähistamine
Pilkuse tammed	Tähis olemas	-
Märdi korgipuud	Tähisel vale nimetus	Tähistamine
Ristitammed	Ühe puu juures tähis	-
Pühajärve sõjatamm	Puu juures betoontähis	Tähistamine
Väike-Munamäe kivi	Kivi juures betoontähis	Tähistamine
Nüpli pärnad	Tähis olemas	-
Tsuura kuusk	Tähis olemas	Tähise eemaldamine

Lisaks tuleb peale kaitse alla võtmise protseduuri lõpule viimist tähistada ka Kiisa tamm ja Pedajamäe tamm.

II prioriteedi tegevus, korraldaja RMK, teostamine 2018.

4.1.4.3.2 KAITSEALUSTE ÜKSIKOBJEKTIDE TÄHISTE LIKVIDEERIMINE

Kaitsealuse üksikobjekti Märdi korgipuud olemasolev tähis tuleb asendada uuega, kuna tähisel on vale info (Märdi korgitammed). Üksikobjekti tähisega on tähistatud ka Armuallikas. Kuna tegemist pole kaitsealuse üksikobjektiga, tuleb tähis eemaldada. Kuna üksikobjekti tähisega on tähistatud ka Tsuura kuusk, siis peale üksikobjektide nimekirjast eemaldamist tuleb eemaldada ka kaitstava üksikobjekti tähis.

Tegemist on II prioriteedi tegevusega. Korraldajaks RMK, töö tehakse 2018.

4.1.4.3.3 KAITSEALUSTE ÜKSIKOBJEKTIDE JA NENDE TÄHISTE HOOLDAMINE

Jooksev töö, hooldamise käigus asendatakse katkised või kadunud tähised. 2018. aastal on planeeritud Jaanimäe männi võsast puhastamine ja vaatekoridori avamine. 2019. aastal on planeeritud Ristitammede ümbruse hooldus.

Tegemist on II prioriteedi tegevusega, korraldaja RMK, teostamine 2018-2019.

4.1.4.3.4 VÄLISPIIRI JA SIHTKAITSEVÖÖNDITE TÄHISTAMINE

Otepää looduspargi välispiiril on praegu kokku 53 tähist. Seoses kaitse-eeskirja uuendamisega on vajalik nii Otepää looduspargi välispiiri kui ka sihtkaitsevööndite piiride korrigeerimine, seetõttu tuleb täpsem vajadus ja märgiste asukoht uuesti üle vaadata. Tõenäoliselt tuleb eemaldada enamik praeguseid sihtkaitsevööndite piiritähiseid, sest lisaks vööndite piiridele muutuvad ka paljude sihtkaitsevööndite nimed.

Sihtkaitsevööndi piiridel on praegu kokku 40 tähist, neist üks on katki, üks on kulunud ja 5 on halvasti nähtavad (võsa on ette kasvanud). Välispiiri ja sihtkaitsevööndite piiritähised on esitatud joonisel 20.

Tegevus kuulub II prioriteeti. Korraldaja on RMK, tehakse 2018. Tegevus seotud eelkõige väärtusega 3.

4.1.4.3.5 VÄLISPIIRI JA SIHTKAITSEVÖÖNDITE TÄHISTE LIKVIDEERIMINE

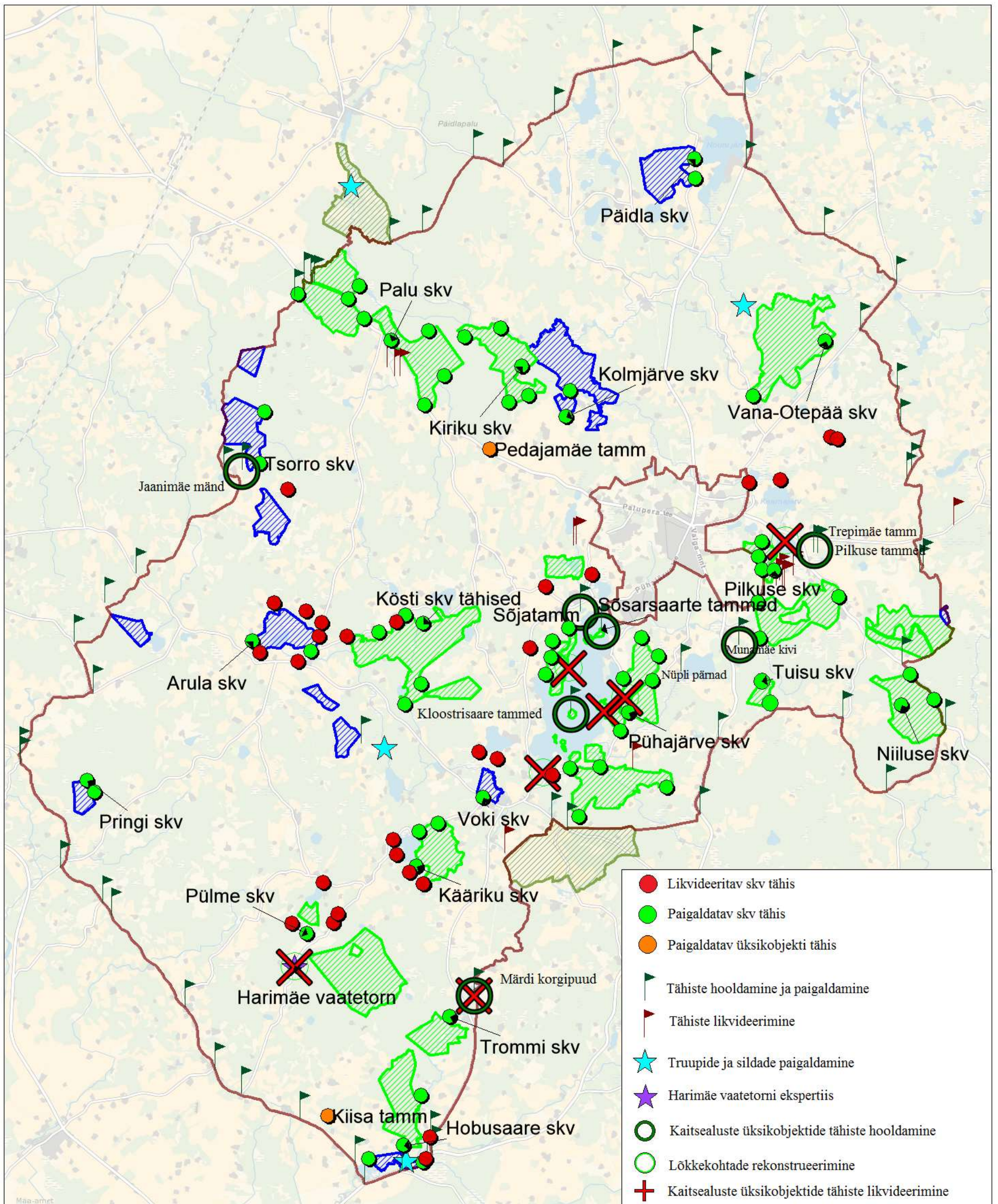
Otepää looduspargi välispiiril olevatest tähistest 4 vajavad uuendamist (on kas pikali või katki) ja 3 tähise ümbrus vajab võsa eemaldamist (tähis ei paista välja) ning üks asub väljaspool kaitseala (tuleb eemaldada).

Tegevus kuulub II prioriteeti. Korraldaja on RMK, tehakse 2018. Tegevus seotud eelkõige väärtusega 3.

4.1.4.3.6 VÄLISPIIRI JA SIHTKAITSEVÖÖNDITE TÄHISTE HOOLDAMINE

Hooldamise käigus asendatakse katkised või kadunud tähised.

Tegevus kuulub II prioriteeti ja korraldajaks RMK. Tööd viiakse läbi 2018-2026. Tegevus seotud eelkõige väärtusega 3.

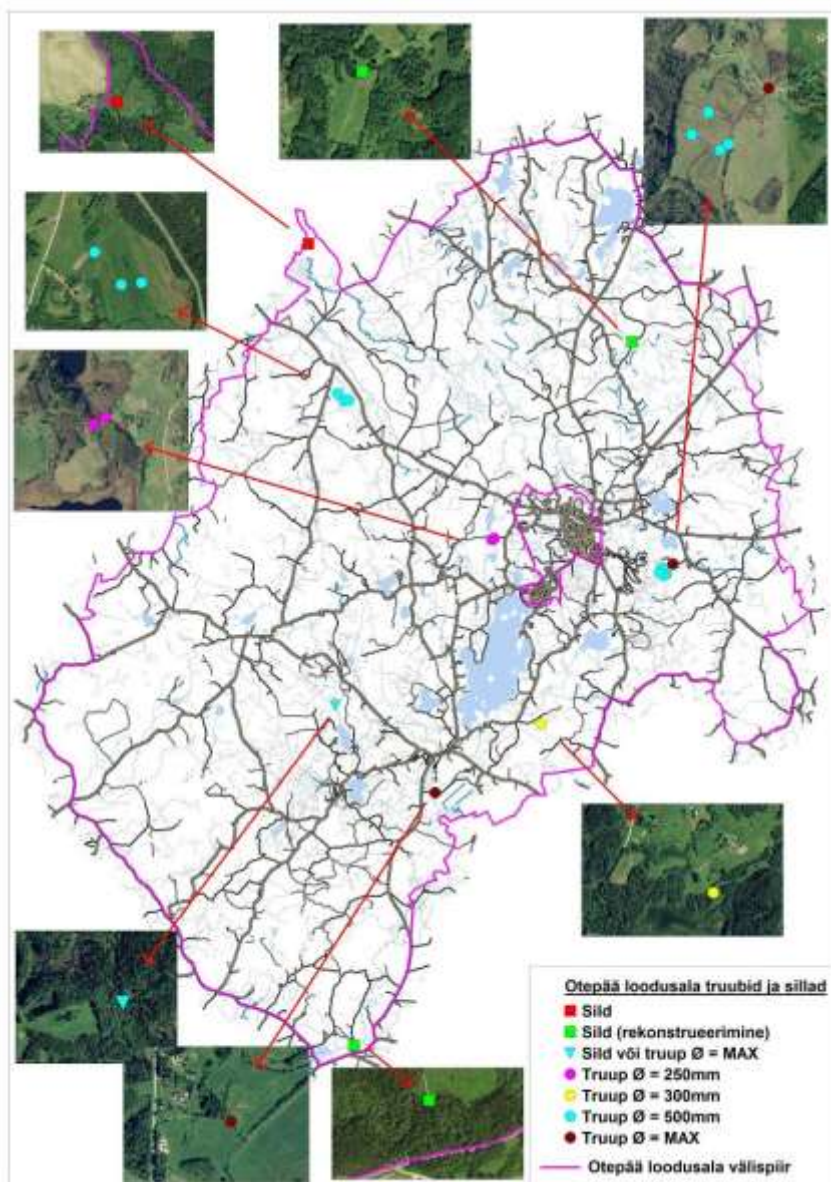

Joonis 20. Otepää looduspargi tähised ja tähistamise vajadus

4.1.4.4 INFRASTRUKTUURI RAJAMINE

4.1.4.4.1 VÕIMALUSEL TRUUPIDE/SILDADE RAJAMINE

Hooldamist vajavatele aladele, kuhu on raskendatud ligipääs ning mille hooldamine on põhjendatud, tuleb vajadusel paigaldada truubid või rajada sillad. Juurdepääsu tagamiseks on vaja rajada 12 truupi, 2 silda ning rekonstrueerida 2 silda. Kohtades, kus koprapaisud takistavad hooldust või taastamist, tuleb suhelda maaomanike ja kohalike jahimeeste, et leida olukorrale parim lahendus (näit väljastatakse luba kopra kõrvaldamiseks/koprapaisude lammutamiseks). III prioriteedi tegevus, läbiviijaks RMK, huvilised, läbiviimise aeg 2019, 2020, 2021. Tegevus on seotud väärtustega 2.2.2, 2.3.

Joonis 21. Otepää loodusala truubid ja sillad

4.1.5 TEGEVUSKAVAD JA EESKIRJAD

4.1.5.1 KAITSEKORRALDUSKAVA KOOSTAMINE JA TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava on koostatud kümneaastaseks (2017-2026) perioodiks, mis jaguneb kaheks etapiks. Esimese etapi lõppedes (2021) tehakse vahehindamine, millega antakse kaitseala seisundi ülevaade ning täpsustatakse vajalikud tegevused järgneva viieks aastaks. Vahehindamisel ajakohastatakse kava eelarve ja tööde loetelu.

Tegevus kuulub I prioriteeti ning korraldajaks on Keskkonnaamet. Uue kaitsekorralduskava koostamine toimub aastal 2026, tulemuslikkuse hindamine viiakse läbi 2021.

4.1.6 KAITSEALA TUTVUSTAMINE JA KESKKONNAHARIDUS

4.1.6.1 HARIDUSLIKE PROGRAMMIDE KOOSTAMINE JA RAKENDAMINE

Otepää looduskeskuses on võimalik osaleda kokku 12 erinevas õppeprogrammis, mis enamuses on suunatud II ja III kooliastme õpilastele. Õppeprogrammide ja looduskeskuse edaspidisel arendamisel on vajalik välja töötada programme ka I kooliastme lastele, mille käigus tutvustatakse alal leiduvaid liike, maastikke.

Tegevus kuulub II prioriteeti, korraldajaks on Keskkonnaamet, teostatakse 2017 – 2026. Tegevus on seotud väärtustega 3.

4.1.6.2 OTEPÄÄ LOODUSKESKUSE, SH EKSPOSITSIOONI, PIDEV TÄIENDAMINE JA ARENDAMINE

Püsinäituse arendamisel tuleks keskenduda eelkõige lasteaia ja I kooliastme õpilastele. Kuna kohapeal puudub infolaua töötaja (teabespetsialist), on vaja külastuse aeg eelnevalt kokku leppida.

Tegevus kuulub II prioriteeti, korraldajaks on Keskkonnaamet, teostatakse 2019, 2023. Tegevus on seotud väärtustega 3.

4.1.6.3 MULTIMEEDIAPROGRAMMI „OTEPÄÄ 12 NÄGU“ VÄLJAANDMINE VENE KEELES

Otepää looduskeskuses on võimalik vaadata Otepää loodusparki tutvustavat multimeediaprogrammi „Otepää 12 nägu“ (autor Arne Ader, eesti ja inglise keeles).

Tegevus kuulub II prioriteeti, korraldajaks on Keskkonnaamet, teostatakse 2018. Tegevus on seotud väärtustega 3.

4.1.6.4 KESKKONNALAAGRITE, ÕPPEPÄEVADE JM TEEMAÜRITUSTE KORRALDAMINE

Tegevus kuulub II prioriteeti, korraldajaks on Keskkonnaamet ja huvirühmad (vabaühendused ja koolid) teostatakse 2017 – 2026. Tegevus on seotud väärtustega 3.

4.1.6.5 ERINEVATE TEEMAVÄLJAPANEKUTE KORRALDAMINE

Tegevus kuulub II prioriteeti, korraldajaks on Keskkonnaamet ja huvirühmad (vabaühendused, koostöös Otepää kultuurikeskuse ja muusikakooliga), teostatakse 2017 – 2026. Tegevus on seotud väärtustega 3.

4.1.6.6 OTEPÄÄ LOODUSPARKI TUTVUSTAVA INFOVOLDIKU KOOSTAMINE

Kaitseala väärtuste tutvustamiseks on vaja tagada kaitseala tutvustava infovoldiku kättesaadavus, ja seda eeskätt eesti, inglise ning vene keeles. Seoses kaitseala kaitse-eeskirja muutumisega lähiajal peaks uue kaitse-eeskirja kehtestamisele järgnema võimalikult kiiresti ka kaitseala uusi piire, kaitsekorda tutvustav infovoldik, mis oleks trükituna kättesaadav nii looduskeskusest, turismiinfokeskusest kui ka elektrooniliselt kaitseala kodulehelt.

Tegevus kuulub II prioriteeti, korraldajaks on Keskkonnaamet, teostatakse 2019. Tegevus on seotud väärtustega 3.

4.1.6.7 VÄLIKLASSI RAJAMINE

Tegevus kuulub III prioriteeti, korraldajaks on Keskkonnaamet ja huvirühmad, teostatakse 2020. Tegevus on seotud väärtustega 3.

4.1.6.8 TEAVITUSTÖÖ JA ARTIKLITE KIRJUTAMINE

Otepää looduspark paikneb suures osas eramaadel, väärtuste säilimise tagamiseks on oluline maaomanike teavitamine väärtuste säilimiseks vajalikest tegevustest ning tingimustest. Maaomanike kaasamiseks ning teadlikkuse tõstmiseks on kaitsekorralduskavaga ette nähtud erinevate infopäevade läbiviimine ning teemat tutvustavate artiklite kirjutamine.

Vajalik on järgmistel teemadel artiklite kirjutamine:

- Otepää kaitse-väärtusi tutvustav artikkel, kus käsitletakse ka raierahu vajalikkust. Kaitsekorralduskava perioodi jooksul on soovitatav koostada vähemalt kolm artiklit.
- Otepää linnustikku tutvustav artikkel, kus käsitletakse säästvat metsamajandust (segapuistute viljelemise kasulikkus). Kaitsekorralduskava perioodi jooksul on soovitatav koostada vähemalt kolm artiklit.

- Maastike ja poollooduslike koosluste hooldamist tutvustav artikkel. Artiklis tuleb käsitleda erinevaid niitmisevõtteid ning nende mõju liikidele. Kaitsekorralduskava perioodi jooksul on soovitatav koostada vähemalt kolm artiklit. Oluline on koosluste hooldajate ja taastajate teadlikkuse tõstmine nii koosluste hoolduse kui ka taastamise vajalikkusest, erinevate toetuste saamise võimalustest. Artiklid tuleb avaldada eelkõige kohalikes vallalehtedes.

Tegevus kuulub III prioriteeti ning korraldaja on Keskkonnaamet, tegevust viiakse läbi 2017 – 2026.

4.1.7 MUU

4.1.7.1 KÜLASTUSE SUUNAMINE

Matkaradade kavandamisel ja külastuse suunamisel tuleb võimalusel vältida liigi leiukohti ja kaitsealuseid elupaiku. Maastikusõidukitega liiklemine liigi leiukohtades kahjustab liigi leiukohta (pinnasekahjustus). Mõned olemasolevad matkarajad läbivad sihtkaitsevööndeid ja metsaelupaiku (nt *9010, 9050) või asuvad vahetult metsaelupaikade ääres. Radade paremaks planeerimiseks on vajalik osalemine planeeringute koostamisel ning seeläbi vältida külastusobjektide ja matkaradade kavandamist metsaelupaikadesse.

Korraldajaks on Keskkonnaamet, tööd tehakse jooksvalt igapäevase töö käigus ning seepärast pole tegevust eelarves kajastatud.

4.1.7.2 ARENDUS- JA E HITUSTE GEVUSE SUUNAMINE

Oluline on kaitseala valitseja aktiivne osalemine üldplaneeringute ja arengukavade koostamisel. Üldplaneeringute ja arengukavadega määratakse piirkonna pikaajalised arengusuunad, seetõttu on oluline kaitseala valitseja aktiivne osalemine planeeringute ja arengukavade koostamise protsessis. Vältida ehitiste kavandamist vaateliselt olulistele aladele ja reljeefi muutvaid tegevusi.

Ehitustegevuse planeerimisel tuleb peamiselt lähtuda looduskaitsealadest, ehitusseadustikust, Otepää looduspargi kaitse-eeskirjast ja kohalike omavalitsuste üldplaneeringutest. Kohalik omavalitsus korraldab nõusolekute kooskõlastamise Keskkonnaametiga. Enamus kooskõlastusi eeldavad kaalutusotsust, see tähendab, et Keskkonnaamet lähtub seisukoha kujundamisel käesolevas kaitsekorralduskavas kirjas olevatest üldistest põhimõtetest.

Miljöövärtuslikel aladel edaspidise tegevuse peamiseks põhimõtteks on ajaloolise asustusstruktuuri säilitamine ja taastamine ning ajalooliste ehitusjoonte, maastikulise paigutuse, külatüüpide ja hoonete omavahelise paigutusmustriga vastavus ajaloolisele üldilmele ning ajaloolise struktuuri taastamine. Uute hoonete rajamisel või vanade ümberehitamisel tuleb jälgida, et uuendused ei rikuks maastiku üldilmet ning ühtiks piirkonnale iseloomuliku ehitusstiiliga.

Ehitiste kavandamisel tuleb vältida vaateliselt olulistele aladele ja reljeefi muutvaid tegevusi.

Uusehitus peab jälgima asustusstruktuuri ja miljöövärtust (hoonete sobitamine olemasolevate hoonetega ja maastikku). Uue hoone projekteerimiseks kooskõlastab valla poolt väljastatavad

projekteerimistingimused kaitseala valitseja. Vältida tuleb abihoonete juhuslikku ja plaanipärast ehitust, mis rikub ala ilmet. Abihooned ja nende välisviimistlus peavad sobima elamutega.

Potentsiaalse ohu korral Natura elupaikadele ja liikidele tuleb kaaluda keskkonnamõju hindamise läbiviimist.

Korraldaja Keskkonnaamet, teostatakse jooksvalt igapäevase töö käigus ning seepärast pole tegevust eelarves kajastatud.

4.1.7.3 KARJÄÄRIDE KORRASTAMISTINGIMUSTE SEADMINE, METSASTAMISE VÄLTIMINE

Karjääri pinnase kamardumise või metsastumisega kaovad soodsad pesitsustingimused väiketülli jaoks.

Varu ammendumisel on korrastustööde käigus on soovitatav karjääri põhjaosa tasandada ja sinna võimalusel kujundada madalaveeline (ca 50 cm sügavune) veekogu. Korrastatud ala reljeef ja pinnavormid peavad olema võimalikult tasased. Juba kaevandamise käigus tuleb kasutada mäeeraldisel asuvat moreenpinnasest katendit nõlvade tasandamiseks. Nõlvade kalded kujundada nii, et oleks välditud varingud ja erosioon. Karjääri korrastamisel ei kasutata kasvukihti, seda kasutatakse ära kas karjääri ümbritseval alal või realiseeritakse Keskkonnaameti nõusolekul. Korrastatud karjääri hooldatakse hiljem, et vältida puittaimestiku kujunemist.

Korraldajaks on Keskkonnaamet, tööd tehakse jooksvalt igapäevase töö käigus ning seepärast pole tegevust eelarves kajastatud.

4.1.7.4 METSADE MAJANDAMISE SUUNAMINE

Metsad on olulised elupaigad paljudele kaitsealustele liikidele. Metsade majandamisel tuleb säilitada kaitsealustele liikidele sobilikud tingimused. Metsateatiste andmisel tuleb teha kaalutlusotsus, kus arvestatakse erinevate kaitsealuse liikide elupaiganõudlusega.

Tegevuse korraldajaks on Keskkonnaamet, tegevuse läbiviimine toimub jooksva töö käigus. Kuna tegemist on igapäevase tööga, siis tegevust eelarvetabelis ei kajastata.

4.1.7.5 JAHINDUSE KORRALDAMINE

Kaitsealal on lubatud jahipidamine ja kalapüük. Kaitsealal asuvad Pühajärve, Sangaste, Puka, Hellenurme ja Vana-Otepää jahipiirkonnad. Looduskaitseaduse §14 alusel on kõikidel kaitstavatel loodusobjektidel keelatud kaitseala valitseja nõusolekuta jahilukeid lisaõõta. Piirang on seatud eelkõige selleks, et vältida kaasnevat kahjulikku mõju maaspesitsevatele lindudele ja

kaitsealustele taimedele. Kui tegevus ei kahjusta kaitse-eesmärkide saavutamist või kaitseala seisundit, siis võib kaitseala valitseja kaaluda erandite tegemist. Tähtajaliste (ajutiste) ja hästi põhjendatud lisaõotmise erandlikku lubamist kaitsealal võiks kaaluda näiteks nuhtlus- või haigete isendite tabamiseks, populatsiooni toetamiseks pärast erakorralisi aastaid (külmad, üleujutused, haigused), hääbuva populatsiooni taastamiseks.

2016. aasta seisuga on Otepää looduspargi territooriumile nõusolekud antud jahiulukite lisaõotmiseks 47 jahirajatises. Vastavalt Keskkonnaameti peadirektori 31.08.2016 käskkirjale nr 321 „Metssigade küttemise korraldamine sigade Aafrika katku tõkestamiseks metssigade asurkonnas Eesti Vabariigi territooriumil“ (edaspidi käskkiri nr 321) on alates 14.10.2016 metssigade lisaõotmine peibutamise eesmärgil lubatud vaid Keskkonnaametis registreeritud lisaõotmiskohtades. Lisaõotmiskohtade kaugus teineteisest peab olema vähemalt 1 km ning lisaõot ei tohi olla kaugemal kui 150 m kõrgistmest. 1000 ha jahimaa kohta on lubatud kuni üks lisaõotmiskoht.

Otepää looduspargis vastab eelpool toodud nõuetele hetkel 11 lisaõotmiskohta, mis on kantud Keskkonnaameti poolt peetavasse metssigade lisaõotmiskohtade registrisse (edaspidi register) ja on varasemalt Keskkonnaameti (kaitseala valitseja) poolt kooskõlastatud. 11 lisaõotmiskohast kolm tuleb jahimaa kasutajal likvideerida peale uue Otepää looduspargi kaitse-eeskirja kehtima hakkamist. Seega võib Otepää looduspargis edaspidi peibutamise eesmärgil metssigu lisaõota kaitseala valitseja nõusolekul kokku 8-s lisaõotmiskohas.

Varasemad kaitseala valitseja nõusolekud lisaõotmiseks teistes lisaõotmiskohtades, mis ei ole kantud registrisse, tuleb tühistada, kuna hetkel ei ole ette näha sigade Aafrika katku ja sellega seonduvate piirangute kadumist lähitulevikus.

Korraldaja Keskkonnaamet, teostatakse jooksvalt igapäevase töö käigus ning seepärast pole tegevust eelarves kajastatud.

4.1.7.6 ANDMEBAASIDE TÄIENDAMINE JA KORRIGEERIMINE

Kaitsealal leiduvate liikide kõik leiukohad ei ole keskkonnaregistrisse kantud, vajalik on keskkonnaregistri andmete pidev täiendamine. Täiendamine ja korrastamine toimub jooksvalt igapäevase töö käigus ning seepärast pole tegevust eelarves kajastatud.

4.2. EELARVE

Eelarve tabelisse 15 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Esimesse prioriteeti kuuluvad tööd:

- *mille tegematajätmisel ala eesmärkideks võetud väärtused hävinevad või halveneb nende seisund oluliselt; Natura alade puhul saab elupaikade hooldus ja taastamine olla esimeses prioriteedis vaid Natura-standardandmebaasi kantud ulatuses;*
- *mis on hädavajalikud ala eesmärgiks võetud väärtuse kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks;*
- *riiklik seire.*

Teise prioriteeti kuuluvad tööd:

- *mis on olulised, kuid mille elluviimise edasilükkumine ei too kaasa drastilisi tagajärgi;*
- *oluliste koosluste hooldamine ja taastamine Natura standardandmebaasi kantust suuremas ulatuses;*
- *mis on külastuskorralduslikult olulised – piiride tähistamine, olemasolevate külastusobjektide hooldus, ülimalt oluliste uute objektide rajamine.*
- *eesmärgiks võetud väärtuste leviku ja seisundi kaardistamiseks olulised inventuurid, kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks olulised inventuurid.*

Kolmandasse prioriteeti kuuluvad:

- *ala väärtuste säilitamiseks/taastamiseks/hooldamiseks vajalikud muud tööd, mis aitavad kaudselt kaasa väärtuste soodsa seisundi tagamisele;*
- *olulised inventuurid, mis pole siiski vajalikud ala kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks.*

Tabel 15. Eelarve

Jrk	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Priori- teet	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Maksumus kokku
				Sadades eurodes										
Inventuurid, seired, uuringud														
4.1.1	Nõtke näkirohu kasvukohtade koormusallikate uuring	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X					
4.1.1	Nõtke näkirohu kasvukohtade valgala reostusallikate uuring	Uuring	KeA	I	12	6								18
4.1.1	Otepää loodusala vooluveekogude inventuur	Inventuur	KeA	II				186						186
4.1.1	Vingerja elupaikade inventuur	Inventuur	KeA	II		200								200
4.1.1	Otepää looduspargi maakatte/kasutuse andmebaasi koostamine ja pärandmaastike tsoneering	Uuring	KeA	II			260							260
4.1.1	Maakasutuse seire maakasutuse trendide jälgimiseks	Inventuur	KeA	II	20	10	10	10	10	10	10	10	10	100
4.1.1	Oluliste soode taastamiskavade koostamine - Kortina (Kuresoo) soo, Sakssoo	Uuring	KeA/RMK	II		70	70							140
4.1.2	Kahepaiksete ja roomajate seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.2	Elupaigatüüpide tulemusseire	Tulemusseire	KeA	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.2	Hanede, luikede ja sookure seire	Riiklik seire	KAUR	I	X			X			X			
4.1.2	Jöevähi seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.2	Kaitsealuste seeneliikide seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.2	Maastike kaugseire	Riiklik seire	KAUR	I										
4.1.2	Ohustatud soontaimede ja samblaliikide seire	Riiklik seire	KAUR	I		X					X			
4.1.2	Ohustatud taimekooslused (Natura 2000 kooslused) seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.2	Rähnide seire	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	

Jrk	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Priori-teet	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Maksumus kokku
				Sadades eurodes										
4.1.2	Röövlinnud	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.2	Saarmas ja kobras	Riiklik seire	KAUR	I			X							
4.1.2	Valitud elupaikade haudelinnustik	Riiklik seire	KAUR	I	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.2	Valitud elupaikade talilinnustik	Riiklik seire	KAUR	I	X		X	X		X		X		
4.1.2	Väikejärvede seire	Riiklik seire	KAUR	I	X									
4.1.2	Mäha järve seire	Tulumusseire	Huvilised	I		8	8	8	8					32
4.1.2	Linnudirektiivi II lisa liikide seire	Riiklik seire	KAUR	I				X						
Hooldus, taastamine ja ohjamine														
4.1.3.8	Sosnovski karuputke tõrje	Probleemliigi tõrje	KeA	I	60	60	60	60	60	60	60	60	60	600
4.1.3.5	Nõtke näkirohu kasvukoha taastamine	Liigi elupaiga taastamistöö	KeA/RMK	III					1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	6
4.1.3.6	Kaitsealuste taimeliikide kasvukohtade hooldus	Liigi elupaiga hooldustöö	Huvilised	II		2				2			2	6
4.1.3.7	Kahepaiksete sigimisveekogude kaldaalade hooldamine ja vajadusel veekogude süvendamine.	Liigi elupaiga hooldustöö	KeA, RMK, Huvilised	II	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20
4.1.3.9	Maastiku taastamine (taastamist vajavaid alasid kokku 2012 ha, taastamisse 30 % (603 ha), 250 EUR/ha)	Maastiku taastamistöö	KeA/RMK/Huvilised	I-III	1508	1508	1508	1508	1508	1508	1508	1508	1508	15075
4.1.3.9	Maastiku hooldamine (hooldatud alasid kokku 3856 ha, hooldamisse 30 % (1156 ha), 150 EUR/ha)	Maastiku hooldustöö	KeA/RMK/Huvilised	I-III	1734	1734	1734	1734	1734	1734	1734	1734	1734	17340
4.1.3.12.1	Pühajärve pargis vaate avamiseks puude likvideerimine (13 tk) ja Pühajärve pargis vaate avamiseks noorte puude ümberistutamine (9 tk)	Pargi taastamistöö	Huvilised	I		10	10							20

Jrk	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Priori- teet	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Maksumus kokku
				Sadades eurodes										
4.1.3.12.2	Pühajärve pargis hooldusloikuse läbiviimine (4 tk) ja halvas seisundis puude likvideerimine (22 tk)	Pargi hooldustöö	Huvilised	I		13	13							26
4.1.3.12.3	Pühajärve pargis voolusuunajate paigaldamine	Pargi hooldustöö	Huvilised	I		5								5
4.1.3.12.4	Pühajärve pargis võsa eemaldamine	Pargi hooldustöö	Huvilised	I	8	8	3	3	3	3	3	3	3	40
4.1.3.1	Neitsijärve tervendamine	Koosluse taastamistöö	RMK/Huvilised	I			2100	2100	2200					6400
4.1.3.2	Kalade asustamine järveelupaikade seisundi parandamiseks	Koosluse hooldustöö	Keskkonnaamet, Huvilised	II			X	X	X					X
4.1.3.4	Projekti koostamine Mõrtsuka järve tõkestusrajatise rekonstrueerimiseks ning tõkestusrajatise rekonstrueerimine	Koosluse taastamistöö	KeA/huvilised	II	50		60							110
4.1.3.13.1	Pühajärve sõjatamme võra harvendamine ja puu kõrguse piiramine	Üksikobjekti ja selle piiranguvööndi hooldus- ja taastamistöö	KeA	II		50								50
4.1.3.11	Allikate väljavoolude puhastamine ja Armuallika laudtee hooldustööd	Maastiku taastamistöö	Huvilised	II		4	2		4	2		4	2	18
4.1.3.10	Arhitektuurivõistluse „21. sajandi kodu Otepääl” korraldmine	Muu	KeA	III		50	50							100
4.1.4.4.1	Vajadusel truupide/sildade rajamine (12 truupi, 4 silda, ühe maksumus ca 1200 EUR-i)	Muu taristu rajamine	RMK/Huvilised	III			64	64	64					192
Taristu, tehnika ja loomad														

Jrk	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Priori- teet	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Maksumus kokku
				Sadades eurodes										
4.1.4.2.1	Kaitsekorralduslikult oluliste matkaradade hooldamine (Pühajärve matkarada, Murrumetsa matkarada, Apteekrimäe metsarada, Kekkose matkarada)	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK/Huvilised	II	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.4.2.3	Lökke- ja puhkekohtade hooldamine (Kiigemäe lõkkekoht, Kooliranna lõkkekoht, Angunina 1 lõkkekoht, Angunina 2 lõkkekoht, Harimäe lõkkekoht, Pilkuse järve lõkkekoht)	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK	II	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.4.2.2	Kaitsekorralduslikult oluliste matkaradade rekonstrueerimine (Pühajärve matkarada, Murrumetsa matkarada, Apteekrimäe metsarada, Kekkose matkarada)	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK	II	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.4.2.4	Lökke- ja puhkekohtade rekonstrueerimine (Kiigemäe lõkkekoht, Kooliranna lõkkekoht, Angunina 1 lõkkekoht, Angunina 2 lõkkekoht, Harimäe lõkkekoht, Pilkuse järve lõkkekoht)	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK	II	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.4.2.5	Harimäe vaatetorni ekspertiis	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK	II	X	X								

Jrk	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Priori- teet	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Maksumus kokku
				Sadades eurodes										
4.1.4.2.6	Harimäe vaatetorni ekspertiisi tulemustest lähtuvalt torni rekonstrueerimise-, lammutus- ja ehitusprojekt	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	RMK			X	X	X						
4.1.4.2.7	Väikese Emajõe matkaraja uuesti kasutusele võtmine (raja rajamine)	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	Huvilised		X									
4.1.4.2.8	Väikese Emajõe matkaraja hooldamine	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	Huvilised	II	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
4.1.4.3.4	Välispiiri ja sihtkaitsevööndite tähistamine	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II		4								4
4.1.4.3.6	Välispiiri ja sihtkaitsevööndite tähiste hooldamine	Muu taristu hooldamine	RMK	II		4	4	4	4	4	4	4	4	36
4.1.4.3.1	Kaitsealuste üksikobjektide tähistamine (kokku seitse tähist)	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II		4,5	4,5							9
4.1.4.3.2	Kaitsealuste üksikobjektide tähiste likvideerimine (2 tk)	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II			1,5							1,5
4.1.4.3.3	Kaitsealuste üksikobjektide ja nende tähiste hooldamine	Muu taristu hooldamine	RMK	II		1	1	1	1	1	1	1	1	9
4.1.4.3.5	Välispiiri ja sihtkaitsevööndite tähiste likvideerimine	Tähiste likvideerimine	RMK	II		3,7								3,7
4.1.4.1.1	Nõuni järve, Arula küla, Kääriku järve ja Uandimäe infotahvlite uuendamine	Infotahvlite rajamine	Huvilised	II		30								30
4.1.4.1.2	Nõuni järve, Arula küla, Kääriku järve, Uandimäe ja Emalätte infotahvli hooldamine	Infotahvlite hooldamine	Huvilised	II			4	4	4	4	4	4	4	32

Jrk		Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prio-ri-tee-t	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Kavad, eeskirjad															
4.1.5.1	Kaitsekorralduskava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine	Tegevuskava	KeA	I					30					100	130
Kaitseala tutvustamine ja keskkonnaharidus															
4.1.6.1	Hariduslike programmide koostamine ja rakendamine	Õppeprogrammide väljatöötamine ja läbiviimine	KeA	II	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
4.1.6.2	Otepää looduskeskuse, sh ekspositsiooni pidev täiendamine ja arendamine	Ekspositsioonide rajamine, hooldamine ja uuendamine	KeA	II			8				8				16
4.1.6.3	Multimeediaprogrammi "Otepää 12 nägu" välja andmine vene keeles	Ekspositsioonide rajamine, hooldamine ja uuendamine	KeA	II		10									10
4.1.6.5	Erinevate teemaväljapanekute korraldamine	Teabepäevade korraldamine	KeA/huvilised	II	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
4.1.6.4	Keskonnalaagrite, õppepäevade jm teemaürituste korraldamine	Teabepäevade korraldamine	KeA/huvilised	II	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100
4.1.6.6	Otepää loodusparki tutvustava infovoldiku koostamine	Trükiste väljaandmine ja infotahvlite koostamine	KeA	II			30								30
4.1.6.7	Väliklassi rajamine	Muu	KeA/Huvirühmad	II				60							60
4.1.6.8	Teavitustöö ja artiklite kirjutamine	Teavitustöö. Artiklite kirjutamine	KeA	III	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Kokku															41565.2

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduse tulemuslikkust hinnatakse inventuuride, läbiviidud riikliku seire ja tulemusseire alusel, vajalik on kaitsekorraldusperioodi jooksul laekuva asjakohase info registreerimine ja säilitamine. Andmed tulemuslikkuse hindamiseks on esitatud tabelis 16.

Elupaigatüüpide kaitse korraldamise tulemuslikkuse hindamisel arvestatakse elupaigatüüpide pindala ning esinduslikkust, elupaigatüübi esinduslikkus ning pindala ei tohi väheneda. Elupaigatüüpide tulemuslikkuse hindamisel annavad sisendi jooksud hinnangud poollooduslikele kooslustele ja metsadele. Maastikuhoolduse tulemuslikkust hinnatakse jooksvalt (maakasutuse seire).

Tabel 16. Tulemuslikkuse hindamine

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1.1.1	Limatünnik (<i>Sarcosoma globosum</i>)	Leiukohtade arv	3 leiukohta.	Otepää looduspargis on säilinud kolm limatünniku kasvukohta.	Riiklik seire
2.1.1.2	Purpur-maakeel (<i>Geoglossuma atropurpureum</i>)			Liik esineb kaitsealal.	Tulemusseire
2.1.2.1	Nõtke näkirohi (<i>Najas flexilis</i>)	Populatsiooni säilimine	Populatsiooni säilimine.	Populatsiooni säilimine.	Riiklik seire
2.1.2.2	Kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	Populatsiooni arvukus	Otepää looduspargis on säilinud kaks kauni kuldkinga kasvukohta kokku 20 generatiivse isendiga.	Otepää looduspargis on säilinud kauni kuldkinga kasvukoht kokku 9 generatiivse isendiga.	Riiklik seire
2.1.2.5	Kõdu-koralljuur (<i>Corallorhiza trifida</i>)	Leiukohtade arv	liik on säilinud viies leiukohas kaitsealal.	liik on säilinud viies leiukohas kaitsealal.	Riiklik seire
2.1.2.11	Väike-käopõll (<i>Listera cordata</i>), ainulehine soovalk (<i>Malaxis monophyllos</i>), Russowi sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza russowii</i>) ja täpiline sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza incarnata spp.</i> <i>Cruenta</i>)	Leiukohtade arv	Otepää looduspargis on säilinud väike käopõll 27 leiukohas, ainulehine soovalk 37 leiukohas, Russowi sõrmkäpp 37 leiukohas, täpiline sõrmkäpp 9 leiukohas.	Otepää looduspargis on säilinud väike käopõll 27 leiukohas, ainulehine soovalk 37 leiukohas, Russowi sõrmkäpp 37 leiukohas, täpiline sõrmkäpp 9 leiukohas.	Riiklik seire

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1.5.1	Harivesilik (<i>Triturus cristatus</i>) ja mudakonn (<i>Pelobates fuscus</i>)	Hooldatud elupaikade pindala, mudakonnale rajatud sigimisveekogude arv	Harivesiliku ja mudakonna jaoks olulised alad on taastatud ja hooldatud (kokku 264 ha, sh taastamist vajavaid alasid 63 ha).	Harivesiliku ja mudakonna elupaik on taastatud ja hooldatud (kokku 264 ha, sh taastamist vajavaid alasid 63 ha).	Riiklik seire
2.1.6.1	Metsalinnustik	Herilaseviu, värbkaku, händkaku, laanepüü, väike-kirjurähni, laanerähni, musträhni, hallpea-rähni ja väike-kärbsenäpi arvukus	Otepää looduspargis pesitseb vähemalt 10 paari herilaseviud, 2 paari värbkaku, 7 paari händkaku, 60 paari laanepüüd, 15 paari väike-kirjurähni, 8 paari laanerähni, 8 paari musträhni, 8 paari hallpea-rähni ja 40 paari väike-kärbsenäppi.	Otepää looduspargis pesitseb vähemalt 10 paari herilaseviud, 2 paari värbkaku, 7 paari händkaku, 60 paari laanepüüd, 15 paari väike-kirjurähni, 8 paari laanerähni, 8 paari musträhni, 8 paari hallpea-rähni ja 40 paari väike-kärbsenäppi.	Riiklik seire
2.1.6.1.1	Kanakull (<i>Accipiter gentilis</i>)	Kanakulli arvukus	Otepää looduslal on säilinud vähemalt 2 paari kanakulle	Otepää looduslal on säilinud vähemalt 2 paari kanakulle	Riiklik seire
2.1.6.1.2	Must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>)	Must-toonekure arvukus	Otepää looduslal on must-toonekurg säilinud.	Otepää looduslal on must-toonekurg säilinud.	Riiklik seire
2.1.6.1.3	Valgeselg-kirjurähn (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	Valgeselg-kirjurähni arvukus	Otepää looduslal säilinud vähemalt 15 paari valgeselg-kirjurähne.	Otepää looduslal säilinud vähemalt 15 paari valgeselg-kirjurähne.	Riiklik seire
2.1.6.2	Avamaastike linnustik	Väike-konnakotka ja punaselg-õgija arvukus	Otepää looduslal on säilinud rukkirääk arvukusega vähemalt 30 paari ja punaselg-õgija vähemalt 20 paari.	Otepää looduslal on säilinud rukkirääk arvukusega vähemalt 30 paari ja punaselg-õgija vähemalt 20 paari.	Riiklik seire
2.1.6.2.1	Väike-konnakotkas (<i>Aquila pomarina</i>)	Väike-konnakotka arvukus	Otepää looduspargis on säilinud vähemalt 8 väike-konnakotka paari.	Otepää looduspargis on säilinud vähemalt 8 väike-konnakotka paari.	Riiklik seire
2.1.6.3	Veelinnustik	Roo-loorkulli arvukus, mustviirese esinemine	Otepää looduslal pesitseb vähemalt 10 paari roo-loorkulle ja mustviires on säilinud.	Otepää looduslal pesitseb vähemalt 10 paari roo-loorkulle ja mustviires on säilinud.	Riiklik seire
2.1.6.4	Tehismaastike linnustik	Väike-tülli pesitsus-tingimuste säilimine	Väiketülli pesitsustingimused on säilinud Arula ja Kastolatsi karjäärides.	Väiketülli pesitsustingimused on säilinud Arula ja Kastolatsi karjäärides.	Tulemus-seire

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2.1.4	Jõed ja ojad (3260)	Elupaigatüübi pindala	Otepää looduspargis esineb elupaik jõed ja ojad vähemalt 8,5 hektaril.	Otepää looduspargis esineb elupaik jõed ja ojad vähemalt 8,5 hektaril.	Inventuur
2.2.2.1	Kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210)	Elupaigatüübi pindala	kuivad niidud lubjarikkal mullal on hooldatud ja neid on säilinud 8,0 ha seisundiga B (hea).	Kuivad niidud lubjarikkal mullal on hooldatud ja on säilinud 8,0 ha vähemalt seisundiga C (arvestatav).	Tulemus-seire
2.2.2.2	Liigirikkad aruniidud lubjavaesel mullal (*6270)	Elupaigatüübi pindala	liigirikkad aruniidud lubjavaesel mullal on hooldatud ja neid on säilinud 109,6 ha seisundiga B (hea).	taastatud on 26,0 ha liigirikkaid aruniite lubjavaesel mullal. Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal on hooldatud ja neid on säilinud 109,6 ha vähemalt esinduslikkusega B (hea).	Tulemus-seire
2.2.2.3	Niiskuslembesed kõrgrohustud (6430)	Elupaigatüübi pindala	niiskuslembesed kõrgrohustud on säilinud 88,9 ha seisundiga B (hea).	niiskuslembesed kõrgrohustud on säilinud 88,9 ha seisundiga B (hea).	Tulemus-seire
2.2.2.4	Lamminiidud (6450)	Elupaigatüübi pindala	lamminiidud on hooldatud ja neid on säilinud 39,5 ha seisundiga B.	Hooldatud on 39,5 ha lamminiite seisnudiga B.	Tulemus-seire
2.2.2.5	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga madalikuniidud (6510)	Elupaigatüübi pindala	aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga madalikuniite on säilinud 67,1 ha vähemalt seisundiga C (arvestatav).	aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga madalikuniidud on säilinud (taastatud või hooldatud) 67,1 ha seisundiga C (arvestatav).	Tulemus-seire
2.2.3.1	Siirde- ja õõtsiksood (7140)	Elupaigatüübi pindala	siirde- ja õõtsiksood on säilinud 70,8 ha vähemalt seisundiga B (hea).	siirde- ja õõtsiksood on säilinud 70,8 ha vähemalt seisundiga B (hea).	Tulemus-seire
2.2.3.2	Allikad ja allikasood (7160)	Elupaigatüübi pindala	allikasoid on säilinud 10,4 ha seisundiga B (hea).	allikasoid on säilinud 10,4 ha seisundiga B (hea).	Tulemus-seire
2.2.3.3	Liigirikkad madalsood (7230)	Elupaigatüübi pindala	liigirikkaid madalsoid on säilinud 22,8 ha seisundiga B (hea).	liigirikkaid madalsoid on säilinud 22,8 ha seisundiga B (hea).	Tulemus-seire

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2.1.1	Liiva-alade vähetoitelised järved (3110)	Järvede seisund.	Otepää looduspargis on elupaigatüüp liiva-alade vähetoitelised järved säilinud vähemalt 12,3 ha, seisundiga vähemalt B (hea).	Otepää looduspargis on elupaigatüüp liiva-alade vähetoitelised järved säilinud vähemalt 12,3 ha, seisundiga vähemalt B (hea).	Tulemus-seire, riiklik seire
2.2.1.2	Vähe- kuni kesктоitelised kalgiveelised järved (3140)	Järvede seisund.	Otepää looduspargis on elupaigatüüp vähe-kuni kesктоitelised kalgiveelised järved säilinud vähemalt 21,4 ha, vähemalt seisundiga B (hea).	Otepää looduspargis on elupaigatüüp vähe- kuni kesктоitelised kalgiveelised järved säilinud vähemalt 39,6 ha, vähemalt seisundiga B (hea).	Tulemus-seire, riiklik seire
2.2.1.3	Looduslikult rohketoitelised järved (3150)	Järvede seisund.	Otepää looduspargis on elupaigatüüp looduslikult rohketoitelised järved on säilinud vähemalt 507 ha, vähemalt seisundiga B (hea).	Otepää looduspargis on elupaigatüüp looduslikult rohketoitelised järved on säilinud vähemalt 578,3 ha, vähemalt seisundiga B (hea).	Tulemus-seire, riiklik seire
2.2.4.1	Vanad loodusmetsad (*9010)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus.	vanad loodusmetsad on säilinud 474 ha-l seisundiga vähemalt B (hea).	vanad loodusmetsad on säilinud 301,9 ha-l vähemalt seisundiga C (arvestatav).	Riiklik seire, kaugseire
2.2.4.2	Vanad laialehised metsad (*9020)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	vanad laialehised metsad on säilinud 54 ha seisundiga B (hea)	vanad laialehised metsad on säilinud 13,6 ha seisundiga vähemalt C (arvestatav)	Riiklik seire, kaugseire
2.2.4.3	Rohunditerikkad kuusikud (9050)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	rohunditerikkad kuusikud on säilinud 392 ha seisundiga B (hea)	rohunditerikkad kuusikud on säilinud 216,6 ha seisundiga B (hea).	Riiklik seire, kaugseire
2.2.4.4	Okasmetsad moreen-kõrgendikel (9060)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus.	okasmetsi moreenkõrgendikel on säilinud 9,8 ha esinduslikkusega B (hea).	okasmetsi moreenkõrgendikel on säilinud 3,7 ha esinduslikkusega B (hea).	Riiklik seire, kaugseire
2.2.4.5	Soostuvad ja soolehtmetsad (9080)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	soostuvaid ja soolehtmetsi on säilinud 146 ha seisundiga B (hea).	soostuvaid ja soolehtmetsi on säilinud 64,2 ha seisundiga B (hea).	Riiklik seire, kaugseire

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2.4.6	Siirdesoo- ja rabametsad (*91D0)	Elupaigatüübi pindala ja esinduslikkus	siirdesoo- ja rabametsi on säilinud 31 ha seisundiga B (hea).	siirdesoo- ja rabametsi on säilinud 4,9 ha seisundiga vähemalt C (arvestatav).	Riiklik seire, kaugseire
2.3.1	Maastikuline liigendatus ja põllumajanduslik maakasutus	Põllumajanduslikult kasutatavate alade pindala.	Eesti Põhikaardi (2004) andmetel on põllumajanduslikult kasutatavate alade pindala 7129 ha.	Otepää looduspargi maastik on hästi liigendatud, säilinud on liigiline mitmekesisus. Põllumajanduslikult kasutatavate lagealade pindala on vähemalt 6000 ha.	Maa-kasutuse seire
2.3.2	Otepää maastikukaitseala vaatelisus	Vaateliselt oluliste alade pindala	Taastamist vajavaid vaateliselt olulisi alasid on 29 ha.	Vaateliselt olulised alad on hooldatud, võsastunud vaateliselt olulised alad on taastatud (ca 29 ha).	Maa-kasutuse seire
2.3.4	Pühajärve park		Pühajärve park on hooldatud.	Pühajärve park on hooldatud, ajalooliselt kujunenud pargiruum koos põhilise teedestruktuuri, oluliste vaadete ja väärtusliku puistuga on säilinud ning on külastajate poolt kasutatav.	Hinnatakse jooksvalt

6. KASUTATUD KIRJANDUS

1. Anderberg, A. & Anderberg, A.-L. Den virtuella floran. Elektronisk publikation, Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm. <http://linnaeus.nrm.se/flora>
2. Armulik, T., Sirp, S. Eesti kalamajandus 2012. Kalanduse teabekeskus. 2013.
3. Arold, I. Eesti maastikud. Tartu Ülikooli kirjastus. 2005.
4. Arula küla arengukava 2011 – 2015. Arula 2010.
5. Aua, J.. Märka aasta lindu. *Tiirutaja* nr 17, lk. 1. 2012.
6. BirdLife International. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK: BirdLife International. (BirdLife Conservation Series No. 12). 2004.
7. EELIS. URL: <http://loodus.keskkonnainfo.ee/WebEelis/infoleht.aspx?>
8. eElurikkus. URL: http://elurikkus.ut.ee/observations.php?lang=est&mk=&kingdom=3&pclass=21630&qresult=yes&time_sc=week&sort1=3&sort2=DESC.
9. Eesti linnuatlas. Valgus, Tallinn. 1993.
10. Eesti metsanduse arengukava aastani 2020. Kinnitatud Riigikogu 15.02.2011. a otsusega nr 909 OE. Tallinn 2010.
11. Eesti Punane Nimestik (EPN) 2008. Eesti eElurikkus. <http://elurikkus.ut.ee/>.
12. Eesti Punane Raamat. Valgus, Tallinn. 1998.
13. Eesti riikliku keskkonnaseire 2012. a. aastaaruanne. 6. Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire. 6.8 Kahepaiksed ja roomajad. MTÜ Põhjakonn. Tartu 2012.
14. Eesti Riikliku Keskkonnaseire kahepaiksete ja roomajate seire allprogrammi 2011. a. aastaaruanne. MTÜ Põhjakonn. Tartu 2011.
15. Elts, J. Rähnide pesitsusbioloogiast Eestis. *Hirundo* 13(2): 89-96. 2000.
16. Elts, J., Kuresoo, A., Leibak, E., Leito, A., Leivits, A., Lilleleht, V., Luigujõe, L., Mägi, E., Nellis, Rein, Nellis, Renno & Ots, M. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2003–2008. *Hirundo* 22(1): 3–31. 2009.
17. Evestus, T. Otepää looduspargi kaitsekorralduskava 2010 – 2012. Otepää 2008.

18. Glutz von Blotzheim, U. N. & Bauer, K. M. 1993. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Bd 13/I, Passeriformes (4. Teil). Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
19. Glutz von Blotzheim, U. N. & Bauer, K. M.. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Bd 8/II, Charadriiformes (3. Teil). Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden. 1982.
20. Glutz von Blotzheim, U. N. & Bauer, K.M., Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Bd 9, Columbiformes - Piciformes. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden. 1980.
21. Glutz von Blotzheim, U. N. G., Bauer, K. M., Bezzel, E. Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Bd. 4, Falconiformes. Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt am Main. 1971.
22. Glutz von Blotzheim, U.N.G., Bauer, K.M., Bezzel, E.. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band. 5. Galliformes und Gruiformes. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden. 1975a.
23. Glutz von Blotzheim, U.N.G., Bauer, K.M., Bezzel, E.. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band. 6.Charadriiformes (1. Teil). Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden. 1975b.
24. Hang, E. Otepää kõrgustiku kõrgussuhted, 1979. Tallinn. Valgus. 1979.
25. Hang, E., Karukäpp, R. Otepää kõrgustiku pinnavormistik. 1979. Tallinn. Valgus. 1979.
26. Holm, B. Karuputke (Heracleum) võõrliikide ohajmiskava perioodiks 2011 – 2015. MTÜ Pärankoosluste kaitse ühing. Tartu 2010.
27. <http://andmekogu.hiis.ee/nimekiri>. Külastatud 11.03.2014.
28. <http://natura2000.eea.europa.eu/>.
29. <http://www.keskkonnaharidus.ee/keskkonnaameti-otepaa-looduskeskus/>.
30. <http://www.muis.ee/museaalview/1530704>.
31. iucnredlist 2013. URL: <http://www.iucnredlist.org/search>.
32. Kalda, T. Arik, A. Otepää looduspargi maa-asustuse muutused. Pärnu-Tartu. 2006.
33. Kalda, T., Arik, A. Otepää muutuvad maastikud. Eesti Loodus 12.2001.
34. Katastri väljavõte seisuga 01.04.2012.
35. Kattai, K. Eesti riikliku keskkonnaseire kaitstavate soontaimede seire 2011. a koondaruanne. Tartu 2011.
36. Kinks, R. Rähnide elupaigakasutusest juhuvaatluste põhjal. Hirundo 13(2): 97-108. 2000.

37. Klotz, S., Kühn, I. & Durka, W. [Hrsg.]. BIOLFLOR - Eine Datenbank zu biologisch-ökologischen Merkmalen der Gefäßpflanzen in Deutschland. - Schriftenreihe für Vegetationskunde 38. Bonn: Bundesamt für Naturschutz. 2002.
38. Kontkanen, H., Nevalainen, T. & Lõhmus, A. Röövlinnud ja metsamajandus. Eesti Entsüklopeediakirjastus, Tallinn. 2004.
39. Krause T., Palm A. Eesti väikejärvede kalastiku uuringud ja koha ning haugi asustamise tulemuslikkuse hindamine. 2004.
40. Kukk, T. Eesti taimestik. Vascular Plant Flora of Estonia. Teaduste Akadeemia Kirjastus, Tartu–Tallinn. <http://www.zbi.ee/~tomkukk/nimestik/etaimestik.htm>. 1999.
41. Kuligina, I, Kuligin, E. Matkaradade planeerimise, rajamise ja haldamise juhend. 2006.
42. Kull, T. Kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) kaitse tegevuskava. Eelnõu. Käsikiri Keskkonnaministeeriumis. 2012.
43. Kumari, E. Eesti NSV linnud. Eesti Riiklik Kirjastus, Tallinn. 1954.
44. Leht, M. Karvase maarjalepa (*Agrimonia pilosa Ledeb.*) kaitse tegevuskava 2012 – 2016 koostamine. Eelnõu. Tartu 2011.
45. Leibak, E., Lilleleht, V. & Veromann, H. (eds.) Birds of Estonia. Status, Distribution and Numbers. Estonian Academy Publishers, Tallinn. 1994.
46. Leibak, E., Timm, U. Ekspert hinnang Otepää looduspargi kaitse-eeskirja eelnõule ja tsoneeringule. Tartu. 2011.
47. Leivits, M. Eesti riikliku keskkonnaseire eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire allprogrammi seiretöö 6.3.12. Saarmas. Keskkonnaamet. 2012.
48. Linnuatlas 2013. URL: <http://www.eoy.ee/linnuatlas>.
49. Looduskaitse arengukava aastani 2020. Koostaja Keskkonnaministeerium. Tallinn 2012.
50. Lõhmus, A. Toitumisbiotoobi valikust Loode-Tartumaa röövlindudel. *Hirundo* 12(1): 19-35. 2001.
51. Maastik, A. Otepää järvemaastik eile, täna, homme. 1999.
52. Martin, M. Päevaliblikad Otepää looduspargis. Oniscus OÜ. Elva 2011.
53. Masing, M., Keppart, V., Lutsar, L.. Tegevuskava nahkhiirte kaitse korraldamiseks aastaks 3005-2009. 2004.
54. Mesipuu, M. Aru- ja soostunud niitude hoolduskava. PKÜ. 2011.
55. Metsoja, J-A. Luhtade hoolduskava.

56. Must-toonekure kaitse tegevuskava 2009.
57. Mäemets, H. Nõtke näkirohu kaitse tegevuskava. Eelnõu. Käsikiri Keskkonnaministeeriumis. 2011.
58. Nigola, T., Uri, U., Lillak, M., Raet, J., Lehtla, R., Kukk K., Sepp K., Kõnd E. Otepää looduspargi maastikuhoidusalade määramise ja prioritseerimise aruanne. Kobras AS, Eesti Maaülikool. Tartu 2013.
59. Nutt, N. Otepää looduspargi maastikuline tsoneering. Artes Terrae OÜ töö nr 22MT09. 2009.
60. Otepää looduspargi kaitse-eeskiri.
61. Otepää piirkonna mootorsaamide arengukava. Advisio Consulting. 2010.
62. Otepää valla arengukava 2011-2020.
63. Otepää valla üldplaneering.
64. Ott, I. Eesti väikejärvede eire 2005. Tartu. 2006.
65. Ott, I. Otepää ümbruse järvede kompleksne uuring kaitsekorralduskava koostamiseks. EMÜ põllumajandus- ja keskkonnainstituut. Limnoloogiakeskus. 2013.
66. Paal, J. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. 2007.
67. Palo, A. Otepää looduspargi, Pühajärve pargi, Otepää hoiuala ja Hinnomäe väikse-konnakotka püsielupaiga (Otepää loodusala) kaitsekorralduskava koostamise raames hooldatavate sihtkaitsevööndite seisundi hindamine vastavalt uuele kaitse-eeskirja eelnõule. Koosluste kujundustööde planeerimine (looduslikkuse taastamine). Ekspertarvamus. Tartu 2012.
68. Palo. A. Loodusdirektiivi metsaelupaikade inventeerimise juhend. Tartu 2010.
69. Palupera valla arengukava 2012–2025. Vastu võetud Palupera Vallavolikogu 04.09.2012 määrusega nr 1-1/43.
70. Pargi hoolduskava koostamise juhend. Keskkonnaamet. 2011.
71. PHARE Projekt BSPF/98-03/086; Neitsijärve ja teiste Otepää linnasiseste veekogude seisundi ja saneerimisvõimaluste hindamine. *Assessment of the State and Possibilities of Sanitation of Lake Neitsijärv and Other Small In-town Lake*. Limnoloogiliste uuringute aruanne. Report of the Limnological Investigations. Vastutav täitja: biol. kand. Ingmar Ott, *Principal investigator: Ph.D. Ingmar Ott*. 1999.
72. Puka valla arengukava aastateks 2003–2017. Puka Vallavolikogu 14.09.2012 määrus nr 15.

73. Randla, T.. Eesti röövlinnud. Kullilised ja kakulised. Valgus, Tallinn. 1976.
74. Rannap, R., Pappel, P., Linnamägi, M. Tegevuskava harivesiliku kaitse korraldamiseks Eestis 2007-2012. Tallinn-Tartu 2006.
75. Rannap, R., Pappel, P., Vries, W. Harivesiliku kaitse tegevuskava. Eelnõu. 2014.
76. Raukas, A., Karukäpp, R. Eesti liustikutekkeliste akumulatiivsete saarkõrgustike ehitus ja kujunemine. Rmt: *Eesti NSV saarkõrgustike ja järvenõgude kujunemine*. lk 9-26. Valgus, Tallinn, 1979.
77. Reijo, A. Valgamaa kaitstavad põlispuud. Türi 2007 (kursusetöö).
78. Relve, H. Võru- ja Valgamaa põlispuude inventuur. Mai 2007.
79. Roht, U. Ekspertarvamus Pühajärve sõjatamme tervisliku seisundi ja võimalike teostatavate tööde osas. 05.09.2011.
80. Rootsmäe, L., Veroman, H. Eesti laululinnud. 1974.
81. Sangaste valla arengukava 2012–2018. Vastu võetud Sangaste Vallavolikogu 03.02.2012 määrusega nr 1.
82. Sell, I. Limatünniku (*Sarcosoma globosum*) kaitse tegevuskava. Eelnõu.
83. Sellis, U. Must-toonekurg – Eesti ürglooduse ilmekamaid linde. *Eesti Loodus* 2: 58-59. 1997.
84. Sõjatamme maaüksuse detailplaneering. Koostaja Kobras AS. Vastu võetud Otepää Vallavolikogu poolt 27.06.2013.
85. Tartumaa, 1925.
86. Timm, U. Valga maakonna kaitstavate looduse üksikobjektide inventuur.
87. Trass, H. Vellak, K., Ingerpuu, N. Floristical and ecological properties for identifying of primeval forests in Estonia *Ann.Bot.Fennici* 36: 67-80. 1999.
88. Turb, M. Otepää looduskeskuse kontseptsioon. Otepää. 2010.
89. Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks. (töö nr 0712). 2014.
90. Vahi, T. Arboristi hinnang ja soovitused Pühajärve sõjatamme seisundile. Puuhooldustööd OÜ. 12.11.2012.
91. Vilbaste, K. Rahvusvahelise tähtsusega looma- ja taimeliigid Eestis. 2004.
92. Vingerja seire 2009. aastal.

93. Väike-konnakotka (*Aquila pomarina*) kaitse tegevuskava aastateks 2009-2013. Keskkonnaministeerium, Kotkaklubi, Otepää – Tartu. 45 lk. 2009.
94. Väli, Ü. 11 kaitsealust lindu – elupaigad ja nende kaitse. *Hirundo Supplementum* 8. Eesti Ornitoloogiaühing, Tartu. 2005.
95. Väli, Ü. Väike-konnakotkas ja tema kaitse Eestis. *Hirundo Supplementum* 6. Eesti Ornitoloogiaühing, Tartu. 2003.
96. Õunap, E. Riikliku keskkonnaseire allprogrammi „Päevaliblikate kooslused“ 2010. a. lõpparuanne. Tartu: 32 lk. 2010.

7. LISAD

LISA 1. OTEPÄÄ LOODUSPARGI KAITSE-EESKIRI

Väljaandja: Vabariigi Valitsus

Akti liik: määrus

Teksti liik: algtekst-terviktekst

Redaktsiooni jõustumise kp: 18.12.2016

Redaktsiooni kehtivuse lõpp:

Avaldamismärge: RT I, 08.12.2016, 1

Otepää looduspargi kaitse-eeskiri¹

Vastu võetud 01.12.2016 nr 135

Määrus kehtestatakse looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Otepää looduspargi kaitse-eesmärk

(1) Otepää looduspargi² (edaspidi kaitseala) kaitse-eesmärk on:

1) kaitsta, säilitada, taastada, uurida ja tutvustada Otepää kõrgustikule iseloomulikke loodus- ja pärandmaastikke ja looduse mitmekesisust, aidata kaasa säästva puhkemajanduse ja elukeskkonna arengule ning tasakaalustatud keskkonnakasutusele;

2) kaitsta nende liikide elupaiku, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I lisas. Need liigid on väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), mustviires (*Chlidonias niger*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), rukkirääk (*Crex crex*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), musträhn (*Dryocopus martius*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), kolmvarvas-rähn ehk laanerähn (*Picoides tridactylus*), hallpea-rähn (*Picus canus*) ning händkakk (*Strix uralensis*) ja kanakull (*Accipiter gentilis*);

3) kaitsta elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need elupaigatüübid on liiva-alade vähetoitelised järved (3110)³, vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), jõed ja ojad (3260), liigirikad aruniidud lubjaveesel mullal (*6270), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), siirde- ja õõtsiksood (7140), allikad ja allikasood (7160), liigirikad madalsood (7230), vanad looduspargid (*9010), vanad laialehised salumetsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (9060), soostuvad ja soolehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0);

4) kaitsta järgmiste nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liikide elupaiku: saarmas (*Lutra lutra*), harivesilik (*Triturus cristatus*), harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*), laiujur (*Dytiscus latissimus*), tõmmuujur (*Graphoderus bilineatus*), suur-rabakiil (*Leucorrhinia pectoralis*), suursulda (*Lycaena dispar*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), karvane maarjalepp (*Agrimonia pilosa*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), soohilakas (*Liparis loeselii*), nõtke näkirohi (*Najas flexilis*), kollane kivirik (*Saxifraga hirculus*), roheline kaksikhammas (*Dicranum viride*) ja läikiv kurdsirbik (*Hamatocaulis vernicosus*);

5) kaitsta järgmiste esinduslike asurkondi moodustavate kaitsealuste liikide elupaiku: sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), viupart (*Anas penelope*), väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), väiketüll (*Charadrius dubius*), roherähn ehk meltsas (*Picus viridis*), mudakonn (*Pelobates fuscus*), vareskaera-aasasilmik (*Coenonympha hero*), valgelaup-rabakiil (*Leucorrhinia albifrons*), hännak-rabakiil (*Leucorrhinia caudalis*), mustlaik-apollo (*Parnassius mnemosyne*), veelendlane (*Myotis daubentonii*), kõdu-koralljuur (*Corallorhiza trifida*), balti sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*), täpiline sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata cruenta*), kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*), Russowi sõrmkäpp (*Dactylorhiza russowii*), soo-neiuvaip

(Epipactis palustris), sookäpp (Hammarbya paludosa), väike käopõll (Listera cordata), ainulehine soovalk (Malaxis monophyllos), kärbesõis (Ophrys insectifera), ohakasoomukas (Orobancha pallidiflora), kuninga-kuuskjalg (Pedicularis sceptrum-carolinum), Helli ebatähtleht (Anastrophyllum hellerianum), sulgjas õhik (Neckera pennata), süstjas skapaania (Scapania apiculata), Wulfi turbasammal (Sphagnum wulfianum), purpur-maakeel (Geoglossum atropurpureum) ja limatünnik (Sarcosoma globosum);

6) kaitsta ja säilitada Pühajärve mõisa parki ja kaitsealale jäävaid kaitstava looduse üksikobjekte.

(2) Kaitseala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele 25 sihtkaitsevööndiks ja 11 piiranguvööndiks.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada looduskaitsealade sätestatud piiranguid käesolevas määruses ettenähtud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Valga maakonnas Otepää vallas Otepää linnas ning Arula, Kastolatsi, Kääriku, Mägestiku, Mäha, Märdi, Nüpli, Otepää, Pedajamäe, Pilkuse, Pühajärve, Raudsepa, Sihva ja Vana-Otepää külas, Palupera vallas Astuverre, Hellenurme, Miti, Neeruti, Nõuni, Päidla ja Räbi külas, Puka vallas Kibena ja Meegaste külas ning Sangaste vallas Mäeküla, Pringi, Restu, Ristee ja Ädu külas ning Põlva maakonnas Valgjärve vallas Hauka ja Pikajärve külas.

(2) Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas 1⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

(1) Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendused

(1) Määruse seletuskirjas on esitatud põhjendused:

- 1) kaitse alla võtmise eesmärkide vastavuse kohta kaitse alla võtmise eeldustele;
- 2) loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta;
- 3) kaitstava loodusobjekti tüübi valiku kohta;
- 4) kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piiride kulgemise kohta;
- 5) kaitsekorra kohta.

2. peatükk Kaitsekorra üldpõhimõtted

§ 5. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi, püüda kala ning pidada jahti kogu kaitsealal.

(2) Kaitsealal on lubatud sõiduki ja maastikusõidukiga sõitmine teedel ning jalgrattaga sõitmine radadel. Sõiduki või maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud:

- 1) järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud tegevustel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevustel, liinirajatiste hooldamiseks vajalikel töödel, metsa- ja põllumajandustöödel;
- 2) oma kinnisasja piires kinnisasja omanikul või valdajal, kui sellega ei kahjustata kaitseala kaitse-eesmärke;
- 3) muul juhul kaitseala valitseja ja kinnisasja omaniku või valdaja nõusolekul.

(3) Kaitseala veekogudel on lubatud sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud:

- 1) järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud tegevustel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ja kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel;
- 2) muul juhul kaitseala valitseja nõusolekul.

§ 6. Keelatud tegevus

(1) Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid;
- 3) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 4) lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas lubada püstitada või laiendada paadisilda;
- 5) anda projekteerimistingimusi;
- 6) anda ehitusluba;
- 7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatist;
- 8) jahiulukeid lisaõõta.

§ 7. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmise korral tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.

3. peatükk Sihtkaitsevöönd

§ 8. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Kaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on kaksikümmend viis sihtkaitsevööndit:

- 1) Arula sihtkaitsevöönd;
- 2) Harimäe sihtkaitsevöönd;
- 3) Hinnomäe sihtkaitsevöönd;
- 4) Hobusaare sihtkaitsevöönd;
- 5) Kiriku sihtkaitsevöönd;
- 6) Kolmjärve sihtkaitsevöönd;
- 7) Kukemäe sihtkaitsevöönd;
- 8) Kääriku sihtkaitsevöönd;
- 9) Kõsti sihtkaitsevöönd;
- 10) Mädajärve sihtkaitsevöönd;
- 11) Niiluse sihtkaitsevöönd;
- 12) Palu sihtkaitsevöönd;
- 13) Pilkuse sihtkaitsevöönd;
- 14) Pringi sihtkaitsevöönd;
- 15) Päidla sihtkaitsevöönd;
- 16) Päästjärve sihtkaitsevöönd;
- 17) Pühajärve sihtkaitsevöönd;

(2) Arula, Kiriku, Vana-Otepää, Kukemäe, Kääriku ja Pilkuse sihtkaitsevööndis on vajalik looduslike soo- ja metsakoosluste taastamiseks kraavide sulgemine, häilude rajamine ja maapinna mineraliseerimine.

§ 12. Keelatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on keelatud, arvestades määruses sätestatud erisusi:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine.

4. peatükk Piiranguvöönd

§ 13. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on üksteist piiranguvööndid:

- 1) Alevi piiranguvöönd;
- 2) Annimatsi piiranguvöönd;
- 3) Mõrtsuka piiranguvöönd;
- 4) Mägestiku piiranguvöönd;
- 5) Neeruti-Käpa piiranguvöönd;
- 6) Neitsijärve piiranguvöönd;
- 7) Otepää piiranguvöönd;
- 8) Pargi piiranguvöönd;
- 9) Pilkuse piiranguvöönd;
- 10) Pühajärve piiranguvöönd;
- 11) Vanamõisa-Restu piiranguvöönd.

§ 14. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

(1) Piiranguvööndite kaitse-eesmärgiks olevad elupaigatüübid on liiva-alade vähetoitelised järved, vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved, vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved, looduslikult rohketoitelised järved, liigirikkad aruniidud lubjavesel mullal, niiskuslembesed kõrgrohustud, lamminiidud, aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud, siirde- ja õõtsiksood, liigirikkad madalsood ning jõed ja ojad.

(2) Piiranguvööndi metsa täiendav kaitse-eesmärk on maastikuilme ning metsakoosluse liigilise, struktuurilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamine.

(3) Pühajärve ja Alevi piiranguvööndi kaitse-eesmärk on suure miljöö- ja kultuurilise väärtusega maastiku kaitse, maastiku vaatelisuse säilitamine, looduse mitmekesisuse ja kaitsealuste üksikobjektide kaitse.

(4) Neitsijärve, Annimatsi, Neeruti-Käpa, Mõrtsuka, Mägestiku, Pilkuse, Vanamõisa-Restu ja Otepää piiranguvööndi kaitse-eesmärk on hästi säilinud pärandkultuurmaastiku elementide – alale iseloomuliku maakasutuse, piirkonnale omase asustusstruktuuri, arhitektuuripärandi ja maastikuilme – säilitamine, looduse mitmekesisuse, kaitsealuste liikide ja elupaikade kaitse ning kaitsealuste üksikobjektide kaitse.

(5) Pargi piiranguvööndi kaitse-eesmärk on Pühajärve mõisapargi kaitse.

§ 15. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud:

- 1) majandustegevus, arvestades määruses sätestatud erisusi;

- 2) kuni 100 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ette valmistamata kohas;
- 3) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, välja arvatud metsamaal, poollooduslikul rohumaal, veekogus ja veekaitsevööndis;
- 4) telkimine ja lõkketegemine kinnisasja omaniku loal;
- 5) maavara kaevandamine Kastolatsi karjääris kuni selle ammendumiseni.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud:

- 1) rohkem kui 100 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ette valmistamata kohas;
- 2) uue maaparandussüsteemi ja veekogu rajamine;
- 3) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmise;
- 4) herbitsiidi kasutamine invasiivse võõrliigi tõrjeks metsamaal;
- 5) Pargi piiranguvööndis puuvõrade või põõsaste kujundamine ning puittaimede istutamine ja raie.

§ 16. Metsa majandamine piiranguvööndis

(1) Uuendusraie on lubatud hall-lepikutes.

(2) Lõigetes 1 ja 6 nimetamata puistutes ning piiranguvööndites on kaitseala valitseja nõusolekul lageraie lubatud järgmistel tingimustel:

- 1) raielangi suurus on kuni 1,2 hektarit;
- 2) kaalutud keskmine vanus männienamusega puistutes on suurem kui 100 aastat, kuuseenamusega puistutes suurem kui 90 aastat, kaseenamusega puistutes suurem kui 70 aastat ja haavaenamusega puistutes suurem kui 70 aastat;
- 3) arvestamata punktis 2 sätestatud tingimusi esimese põlvkonna kuusikutes, kui kuuse koosseisukordaja on suurem kui 94%.

(3) Lõigetes 1 ja 6 nimetamata puistutes ning piiranguvööndites on kaitseala valitseja nõusolekul turberaie lubatud järgmistel tingimustel:

- 1) Pühajärve, Neitsijärve ja Alevi piiranguvööndis kuni 1,2 hektari suuruse langina;
- 2) punktis 1 nimetamata piiranguvööndites kuni 5 hektari suuruse langina.

(4) Elupaigatüübile okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel vastavaid puistuid on lubatud majandada üksnes püsimetsana.

(5) Raiete tegemisel metsamaal, välja arvatud hall-lepikutes, tuleb säilitada puistu liikide ja vanuse mitmekesisus. Selleks tuleb jätta raielangile hektari kohta alles vähemalt 20 tihumeetrit puid, mida ei koristata ja mis jäävad metsa alatiseks. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valitakse eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega, nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puid.

(6) Uuendusraie on keelatud Pargi piiranguvööndis, kõvalehtpuupuistutes ja pärnaenamusega puistutes.

§ 17. Ehitustegevus piiranguvööndis

(1) Piiranguvööndites, välja arvatud Pargi piiranguvööndis, on õuealal ja olemasoleval hoonestusalal lubatud ehitise püstitamine, millega ei kaasne ehitusteatise või ehitusloa esitamise kohustust.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud:

- 1) Neitsijärve, Annimatsi, Mõrtsuka, Mägestiku, Neeruti-Käpa, Otepää, Pilkuse ja Vanamõisa-Restu piiranguvööndis ehitiste püstitamine, kusjuures põlisel metsamaal ja poollooduslikul kooslusel üksnes algsetel taluüekohtadel;

- 2) Pühajärve ja Alevi piiranguvööndis uute ehitiste püstitamine kinnistu õuealal, hoonestusalal või algetel taluõuekohtadel, põllumajandusotstarbega abihoonete püstitamine kinnisasja või kaitseala tarbeks ning rajatiste püstitamine kinnisasja või kaitseala tarbeks;
- 3) ehitiste püstitamine Pargi piiranguvööndis.

§ 18. Vajalik tegevus

- (1) Piiranguvööndi poollooduslike koosluste esinemisaladel on vajalik nende ilme ja liigikoosseisu säilimist tagav tegevus, nagu niitmine, loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine. Poolloodusliku koosluse niitmine on lubatud alates 25. juunist, kui kaitsekorralduskavas või liigi tegevuskavas ei ole sätestatud teisiti.
- (2) Pargi piiranguvööndis on pargi ilme ja liigikoosseisu säilimise tagamiseks vajalik pargi niitmine ning puu- ja põõsarinde kujundamine.

§ 19. Keelatud tegevus

- () Piiranguvööndis on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine.

5. peatükk Lõppsätted

§ 20. Määruse jõustumine

- () Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

§ 21. Määruse kehtetuks tunnistamine

- () Vabariigi Valitsuse 18. märtsi 1997. a määrus nr 63 „Otepää looduspargi kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine” tunnistatakse kehtetuks.

§ 22. Määruse muutmine

Vabariigi Valitsuse 15. detsembri 2005. a määruses nr 311 „Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas” tehakse järgmised muudatused:

- 1) määruse kolmas normitehniline märkus sõnastatakse järgmiselt:

„3 Hoiualade välispiirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (möötkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid. Ala kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).”;

- 2) määruse lisas esitatud kaardid „Otepää hoiuala” ja „Otepää hoiuala2” asendatakse käesoleva määruse lisas 2 esitatud kaartidega „Otepää hoiuala 1” ja „Otepää hoiuala 2”⁵ (lisatud).

§ 23. Menetluse läbiviimine

- () Määruse menetlus viidi läbi keskkonnaministri 2. septembri 2014. a käskkirjaga nr 659 algatatud haldusmenetluses, mille ülevaade koos ärakuulamise tulemustega on esitatud määruse seletuskirjas⁶.

§ 24. Vaidlustamine

() Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist.

1 EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25).

2 Otepää looduspark on moodustatud Vabariigi Valitsuse 23. oktoobri 1929. a otsusega nr 599 kaitse alla võetud Pühajärve, Eesti NSV Ministrite Nõukogu 11. juuli 1957. a määrusega nr 242 „Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s” moodustatud Pühajärve, Väike-Munamäe ja Tedremäe maastikuliste keelualade, Valga Rajooni TSN Täitevkomitee 5. juuni 1964. a otsusega nr 67 kaitse alla võetud Päidla järvestiku (Kõverjärv, Annijärv, Räjijärv, Kalmejärv, Mõisajärv ja nende vahele jäävate alade – Kalmemägi ja Põrgulaas) ja Nõuni järvestiku ning eespool loetletud alade liitmise tulemusel Eesti NSV Ministrite Nõukogu 24. septembri 1979. a määrusega nr 497 „Looduskaitsealade edasise väljaarendamise kohta” reorganiseeritud Otepää maastikukaitseala põhjal Vabariigi Valitsuse 18. märtsi 1997. a määrusega nr 63 „Otepää looduspargi kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine”.

3 Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

4 Kaitseala välis- ja võõndite piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardile, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid. Ala kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris (www.register.keskkonnainfo.ee) ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

5 Hoiuala välispiir on märgitud määruse lisades esitatud kaartidele, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid. Ala kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris (www.register.keskkonnainfo.ee) ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

6 Seletuskirjaga saab tutvuda Keskkonnaministeeriumi veebilehel www.envir.ee.

Jüri Ratas
Peaminister

Kaia Iva
Sotsiaalkaitseminister keskkonnaministri ülesannetes

Heiki Loot
Riigisekretär
Lisa 1 Otepää looduspark 1
Lisa 1 Otepää looduspark 2
Lisa 2 Otepää hoiuala 1
Lisa 2 Otepää hoiuala 2

LISA 2. VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

Tabel 17. Väärtuste koondtabel

JNR	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
Elustik					
2.1.1.1	Limatünnik (<i>Sarcosoma globosum</i>)	Otepää looduspargis on säilinud kolm limatünniku kasvukohta.	1. Raied	1. Uue kaitse-eeskirja kehtestamine	Otepää looduspargis on säilinud kolm limatünniku kasvukohta.
2.1.1.2	Purpur-maakeel (<i>Geoglossuma atropurpureum</i>)	liigi esinemine kaitsealal vähemalt ühes kasvukohas.	-	-	liigi esinemine kaitsealal vähemalt ühes kasvukohas.
2.1.2.1	Nõtke näkirohi (<i>Najas flexilis</i>)	Päidla Suurjärves on nõtke näkirohu populatsioon säilinud ja arvukus on suurenenud, populatsioon on taastunud Ahvenjärves.	1. Järvede eutrofeerumine.	1. Nõtke näkirohu kasvukohtaks olevate veekogude valgalade reostusallikate uuring ja vastavalt seisundi parandamine.	Päidla Suurjärves on säilinud nõtke näkirohu populatsioon.
				2. Mändvetikate eemaldamine.	
2.1.2.2	Kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	Otepää looduspargis on säilinud kauni kuldkinga kasvukoht.	1. Mägestiku kasvukohas metsa lageraie või liigne hooldusraie, mille käigus liitus langeb alla 0,6.	1. Metsade majandamise suunamine.	Otepää looduspargis on säilinud kauni kuldkinga kasvukoht..
2.1.2.3	Soohiilakas (<i>Liparis loeselii</i>)	liik on säilinud leiukohtades kaitsealal (6 leiukohta).	-	-	liik on säilinud kõigis leiukohtades kaitsealal (6 leiukohta).

2.1.2 .4	Kollane kivirik (<i>Saxifraga hirculus</i>)	Otepää looduspargis on säilinud vähemalt üks kollase kiviriku kasvukoht vähemalt 40 taimega.	1. Sooniitude võsastumine ja metsastumine.	1. Kaitsealuste taimede kasvukohtade hooldus.	Otepää looduspargis on säilinud vähemalt üks kollase kiviriku kasvukoht vähemalt 40 taimega.
2.1.2 .5	Kõdu-koralljuur (<i>Corallorhiza trifida</i>)	liik on säilinud viies leiukohas kaitsealal.	-	-	liik on säilinud viies leiukohas kaitsealal.
2.1.2 .6	Karvane maarjalepp (<i>Agrimonia pilosa</i>)	säilinud on vähemalt 20 karvase maarjalepa kasvukohta.	1. Niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel.	1. Kaitsealuste taimeliikide kasvukohtade hooldus.	säilinud on vähemalt 20 karvase maarjalepa kasvukohta.
2.1.2 .7	Roheline kaksikhammas (<i>Dicranum viride</i>)	liik on säilinud Pühajärve saartel 5 leiukohas.	1. Küllastajate poolt lamapuidu eemaldamine, ebaseaduslike lõkete tegemine saartel.	1. Küllastuse suunamine.	liik on säilinud Pühajärve saartel 5 leiukohas.
2.1.2 .8	Läikiv kurdsirbik (<i>Drepanocladus vernicosus</i>)	liik on säilinud kahes leiukohas.	-	-	liik on säilinud kahes leiukohas.
2.1.2 .9	Sookäpp (<i>Hammarbya paludosa</i>)	liik on säilinud ühes leiukohas vähemalt 47 isendiga.	-	-	liik on säilinud ühes leiukohas vähemalt 47 isendiga.
2.1.2. 10	Kuninga-kuuskjalg (<i>Pedicularis sceptrumcarolinum</i>)	liik on säilinud ühes leiukohas arvukusega vähemalt 9 isendit.	-	-	liik on säilinud ühes leiukohas arvukusega vähemalt 9 isendit.

2.1.2. 11	Väike-käopõll (<i>Listera cordata</i>), ainulehine soovalk (<i>Malaxis monophyllos</i>), Russowi sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza russowii</i>) ja täpiline sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza incarnata</i> spp. <i>Cruenta</i>)	Otepää looduspargis on säilinud väike käopõll 27 leiukohas, ainulehine soovalk 37 leiukohas, Russowi sõrmkäpp 37 leiukohas, täpiline sõrmkäpp 9 leiukohas.	1. Mõned liikide leiukohad (ainulehine soovalk, sõrmkäpad) paiknevad olemasolevate maaparandussüste emide lähedases piirkonnas.	-	Otepää looduspargis on säilinud väike käopõll 27 leiukohas, ainulehine soovalk 37 leiukohas, Russowi sõrmkäpp 37 leiukohas, täpiline sõrmkäpp 9 leiukohas.
2.1.2. 12	Kuradi-sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza maculata</i>) ja kärbesõis (<i>Ophrys insectifera</i>)	kuradi-sõrmkäpp on säilinud Otepää looduspargis 20 leiukohas; kärbesõis on säilinud kaitsealal kahes leiukohas vähemalt sama arvukusega 100 taime ühes ja ca 1200 taime teises leiukohas.	1. Poollooduslike koosluste kinnikasvamine.	1. Kaitsealuste taimede kasvukohtade hooldus.	kuradi-sõrmkäpp on säilinud Otepää looduspargis 20 leiukohas; kärbesõis on säilinud kaitsealal kahes leiukohas vähemalt sama arvukusega 100 taime ühes ja ca 1200 taime teises leiukohas.

2.1.2.13	Balti sõrmkäpp (<i>Dactylorhiza baltica</i>) ja soo-neiuvaip (<i>Epipactis palustris</i>)	Otepää looduspargis on säilinud 61 balti sõrmkäpa leiukohta, soo-neiuvaibal 168 leiukohta.	-	-	Otepää looduspargis on säilinud 61 balti sõrmkäpa leiukohta, soo-neiuvaibal 168 leiukohta.
----------	---	--	---	---	--

2.1.2.14	Süstjas skapaania (<i>Scapania apiculata</i>), helleri ebatähtlehik (<i>Anastrophyllum hellerianum</i>) ja Wulfi turbasammal (<i>Sphagnum wulfianum</i>)	Otepää looduspargis on säilinud süstjas skapaania, helleri ebatähtlehik ja wulfi turbasammal igal liigil üks leiukoht.	1. Metsamajanduslik tegevus.	1. Metsade majandamise suunamine.	Otepää looduspargis on säilinud süstjas skapaania, helleri ebatähtlehik ja wulfi turbasammal igal liigil üks leiukoht.
2.1.2.15	Sulgjas õhik (<i>Necera pennata</i>)	liik on säilinud Otepää looduspargis 38 leiukohas.	-	-	liik on säilinud Otepää looduspargis 38 leiukohas.
2.1.3.1	Päevaliblikad	Päevaliblikatele olulised alad on hooldatud (kokku 114,7 ha).	1. Paljud päevaliblikatele sobilikud alad on hooldamata.	1. Maastike hooldamine ja taastamine.	Päevaliblikatele olulised alad on taastatud (kokku 79,1 ha) ja hooldatud (kokku 114,7 ha).
2.1.3.2	Kaitse-eesmärgiks olevad loodusdirektiivi putukaliigid	tõmmuujuri teadaolevad elupaigad on liigile sobilikud. Otepää looduspargis on valgelaup-rabakiilil 11 leiukohta, hännak-rabakiilil 3 leiukohta, suur-rabakiilil 18 leiukohta).	-	-	tõmmuujuri teadaolevad elupaigad on liigile sobilikud. Otepää looduspargis on valgelaup-rabakiilil 11 leiukohta, hännak-rabakiilil 3 leiukohta, suur-rabakiilil 18 leiukohta).
2.1.3.3	Paksukojaline jõekarp (<i>Unio Crassus</i>)	paksukojalise jõekarp on säilinud Elava jões 11,5 km ulatuses.	-	Liigi kaitse tagatakse läbi elupaiga kaitse	paksukojalise jõekarp on säilinud Elava jões 11,5 km ulatuses.

2.1.4.1	Harilik hink (<i>Cobitis taenia</i>)	harilik hink on levinud 5 elupaigas.	-	Liigi kaitse tagatakse läbi elupaiga kaitse	harilik hink on levinud 5 elupaigas.
2.1.4.2	Vingerjas (<i>Misgurnus fossilis</i>)	Liik esineb Otepää looduspargis.	1. Vingerja elupaigad on selgitamata.	1. Vingerja elupaikade inventuur.	Liik esineb Otepää looduspargis.
2.1.5.1	Harivesilik (<i>Triturus cristatus</i>) j	Harivesiliku igaaastane edukas sigimine on tagatud vähemalt 82 asurkonnas sigimisveekogude hooldamise ja väikeveekogude taastamise kaudu.	1. Kõik kahepaiksetele olulised alad pole hooldatud. 2. Kudemisveekogude kinnikasvamine, veekogude asustamine kaladega, veekogude kuivendamine, pinnasega täitmine ja prahistamine, elupaikade killustumine, intensiivne põllumajandus, intensiivne metsamajandus.	1. Maastike taastamine ja hooldamine. 2. Kahepaiksete sigimisveekogude kaldaalade hooldamine ja vajadusel veekogude süvendamine..	Harivesiliku igaaastane edukas sigimine on tagatud vähemalt 82 asurkonnas sigimisveekogude hooldamise ja väikeveekogude taastamise kaudu.
2.1.5.2	mudakonn (<i>Pelobates fuscus</i>)	Mudakonna igaaastane edukas sigimine on tagatud vähemalt 27 leiukohas olemasolevate väikeveekogude taastamise (mudast, kaladest, põõsastikust puhastamise kaudu) või uute rajamise kaudu.	1. Kõik kahepaiksetele olulised alad pole hooldatud. 2. Kudemisveekogude kinnikasvamine, veekogude asustamine kaladega, veekogude kuivendamine, pinnasega täitmine ja prahistamine, elupaikade killustumine, intensiivne	1. maastike taastamine ja hooldamine. 2.kahepaiksete sigimisveekogude kaldaalade hooldamine ja vajadusel veekogude süvendamine. Mudakonna sigimisveekogud kattuvad harivesiliku sigimisveekogudega.	mudakonna elupaik on taastatud ja hooldatud. Taastatud või rajatud on mudakonnale sigimiseks sobilikke väikeveekogusid (vähemalt 10).

			põllumajandus, intensiivne metsamajandus.		
2.1.6.1	Metsalinnustik	Otepää looduspargis pesitseb vähemalt 10 paari herilaseviud, 2 paari värbkakku, 7 paari händkakku, 60 paari laanepüüd, 15 paari väikekirjurähni, 8 paari laanerähni, 8 paari mustrahni, 8 paari hallpearähni ja 40 paari väikekärbsenäppi.	1. Suvised raied.	1. Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.	Otepää looduspargis pesitseb vähemalt 10 paari herilaseviud, 2 paari värbkakku, 7 paari händkakku, 60 paari laanepüüd, 15 paari väikekirjurähni, 8 paari laanerähni, 8 paari mustrahni, 8 paari hallpearähni ja 40 paari väikekärbsenäppi.
			2. Monokultuursete puistute kujundamine valgustus- ja harvendusraie käigus.	2. Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.	
			3. Metsamaa terviklikkuse ja sidususe vähenemine, põlise metsamaa raadamine.	3. metsamaa raadamise keelamine Otepää looduspargi rohelise võrgustiku tuumaladel ja ühenduskoridoridel. metsamaal.	

2.1.6.1.1	Kanakull (<i>Accipiter gentilis</i>)	Otepää loodusalal on säilinud vähemalt 2 paari kanakulle	1. Kõrge looduskaitseliku väärtusega puistufragmentide hävimine piiranguvööndis.	1. Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.	Otepää loodusalal on säilinud vähemalt 2 paari kanakulle
2.1.6.1.2	Must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>)	Otepää loodusalal on must-toonekurg säilinud.	Metsamaa terviklikkuse ja sidususe vähenemine, põlise metsamaa raadamine.	metsamaa raadamise keelamine roheline võrgustiku tuumaladel ja ühenduskoridoridel.	Otepää loodusalal on must-toonekurg säilinud.
			Kõrge looduskaitseliku väärtusega puistufragmentide hävimine piiranguvööndis.	Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.	
2.1.6.1.3	Valgeselg-kirjurähn (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	Otepää loodusalal säilinud vähemalt 15 paari valgeselg-kirjurähne.	Kõrge looduskaitseliku väärtusega puistufragmentide hävimine piiranguvööndis.	Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.	Otepää loodusalal säilinud vähemalt 15 paari valgeselg-kirjurähne.
2.1.6.2	Avamaastike linnustik	Otepää loodusalal on säilinud rukkirääk arvukusega vähemalt 30 paari ja punaselg-õgija vähemalt 20 paari.	1. Traditsioonilise maakasutuse hääbumine ja lagealade võsastumine.	1. Maastiku taastamine.	Otepää loodusalal on säilinud rukkirääk arvukusega vähemalt 30 paari ja punaselg-õgija vähemalt 20 paari.
			2. Ebasobivate hooldusvõtete kasutamine (liigvarane ja servast kokku niitmine).	2. Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.	
			3. Intensiivne põlluharimine (monokultuuride külv, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine).	3. Maakasutuse seire maakasutuse trendide jälgimiseks.	
			4. Kinnisvara arendus, põllumaade killustamine tehisoobjektidega.	4. Ehituse suunamine.	

2.1.6.1.1	Väike-konnakotkas (<i>Aquila pomarina</i>)	Otepää looduspargis on säilinud vähemalt 8 väike-konnakotka paari.	1.Traditsioonilise maakasutuse hääbumine ja lagealade võsastumine.	1.Maastiku taastamine	Otepää looduspargis on säilinud vähemalt 8 väike-konnakotka paari.
			2. Intensiivne põlluharimine (monokultuuride külv, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine).	2. Maakasutuse seire maakasutuse trendide jälgimiseks.	
			3. Kinnisvara arendus, põllumaade killustamine tehisobjektidega.	3.Ehituse suunamine.	
2.1.6.3	Veelinnustik	Otepää looduslal pesitseb vähemalt 10 paari roo-loorkulle ja mustviires on säilinud.	1. Pesitsusbiotoobiks olevate veekogude saneerimine.	1. Veekogude saneerimise vajaduse hindamine.	Otepää looduslal pesitseb vähemalt 10 paari roo-loorkulle ja mustviires on säilinud.
			2. Pesitsuse häirimine.	2. Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.	
2.1.6.3	Tehismaastike linnustik	Väiketüllil pesitsustingimused on säilinud Arula ja Kastolatsi karjäärides.	1. Karjäärade metsastamine korrastamise käigus.	1 karjääri korrastustingimuste seadmine, metsastamise vältimine.	Väiketüllil pesitsustingimused on säilinud Arula ja Kastolatsi karjäärides.

2.1.7.1	Saarmas (<i>Lutra lutra</i>)	Otepää looduspargis on vähemalt 15 saarma isendit.	-	Täiendavaid tegevusi saarma kaitseks ei kavandata, liigi kaitse on tagatud ala kaitsega.	Otepää looduspargis on vähemalt 15 saarma isendit.
2.1.7.2	Veelendlane (<i>Myotis daubentonii</i>)	liigi teadaolev toitumisala on säilinud, mis tagatakse elupaiga 3150 (Nõuni järv) ja selle	-	-	liigi teadaolev toitumisala on säilinud, mis tagatakse elupaiga 3150 (Nõuni järv) ja

		lähiumbruse kaitsega.			selle lähiumbruse kaitsega.
Kooslused					
2.2.1.1	Liiva-alade vähetoitelised järved (3110)	Otepää looduspargis on elupaigatüüp liiva-alade vähetoitelised järved säilinud vähemalt 12,3 ha, seisundiga vähemalt B (hea).	1. Otepää Kärnjärv ja Pülme järv on tundlikud mõjutustele.	1. Meetmeid ette ei nähta. Säilinud on loodusala kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübi pindala.	Otepää looduspargis on elupaigatüüp liiva-alade vähetoitelised järved säilinud vähemalt 12,3 ha, seisundiga vähemalt B (hea).
2.2.1.2	Vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140)	Otepää looduspargis on elupaigatüüp vähe-kuni kesktoitelised kalgiveelised järved säilinud vähemalt 39,6 ha, vähemalt seisundiga B (hea).	1. Råbijärve seisund on kesine.	1. Meetmeid ette ei nähta. Säilinud on loodusala kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübi pindala.	Otepää looduspargis on elupaigatüüp vähe-kuni kesktoitelised kalgiveelised järved säilinud vähemalt 21,4 ha, vähemalt seisundiga B (hea).
2.2.1.3	Looduslikult rohketoitelised järved (3150)	Otepää looduspargis on elupaigatüüp looduslikult rohketoitelised järved on säilinud vähemalt 578,3 ha, vähemalt seisundiga B (hea).	1. Neitsijärve seisund on halb. 2. Mõrtsuka järve tõkestusrajatis on amortiseerunud. 3. Kaarna järve ja Päidla Uibujärve seisund on kesine. 4. Trepimäe järve seisund on kesine.	1. Neitsijärve tervendamine. 2. Esmane meede varjade asendamine/vahetamine (2016). Järgnevalt kaaluda projekti koostamist Mõrtsuka järve tõkestusrajatise ümberehitamiseks (reguleerimatu ülevool). 3. Kalade asustamine. 4. Meetmeid ette ei nähta. Säilinud on	Otepää looduspargis on elupaigatüüp looduslikult rohketoitelised järved on säilinud vähemalt 507 ha, vähemalt seisundiga B (hea).

				loodusala eesmärgiks olev pindala.	
2.2.1.4	Jõed ja ojad (3260)	Otepää looduspargis esineb elupaik jõed ja ojad vähemalt 8,5 hektaril seisundiga B (hea).	1. Elupaigatüübi kohta puuduvad andmed. 2. Restu pais on rändetõkkeks kaladele.	1. Otepää loodusala vooluveekogude inventuur. 2. kalade rändetingimuste parandamine.	Otepää looduspargis esineb elupaik jõed ja ojad vähemalt 8,5 hektaril seisundiga B (hea).
2.2.2.1	Kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210)	kuivad niidud lubjarikkal mullal on hooldatud ja neid on säilinud 8 ha seisundiga B (hea).	1. Kinnikasvamine hooldamise puudumise tõttu. 2. Valed hooldusvõtted (purustamine), üleküündmine, niitude väetamine, heinaseemne lisamine, kõlvikupiiride muutmine. 3. Ehitustegevus.	1. Maastiku taastamine ja hooldamine. 2. Teavitustöö ja artiklite kirjutamine. 3. Uue kaitse-eeskirjaga Poollooduslikel kooslustel hoonestamise lubamist üksnes endistel taluõuekohtadel.	kuivad niidud lubjarikkal mullal on hooldatud ja on säilinud 8 ha vähemalt seisundiga B (arvestatav).
2.2.2.2	Liigirikkad aruniidud lubjavaesel mullal (*6270)	Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal on hooldatud ja neid on säilinud 60 ha vähemalt esinduslikkusega C (arvestatav).	1. Kinnikasvamine hooldamise puudumise tõttu. 2. Valed hooldusvõtted (purustamine), alade kasutamine põllumaana, niitude väetamine, heinaseemne lisamine, kõlvikupiiride muutmine. 3. Ehitustegevus.	1. Maastiku taastamine ja hooldamine. 2. Teavitustöö ja artiklite kirjutamine. 3. Uue kaitse-eeskirjaga Poollooduslikel	Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal on hooldatud ja neid on säilinud 60 ha vähemalt esinduslikkusega C (arvestatav).

				kooslustel hoonestamise lubamist üksnes endistel taluõuekohtadel.	
2.2.2.3	Niiskuslembesed kõrgrohustud (6430)	niiskuslembesed kõrgrohustud on säilinud 88,9 ha seisundiga B (hea).	<p>1. Võsastumine</p> <p>2. Osadele aladele pole tagatud juurdepääs.</p> <p>3. Ehitustegevus.</p>	<p>1. Maastiku taastamine ja hooldamine.</p> <p>2. Vajadusel truupide/sildade rajamine.</p> <p>3. Uue kaitse-eeskirjaga Poollooduslikel kooslustel hoonestamise lubamist üksnes endistel taluõuekohtadel.</p>	niiskuslembesed kõrgrohustud on säilinud 88,9 ha seisundiga B (hea).
2.2.2.4	Lamminiidud (6450)	lamminiidud on hooldatud ja neid on säilinud 40 ha seisundiga C.	<p>1. Kinnikasvamine hooldamise puudumise tõttu.</p> <p>2. Osadele taastamist vajavatele lamminiitudele puudub juurdepääs.</p> <p>3. Valed hooldusvõtted (purustamine), alade kasutamine põllumaana, niitude väetamine, heinaseemne lisamine, kõlvikupiiride muutumine.</p>	<p>1. Maastiku taastamine ja hooldamine.</p> <p>2. Vajadusel truupide/sildade rajamine.</p> <p>3. Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.</p>	Hooldatud on 40 ha lamminiite seisnudiga C.
2.2.2.5	Aas-rebasesaba ja ürtpunanupuga madalikuniidud (6510)	aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga madalikuniite on säilinud 200 ha vähemalt seisundiga C (arvestatav).	<p>1. Kinnikasvamine hooldamise puudumise tõttu.</p> <p>2. Valed hooldusvõtted (purustamine), alade kasutamine põllumaana, niitude väetamine, heinaseemne lisamine,</p>	<p>1. Maastiku taastamine ja hooldamine.</p> <p>2. Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.</p>	aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga madalikuniidud on säilinud (taastatud või hooldatud) 67,1 ha seisundiga C (arvestatav).

			kõlvikupiiride muutumine.		
			3. Ehitustegevus.	3. Uue kaitse-eeskirjaga Poollooduslikel kooslustel hoonestamise lubamist üksnes endistel taluõuekohtadel.	
2.2.3.1	Siirde- ja õõtsiksood (7140)	siirde- ja õõtsiksood on säilinud 87 ha vähemalt seisundiga B (hea).	1. Olemasolevate maaparandussüsteemide rekonstrueerimine võib mõjutada mitmeid õõtsik- ja siirdesoid.	1. Meetmeid ei planeerita.	siirde- ja õõtsiksood on säilinud 87 ha vähemalt seisundiga C (arvestatav).
2.2.3.2	Allikad ja allikasood (7160)	allikasoid on säilinud 5,8 ha seisundiga C (arvestatav).	1. Olemasolevate maaparandussüsteemide rekonstrueerimine võib mõjutada mõningaid allikasoid.	1. Meetmeid ei planeerita	allikasoid on säilinud 5,8 ha seisundiga C (arvestatav).
			2. Ehitustegevus, tiikide rajamine soolupaikadesse.	2. Loa andmisel kontrolli teostamine.	
2.2.3.3	(Aluselisel ja nõrgalt happelised) liigirikkad madal-sood (7230)	liigirikkaid madal-sood on säilinud 41 ha seisundiga C (arvestatav).	1. Kortina (Kuresoo) soolupaik on mõjutatud kuivendusest, mille tagajärjel hakkab soo võsastuma.	1. Kortina (Kuresoo) soo taastamiskava koostamine.	liigirikkaid madal-sood on säilinud 41 ha seisundiga C (arvestatav).
			2. Madal-soo elupaikade kuivendamine	2. Kortina soo (Kuresoo) loodusliku veerežiimi taastamine.	
			3. Ehitustegevus, tiikide rajamine soolupaikadesse.	4. loa andmisel kontrolli teostamine.	

2.2.4.1	Vanad loodusmetsad (*9010)	vanad loodusmetsad on säilinud 474 ha-l seisundiga vähemalt B (hea).	1. Metsade majandamine.	Uue kaitseeeskirja kehtestamine	vanad loodusmetsad on säilinud 301,9 ha-l vähemalt seisundiga C (arvestatav).
			2. Uute külustusobjektide ja radade planeerimine metsaelupaikadesse.	2. Külustuse suunamine.	
2.2.4.2	Vanad laialehised metsad (*9020)	vanad laialehised metsad on säilinud 54 ha seisundiga B (hea).	1. Metsade majandamine.	Uue kaitseeeskirja kehtestamine	vanad laialehised metsad on säilinud 13,6 ha seisundiga vähemalt C (arvestatav).
2.2.4.3	Rohunditerikkad kuusikud (9050)	rohunditerikkad kuusikud on säilinud 392 ha seisundiga B (hea)	1. Metsade majandamine.	Uue kaitseeeskirja kehtestamine	rohunditerikkad kuusikud on säilinud 216,6 ha seisundiga B (hea).
			2. Uute külustusobjektide ja radade planeerimine metsaelupaikadesse.	2. Külustuse suunamine.	
2.2.4.4	Okasmetsad moreenkõrgendikel (9060)	okasmetsi moreenkõrgendikel on säilinud 9,8 ha esinduslikkusega B (hea).	-	-	okasmetsi moreenkõrgendikel on säilinud 9,8 ha esinduslikkusega B (hea).
2.2.4.5	Soostuvad ja soolehtmetsad (9080)	soostuvaid ja soolehtmetsi on säilinud 146 ha seisundiga B (hea).	1. Metsade majandamine.	Uue kaitseeeskirja kehtestamine	soostuvaid ja soolehtmetsi on säilinud 64,2 ha seisundiga B (hea).
2.2.4.6	Siirdesoo- ja rabametsad (*91D0)	siirdesoo- ja rabametsi on säilinud 31 ha seisundiga C (arvestatav).	1. Metsade majandamine.	Uue kaitseeeskirja kehtestamine	siirdesoo- ja rabametsi on säilinud 31 ha seisundiga C (arvestatav).
Maastik, pargid ja üksikobjektid					

2.3.1	Maastikuline liigendatud ja traditsiooniline maakasutus	Otepää looduspargi maastik on hästi liigendatud, säilinud on liigiline mitmekesisus. Põllumajanduslike lagealade pindala on vähemalt 6000 ha.	1. Intensiivne põllumajandus.	1. Otepää looduspargi maakatte/kasutuse andmebaasi koostamine ja pärandmaastike tsoneering ning peale töö tulemuste selgumist intensiivse põllumajanduse vältimine valitud aladel.	Otepää looduspargi maastik on hästi liigendatud, säilinud on liigiline mitmekesisus. Põllumajanduslike lagealade pindala on vähemalt 6000 ha.
			2. Vähene põllumajanduslik tegevus ning selle tagajärjel võsastumine.	2. Maastiku hooldamine ja taastamine.	
			3. Ehitus- ja arendustegevus (muudetakse reljeefi) ja kinnistute jagamine (vähenevad väljavaated sihtotstarbelisele kasutamisele maatulundusmaana).	3. Ehitustegevuse suunamine.	
			4. Maastike hooldamisel ei arvestata kohaliku maastiku omapära ja liigikaitselisi aspekte.	4. Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.	
			5. Lagealade hooldamisel esineb servaalade võsastumist.	5. Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.	
			6. Maaparandussüsteemide kinnikasvamine ja truupide ummistused, koprapaisud vooluveekogudel.	6. Vajadusel ruupide/sildade rajamine. 6. Koprapaisude likvideerimine, voolutakistuste kohta info registreerimine ja kontrollimine,	

				kopra arvukuse reguleerimine.
			7. Looduspargi territooriumi kohta puudub detailne maakatte muutuste andmebaas, mis aitaks kaasa tõhusamatele kaitseala valitsemise otsustele ja valitseja poolt antavatele kooskõlastustele.	7. Otepää looduspargi maakatte/kasutuse andmebaasi koostamine ja pärandmaastike tsoneering.
			8. Võõrliik Sosnovski karuputke levik.	8. Sosnovski karuputke tõrje.

2.3.2	Maastikuline vaatelisus	Piirkonnale iseloomulikud olulised maastikuvaated on säilinud.	1. Vaateliselt olulised alad ja teelõigud on võsastunud.	1. Maastike hooldamine ja taastamine.	Vaateliselt olulised alad on hooldatud, võsastunud vaateliselt olulised alad on taastatud (ca 29 ha).
			2. Vaated, sh vaated ja juurdepääsuteed järvedele on kinni kasvanud.	2. Maastike hooldamine ja taastamine.	
			3. Hekkide rajamine.	3. Teavitustöö ja artiklite kirjutamine.	
			4. Ehitus- ja arendustegevus (reljeefi muutmine; kinnistute jagamine, vaadete kinni ehitamine)	4. Ehitustegevuse suunamine.	
2.3.3	Asustusstruktuur	Säilinud on maastikuruumidele iseloomulik asustumusmuster,	1. Vähenenud põllumajanduslik tegevus ning võsastumine.	1. Maastiku hooldamine ja taastamine.	Säilinud on maastikuruumidele iseloomulik asustumusmuster, talude

		talude asukohad ja teede paiknemine.	2. Maastikuruumide kohta puuduvad selged arhitektuurilised piirangud, ehitusalad ja ehitustingimused.	2. Arhitektuurivõistluse „21. sajandi kodu Otepääl” korraldamine.	asukohad ja teede paiknemine.
			3. Ehitustegevus, mis ei arvesta ala väärtusi (asustusstruktuur, vaatelisus jne).	3. Ehitustegevuse suunamine, maastikuekspertide hinnangute kasutamine.	
2.3.4	Pühajärve park	Pühajärve park on hooldatud, ajalooliselt kujunenud pargiruum koos põhilise teedestruktuuri, oluliste vaadete ja väärtusliku puistuga on säilinud ning on külastajate poolt kasutatav.	1. Järve kallas on võsastunud. 2. Pühajärve mõisa pea- ja diagonaaltelje vaateid järvele takistavad üksikud puud. Ajaloolistele teekoridoridele on istutatud puid 3. Pargis leidub üksikuid murdumisohtlikke puid. 4. Peahoonest paviljoni suunas kulgev tee on erosioonitundlik ning sellel toimub sõelmete ärakanne.	1. Pühajärve pargis võsa eemaldamine. 2. Pühajärve pargis vaate avamiseks puude likvideerimine (13 tk) ja noorte puude ümberistutamine (9 tk) 3. Pühajärve pargis halvas seisundis puude likvideerimine (22 tk) ja holduslõikuse läbiviimine (4 tk) 4. Pühajärve pargis voolusuunajate paigaldamine.	Pühajärve park on hooldatud, ajalooliselt kujunenud pargiruum koos põhilise teedestruktuuri, oluliste vaadete ja väärtusliku puistuga on säilinud ning on külastajate poolt kasutatav.
2.3.5.1	Munamäe kivi (VäikeMunamäe rahn, Kalevipoja kivi)	Munamäe kivi on säilinud ning eksponeeritud.	1. Kivi juures asub rahn tutvustav infotahvel, mis vajab uuendamist.	1. Kaitsealuseid üksikobjekte tutvustavate infotahvli uuendamine / vana likvideerimine	Munamäe kivi on säilinud ja nõuetekohaselt tähistatud.

			2. Kivi on nõuetekohaselt tähistamata.	2. Kaitsealuse üksikobjekti tähistamine.	
			3. Kivi juurde viiva trepi olukord on halb.	3. Vajadusel uue Munamäe kivi juude viiva trepi rajamine.	
2.3.5.2	Pühajärve sõjatamm	Tammel on lastud „väärilt vananeda“ ning tagatud on külastajate ohutus.	1. Puu on nõuetekohaselt tähistamata.	1. Kaitsealuse üksikobjekti tähistamine.	Puu ümbrus on hooldatud, üksikobjekt on nõuetekohaselt tähistatud ja külastajate ohutus tagatud.
			2. Puu on kehvast seisusest ja tõmmitsatega kokku tõmmatud.	2. Pühajärve sõjatamme võra harvendamine ja puu kõrguse piiramine.	
			3. Puu on külastajatele ohtlik, kuna kuivanud oksad kukuvad alla.	3. Puu ümbritsemise piirdega ja infotahvlile vastava hoiatuse lisamine.	
2.3.5.3	Kloostriisaare tammed	Kloostriisaare tammed on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.	1. Kõige suurema übermõõduga tamme seisukord on halb	1. Puu seisukorda pole võimalik parandada.	Kloostriisaare tammed on säilinud, puude ümbrus on hooldatud ning puud on tähistatud.
			2. Kõik kaitsealused tammed pole tähistatud.	2. Kaitsealuste üksikobjektide tähistamine.	
			3. Saare keskel oleva tamme ümbrus võsastub.	3. Tamme ümbrusest tuleb eemaldada võsa.	
2.3.5.4	Sõsarsaare tammed	Sõsarsaare tammed on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.	1. Kõik kaitsealused tammed pole tähistatud.	1. Kaitsealuste üksikobjektide tähistamine.	Sõsarsaare tammed on säilinud, puude ümbrus on hooldatud ning puud on tähistatud.
			2. Puude ümbrus võsastub.	2. Puude ümbruse hooldamine.	

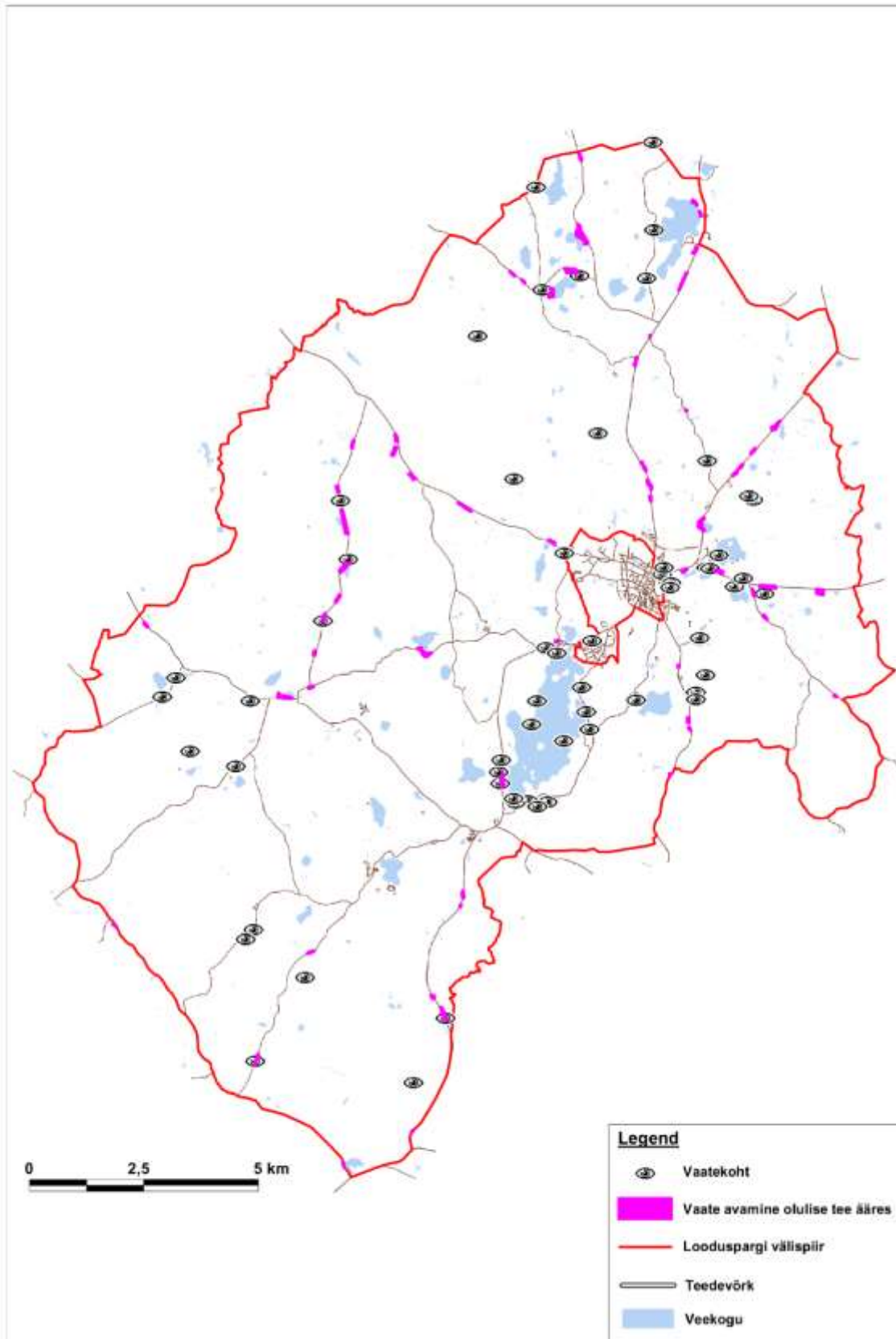
2.3.5.5	Liivaku tamm	Liivaku tamm on säilinud ning puu ümbrus on hooldatud.	1. Tamme seisukord on halb	1. Puu seisukorda pole võimalik parandada.	Liivaku tamm on säilinud ja puu ümbrus on hooldatud.
			2. Puule juurdepääs probleemne.	2. Üksikobjektidele juurdepääsu tagamine.	

2.3.5.6	Ristitammed	Ristitammed on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.	1. Puude ümbrus on hooldamata.	1. Puude ümbruse hooldamine.	Ristitammed on säilinud ning kõigi kaitsealuste puude asukohad on kirjeldatud, puude ümbrus on hooldatud, vaade tammedele avatud.
			2. Puude leidmine on keeruline ja juurdepääs probleemne.	2. Üksikobjektidele juurdepääsu tagamine.	
			3. kõik puud pole tähistatud.	3. puude tähistamine.	
2.3.5.7	Märdi korgipuud	Märdi korgipuud on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.	1. Tähis olemas, kuid nimetus sellel vale (Märdi korgitammed).	1. Kaitsealuste üksikobjektide tähistamine.	Märdi korgipuud on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud, objekt on vastavalt nõuetele tähistatud.
			2. Juurdepääs maaomaniku jaoks ebamugav.	2. Üksikobjektidele juurdepääsu tagamine.	
2.3.5.8	Pilkuse tammed	Pilkuse tammed on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.	1. Juurdepääs ebaselge ja maaomanikule probleemne.	1. Üksikobjektidele juurdepääsu tagamine.	Pilkuse tammed on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.
2.3.5.9	Nüpli pärnad	Nüpli pärnad on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.	-	-	Nüpli pärnad on säilinud ning puude ümbrus on hooldatud.
2.3.5.10	Trepimäe tamm	Trepimäe tamm on säilinud ning puu ümbrus on hooldatud.	1. Tähis puudub.	1. Kaitsealuste üksikobjektide tähistamine.	Trepimäe tamm on säilinud ning puu ümbrus on hooldatud.
			2. Puu asub keset hooldatud heinamaad, kuid puu vahetu ümbrus on hooldamata.	2. Maastiku hooldamine.	
			3. Juurdepääs probleemne ja ebaselge.	3. Läbirääkimised juurdepääsuraja rajamiseks.	
2.3.5.12	Jaanimäe mänd	Jaanimäe mänd on säilinud ning puu ümbrus on hooldatud.	1. Tähis olemas, kuid see on peidetud võssa ning puu vaatlemiseks ebamugavalt lähedale paigutatud.	1. Tähise paigaldamine puust eemale ja tähise ning puu ümbruse hooldamine.	Jaanimäe mänd on säilinud ning puu ümbrus on hooldatud.

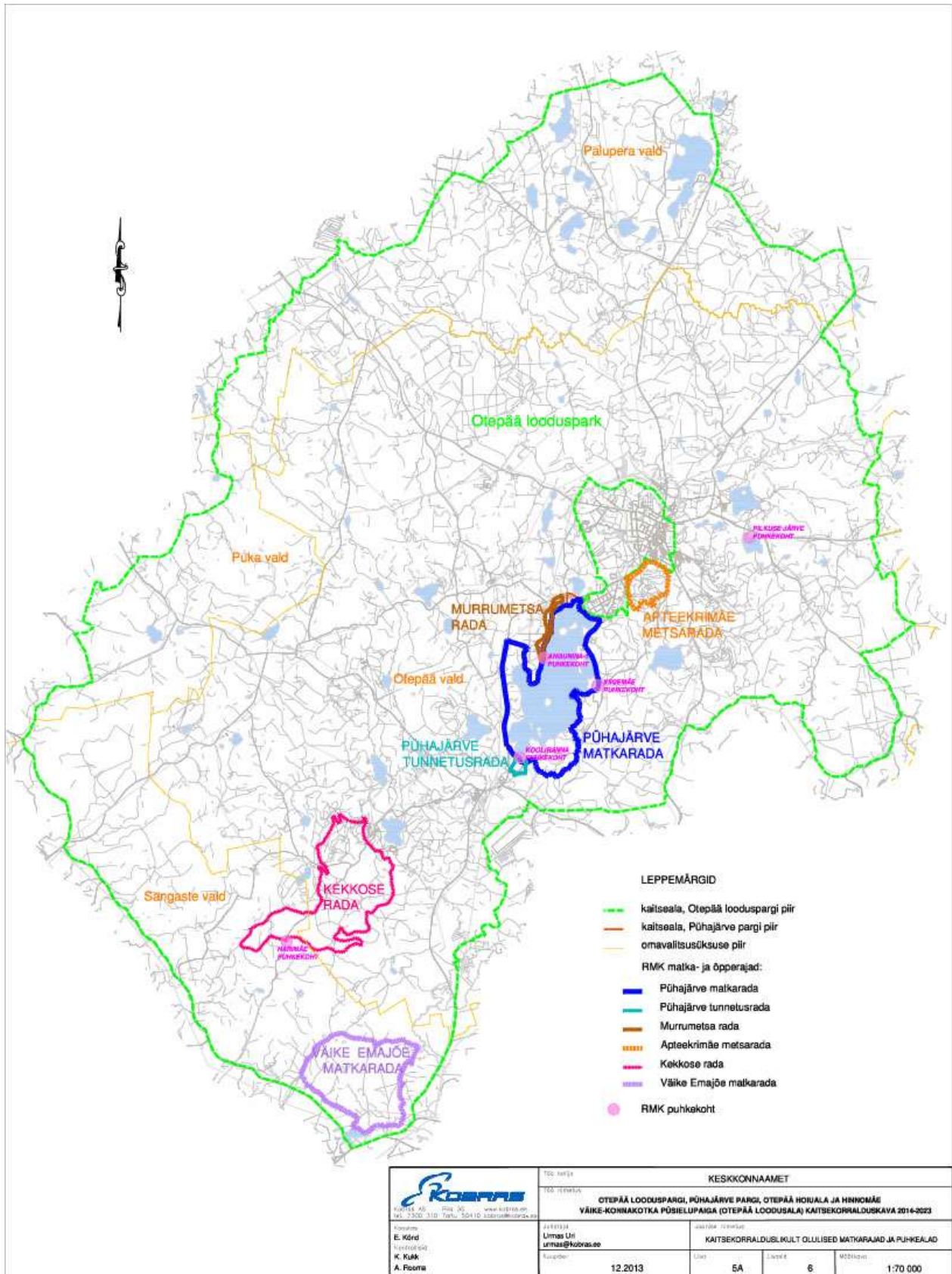
			2. Lageala männi ümbruses on metsastumas, männi vaadeldavus selle tulemusena halvenenud.	2. Maastiku taastamine.	
			3. Juurdepääs probleemne.	3. Läbirääkimised juurdepääsuraja rajamiseks.	
2.3.5.13	Kiisa tamm ja Pedajamäe tamm	Kiisa tamme ja Pedajamäe tamme kaitse alla võtmise menetlus on lõpuni viidud, puud on säilinud.	1. Kaitse alla võtmise protseduur on pooleli.	1. Kaitse alla võtmise protseduur viia lõpuni, puud tuleb tähistada ja tagada neile juurdepääs.	Kiisa tamme ja Pedajamäe tamm on säilinud.
2.3.6.1	Otepää kõrgustikule iseloomulik kuppelmaastik	Unikaalse geomorfoloogia ja iseloomulike pinnavormide ning Otepää kõrgustikule iseloomulike maastike säilimine ning tutvustamine.	1. ATV-de, mootorsaanide jt mootorsõidukitega liiklemine väljaspool selleks ettenähtud alasid. 2. Ehitus- ja arendustegevus, mille käigus sageli muudetakse või soovitakse oluliselt muuta ka reljeefi.	1. Järelevalve. 2. Ehitustegevuse suunamine.	Unikaalse geomorfoloogia ja iseloomulike pinnavormide ning Otepää kõrgustikule iseloomulike maastike säilimine ning tutvustamine.
2.3.6.2	Soome laiakivi	Rändrahn on säilinud.	-	-	Rändrahn on säilinud.
2.3.6.3	Allikas (Armuallikas ehk Veriläte, Väike-Emajõe (Munamäe) allikas, Pullimäe allikas,	Allikad (5 tk) on säilinud.	1. Armuallika juures on vale tähis (üksikobjekti tähis). 2. Armuallika juurde viiv laudtee on kehvast seisus. 3. Allikad kannavad välja setteid.	1. Eemaldada üksikobjekti tähis. 2. Armuallika ümbruse laudtee hooldamine. 3. Allikate (Armuallika, VäikeEmajõe allika,	Allikad (5 tk) on säilinud.

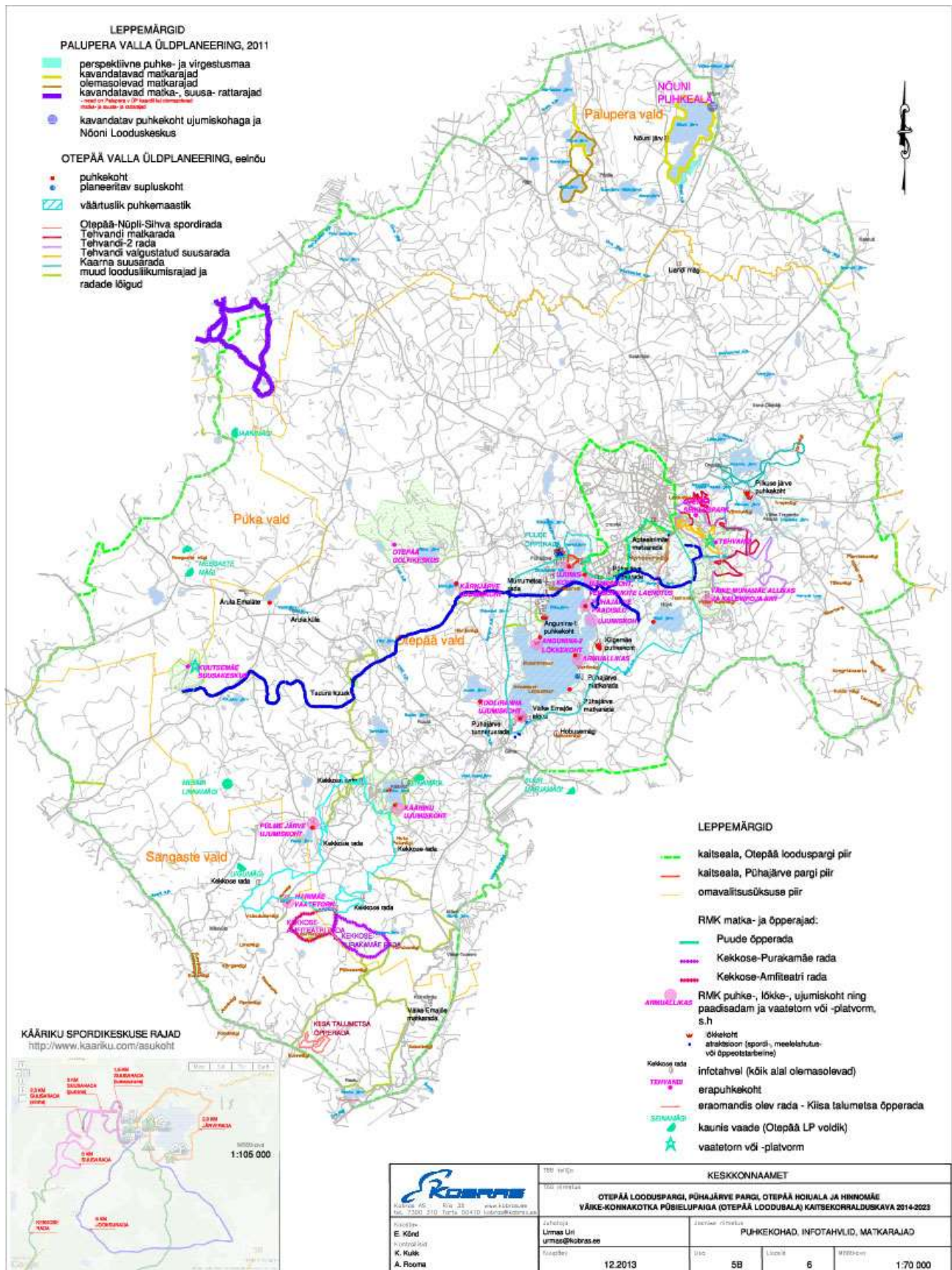
Tondioru allikad (Restu-Mäeküla allikad), Emaläte (Peraläte))		Emalätte) väljavoolu puhastamine.
	4. Armuallika ja Väike-Emajõe allika piirdetarind laguneb.	4. Kaitsekorralduslikult oluliste lõkke- ja puhkekohtade rekonstrueerimine.
	5. Väike-Emajõe allika infotahvel on vananenud.	5. Infotahvli uuendamine.

LISA 3. OTEPÄÄ LOODUSPARGI VAATEKOHAD

LISA 4. JOONISED

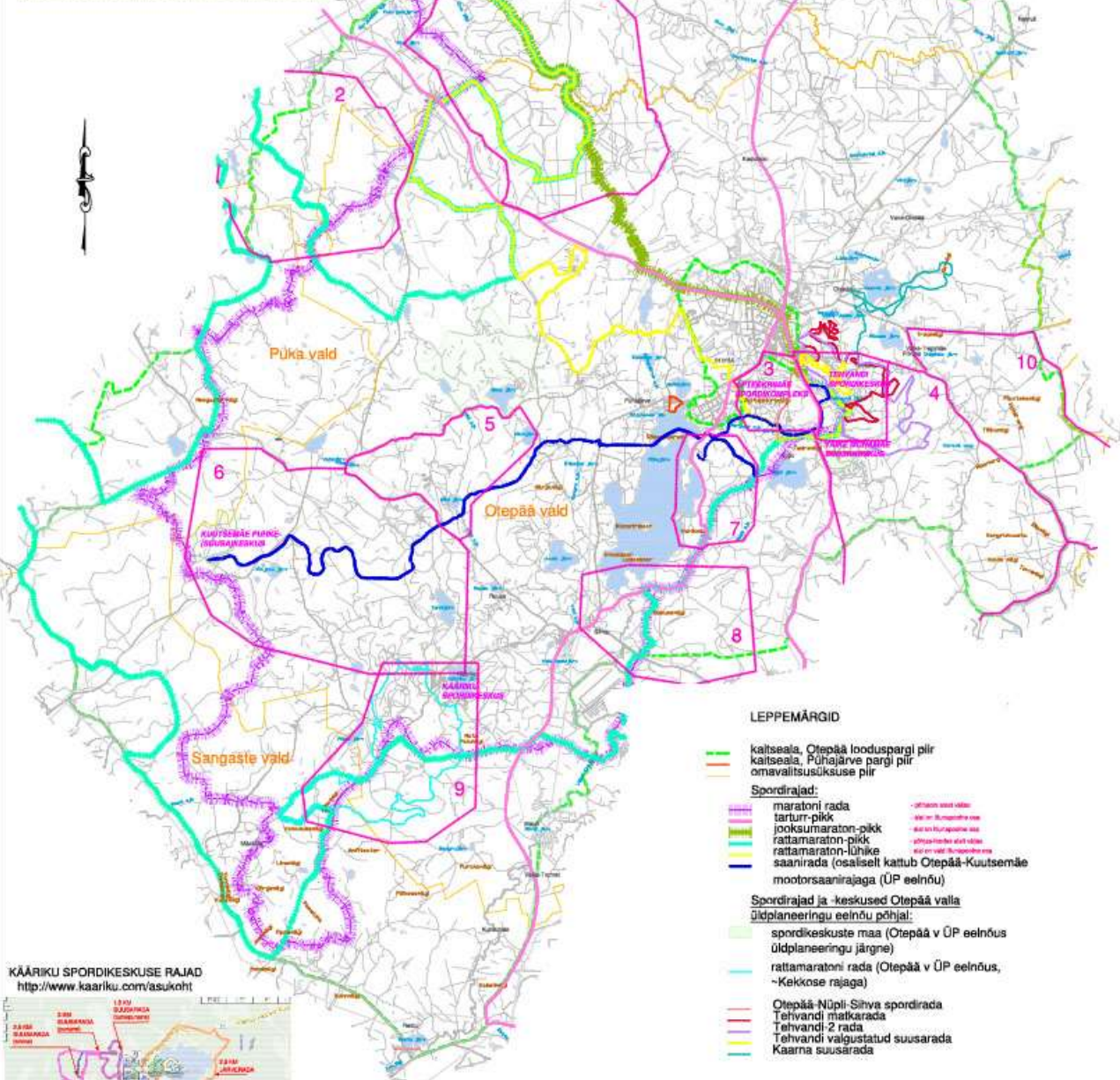

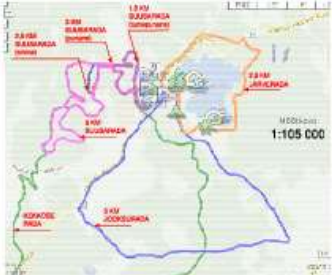
1 Orienteerumiskaartide asukohad ja number kaardil
(Eesti Orienteerumisel: www.orienteerumine.ee)

Orienteerumiskaardi nimi, kood, aasta ja interneti lehekülg

1. Põlv-Heinla küla, 9850, 1998
<http://www.orienteerumine.ee/kaart/kaartshow.php?Kood=9850>
2. Nõgessiidu, 2005013, 2006
<http://www.orienteerumine.ee/kaart/kaartshow.php?Kood=2005013>
3. Tehvandi-Angastein, 2003003, 2006
<http://www.orienteerumine.ee/kaart/kaartshow.php?Kood=2003003>
4. Chüppää-Muissaan-Eisa-Nüpli, 2009002, 2006
<http://www.orienteerumine.ee/kaart/kaartshow.php?Kood=2009002>
5. Hõrissa, 2013024, 2013
<http://www.orienteerumine.ee/kaart/kaartshow.php?Kood=2013024>
6. Anu, 2009 (cr) valla (ajavahel: Lutsu) (s.d.)
7. Hõgavälja, 2013048, 2013
<http://www.orienteerumine.ee/kaart/kaartshow.php?Kood=2013048>
8. Siivva, 20110314, 2011
<http://www.orienteerumine.ee/kaart/kaartshow.php?Kood=2011031>
9. Kääriku, 2008001, 2008
<http://www.orienteerumine.ee/kaart/kaartshow.php?Kood=2008001>
10. Tõlkemägi, 2012095, 2012
<http://www.orienteerumine.ee/kaart/kaartshow.php?Kood=2012095>

KÄÄRIKU SPORDIKESKUSE RAJAD
<http://www.kaariku.com/asukoht>

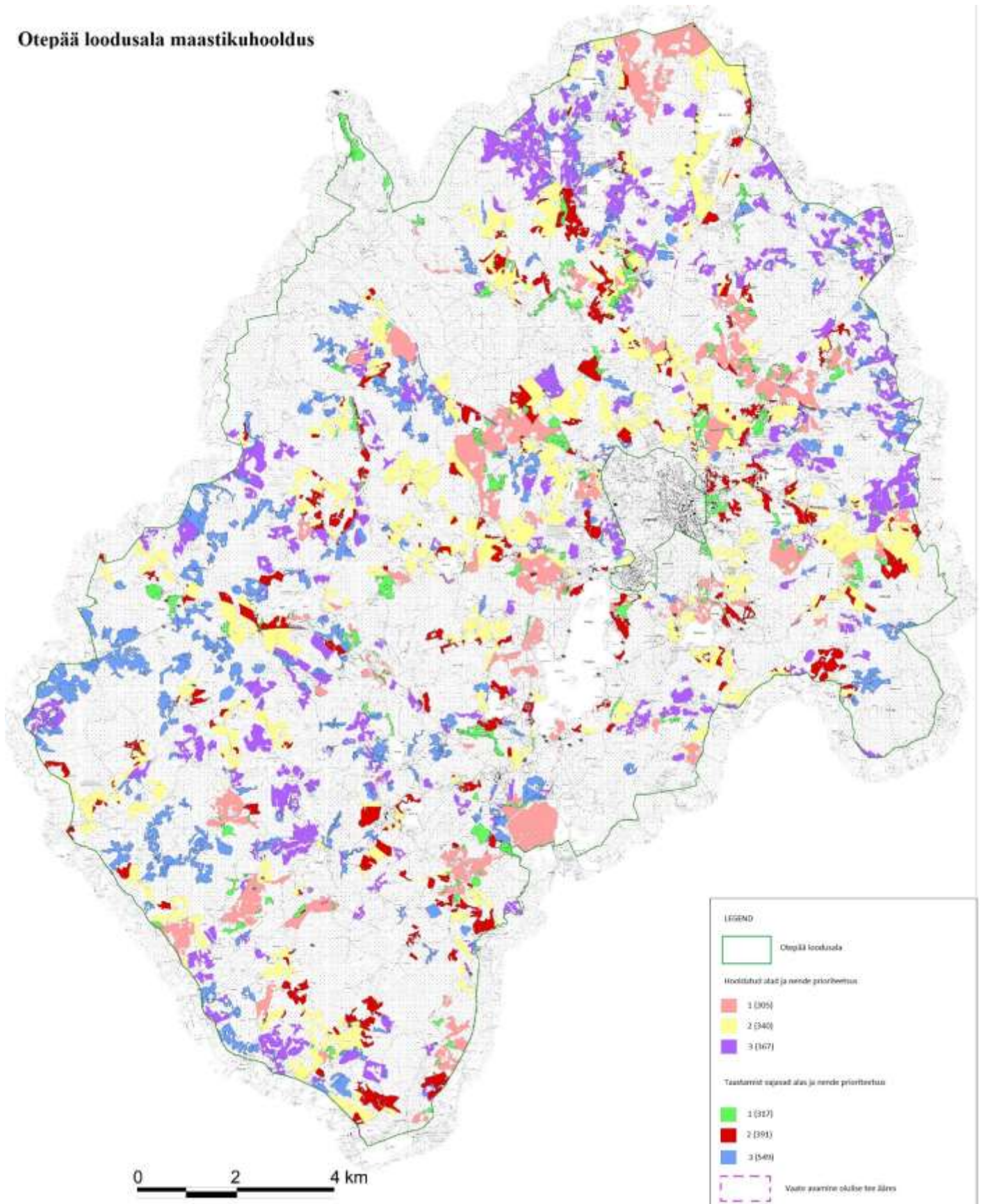

LEPPEMÄRGID

- kaitseala, Otepää looduspargi piir
- kaitseala, Pühajärve pargi piir
- omavalitsuskuse piir
- Sporidirajad:**
 - maratoni rada
 - tartur-pikk
 - jooksumaraton-pikk
 - rattamaraton-pikk
 - rattamaraton-lühike
 - saanirada (osaliselt kattub Otepää-Kuutsemäe mootorsaaniirajaga (ÜP eelnõu))
- Sporidirajad ja -keskused Otepää valla üldplaneeringu eelnõu põhjal:**
 - spordikeskuste maa (Otepää v ÜP eelnõus üldplaneeringu järgne)
 - rattamaratoni rada (Otepää v ÜP eelnõus, -Kekkonse rajaga)
- Otepää-Nüpli-Siivva spordirada
- Tehvandi matkarada
- Tehvandi-2 rada
- Tehvandi valgustatud suusarada
- Kaarna suusarada

 KOBEFAS AS Kõivuküla 15 7392 310, Tartu 0410, kaardikeskonnas	100 1980		KESKKONNAAMET	
	OTEPÄÄ LOODUSPARGI, PÜHAJÄRVE PARGI, OTEPÄÄ HOIUALA JA HINNOMÄE VÄIKE-KONNAKOTKA PÕSIELUPAIGA (OTEPÄÄ LOODUSALA) KAITSEKORRALDUSKAVA 2014-2023			
koostaja E. Kärd kontrollinud K. Kukk A. Roosa	koostaja Urmas Ull urmas@koefas.ee	juhtiv koostaja Linn	juhtiv koostaja Linn	SPORDIRAJAD JA SPORDIKESKUSTE MAAP x 1:70 000 2013...

Otepää loodusala maastikuhooldus

Artikkel

KOOSTAMISEL ON OTEPÄÄ LOODUSPARGI KAITSEKORRALDUSKAVA
Keskkonnaameti tellimusel alustasid Kobras AS ja Eesti Maaülikool 2012. aasta suvel Euroopa Regionaalarengu Fondi rahalisel toel Otepää looduspargi, Pühajärve pargi, Otepää hoiuala ja Hinnomäe väike-konnakotka püsielupaiga (Otepää loodusala) kaitsekorralduskava koostamist. Varasem kaitsekorralduskava on koostatud Otepää looduspargile perioodiks 2010 – 2012 ning selle kehtivusaeg on tänaseks lõppenud. Kaitsekorralduskavas kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende seisundit mõjutavaid tegureid ja vajalikke kaitsemeetmeid ning koostatakse tegevuskava.

Kaitseala on tuntud eelkõige oma reljeefi poolest, mida iseloomustab kõrguste kiire vaheldumine, arvukad väikesed järved, peamiselt künkaid katvate metsatukkade ja niitude rohkus. Võrreldes muu Eestiga on Otepäele iseloomulik pikemaajalisem lumikate, mistõttu on alal soodsad eeldused talispordi arendamiseks. Mida liigestatum on pinnamood ja keerukama ehitusega pinnakate, seda mitmekesisem on ala veestik, mullad ja taimekooslused. Kuna tegemist on mitmekesise maastikuga, on ka kavandatava Otepää looduspargi kaitse-eesmärkide nimekiri muljetavaldav – ala kaitse-eesmärkideks on kokku 19 elupaika ning 43 taime või loomaliiki, lisaks on kaitse eesmärgiks Pühajärve park ja ala maastik. Otepää piirkonna maastik on esteetiliselt nauditav nii suvel kui ka talvel.

Kaitsekorralduskava koostamise eeltöödena viidi läbi mitmeid inventuure ja uuringuid, neist suuremahulisemad olid Otepää looduspargi maastikuhooldusalade määramise ja prioritseerimise uuring ning 32 Natura elupaigana määratletud järve kompleksne uuring. Välitöödel hinnati ka kavandatavate hooldatavate sihtkatsisevööndite seisundit ning Pühajärve hooldatust ja praegust seisundit, vaadati üle ala üksikobjektid ning ala välispiiri tähistamise hetkeseisukord ja hinnati täiendava tähistamise vajadust lähtuvalt kaitse-eeskirjast. Koostati ka eelmise kaitsekorralduskava tulemuslikkuse analüüs.

Maastikuhooldusalade määramise ja prioritseerimise töö eesmärgiks oli määrata Otepää looduspargis maastikuhoolduseks vajalikud alad ning hinnata senist maastikuhooldust. Töö järgmises etapis anti kirjeldatud aladele hinnang lähtudes maastike visuaalsest aspektist, maastike väärtustest ning liigikaitsealistest kriteeriumitest. Töö tulemused on kajastatud kaitsekorralduskavas, järgmisel kaitsekorraldusperioodi on kavandatud nii maastikuhooldus- kui taastamistööd. Seega järgmise kaitsekorraldusperioodi jooksul on koostöös maaomanikega vajalik tegelda maastiku, sh poollooduslike koosluste, taastamise ja hooldamise ning vaadete avamisega. Otepää looduspargi maastikuhooldusalade määramise ja prioritseerimise töö raames valiti välja oluliste teede ääres 71 ala, kus võsariba on vaateid häirimas. Kokku moodustasid need alad ca 29 ha.

Poollooduslike koosluste hooldamiseks on maaomanikel võimalik taotleda toetust. Poollooduslike koosluste taastamiseks on võimalik taotleda loodushoiutoetust. Poollooduslikud kooslused aitavad kaasa loodusliku mitmekesisuse säilitamisele, ühtlasi on nad ka suure esteetilise väärtusega.

Järvede uuringu tulemusel anti koondhinnang järvede ökoloogilisele seisundile. Uuritud järvedest kakskümmend üks järve olid heas klassis, kümme kesises ja üks halvas. Uuritud järvedest on Otepää Kärnjärv ja Pülme järv mõjutustele tundlikud järved, seetõttu on soovitatav enne supluskohtade korrastamist hinnata selle tegevuse mõju järvele. Neitsijärve seisundi ja tervendamise kohta on koostatud uuringud juba 1999. aastal, Neitsijärve tervendamine on oluline kõrval paikneva Pühajärve kaitseks. Probleemaatilised on Restu paisjärve ja Mõrtsuka järve seotud tegevused. Mõlemad järved kuuluvad kaitstavatesse elupaigatüüpidesse, seega on vajalik paisude korrasolek või jõe taastamine Restu järve puhul.

Otepää ja selle ümbrus on rahvusvaheliselt tuntud spordi- ja puhkepiirkond. Alal on mitmeid RMK poolt hooldatavaid matkaradu, lõkke- ja puhkekohti ning üks vaatetorn. Olemasolevate radade hooldamisega jätkatakse ka edaspidi (va puude õpperada, mis likvideeritakse 2014). Lisaks on kavandatud Väikese Emajõe matkaraja taastamine. Soositud on ka teiste kaitse-eesmärkidega kooskõlas olevate ning neid tutvustavate radade rajamine. Erinevate alade ja objektide ühendamise eesmärgil saab kasutusele võtta matkaraja Arula küla ühendamiseks Lutsu turismitalu, Kuutsemäe ja Kääriku spordikeskustega ning teiste liikumisradade ja turismiobjektidega. Lisaks on välja pakutud Otepää jooksumaratori raja (kattub suuresti Tartu Maratoni rajaga), mis ühendab Otepää piirkonda Elva piirkonnaga, välja arendamist nii, et rada oleks läbitav nii jalgsi kui rattaga. Enne raja kavandamist peab oleme selge, milline on huvigrupp, kes hiljem hakkab rada hooldama ning ka see, millistele huvigruppidele rada on mõeldud. Harimäel on vaatetorn, mille seisundi hindamiseks tellib RMK ekspertiisi 2014-2015 ning edaspidised tegevused kavandatakse vastavalt ekspertiisi tulemustele.

Erinevate huvigruppide kaasamiseks on kaitsekorralduskava koostamise raames viidud läbi kaks avalikku koosolekut - esimene 19.09.2012 ja teine 20.06.2013, lisaks on toimunud töökoosolekud, kus on keskendutud erinevatele teemadele. Esimesel koosolekul tutvustati kaitsekorralduskava koostamise ajagraafikut ja anti ülevaade kaitsekorralduskava käigus plaanitavatest tegevustest, teisel koosolekul keskenduti ala puhkemajandusega seotud teemadele. Kaitsekorralduskava valmimise tähtaeg on 01.01.2014. Enne seda korraldatakse veel üks avalik koosolek, kus huvilistel on võimalik kavaga tutvuda ning oma sõna sekka öelda.

Kaitsekorralduskava koostamist rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme "Looduse mitmekesisuse säilitamine" programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

Kaitsekorralduskava koostajate nimel

Kadi Kukk

Kaasamiskoosolekute protokollid ja osalejate nimekirjad

**OTEPÄÄ LOODUSPARGI, PÜHAJÄRVE PARGI, OTEPÄÄ HOIUALA JA HINNOMÄE VÄIKE-
KONNAKOTKA PÜSIELUPAIGA (OTEPÄÄ LOODUSALA) KAITSEKORRALDUSKAVA
KOOSTAMISE KOOSOLEKU PROTOKOLL**

Avalik arutelu algas: 17:00 lõppes: 18:25

Juhatas: Kalev Sepp (EMÜ)

Protokollis: Kadi Kukk (Kobras AS)

Osa võtsid: Osavõtjate nimekiri on protokollile lisatud

Päevakord:

1. Sissejuhatus (Pille Saarnits, Keskkonnaamet).
2. Otepää looduspargi, Pühajärve pargi, Otepää hoiuala ja Hinnomäe väike-konnakotka püsielupaiga (Otepää loodusala) kaitsekorralduskava koostamise ajakava, töö käigus tehtavate uuringute ning tehtud välitööde tutvustus (Urmas Uri, Teele Nigola, Kobras AS).
3. Küsimused ja arutelu.

KOKKUVÕTE

Risto Sepp (RMK): „Praegu hakatakse tegema kaitsekorralduskava, ka uus Otepää kaitse-eeskiri on tegemisel, sihtkaitsevööndi piirid muutuvad. Kas need asjad omavahel vastuollu ei lähe?“

Urmas Uri (Kobras AS): „Kava koostamisel lähtume Otepää looduspargi kehtivast kaitse-eeskirjast ja arvestame ka kaitse-eeskirja eelnõuga ja kavandatavate sihtkaitsevööndi piiridega.“

Kadi Kukk (Kobras AS): „Kava koostamisel arvestatakse uemate uuringuandmetega.“

Urmas Uri (Kobras AS): „Kava saab teha ainult kehtivale kaitse-eeskirjale. Pole selge, kunas uus kaitse-eeskiri kehtestatakse.“

Tõnis Lepiku (Jõerde talu): „Kas Vana Otepää küla kuulub ka sinna hulka?“

Urmas Uri (Kobras AS): „Jah.“

Tõnis Lepiku (Jõerde talu): „Äkki peaks tegema igas külas koosoleku, kuhu tulevad küla inimesed ja arutavad, mida nad tahavad. Teie kuulete, mida nemad tahavad. Siis ei tekiks külas lahkhelisid. Vana-Otepääl on suured lahkhelid inimeste vahel. Kõik peaks algama võimukandjast, võimukandja on rahvas. Seda ütleb põhiseadus. Edasi arutatakse rahvaga läbi ja siis kohandatakse sinna kõik seadused, saaks ilusa alguse. Siis kaoksid ära küsimused nagu kas ma võin seal liikuda, kas see märk kehtib. Otsin Ahjale 6 ha metsa, ma ei saa sinna ligi. Riilikul tasemel võiks arutada, kuidas see ikka on, et igale poole saaks ligi.“

Urmas Uri (Kobras AS): „Hetkel on koostamisel uus kaitse-eeskiri, uue kaitse-eeskirja avalikustamine alles tuleb. Selle dokumendi koostamisel peab küsimused läbi arutama piirkondlikult tasemel, sest osadele maaomanikele tekivad täiendavad piirangud. Meie tegeleme kaitsekorralduskava koostamisega. Ma ei pea kaitsekorralduskava arutelu külades oluliseks, kuid uue eeskirja oma küll. Nt Arula piirkonna inimesed püüdsid meid kinni ja me rääkisime kaitsekorraldusega seotud asjadest kohapeal. Juurdepääsude küsimust ma hetkel ei kommenteeriks.“

Tõnis Lepiku (Jõerde talu): „Ma olen nõudnud, et teeks servituudid läbi minu maa, sest kõik võib juhtuda, ma olen vana inimene ja suren ära. See on nii loomulik.“

Pille Saarnits (Keskkonnaamet): „Juurdepääsude ja maa küsimus pole looduskaitseküsimus, see on kohaliku omavalitsuse tasand. Koostatud on esialgne eelnõu, sellele on tehtud ekspertiiis. Kaitse-eeskirja eelnõu on praegu Keskkonnaameti erinevate ametnike käes täiendamisel,“

muutmisel ja parandamisel. Keskkonnaamet edastab kaitse-eeskirja eelnõu Keskkonnaministeeriumile, kes algatab kaitse-eeskirja muutmise. Hetkel kaitse-eeskirja muutmise pole veel algatatud. Juba eeskirja eelnõu tegemise raames on räägitud läbi kavandatavate uute sihtkaitsevööndi maaomanikega. See on eraldi protsess. Kõigis külates pole samasuguseid huvilisi nagu Vana-Otepääl. Kui külates on huvilisi, siis nad võiksid sellest teada anda ja siis me võiksim tulla ja arutleda.“

Tõnis Lepiku (Jõerde talu): „Kes seda peab algatama? Vaadake, ma lugesin ühte raamatut, kus oli kirjas, et luuakse müüt, leidub kindlasti üks inimeste grupp, kes omandab selle müüdi, leiab, et tema on ainuke, kes on kohustatud seda kaitsma, et see on ainuke tõde, ta isegi muudab seda tõde, nagu ma siit vaatasin ja saab selle valdajaks ning loob selle peale oma nõuded, arvestamata kedagi teist. Kuskilt peab algama see, et tehakse külakoosolek, arutatakse asjad läbi, et inimeste vahel ei tekiks hõõrumist, et sellele lubati see tükk ära müüa, sellel lubati mets maha võtta. Miks minul ei lubatud jne.“

Kalev Sepp (EMÜ): „Kui nüüd tuua võrdluseks Lahemaa kogemus, kus on kodanikuühiskond natuke rohkem organiseerunud, siis kui seal kaitse-eeskirja avalikustati, siis Lahemaal on 46 küla ja meil oli 7 piirkondlikku koosolekut. Lahemaal on ka oma koostöökoda, mis ühendab külavanemaid, me saime ka külavanematega 2-3 korda kokku. Külad peaks ka omavahel organiseeruma. Kõige parem, kui tekiks ka Otepää looduspargi koostöökoda.“

Tõnis Lepiku (Jõerde talu): „Tegelikult peaks sellega tegelema vald.“

Pille Saarnits (Keskkonnaamet): „Täna ongi meil esimene koosolek, kus me anname teada, et teeme kaitsekorralduskava ja soovime teada saada teie arvamust. Kaitse-eeskirja muudetakse põhjusel, et praeguseks on teada rohkem infot Otepää looduspargis leiduvatest kaitseväärtustest ja rõhuasetused olid teised.“

Tõnis Lepiku (Jõerde talu): „Sihtkaitsevöönd haarab minu autode parkimisplatsi, mis on ammu tehtud, lõkkeplatsi. See on ju ebaloogiline.“

Pille Saarnits (Keskkonnaamet): „Jah, see ei olegi põhjendatud. Eelmise eeskirja tegemise ajal oli maareform poole peal, piirid kirjeldati metsakorralduse kvartalite järgi, mis praeguseks on enamasti eramaal, ja ennesõjaaegsete talupiiridega. Tihti pole piirid enam looduses aktuaalsed ja seetõttu on vajalik piire korrigeerida.“

Urmas Uri (Kobras AS): Ma olen väga tänulik Arula küla külavanemale, kes teatas, et ta ei sa koosolekule tulla.“

Margo Krüünvald (Nüpli küla): „Mina siinkohal küll toetaks eelpoolkõnelejat, et ehk on tõesti mõistlik läheneda küladele ja elanikele niimoodi, et anda neile ikka teada, et selline asi on teoksil, selline tähtis projekt ja kuna siin härra just rääkis sellest, et paljud inimesed on huvitatud sellest, et nad saavad ka oma mõtteid siia projekti sisse panna ja saada seeläbi toetust fondidelt, siis minu isiklik tunne on selline et, ma ei tea, mis asi see on. Võibolla ma natuke tean, aga kindlasti külates on inimesi, kes ei teagi, et selline asi on ja see on vajalik asi. Võibolla peaks võtma seda natuke tõsisemalt ja inimestele selgitama, mis asi see on. Jah, meil on kombeks, et käivad koos ainult teatud inimesed, kes on huvitatud. Võibolla peaks ikkagi inimesi natuke rohkem sunniviisiliselt kaasama ja neile rääkima ja selgitama, mis asi see on ja mida see neile kaasa toob Tegemist on ikkagi sellega, et on eramaa omanikud, kes tihtipeale ei saa arugi, mis siin on. Mõni saab.“

Tõnis Lepiku (Jõerde talu): „Inimene elab seal. Rohkem on neid, kes elavad siin, ei ole turismitalu. Nad lihtsalt elavad. Nad tahavad mingit kasu ka saada.“

Margo Krüünvald (Nüpli küla): „Te ise ütlesite väga selgelt, et inimesed aktiveeruvad sellel hetkel, kui hakkab projekt lõppema. See ongi see, et kuskilt on kellegi kaudu kuskile jõudnud, on selline asi, rabame nüüd. Ma teeks protokollilise ettepaneku, et kaasata inimesi rohkem, külade

kaupa, näiteks paar küla koos. Meil on tõesti 21 küla, võibolla on neid raske läbi käia, aga võtame neli küla korraga.“

Kadi Kukk (Kobras AS): „Tänase koosoleku toimumisest on teavitatud maakonnalehes Valgamaalane, teada on avaldatud ka Otepää valla lehes ja Valgjärve valla lehes. Teated on üleval Sangaste valla kodulehel, Palupera valla kodulehel, Valgjärve valla kodulehel. Lisaks on meiliga teavitatud erinevaid ettevõtteid ja organisatsioone ning neid külavanemaid, kelle kontaktandmed on meil olemas.“

Pille Saarnits (Keskkonnaamet): „Teade ei olnud väga üldsõnaline, seal oli ka kirjas, mis on kaitsekorralduskava.“

Kadi Kukk (Kobras AS): „Need, keda on koosoleku toimumisest meiliga teavitatud, saavad ka protokoll. Protokoll saadame ka neile, kes on nimekirjas oma kontaktandmed jätnud.“

Kalev Sepp (EMÜ): „Kui kaitse-eeskiri on dokument, mis piiranguid loob, siis kaitsekorralduskava annab pigem kohalikele elanikele võimalusi.“

Urmas Uri (Kobras AS): „Suhtumised on ääretult erinevad, on talusid, kus mind juhatatakse, et mine siia ja mine sinna ja on ka kohti, kus ei vaadata hästi, kui ma fotosid teen. Me oleme alati püüdnud inimestega suhelda“

Arno Anton (Pühajärve Puhkekodu AS): „Kaitsekorralduskava valmib alles aasta pärast, võiks natuke lahti rääkida, mis selle aasta jooksul tehakse?“

Urmas Uri (Kobras AS): „Selle aja jooksul toimubki kaitsekorralduskava koostamine. Me võrdleme ära selle, mis on eelmise kava alusel tehtud ja mis ulatuses tegevused on läbi viidud, viiakse läbi elupaigana määratletud järvede inventuur (kokku 32 järve), hinnatakse Pühajärve pargi hooldatust ning kavandatavate uute sihtkaitsevööndite seisundit. Samuti vaadatakse üle kaitseala tähistus ning määratletakse maastikuhoolduseks vajalikud alad.“

Arno Anton (Pühajärve Puhkekodu AS): „Kas enne kaitsekorralduskava valmimist toimub veel koosolekuid?“

Kadi Kukk (Kobras AS): „Üks avalikkusele suunatud koosolek toimub hiljemalt 01.11.2013. Lisaks korraldatakse koosolekud huvirühmade esindajatega, RMK ja kohalike omavalitsustega.“

Kalev Sepp (EMÜ): „Kui on huvirühmi, kes tahavad veel täiendavaid koosolekuid, siis võib meile teada anda.“

Pille Saarnits (Keskkonnaamet): „Praegu on kava koostamine alles algusjärgus, uuringud ja ülevaated pole veel valmis, seetõttu pole hetkel midagi lõplikku, millest rääkida.“

Risto Sepp (RMK): „Rääkisite enne kobrastest, mulle meeldib Karulas seda rääkida, et kui kobras ühe veotsa kinni paneb, justnimelt veotsa mitte teeotsa, siis on näha, mis seal taga on. Kindlasti peaks kava koostamisse kaasama jahimehed. Mina ei tea, kuidas on maaomanike ja jahimeeste suhted, aga see mitmekesisus on väga ühekülgne.“

Pille Saarnits (Keskkonnaamet): „Kas jahimehed meil praegu kaasatud on?“

Kadi Kukk (Kobras AS): „Eraldi meiliga neid teavitatud ei ole.“

Pille Saarnits (Keskkonnaamet): „See on väga hea ettepanek, jahimehed lisatakse ka kaasatavate nimekirja.“

Risto Sepp (RMK): „Kui mägede vahel üks veots kinni panna, siis on tulemuseks uus järv. Siin on neid järvi piisavalt, ei ole mõtet neid juurde tekitada.“

Arne Ader (Hinnomäe talu): „Väga vahva oli vaadata, et oli pildistatud avatud maastikke. Kui käite, siis märgistage kindlasti ka allikaid. Allikad on need, kuhu tihti juurde juhatatakse, nt Pühajärve ääres Veriläte. Nad on väga räämas ja kadumas ning tapetud on nad lõpuks nende ehitistega, mis tehakse sinna turistidele. Ehitised pole visuaalis läbi mõeldud, on mingid karbid sinna ümber tehtud. Allikal võiks olla mingi hobuseraud ja nõnda, et seda allikat ikka vaadata saab.“

Väike –Munamägi on hea näide, nõ Emajõe läte. Käisin seal mõni aeg tagasi vaatamas, seda enam ei saa nautida. Aga seda saab nii korraldada, et rahvas saaks minna ja nautida. Teine asi, mis on, on allikate kinnikasvamine.“

Teele Nigola (Kobras AS): „Niipalju võin öelda, et sellest probleemist on meile ka Arula külavanem rääkinud ja oleme aru saanud, et kohalike jõududega selle küsimusega mingil määral ka tegeletakse, aga ilmselt mitte piisavalt.“

Arne Ader (Hinnomäe talu): „Vaja on ka mingit suunamuutust, kui on kaitsekorralduskava, mis mingil määral suunab, kasvõi selles osas et mida edaspidi RMK näiteks teeb oma töödest. Ma ei mõtle, et kõiki korruga korda saab, aga tasapisi. Võtad ühe objekti ja teed natuke paremini ja siis tuleb teise kätte kord ja jälle paremini. Jaanimännist oli juttu. Vahva koht, olen ka pildistamas teda käinud. See pole veel nii hull, kui märki pole. Hoopis hullem on, kui märk on pandud ja nõndaviisi, et sellega kaotatakse selle objekti nautimise võimalus. Seda on üle Eesti tehtud. Sildid, mis on 2 meetrit pikad metallpostid, kus on suur latakas. Silt on pandud objektile ette, sa näed silti, objekti enam pole. Kivide juures tapavad nad hästi, väiksemate puude juures ka kindlasti. Vanasti oli kivi tammelehega, fantastiliselt head. Hetkel on nagunii kõik GPS-s, silte võib ka panna, aga veidi kaugemale. See pole Otepää kandi probleem, aga probleemi oleks vaja kuidagi teadvustada.“

Teele Nigola (Kobras AS): „Aitäh, see on hea tähelepanek, et see sildi asukoht tuleks ilmselt valida sobiv.“

Arne Ader (Hinnomäe talu): „Kes te pildiaparaadiga käite, siis on väga lihtne – sinna kuhu te seisma jääte ja pilti teete, sinna pange silt. Turistil on hea, ei pea väga otsima.“

Urmas Uri (Kobras AS): Allikad on oma loomulikus arengufaasis, kui neid ei kasutata, siis kasvavad nad mitte täis, vaid nad kasvavad üle. Soostumisprotsessis soo tapab juurdevoolu. Emalätte väljavoolu on inimesed hooldanud ja sellega ta päästnud. Tõenäoliselt on tegemist olnud oluliselt suurema allikaga kui ta praegu on.“

Arne Ader (Hinnomäe talu): „Arula emaläte on heas seisukorras, aga see teine läte, mis on Otepää juures väiksel Munamäel, see on kehvas seisus. „

Urmas Uri (Kobras AS): „EELISes on olemas nn allikate kiht. Käisin kuulamas Otepää üldplaneeringu arutelu ja kuna olen siin seotud ka mõningate keskkonnahinnangutega, siis mind tegi küll kurvaks see, et uued ettevõtmised on planeeritud allikate peale.“

Tõnis Lepiku (Jõerde talu): „Mina ei saa ikka aru, kas tähtis on see, et ma hooldan oma maad või on tähtis see, et ma ei hoolda? Käisin ükskord ka looduspargis ja kui ma tahtsin maad kaheks jagada, et ühele lapsele saaks üks osa ja teisele lapsele teine osa, kuna ma enam ei jõua hooldada, siis looduspargist öeldi mulle, et võsa on ka looduse objekt. Praegu hakkavad suured kuused maha langema, mõtlesin, et peaks palkama kedagi, kes võtaks maha nad. Ma ei tea, kas neid võib võtta või kui palju neid võib võtta. Muidugi mulle anti sanitaarraie luba, ma jõudsin korda teha ühe teeääre.“

Kalev Sepp (EMÜ): „See sõltub kindlasti kohast, universaalset nõu ei ole siin. Kui on tegemist avatud maastikuga, mis on pikkade traditsioonidega kultuurmaastik, siis kindlasti hooldamine on teretulnud.“

Risto Sepp (RMK): „Kas kaitsekorralduskavas avatud vaadete kohta näete ette ka, et need võiks hooldada või peaks hooldama?“

Teele Nigola (Kobras AS): „Koostame alade hooldusnõuded, et kas see ala on võsastunud ja vaja on minna sae ja kirvega peale või saab purustajaga hakkama või on lihtsalt aasta jäänud niitmata. Sellise info me praegu kogume kokku.“

Risto Sepp (RMK): „Kas te kogute selle info looduses või teete töö andmebaasidele toetudes?“

Teele Nigola (Kobras AS): „Me vaatame alad üle looduses.“

Risto Sepp (RMK): „Et kui ta on poollooduslikuks koosluseks määratud ja seal on suur mets peal, siis ta jääb metsaks?“

Teele Nigola (Kobras AS): „Jagame alad kategooriasse pigem selle järgi, et kas võsa on alla 1,5m või üle 1,5 m.“

Tõnis Lepiku (Jõerde talu): „Männid on praegu kõik haiged, ka noored puud. Mändidel on osa oksid kollased. Mürgiga metsa minna ei või. Mis nendega teha? Kes nende eest hoolitseb? Ma ei räägi ainult oma territooriumist. Käisin esmaspäeval seenel Kooraste kandis, ka seal on männid haiged. Ma teen 2 hektarilist parki, kus ma aiatraktoriga viis korda niidan, ka seal on männid haiged.“

Risto Sepp (RMK): „Ega seal ei olegi midagi teha. Praegu on Otepää ümbruses ja Arula ümbruses kaskedel külmavaksiku teema. See näeb suurtel puudel välja nii, et lehed on maas ja ma arvan, et nüüd peale talve on näha, mis toimub. Kui tuleb külm talv, siis need ussikesed külmuvad ära ja ehk pääsevad. Kaskede teema on minu meelest natuke hullem kui männi teema. Külmavaksiku kahjustus oli 25 aastat tagasi, nüüd on jälle tsükel peal“

Arne Ader (Hinnomäe talu): „Eelmisel sügisel oli väga palju lennus külmavaksikuid. Pikk sügis oli, liblikad lendasid veel oktoobris. Külmavaksikule külm väga ei mõju.“

Tõnis Lepiku (Jõerde talu): „Maaülikool enam ei tegele feromoonidega kah, muidu on feromoonpüünised.“

Kalev Sepp (EMÜ): „Ei, ikka natuke veel tegeleb. Mõned inimesed ikka vist veel on“

Tõnis Lepiku (Jõerde talu): „Ei ole vist enam, ma ise tegelesin nendega kunagi.“

Urmas Uri (Kobras AS): „Tuletan veelkord meelde, et vee-erikasutusload on vaja korda teha.“

Kalev Sepp (EMÜ): „Jääme ootame teie ettepanekuid ja kohtumiseni.“

Koostas As Kobras

**Otepää looduspargi, Pühajärve pargi, Otepää hoiuala ja Hinnomäe väikekonnakotka
püsielupaiga (Otepää loodusala) kaitsekorralduskava koostamise
puhkemajandust käsitlev kaasamiskoosolek**

20.06.2013

14:00-15:15

Otepää Vallavalitsus volikogu saal

Koosolekut juhatas Kalev Sepp (EMÜ). Koosolekul andis Urmas Uri (Kobras AS) ülevaate Otepää looduspargi, Pühajärve pargi, Otepää hoiuala ja Hinnomäe väike-konnakotka püsielupaiga (Otepää loodusala) kaitsekorralduskava koostamise raames käesolevaks ajaks teostatud uuringutest ja töödest ning tutvustas kaitsekorralduskava koostajate poolt koondatud puhkemajandust käsitlevaid materjale.

Ettepanekud, mõtted arvamused

Otepää piirkonna kohta on olemas orienteerumiskaardid. Mõned neist radadest, nt spordibaaside ümbruses, on aktiivselt kasutatavad. Ka need rajad võiks kanda kaardile. Orienteerumiskaart vananeb umbes viie aastaga.

Hetkel on Keskkonnaamet ja RMK kokku leppinud, et edasi arendatakse kindlasti kuut kaitsealal olevat rada (Pühajärve matkarada, Pühajärve tunnetusrada, Murrumetsa matkarada, Kekkose rada, Apteekrimäe matkarada, Väikese Emajõe matkarada). Koosolekul tõstatati küsimus Otepää looduspargis olemasolevate õppe- ja matkaradade sidusus tagamisest ning koormus hajutamisest – kaaluda tuleks uute radade rajamist ning radasid tuleks kavandada ka kaitseala äärealadele. Uute radade kavandamine ja rajamine sõltub huvigrupidest, kes radasid arendama ja kasutama hakkavad. Keskkonnaameti ja RMK poolt arendatavate radade ääres on Otepää looduslal kõige esinduslikumad ja tuntumad objektid, need on kõige külastatavamad ning tuleb igal juhul korras hoida. RMK hooldatavad rajad asuvad suures osas riigimaal ning on mõeldud avalikuks kasutamiseks. Juhul, kui RMK poolt hooldatav rada asub eramaal, sõlmitakse maaomanikuga leping. Samas igal maaomanikul või ettevõtjal on võimalus arendada välja oma rada, kuid see ei tohi olla vastuolus kaitseesmärkidega. Radade arvu suurendamine ei ole eesmärk, eesmärk on kaitseala tutvustamine, pigem tuleb tõsta olemasolevate radade kvaliteeti. Kui RMK kavandab uusi radasid, siis need saavad olla ainult riigimaal, rada ei tohiks läbida sihtkaitsevööndeid ja see, mida rajaga tutvustada tahetakse, peaks olema midagi sellist, mida mujal ei ole. Otepää looduspargi puhkerajatiste infrastruktuur on suhteliselt vana ja vajab uuendamist. RMK külastuskorralduskava koostamisega tegeletakse sügisepoole.

Enne raja kavandamist on tuleb jõuda selgusele, kes on huvigrupp, kes hakkab rada rajama ja hooldama ning millised huvigrupid seda kasutama hakkavad. Ka Otepää looduspargi alal on mitmed rajad jäänud kasutusest välja või on vähekasutatavad (nt viburada).

RMK poolt paigaldatud külastajate loendurid asuvad Pilkuse järve ääres, Pühajärve matkarajal, Harimäel ja Murrumetsa matkarajal. Kõige suurem külastatavus on Pilkuse järve ääres. Nelja loenduri põhjal saadakse keskmine külastusmaht aastas. Otepää radadel on külastajaid loendatud ainult kolmel viimasel aastal. Kui Otepääd külastab RMK andmetel ca 15 000 inimest aastas, siis

Tallinna lähialadel on see arv 340 000 külastajat aastas. Matid on rajal maas, külastaja neid ei näe. Andmete interpreteerimisel arvestatakse raja kulgemisega – kas see käib edasi-tagasi või liigub inimene sealt ainult korra läbi. Andmeid, kui palju külastajaid läbib rada tunnis, pole hetkel võimalik saada. RMK loendab ainult suvel, seega pole infot, kui palju ala talvel külastatakse. Talvisel ajal on näiteks Tartu maratoni raja külastatavus suur, ka enne rattamaratoni toimumist sõidab rajal palju inimesi.

Kaitsekorralduskavaga ei näha ette ühegi raja likvideerimist. Palupera vallas on üldplaneeringuga kavandatud radasid, sõltumata kaitsekorralduskavast tegeleb Palupera vald oma radade arendamisega.

Kaitsekorralduskava on dokument Keskkonnaameti ja RMK jaoks, kavas on kajastatud tegevused, mis on vaja ellu viia kaitse-eesmärkide saavutamiseks. Kui kavandatakse rada, millel pole seost kaitse-eesmärgiga, siis selle tegemiseks ei saa KIK-st looduskaitse vahenditest raha taotleda.

Puhkekohad, mis on välja arendatud Palupera vallas, asuvad üldkasutatavates kohtades ning samal ajal on tegemist valla maaomandiga. Radade ja puhkekohtade kavandamisel tuleb arvestada, et neid on tulevikus vaja ka hooldada.

Kaitsekorralduskavas kavandatakse tegevused 10 aastaks, kava saab korrigeerida 5 aasta pärast. Matkaradade arendamist peaks kajastama valla arengukavas või mõnes muus dokumendis, kus kavandatakse perspektiivseid asju. Külastajad, kes tulevad turismitallu, küsivad väga sageli seiklust, st ei olla huvitatud matkaradadel matkamisest, vaid pigem soovitakse kaardiga metsa minna. Arvestada tuleb ka sellega, et kõik inimesed ei pruugi olla radade rajamise poolt, nii mitmeski kohas on kohalikud inimesed pigem selle poolt, et radu ja puhkekohti oleks vähem, kuna sageli toob puhkekoht endaga kaasa suurema lärmi, probleeme on ka prügistamisega.

Harimäe torni hooldab RMK. Kavas tuleb planeerida torni seisukorra ekspertiis ning seejärel saab otsustada, mida edasi on vaja teha. Keskkonnaamet soovib, et Harimäe torn jääks ka tulevikus alles, võimalusel tuleks kaaluda ka Hobustemäele torni rajamist. Ala, kuhu saaks rajada Hobustemäe vaatetorni, asub eramaal. Hobustemäelt avaneb klassikaline vaade järvele.

Koostas AS Kobras

OTEPÄÄ LOODUSPARGI, PÜHAJÄRVE PARGI, OTEPÄÄ HOIUALA JA HINNOMÄE VÄIKE-KONNAKOTKA PÜSIELUPAIGA (OTEPÄÄ LOODUSALA) KAITSEKORRALDUSKAVA KOOSTAMISE KOOSOLEKUST OSAVÕTJATE NIMEKIRI

20. juuni 2013

Otepää

Jrk nr	Nimi	Keda esindab ja kontaktandmed	Allkiri
1.	Kadi Kukk	Kobras AS kaardi@kobras.ee	Kukk
2.	Yviri Keltus	RMK loodushoiuvõrre	Keltus
3.	Tiia Almed	DMK loodushoiuvõrre tiia.almed@rml.ee	Almed
4.	Pille Saarants	KA PUV registreeritud pille.saarants@keskkonnasamet.ee	Saarants
5.	Reet Reiman	KA PUV reet.reiman@keskkonnasamet.ee	Reiman
6.	Meelis Juhkam	Praktikant	M. Juhkam
7.	Kati Kale	Sangaste Vallavalitsus kati@sangasteko.ee	Kale
8.	RAIMO SELGIS	Praktikant	Selgis
9.	Jarmo Tuusla	Keskkonnasamet	Tuusla
10.	VOLODKAR VASA	ARULA kiiret talu@lutsu.ee	Vasa
11.	REIN VIKARD	OTEPÄÄ VALLAVOLIKOOL	Vikard
12.	KALEV SEPP	EAU	Sepp

13.	Jaan Pailal	Otepää valla valitsus	Pailal
14.	MARGO KEMMVAID	SP. OTEPÄÄ TURISM	Kemmvaid
15.	TÕNU KUKK	Pahupera Vallavalitsus	Kukk
16.	MERLE PALK	Keskkonnasamet	Palk
17.	Marije Tiib	Keskkonnasamet	Tiib
18.	Urmas Kivi	Kobras AS	Kivi

**OTEPÄÄ LOODUSPARGI, PÜHAJÄRVE PARGI, OTEPÄÄ HOIUALA JA HINNOMÄE
VÄIKEKONNAKOTKAPÜSIELUPAIGA (OTEPÄÄ LOODUSALA) KAITSEKORRALDUSKAVA
KOOSTAMISE KOOSOLEKU PROTOKOLL**

Otepää 02. detsember 2013

Koosolek algas: 17:00

lõppes: 18:45

Juhatas: Kalev Sepp (Eesti Maaülikool)

Protokollis: Kadi Kuk (Kobras AS)

Päevakord:

1. Kaitsekorralduskava maastikuhoolduse ja matkaradadega seotud tegevuste tutvustamine (Urmas Uri, Kobras AS)
2. Järvede uuringu tulemuste tutvustamine (Ingmar Ott, EMÜ)
3. Arutelu

KOKKUVÕTE

Margo Krüünvald (SA Otepää Turism): „Kui kaitsekorralduskava koostamine pihta hakkas, siis ma mäletan, et üks esimesi teemasid oli kobraste teema. Tutvudes materjalidega, ei leia sealt kobrast. Kas ma olen mõnest lehest üle läinud, või miks ta välja jäi? Ma tean kindlasti, et Nüpli oja ja Poslavitsa ojaga on koprad väga sina peal. Miks see teema välja jäi?“

Urmas Uri: „Kopraid on natuke käsitletud poollooduslike koosluste osa juures. Seda on kirjeldatud, sest see probleem on olemas, aga kobras ei olnud tööülesannete hulgas.“

Kalev Sepp: „Kas keskkonnaametist keegi selgitaks.“

Taavi Tattar (Keskkonnaamet): „Kopraga on sama, mis kõige muuga, osalt on ta loomulik osa veekogudest. Mingil määral on kobras jahiluk ja tema arvukust on võimalik reguleerida. Praegusel hetkel on nii, et jahiseaduse alusel on maaomaniku ja jahipiirkonna kasutaja vahel kokkuleppe. Riik küttimeismahu juures kaasa ei räägi. Kui varasemas jahiseaduses oli nõue, et kui oli vajalik kopratammi lõhkuda, siis pidi olema Keskkonnaameti nõusolek, siis uues seaduses seda ei ole. Sisuliselt on see maaomaniku vastutuseks /ülesandeks, mille ta peab kohaliku jahiseltsiga kokku leppima.“

Urmas Uri: kooslustele on ta probleem ja tuleb lahendada...?“

Margo Krüünvald: „Sisuliselt tähendab see seda, et maaomanikele on pandud üks kohustus?“

Taavi Tattar: „Põhimõtteliselt ei ole kohustus vaid kui maaomanikul on probleem ja tahab, et jahipiirkond sellega tegeleks, siis ta peab selle jahipiirkonnaga kokku leppima.“

Tiia Ilmet (RMK külastusjuht): „Meil on palju ettepanekuid ja täiendusi, ma neid siin ette lugema ei hakka, me paneme selle meili peale.“

Kalev Sepp: „Kas need puudutavad külastuskorraldust?“

Tiia Ilmet: „Jah, aga seal on muid täiendusi ka. Me saadame need meilile. Näiteks eelarve osas.“

Kalev Sepp: „Kas külastajate lugemine käib ainult suveajal?“

Tiina Ilmet: „Jah, sooja ajal, teatud kohtades, ainult neid, kes meie lõkkekohtades käivad, üldistust teha nende kohta on suhteliselt raske.“

Heiti Teder (Jahimees): „Tulles tagasi kopra juurde. Palju piirab seda asja Keskkonnaamet. Ma olen nõus, et jaht hakkab pihta augustis ja kestab kuni kevadeni. Aga kui kevadel ei saa kobrast

välja küttida, nt ilmastiku olud ei luba. Kavas on vähe puudutatud huvigruppi nagu jahimehed. Ma olen selle suure paki ka läbi sirvinud. Seda huvigruppi on vähe kaasatud. Praegu looduspargi sihtkaitsevööndis keelatakse ja piiratakse loomade lisa söötmist. See on turisti jaoks aga suur vaatamisväärtus. Praegu ma vaatasin, siin on üks kiri, mis tuli KA, kus kästakse likvideerida metsloomadele mõeldud söötmiskohad enne talve, 31.12ks. Tore ei ole see, et jõuludeks teeme toiduplatsid puhtaks, kuidas metsloomade abistamine on tulevikus – kuidas me saame tulevikus viia metsloomadele sööta?“

Kalev Sepp: „Kas see on kaitsealal?“

Heiti Teder: „Jah, see on kaitsealal.“

Kalev Sepp: „Kas Keskkonnaametist keegi vastab?“

Ena Poltimäe: „Põhimõtteliselt on halvad asjad spetsialiseeritud sigade söötmiskohad. Ma ei ütle muude asjade kohta. Praegu on see protsess hoos, et jahiseadus alles jõustus ja kõiki neid jahipiirkondi vaadatakse eraldi. On sellised jahiseltskondi, mis asuvad täielikult kaitsealal ja seal ei saa kõiki soolakuid ära likvideerida. See on seotud söötmiskohtadega, mis ei ole kaitsekorralduskavaga seotud. Võime kohtuda ja teemat eraldi arutada. Et sooviks neid ettepanekuid, mis on kaitsekorralduskavaga seotud.“

Heiti Teder: „Turismiga lähevad need asjad kokku. Restu-Kuutsemäe, see alumine lõunapiir, meil kaob sealt kusagil 2000 ha ulatuses kõik. Jahipiirkond läheb kaheks hooldusalaks, aga meil on 5200 h ja sellest pool läheb nüüd looduspargi sihtkaitsevööndisse ja sealt oleme pidanud ära likvideerima soolakud ja söötmiskohad. Põhjus, millepärast on söötmiskohad põldude pealt viidud metsa äärde, on olnud jahimeeste ja maaomanike nägemus sellest, et metsloomade söötmiskohad ei oleks keset põldu vaid viidud üles metsadesse, kus on looduspargi alad. Seal ei ole kultuuride kahjustusi selliseid, seal on põldude niitmised. Nad tulevad muidugi allapoole ka, aga eesmärk oli, et viia loomad metsade alla. Et lisa söötmise koha pealt ka, et lepime kokku, et ärme söödame aastaringi vaid teeme seda ainult talvel.“

Kalev Sepp: „Kas kohtumine Keskkonnaametiga võiks olla enne või pärast jõule?“

Heiti Teder: „Mina olen teinud ettepaneku, et see võiks jääda jaanuarikuusse.“

Kalev Sepp: „Väga hea, ettepanek tehtud.“

Ena Poltimäe: „Põldude pealt viime söödakohad metsa alla aga siis tulevad metsakahjustused. Siin tuleb hästi kaaluda kõiki neid asju.“

Heiti Teder: „Seesama kiri, mis on teie poolt tulnud. Üks söögikoht, kus on 15 aastat söötmine toimunud. Söötmiskoht on viidud keset suurt põldu. Kirjas on välja toodud, et tekib tallamine jne, ma olen nõus. Teine, mis ma küsisin RMK maa kohta – Harimäe torni juures, seal lähedal on seasöötmiskoht, mis on jäetud alles.“

Ena Poltimäe: „Töökoosolekul saame seda rääkida.“

Ülle Kübrasepp: (Otepää vallvalitsus): „Ma olen veterinaar ja seepärast mainin, et igasugused loomade-lindude kogunemiskohad on heaks pinnaseks haiguste levikule.“

Heiti Teder: „Olen nõus, aga meile ei ole tulnud tagasisidet, et oleks olnud sellega probleeme.“

Ülle Kübrasepp: „Loodus oskab ise ennast reguleerida.“

Priit Voolaid: „Mul on küsimus Kärnjärvega seoses, nagu näha oli, oli ta üks kahest vähetoitelisest järvest, väikese puhverdusvõimega, Kärnjärv on populaarne ujumiskoht siin piirkonnas. Kas senine kasutus on järve seisundit kuidagi mõjutanud?“

Ingmar Ott: „See on väga hea küsimus. Ma arvan, et meil on väga tükati neid andmeid. Kusagil 70ndatest, aga laagrid ja need läksid hiljem lahti, vist 80ndatest. Pean seda küsimust seedima.“

Priit Voolaid: „Kavas ei ole soovitus, et ujumiskohta ära kaotada või et koormust mitte laiendada.“

Ingmar Ott: „Eks meie pehmeveelised järved kannatavad ka päris hästi suplust. Meil on üks põhjalik töö Viitna Pikkjärve kohta, Põhja-Eestis. Seal on tehtud põhjalikud katsed ja seal on 20000 supluskorda aastas ja see on väga pehmeveeline ja tundlik järv. Kärnjärve ääres vaevalt nii palju supluskordi kokku saate. Ma ei usu, et sellega seal väga probleeme on.“

Teet Krause: „Allveesprodi võistlused toimusid seal, nii et koormus oli väga suur. Kalade seisukohast on seal ka praegu püük keelatud, kõik põhiliigid on seal küll olemas. Kärnjärve juures on ikka täitsa hästi.“

Priit Voolaid: „Aga Pülme järv, selle läänekallas on ikka päris kõvasti hoonestatud.“

Ingmar Ott: „Seda järve ei ole me varem vaadanud. Nüüd vaatasime. See järv on tugevam, pehme ja kareda vahepeal, ei ole nii pehme.“

Kalev Sepp: „Veel küsimusi, sõnavõtte?“

Voldemar Tasa: „Saatsin ettepanekud ka meiliga. Ma mõned asjad toon välja. Peajärv ja Pääsjärv ei ole üks ja seesama järv. Peitlemäe järve kohta võiks ära märkida, et ta on Otepää lähikonna sügavaim – 22 m. Aga mis mind mõtlikuks teeb, on need tagapool olevad asjad. Lk 121 asustusstruktuur ja külapassid – kuivõrd tõsiselt võetakse neid siin looduskaitsega seotult? See kipub natuke nagu muinsuskaitse temaatika olema, see ei ole vist mõistlik koht nende käsitlemiseks.“

Kadi Kukk: „Osa tegevusi mis KKK on, tuginevad varem tehtud töödele. See on Nele Nutt'i tööle põhjal vajalik tegevus.“

Voldemar Tasa: „Selle uuringu suhtes tekitas küsimusi, et üks vöönd on Sihvaks nimetatud. Sihva ei ole mõistlik, pigem on ta Annimatsi ja väita et seal on hästi säilinud asustusstruktuur, on kergemeelne. Teerajad on kadunud. See on kohaliku elaniku pilgu läbi. Praegu jääb ta pisut imelik mulje sellest.“

Kalev Sepp: „Töö on koostatud kaartide analüüside alusel ja osalist Annimatsi piirkonnas on tuvastatud väärtuslikuks ja osa mitte. Aga see on üks uuring. Mis on see vastulause?“

Voldemar Tasa: „Mis seos on sellel looduskaitsega?“

Kalev Sepp: „Looduse osana pärandkultuur.“

Voldemar Tasa: „Kes tegeleb selle külapassiga, mille pärast, see ei ole esmane probleem ja kas seda on mõistlik siia sisse kirjutada.“

Kalev Sepp: „Külapass Teie kogemuse põhjal ei ole asjakohane?“

Kadi Kukk: „See ei ole kohustus, seda võiks teha.“

Voldemar Tasa: „See teema KKK sisse kirjutada ei ole kõige mõistlikum.“

Kalev Sepp: „Veel küsimusi?“

Margo Krüünvald: „Volli jutu toetuseks, et pole mõtet tükkida sinna, kus pole varem käidud, et kui kobraski ei ole teema, siis miks üldse selliste tõsisemate asjadega tegeleda. Ma teeks vastulause, et KKK peaks käsitlema ka kobrase teemat, ma ei saa nõustuda, et see teema välja jätta. Vähemalt sisse viia selline asi. Kui üks dokument koostatakse nii pikaks ajaks ja seda teeb üks ametkond, millel on nii palju õigusi, siis ma leian, et võiks olla ka kohustused. Maaomanik ei ole see, kes peaks hakkama sellega tegelema. Mina võib-olla tean kobrastest midagi, aga tuleb linnamees ja hakkab kusagil sektoris majandama oma perega, teadmata kuidas need asjad käivad, siis ma ei usu, et see hästi lõppeb. Me oleme turismipiirkond. Kutsuda kohale jahimees on kõige lihtsam.“

Kalev Sepp: „See on uudne teema ja olukord, kobras on varem olnud mitme KKK teema. Uue seaduse vastuvõtmise järel ei ole kusagil olnud. Me oleme protokollinud teie seisukoha ja loodame, et seda teemat jahimeestega räägitakse. Et kuidas seda tulevikus käsitleda.“

Priit Voolaid: „Ettekannete sisu osas kommentaar: et ettekanded on jäänud poolikuks, et Urmas juhatas küll ilusti sisse aga dokument sisaldab palju rohkem asju, millest avalikkus võiks huvitatud olla. Nt 10 aasta tegevuskava, mida planeeritakse teha ja eelarve. Et oleks ju hea teada, et Neitsijärv tahetakse ära puhastada ja sellised väga suured teemad ei tulnud välja ettekannetest.“

Kalev Sepp: „KKK on Keskkonnaameti kodulehel olemas.“

Priit Voolaid: „See eeldab, et kõik on selle läbi lugenud ja kõik on sellega väga hästi kursis.“

Kadi Kukk: „Tegelikult ongi nii, et kõige rohkem ja suuremad tegevused on seotud maastikuhooldusega. Sellepärast ka teemad, millest me rääkisime, sellised.“

Kalev Sepp: „Märkus arvesse võetud. Paluks veel?“

Teet Krause: „Hea, et kutselist kalapüüki siin ei luba. Kobraste probleem on üle Eesti ja mõnikord ei aita, kui ühel lõigul on 10 looma ja 8 ära võtta, kuhila jääb ikka. See teema on üle-Eesti valus probleem. Mida me siis tahame, et kas kala pääseks koelmule. Mõtlemisainet on, mitte ainult selle KKK vaid üldse.“

Voldemar Tasa: „Kalaurijatele hüpoteetiline küsimus – kas on väga kriminaale, kui pakkuda külalistele tulistet?“

Teet Krause: „Kas mõtlete ahinguga püüdmist? Minu isiklik seisukoht on, et kui meil on lubatud allveepüüdmine, siis kui järves on kalavaru olemas, siis me käime kalal, et kala saada. Minul ei ole selle vastu midagi. Soomes on seda rohkem, seal on rohkem järvi ja kalu. Aga kalapüügieeskirjas on nii palju erisusi, siis tegelikult saaks selle igale poole sisse kirjutada. Aga üldine seisukoht on, et me püüame asjad stabiilsena hoida. Ihtüloogina mul selle vastu midagi pole.“

Priit Voolaid: „Pühajärv paistis heas seisundis, nii et Neitsijärve solk ei ole siis veel Pühajärve seisundi hinnangus väga kajastatud.“

Ingmar Ott: „Pühajärv on omaette teema, oleme püüdnud leida trendi, kuidas ta on aja jooksul muutunud ja me ei ole siiani suutnud trendi leida. Seal on olnud suuri halvenemise perioode. Need ei ole üks-ühele selged. Pühajärve miinus on see, et ta on väikese veevahetusega. Kui me tahame ta pikalt hea hoida, siis peaksime Neitsijärve ette võtma.“

Priit Voolaid: „Kas Neitsijärve puhastamise üks argument võiks olla siis Pühajärve hea seisund?“

Ingmar Ott: „See on kohalike algatus.“

Kalev Sepp: „Kas on veel küsimusi, ettepanekuid?“ Kui ei, siis Urmas, Kadi, öelge, mis tulemas on. Saate saata kõik ettepanekud samal aadressil kadi@kobras.ee, merle.palk@keskkonnaamet.ee.“

Urmas Uri: „Ettepanekuid ootame kuni 7.12.2013, selle ajani esitatud ettepanekutega tegeleme.“

Kalev Sepp: „Kava eelnõu peab valmis olema 1.01.2014. Aitäh teile.“

Koostas AS Kobras

OTEPÄÄ LOODUSPARGI, PÜHAJÄRVE PARGI, OTEPÄÄ HOIUALA JA HINNOMÄE VÄIKE-KONNAKOTKA PÜSIELUPAIGA (OTEPÄÄ LOODUSALA) KAITSEKORRALDUSKAVA KOOSTAMISE KOOSOLEKUST OSAVÖTJATE NIMEKIRI

02. detsember 2013

Otepää

Jrk nr	Nimi	Keda esindab ja kontaktandmed	Allkirj
1.	Kadi Kell	Kobras AS kadi@kobras.ee	
2.	Teelo Nigola	Kobras AS teelo@kobras.ee	
3.	Merle Palle	Kehkonnaamet merle.palle@kehkonnaamet.ee	
4.	Taavi Tattar	Kehkonnaamet taavi.tattar@kehkonnaamet.ee	
5.	Katse SDR	Eesti Maaülikool	
6.	Ena Peltinõu	Kehkonnaamet ena.peltinou@kehkonnaamet.ee	
7.	Eleri Laidma	Kehkonnaamet eleri.laidma@kehkonnaamet.ee	
8.	TARMO OBRKS	RMK LOODUSHOIVOSAKOND	
9.	Juri Ketur	RMK loodushoivosaal	
10.	Margo Kiviõeld	SA Otepää Turism margo@otepaa.ee	
11.	Taru Alus	RMK loodushoivosaal	
12.	HEIDI TÖDER	Jahimees heidi.toder@gmail.com	

13.	Anu Kivimäe	maomaa	
14.	Piret Vooldaid	RMK piret.vooldaid@rmk.ee	
15.	ANNA ANTS	MAOMAA	
16.	Ilme Kurbassep	Otepää vallavalitsus	
17.	Ingrid Oks	EMÜ PKI dimensioonikeskus	
18.	TRETT KRAUSE	EMÜ PKI dimensioonikeskus	
19.	Milla Pallase	Pikuse küla, Otepää vallavalitsus	
20.	Ene Seedi	Mähe küla	
21.	Kein Rosenber	Valgamae jahi- ja kalameeste ühiskond	
22.	Reemu Siht	Otepää Vallavalitsus	
23.	Sandra Lahnand	KA	
24.	A. S. Osk	Päike Vallavalitsus	
25.	Kati Kala	Sangaste Vallavalitsus	
26.	Jaanus Tõrten	KA	
27.	Maret Vooldaid	KA	
28.	Stangis Tõnis	KA	
29.	Voldehar Tõnis	ARUNA KÜLA	
30.	Alise Kõle	Väike-Tõnni turismikeskus alise@toonni.ee	

31.	AluTarko	KVU	ats. tarko@ees.ee	
32.	Lein Vikand	Otepää vald		
33.	VÄKE ÜHT	VANA-OJEPÄÄ KÜLA		Umut
34.	ÜLLE KIKKAS	NANA-OJEPÄÄ KÜLA		Umut
35.	Madis Kõto	Vana-Ojepää küla		Umut
36.	Heino Kõnas	Nana-Ojepää küla		Umut
37.	Maarja Kõgi	Kestekannamit		Umut
38.	ICOT ROOSI	MÄTTIKÜLA		Umut
39.	URMAS URI	Kobras AS		Umut

Tabel 18. Otepää loodusala inventeeritud järvede andmed (Ott, 2013)

Registrikood	Järve nimi	Järve pindala, ha	Esinduslikkus	Tüüp
3110				
VEE2105100	Otepää Kärnjärv	6,0	C	V
VEE2119800	Pülme järv	6,4	D	V
	KOKKU	12,4		
3140				
VEE2104000	Alevijärv	2,4	C	II
VEE2105000	Arula Perajärv (Päästjärv)	7,1	A	II
VEE2105400	Peitlemäe (Kõlli) järv	3,5	B	III
VEE2102200	Päidla Ahvenjärv (Vastsetare järv)	5,6	B	II
VEE2102100	Päidla Suurjärv (Sillajärv, Näkijärv)	11,7	A	II
VEE2101600	Räbijärv	9,4	B	II
	KOKKU	39,6		
3150				
VEE2103800	Jaanuse järv	8,8	C	II
VEE2103600	Kaarna järv	24,7	C	II
VEE2104500	Kukemäe järv	4,4	C	II
VEE2105900	Käärike järv (Kääriku järv)	19,8	A	II
VEE2105600	Meema Koljaku järv	4,1	B	II
VEE2101200	Mõrtsuka järv	23,3	C	II
VEE2104800	Mäha järv	13,0	C	II
VEE2101300	Nõuni järv	81,7	A	III
VEE2105200	Nüpli järv	27,9	C	II
VEE2103700	Otepää Kurnakese järv	1,8	C	II
VEE2104200	Pilkuse järv	12,3	C	II
VEE2101500	Päidla Kõverjärv	8,8	C	II
VEE2102000	Päidla Mõisajärv (Päidla järv)	15,2	A	II
VEE2101400	Päidla Uibujärv	2,7	C	II
VEE2100500	Päästjärv	7,8	C	II
VEE2105300	Pühajärv	289,1	B	II
VEE2104700	Saagjärv	3,4	B	III
VEE2105700	Tornijärv	13,2	A	III
VEE2104300	Trepimäe järv	1,1	C	II
VEE2104100	Väike Juusa järv	3,1	A	II

Registrikood	Järve nimi	Järve pindala, ha	Esinduslikkus	Tüüp
VEE2101700	Kalmejärv	3,0	B	II
VEE2121000	Kirgjärv	1,2	C	III
VEE2104600	Neitsijärv	7,9	D	II
VEE2121500	Restu järv	8,2	C	II
	KOKKU	586,5		

Tabel 19. Kaitsekorralduskava koostamise käigus tehtud ettepanekud

Nr	Ettepaneku esitaja	Ettepaneku sisu	Vastus
1	Margo Krüüvald	<p>Kaitsekorralduskava koostamise algatuskoosoleku protokollist võib välja lugeda, et selle koosolekuga me algatasime midagi. Kuid puudub otsus selle kohta.</p> <p>Samas puudub konkreetselt fikseeritud minu poolt tehtud protokolliline ettepanek (vaid teksti sees): kaasata inimesi rohkem külade kaupa, näiteks paar küla koos. Puudub otsus ettepaneku kohta. Ei nõustu, et tegemist on protokolliga.</p> <p><i>Ettepanekud esitatud 19.09.2012 toimunud koosolekul ja kirjadega 10.10.2012, 16.10.2012</i></p>	<p>Algatuskoosolekuks nimetasime koosolekut kuna, koosolekul soovisime algatada koostööd kõigi KKKga seotud alal tegutsevate osapooltega. Reaalselt on KKK koostamine juba algatatud ja seega oleks koosoleku peakiri võinud olla täpsustatud. Märkite, et protokollis puudub konkreetselt fikseeritud Teie poolt tehtud protokolliline ettepanek (vaid teksti sees): kaasata inimesi rohkem külade kaupa. Puudub otsus ettepaneku kohta. Koosolekul selgitasime vastuseks Teie ettepanekule, et Keskkonnaamet on Otepää loodusala kaitsekorralduskava (edaspidi KKK) koostamiseks esitanud töö tegijale lähteülesande, milles on esitatud punktid, milliste tööde teostamist ja millistel tingimustel me neilt tellime. Töö tegijal on kohustus avalikkusele suunatud koosolekust teavitada ajalehe kuulutuse kaudu, nemad teavitasid koosoleku toimumisest isegi kahes lehes - Valgamaalane ja Otepää Teataja. Samuti teavitati e-kirja teel kokku umbes 30 inimest/asutust (vallad, külavanemad, turismitalud, spordiasutused, suuremad talud, kelle kontaktid leidsime jt), et selline koosolek on toimumas. Külade kaupa koosoleku tegemine ei pruugi kõigi külade puhul olla põhjendatud, seetõttu kutsusime algatuskoosolekule e-maili teel külavanemad, teised said infot ajalehe kuulutusest. Koosolekul oli ka jutuks, et kui kava koostamise käigus kerkib üles probleeme, mida küla tasandil on eraldi vajalik arutada, on võimalik koosolek eraldi korraldada.</p>

			<i>Ettepanekutele vastatud 19.09.2012 toimunud koosolekul ja kirjadega 15.10.2012, 21.11.2012</i>
2	Tõnis Lepiku	Teeb ettepaneku teha igas külas koosolek. <i>Ettepanekud esitatud 19.09.2012 toimunud koosolekul</i>	Vastatakse, et kaitsekorralduskava arutelu igas külas ei ole vajalik, küll aga uue kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamine. <i>Ettepanekutele vastatud 19.09.2012 toimunud koosolekul.</i>
3	Risto Sepp	Ettepanek kaasata ka jahimehed. <i>Ettepanekud esitatud 19.09.2012 toimunud koosolekul</i>	Ettepanekuga on arvestatud, jahimehed kutsuti ka 02.12.2013 toimunud koosolekule.
4	Arne Ader	Teeb ettepaneku, et kui kavandatakse kaitsealuste objektide tähistamist, siis mitte panna tähist nii objektile ette (tähist näed, objekti mitte). <i>Ettepanekud esitatud 19.09.2012 toimunud koosolekul.</i>	Ettepanek võeti teadmiseks, kavas on ettepanekuga arvestatud.
5	Voldemar Tasa	Teeb ettepaneku kajastada matkaradade kaardil ka orienteerumiskaarte. <i>Ettepanekud esitatud 20.06.2013 toimunud koosolekul.</i>	Ettepanekuga arvestatud, kaarti on korrigeeritud.
6	Margo Krüünavald	Teeb ettepaneku kaaluda uute radade rajamist, radasid tuleks kavandada ka kaitseala äärealadele. <i>Ettepanekud esitatud 20.06.2013 toimunud koosolekul.</i>	Kaitsekorralduskava toetab selliste radade rajamist ja arendamist, mis toetavad kaitse-eesmärkide saavutamist.
7	Heiti Teder	Toob välja jahimeeste vähese kaasatuse kava koostamisse, soovib kohtuda Keskkonnaametiga, et arutada jahipidamisega seotud probleeme (metsloomade söödakohtade likvideerimine). <i>Ettepanekud esitatud 20.06.2013 toimunud koosolekul ja 5.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Ettepanek on edastatud Keskkonnaametile.
8	Voldemar Tasa	KKK aluseks on 1997.a. Kinnitatud „Otepää looduspargi kaitse-eeskiri“. Eeskirja lisas oleva piirikirjeldusel (ka KKK-s!) on olematute kinnistute ja territoriaalüksuste (näiteks Pühajärve vald) nimetused. Kas piirikirjeldust ei	Kaitsekorralduskava lisas on hetkel kehtiv kaitse-eeskiri. Kaitse-eeskirja uuendamine on Keskkonnaametil kavas lähiajal.

		võiks/saaks kaasajastada? <i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	
9	Voldemar Tasa	Pärändmaastikud ja pärandkultuurmaastikud – mõiste kasutamine ei ole ilmselt asjakohane. Keegi ei ole seda temaatikat õieti uurinud (on inventeeritud küll Pärändkultuur objekte). Nagu lk.119 mainitakse: „Kaitsekorralduskava koostamise käigus ilmnes vajadus koostada Otepää looduspargi ajaloolise maakasutuse analüüs ja pärandmaastike tsoneering“ <i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	2009. aastal on Nele Nutti poolt koostatud töö „Otepää looduspargi maastikuline tsoneering“ (http://www.keskkonnaamet.ee/otep/uldinfo/uuringud/nimekiri-teostatud-uuringutest-2/otepaa-looduspargi-maastikuline-tsoneering/). Töö eesmärgiks oli analüüsida maastiku eripära, välja tuua säilinud väärtused ning koostada ettepanekud edaspidiseks toimimiseks nii, et maastikust ei saaks muuseum aga säiliks piirkonna omapära. Pärändmaastike üldine tsoneering on koostatud 2006 aastal (Kalda ja Arik). Otepää looduspargi varasemad uurimistööd pärandkultuurmaastiku valdkonnas keskenduvad kitsalt asustusstruktuurile ja selle muutustele küla hoonestuspiirkonnas (Nutt, 2009) või olnud väga üldistavale tulemusele suunatud – pärandmaastike üldine tsoneering (Kalda ja Arik, 2006), seega mingil määral on pärandmaastikke uuritud. Maakatte muutuste andmebaasi, mida igapäevases töös kaitseala valitsemisel kasutada, ei ole kumbki uurimistöö loonud ja seega soovitatakse seda edaspidi teha.
10	Voldemar Tasa	Lk.11, KKK-s olev joonis 2. on sisuliselt äpardunud (kahvatud värvid, ebaülevaatlik teedevõrgu puudumise tõttu tavakasutajale). Ehk saaks kasutada lk.177 joonis 21. aluskaarti töödeldult?	Kaarti on korrigeeritud.
11	Voldemar Tasa	Lk.64 VEE2105000 Arula Perajärv (Päästjärv) -tabelis. Perajärv, (VEE2105000, 58°2'32"N 26°21'21"E) ja Päästjärv, (VEE2100500, 58°2'33"N 26°18'51"E) ei ole üks ja seesama järv! Selline nimetõlgendus on eksitav! <i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Lk 64 tabelis 3 on esitatud nii Arula Perajärv (Päästjärv) (VEE2105000) kui ka Päästjärv (VEE2100500). Seega ei ole tegemist ühe ja sama järvega
12	Voldemar Tasa	Lk.64 Peitlemäe järv – ehk oleks sobilik mainida, et on tegu Otepää lähikonna sügavaima (22m) järvega?	Kava korrigeeritud vastavalt ettepanekule.

		<i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	
1 3	Voldem ar Tasa	Mäha järv ehk oleks asjakohane mainida, et KIK-i abiga toimusid(vad) järve korrastustööd. <i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Aruannet täiendatud.
1 4	Voldem ar Tasa	Võiks teha ettepaneku Arula Tehisjärv (VEE2105620) ümbernimetamiseks Kuutsemäe (tehis)järveks. Alates järve kaevamisest 1993.a., on see ta nimi! Kus kohast Arula Tehisjärv on tulnud... <i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Arula Tehisjärve pole kaitsekorralduskavas käsitletud. Edastame Teie ettepaneku Keskkonnaametile.
1 5	Voldem ar Tasa	Lk 80 ...Niidualade kulustumise vältimiseks tuleb niidetud hein alalt eemaldada... Kas muutused on nii suured, et tuleks lisamasinad hankida? Kuhu see eemaldatud hein/rohi panna? Sõites Eestimaal ringi näeb märkimisväärsel pinnal põhu/heina ruloone. <i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Kava sõnastust on korrigeeritud. Poollooduslike koosluste seisundi säilimiseks on oluline, et niidetud hein alalt eemaldatakse.
1 6	Voldem ar Tasa	Toetuda miljööväärtusega alade määramisel ainult ühele tellitud uurimistöole, on kohaliku elaniku suhtes pisut kergemeelne ja ka vastutustundetu! Ala ajalooliselt iseloomulikust maakasutusest ja asustusstruktuuri säilimisest, on näiteks Sihva-Animatsi-Pühajärve on piirkonna puhul rääkida kohatu! Põllumajandus, kui selline on olematu - maakasutus on ju pelgalt ainult niitmine. Teedevõrk on väiksemate teede osas hääbunud. Hoonestus on, võrreldes 40-ndate aastatega, oluliselt muutunud – endise Animatsi külas pooled taluhoonestused kadunud. Hoonete välisilme on hoopis muu kui ennesõja aegsetel aegadel. Maastikuvaateid	Kaitsekorralduskava külpassidega seotud meetmeid on korrigeeritud (maha võetud).

		ilmestavad kõrgepingeliinid (nii 10KV ja 110KV). Kuidas saame rääkida siin AJALOOLISELT ISELOOMULIKUST MAAKASUTUSEST JA SÄILINUD ASUSTUS-STRUKTUURIST! Külapassid – kas see ei ole eekõige muinsuskaitse mängumaa? KKK käsitleb Otepää Loodusparki ja looduskaitset. <i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	
17	Voldemar Tasa	Lk.145 Peraläte ehk Arula Emaläte asub Arula külas Otepää vallas, mitte aga Puka vallas! <i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Kaitsekorralduskava on korrigeeritud vastavalt esitatud märkusele.
18	Tuuli Merimaa	Kuna olemasolevaid õppe- ja matkaradasid on huvilisel väga keeruline leida, siis oleks mõistlik sarnane andmebaas luua ja muuta see tavakasutajale lihtsalt kättesaadavaks. Seal peaks olema raja asukoht, skeem, tutvustus jm vajalik info. <i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Radade info on leitav erinevatelt veebilehtedelt (olulisemad lehed www.rmk.ee , www.keskkonnaamet.ee/otep/kulastajale/matkarajad-2/ , www.otepaa.eu). Veebileht www.otepaa.eu koondab nii RMK matkaradade kui ka teiste piirkonna radade infot. Kava on täiendatud, vajaliku tegevusena on lisatud matkaradade infot koondava veebilehe loomine või mõne olemasoleva veebilehe täiendamine.
19	Tuuli Merimaa	Teiste Euroopa riikide eeskujul peaks olemasolevad matkarajad ühendama üheks suureks matkaradade võrguks, mis saaks naabermaakondade radadega ühendamisel üleriigiliseks võrgustikuks teha. Selleks ei oleks vaja muud, kui kaardil märkida olemasolevate radade omavahelised võimalikud ühendused looduses liikujale ja viidastada maastikul. Kuna sarnast asja alustame järgmisel aastal Sangaste valla piires, siis oleks Otepää looduspargis olevate arvukate radade omavahelisel ühendamisel juba arvestatav radade võrk olemas. Kui maratoniraja kaudu ka Elva piirkond kaasa	Matkaradade arendamisega seotud teemasid on kavas kajastatud, sh radade omavahelist ühendamist.

		<p>haarata, siis ei olegi midagi keerulist, et jõuda üleriigilise võrgustiku tegemiseni.</p> <p><i>Ettepanek esitatud 03.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	
20	Tuuli Merimaa	<p>Arengukavas võiks ette näha ka misiganes objektini (üksikobjektid, rajad, kaitsealad jne) juhatavate teeviitade ühtse stiili väljatöötamise ja paigaldamise.</p> <p><i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	Kava on täiendatud.
21	Tiia Ilmet (RMK)	<p>RMK loodushoiuosakonna poolt läbi viidud seired ning uuringud (loodushoiuobjektide seisundi seire, külastajauuring ning külastusmahu seire) on välja toodud lk. 29, peatüki 1.5.3., Inventuuride ja uuringute vajadus all, kui võiksid olla lk 24 algava peatüki Läbiviidud inventuurid ja uuringud all.</p> <p>Samuti võiks samas peatükis leitav olla ka uuring „Metsade rekreatiivse koormustaluvuse määramine ning kaitseabinõude kavandamine.“</p> <p><i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	Kava on korrigeeritud.
21	Tiia Ilmet (RMK)	<p>Loodushoiuobjektide seisundi seire alapealkiri ning kirjeldus on KKKs lk 29 toodud kordusena kahes osas. Selguse mõttes oleks vajalik tekstide koondamine ning ühtlustamine.</p> <p>Loodushoiuobjektide seisundi seire intervall sõltub objektide seisundist ning sellest tulenevalt oleks mõistlik kaitsekorralduskavast, kui pikaajalisest kavast, praegu tekstis sees olev seireintervalli aeg, minimaalselt 4 aastat välja võtta.</p> <p><i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	Kava on korrigeeritud vastavalt esitatud ettepanekule.

2 2	Tiia Ilmet (RMK)	RMK loodushoiuosakonna poolt läbi viidava uuringu nimi on <u>Külastajauuring</u> . Palutakse korrigeerida uuringu nimetust ja sõnastust. <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Kava on korrigeeritud vastavalt esitatud ettepanekule.
2 3	Tiia Ilmet (RMK)	Ettepanek korrigeerida kavas külastusmahu seire sõnastust. <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Kava on korrigeeritud vastavalt esitatud ettepanekule.
2 4	Tiia Ilmet (RMK)	Kaitstava looduse üksikobjektide tähistele võiks tulevikus võibolla kaaluda QR-koodi lisamist, mille alusel oleks võimalik objekti informatsiooniga tutvuda. <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Tähiste mõõdud ning tähistel kajastatav tekst tuleneb Keskkonnaministri 03.06.2004 määrusest nr 65 Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised. Määrusega on kehtestatud nõuded tähistele, QR koodi lisamine tähisele pole seega tõenäoline. Küll aga on kavas tehtud ettepanek QR koodide kasutamiseks infotahvlitel. Kaitstavad looduse üksikobjektid on kajastatud erinevatel infovoldikutel, seega on nad juba nüüd külustusobjektid. Üksikobjektide juurde infotahvlite rajamise korraldajad on huvirühmad, kes juhul, kui nad nt rajavad väiketurismi arendamiseks vajalikku matkarada, saavad tähistada ka üksikobjekti.
2 5	Tiia Ilmet (RMK)	Kaitsekorralduskavas on Munamäe kivi juures välja toodud, et kivi juurde viiva trepi olukord on halb ning meetmena on kavandatud uue trepi rajamine ning välja toodud, et RMK rajab uue trepi ajavahemikul 2014-2015. RMK poolt koostatud uues eelarve tabelis seda tegevust enam pole. <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Kava on korrigeeritud, meetmena on kavandatud vajadusel uue trepi rajamine.
2 6	Tiia Ilmet (RMK)	Palun täiendada RMK loodushoiu osakonna poolsed tegevused vastavalt lisatud uuele eelarve tabelile! RMK armuallika piirdeaia remonti ja Väike-Emajõe piirdetarindi remonti ei tee. <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Kava on korrigeeritud vastavalt 09.12.2013 esitatud uuele RMK eelarvetabelile.

2 7	Tiia Ilmet (RMK)	Külastusmahtude osas oleks parem kasutada kolme aasta keskmise põhjal arvatud mahtu objektide lõikes, mitte iga aasta eraldi välja toodut. Ettepanek oleks lisada ülevaatlikum joonis. <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Kava korrigeeritud vastavalt esitatud ettepanekule.
2 8	Tiia Ilmet (RMK)	Ettepanek korrigeerida lauset: säilinud on Harimäe vaatetorn ning rajatakse vaatetorn Hobustemäele, korrigeeritud lause: . Säilinud on Harimäe vaatetorn ning võimalusel rajatakse vaatetorn Hobustemäele. <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Kava on korrigeeritud.
2 9	Tiia Ilmet (RMK)	Ettepanekud kava peatüki „Kaitsekorralduslikult olulised külastusrajatised“ täiendamiseks (teksti korrigeerimine) <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Peatüki ülesehitust on muudetud, tehtud ettepanekutega on arvestatud
3 0	Tiia Ilmet (RMK)	Täiendada kava lõiguga: Külastuskorralduslike rajatiste hoolduseks on Riigimetsa Majandamise Keskusel vajalik <ul style="list-style-type: none"> • liikuda erinevatel radadel (niitmine, prügi koristus) ning • hooldada lõkkekohti, (niitmine, puude toomine, prügi vedu) auto või ATV-ga. • Külastajatele ohtlike puude eemaldamine. <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Kava on täiendatud.
3 1	Tiia Ilmet (RMK)	Pikk seire ja uuringu kajastamine kaitsekorralduskavas ei tundu otstarbekas. Ettepanek: kirjeldada lühidalt ja viidata, et Otepää looduspargis läbi viidud loodushoiuobjektide seisundi seire üldised tulemused on leitavad 2013. aasta lõpuks	Korrigeeritud vastavalt tehtud ettepanekule.

		valmivas RMK Kiidjärve- Kooraste puhkeala külastuskorralduskavas. <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	
3 2	Tiia Ilmet (RMK)	Ettepanek korrigeerida külastuskorraldusega eotud meetmeid (teksti paigutusest tulenevalt võib hetkel jääda segaseks, milliste meetmetega on tegu - kas uuringu või üldiste meetmetega? Kui uuringutulemused kustutada, siis on teksti paiknevus arusaadavam.) <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Kava on korrigeeritud.
3 3	Tiia Ilmet (RMK)	Vajaks täpsustust, milline leht peaks olema võõrkeeltes. <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Täpsustatud, lauset korrigeeritud: üldine info kaitseala kohta on Otepää looduspargi kodulehel ja RMK lehel www.loodusegakoos.ee kättesaadav lisaks eesti keelele ka inglise keeles ja vene keeles.
3 4	Tiia Ilmet (RMK)	Kes on kava eelarvetabelis kajastatud huvilised? Kas oleks vajalik see veidi täpsemalt määratleda? <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i>	Kaitsekorralduskava eelarves on tegevuse korraldajana määratletud kas Keskkonnaamet, RMK kohalik omavalitsus või huvilised. Huvilisteks võivad olla nt maaomanikud, kohalikud külaseltsid jne.
3 5	Tiia Ilmet (RMK)	Kava punktis 4.6.2. on RMK kohustuseks toodud kaitsekorralduslikult oluliste matkaradade hooldamine ning rekonstrueerimine. Kava punktis 3.1 (KAITSEKORRALDUSLIKULT OLULISED KÜLASTUSRAJATISED) on <u>kaitsekorralduslikult vajaliku matkarajana välja toodud ka Väikese Emajõe matakarada</u> , millele ka siinkohal, kui kaitsekorralduslikult olulisele objektile, kaudselt viidatakse. Eespool nimetatud tegevuste juures on tegu seega väga üldise vastutuse jagamisega ning vajalik oleks sõnastuse täpsustamine. RMK ei ole jätkuvalt raja rajamisest ega hooldamisest huvitatud.	Kava on korrigeeritud, kaitsekorralduslikult oluiste matkaradade hooldamise ja rekonstrueerimise korraldajaks on RMK ja huvilised. Väikese Emajõe matkaraja arendamie ja hooldamisega tegelevad Kiisatamme Kultuuri- ja Puhketalu, Kunstimäe Puhkemaja, Loodusturism OÜ (MTÜ Sangaste Rukkiküla liikmed).

		<p>Samuti on KKKs lk 151 Kava punktis 3.1 (KAITSEKORRALDUSLIKULT OLULISED KÜLASTUSRAJATISED) välja toodud objektid Märdi veskikoht ja korgipuud ja Väike Emajõe allikas. (KKK tekst (lk 151): Külastuskorralduslikult olulised objektid kaitsealal on veel Märdi veskikoht ja korgipuud, Väike-Emajõe allikas ja Kalevipoja kivi. Objektide juures vajalikud tegevused on esitatud peatükis 2.2.).</p> <p><i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	
3 6	Tiia Ilmet (RMK)	<p>Tabelile 29 on tekstis <u>kaks vastuolulist viidet</u>:</p> <p>KKK tekst:</p> <p>1) Radade, külustuskeskuste ning puhkekohtade hooldamisega seotud täpne tegevuste kirjeldus on tabelis 13.</p> <p>2) RMK poolt hooldatavate külustusobjektide andmed ja kavandatavad tegevused on esitatud tabelis 13.</p> <p><u>Kommentaari</u>: Tabeli sisu viitab esimese variandi õigsusele, kuna tabel ei kaasa endas vaid RMK poolt tehtavaid tegevusi.</p> <p><i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	Kava on korrigeeritud, parandatud on tabeli pealkirja, korrigeeritud on tegevuste korraldajaid (lisaks RMKle ka huvilised).
3 7	Tiia Ilmet (RMK)	<p>Punkt 6. Väliklassi rajamine. <u>Korraldaja RMK, teostamise aasta 2014- 2023.</u></p> <p><i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	Korrigeeritud, korraldajaks Keskkonnaamet ja huvirühmad (vabaihendused).
3 8	Tiia Ilmet (RMK)	<p>Eelarvetabelis on RMK loodushoiuosakonna poolt teostatav loodushoiuobjektide seisundi seire määratud <u>esimese prioriteedi</u> tööks, millena ta on <u>hädavajalik töö</u>. Pigem on tegu aga vajaliku või isegi soovitusliku tööga, mis aitab kaasa külustuse paremale korraldusele. Eelarvetabelis toodud RMK</p>	Korrigeeritud loodushoiuobjektide seisundi seire, külustusmahu seire ja külustajauuring on eelarvetabelist eemaldatud.

		<p>loodushoiuosakonna läbiviidavate seirete ja uuringute (loodushoiuobjektide seisundi seire, külastusmahu seire ja külastajauuring) <u>intervallid võivad muutuda ning seega ei ole intervallide määratlemine antud tabelis kohane.</u> Kuna tegu on RMK jooksva töö käigus tehtavate seiretega, siis oleks sobilik need tabelist üldse eemaldada. <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	
3 9	<p>Tiia Ilmet (RMK)</p>	<p>Alapealkirja Taristu, tehnika ja loomad all: Vajalik üle vaadata tabelis toodud tegevused, nt: Tabelis on Kaitsekorralduslikult oluliste matkaradade hooldamine ning kaitsekorralduslikult oluliste matkaradade rekonstrueerimine märgitud vaid RMK kanda. Aga erandid: nt. Väikese Emajõe matkaraja hooldamine ja rajamine? <u>RMK külastuskorralduskavas:</u> Torni ekspertiis ja lähtuvalt ekspertiisi tulemustest kas torni rek. või <u>lammutus- ja ehitusprojekt</u> <u>Kaitsekorralduskavas:</u> 2016 Harimäe vaatetorni seisundi hindamine ja vaatetorni rekonstrueerimise projekti <u>koostamine</u> (vajadusel) 2017 Harimäe vaatetorni <u>rekonstrueerimine</u> või vajadusel <u>uue rajamine.</u> <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	<p>Kava korrigeeritud vastavalt uuele eelarve tabelile.</p>
4 0	<p>Tiia Ilmet (RMK)</p>	<p>Tabeli lõpus mäрге/selgitus: X – tööde maksumus selgub hanke käigus või tehakse töö Keskkonnaameti poolt. X on märgitud ka RMK poolt läbiviidavate siretate ja uuringute juurde. Pole korrektne seletus. <i>Ettepanek esitatud 09.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	<p>Korrigeeritud, märke tabeli lõpust eemaldatud.</p>

4 1	Otepää Valla- valitsus	<p>Paluvad lülitada kaitsekorralduskava koosseisu Otepää uue kalmistu ja selle lähimbruse maastikuhoolduskava koostamise ning Vidrike- Kooraste ehk Truuta ürgoru maastikuhoolduskava koostamise.</p> <p><i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	<p>Otepää uue kalmistu ja selle lähimbruse maastikuhoolduskava ning Vidrike- Kooraste ehk Truuta ürgoru maastikuhoolduskava koostamist kaitsekorralduskava koosseisu ei lülitata, kuna nimetatud piirkonnad jäävad väljaspoole Otepää looduspargi, Pühajärve pargi, Otepää hoiuala ja Hinnomäe väike-konnakotka püsielupaiga (Otepää loodusala) kaitsekorralduskavas käsitletavat ala.</p>
4 2	Otepää Valla- valitsus	<p>Üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostamise raames on tehtud ettepanek, kus peetakse vajalikuks Keskkonnaametil koostada Vana-Otepää küla baasil arhitektuurivõistlus „21. sajandi kodu Otepääl” analoogselt uushoonestuse arhitektuurivõistlusega Lahemaa rahvuspargis. Nimetatud võistluse on korraldanud Keskkonnaamet koostöös Eesti Arhitektide Liiduga. Taolise arhitektuurivõistluse läbiviimine võimaldaks üldplaneeringuga kavandatud ja Otepää Looduspargis paiknevate tihedama asustusega elamualadele leida paremaid arhitektuurseid lahendusi uute hoonete kavandamisel.</p> <p>Kuna Lahemaal korraldatud arhitektuurivõistlus osutus edukaks, siis teeb vallavalitsus ettepaneku analoogne arhitektuurivõistlus läbi viia ka Otepää Looduspargis. Konkreetsed alad on võimalik kokku leppida edasise koostöö raames.</p> <p>Palume vastav tegevus lülitada koostavasse kaitsekorralduskavasse.</p> <p><i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	<p>Kaitsekorralduskavasse on lisatud arhitektuurivõistlust „21. sajandi kodu Otepääl” puudutav informatsioon.</p>
4 3	Otepää Valla- valitsus	<p>Juhime tähelepanu ka asjaolule, et lähtuvalt planeerimisseaduse § 8 lg 3 p 13 kohaselt võib teha üldplaneeringuga</p>	<p>Otepää üldplaneeringuga tehtud ettepanekud muuta Otepää Looduspargi kaitseala kaitseeriimi leiavad kajastamist kaalutavate ettepanekutena Otepää</p>

	<p>ettepanekuid kaitserižiimi muutmiseks kaitsealadel. Otepää üldplaneeringuga on tehtud ettepanek muuta Otepää Looduspargi kaitseala kaitserižiimi alljärgnevalt:</p> <p>1. Muuta Otepää Looduspargi kaitseala Pilkuse sihtkaitsevöönd piiranguvööndiks vastavalt maakasutusplaanile kantud piirides. Sihtkaitsevööndi piirimuudatuse eesmärk on tagada Tehvandi spordikeskuse maa edasiarendamine vastavalt piirkonna ruumilise arengu suundadele, mis tagab tingimused sportimiseks ja ala mitmekesisemaks kasutamiseks.</p> <p>2. Muuta Otepää Looduspargi kaitseala Pülme sihtkaitsevöönd piiranguvööndiks. Sihtkaitsevööndisse on rajatud eluhood, mistõttu sihtkaitsevöönd ei täida oma eesmärki. Samuti olulised loodusväärtused sihtkaitsevööndis puuduvad.</p> <p>Palume ka nende ettepanekutega arvestada kaitsekorralduskava koostamisel kuna kaitsekorralduskava koostatakse aastani 2023 ja seega võivad nimetatud ettepanekud realiseeruda uue Otepää Looduspargi kaitse-eeskirja koostamisel.</p> <p><i>Ettepanek esitatud 02.12.2013 saadetud kirjaga.</i></p>	<p>looduspargi, Pühajärve pargi, Otepää hoiuala ja Hinnomäe väike-konnakotka püsielupaiga (Otepää loodusala) kaitsekorralduskava peatükis, mis käsitleb kaitse-eeskirja muutmist.</p>
--	---	---

LISA 7. ETTEPANEK OTEPÄÄ LOODUSALA KAITSE-EESMÄRKIDE JA NATURA ANDMEBAASI MUUTMISEKS

Tabel 20. KKM-i esitatav ettepanek standardandmebaasis elupaigaandmestiku muutmiseks

Loodusala kood	Loodusala nimi	Natura 2000 loodusalade standard-andmebaasi andmestik					Uus andmestik					Põhjendused
		I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			
		Kood	Katvus [ha]	A B C D	A B C		Katvus [ha]	Andmete kvaliteet	A B C D	A B C		
				Esinduslikkus	Looduskaitse seisund	Üldhinnang			Esinduslikkus	Looduskaitse seisund	Üldhinnang	
EE0080401	Otepää loodusala	3130	8,1	B	C	C	-	hea	-	-	-	2013 a. koostatud uuringu „Otepää ümbruse järvede kompleksne uuring kaitsekorralduskava koostamiseks“ määrati Restu paisjärv, mis enne kuulus elupaigatüüpi vähe-kuni kesктоitelised järved (3130), elupaigatüübiks looduslikult rohetoitelised järved (3150). Restu paisu puhul on üks võimalus elupaigatüübi jõed ja ojad taastamine.
		6270	232	B	B	B	60	hea	C	C	C	Elupaigatüüpi liigirikkad aruniidud lubjavaesel mullal on valesi inventeeritud. Viimastel aastatel on Keskkonnaameti töötajate poolt läbi viidud inventuure ja Keskkonnaregistri parandusi.
		6450	48,7	B	B	B	40	hea	C	C	C	2006-2010 Keskkonnaameti töötajate poolt läbi viidud inventuuride andmetel on hooldumise puudumine viinud koosluse degradeerumisele.
		6510	0,6	C	C	C	200	hea	C	C	C	Otepää looduspargis ei ole siiani tehtud ülepinnalist poollooduslike koosluste inventuuri ning praegu on seda jooksvalt läbi viidud Keskkonnaameti töötajate poolt tellitavate töödena maaomanike soovil. Eelmise sajandi lõpus majandati niite intensiivselt ning nendest oli kujunenud kultuurniidud, kuid nüüdse ekstensiivse majandamise käigus on nende niitude taimekoosluste seisund parenenud. Uue eesmärgi seadmisel lähtuti ka ajaloolistest andmetest (A.Kalda 1986. A), kuna suurel osal kunagistest niitudest on võimalik taastada.
		7210	6,2	C	C	C	-	hea	-	-	-	2011-2012 a. läbi viidud Eesti Looduse Fondi inventuuri andmetel täpsustati Otepää looduslal leiduvaid elupaiku ning tehti kindlaks, et elupaika 7210 (karbonaatsed madalsood) Otepää looduslal ei esine.
		7160	-	-	-	-	-	5,8	hea	C	C	C

Loodusala kood	Loodusala nimi	Natura 2000 loodusalade standard-andmebaasi andmestik					Uus andmestik					Põhjendused
		I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			
		Kood	Katvus [ha]	A B C D	A B C		Katvus [ha]	Andmete kvaliteet	A B C D	A B C		
				Esinduslikkus	Looduskaitseline seisund	Üldhinnang			Esinduslikkus	Looduskaitseline seisund	Üldhinnang	
											allikasood on ka kaitse-eeskirja kaitse-eesmärgiks siis tehakse kaitsekorralduskavaga võtta elupaik ka loodusala kaitse-eesmärgiks.	
		7140	70,8	B	C	C	87	hea	B	C	C	2011-2012 a. läbi viidud Eesti Looduse Fondi inventuuri andmetel täpsustati Otepää looduslal leiduvaid elupaiku.
		7230	28,5	B	C	B	41	hea	C	C	B	2011-2012 a. läbi viidud Eesti Looduse Fondi inventuuri andmetel täpsustati Otepää looduslal leiduvaid elupaiku.
		9010	811	B	C	B	474	hea	B	C	B	2014 a. kevadel viidi läbi Keskkonnaameti poolt Metsaregistri andmete analüüs, mis võttis arvesse Otepää looduspargi metsaelupaigad ja potentsiaalsed elupaigad 30. aasta lõikes, mis jäävad planeeritavatesse sihtkaitsevöönditesse.
		9020	41,9	B	C	B	54	hea	B	C	B	2014 a. kevadel viidi läbi Keskkonnaameti poolt Metsaregistri andmete analüüs, mis võttis arvesse Otepää looduspargi metsaelupaigad ja potentsiaalsed elupaigad 30. aasta lõikes, mis jäävad planeeritavatesse sihtkaitsevöönditesse.
		9050	786	B	C	A	392	hea	B	C	A	2014 a. kevadel viidi läbi Keskkonnaameti poolt Metsaregistri andmete analüüs, mis võttis arvesse Otepää looduspargi metsaelupaigad ja potentsiaalsed elupaigad 30. aasta lõikes, mis jäävad planeeritavatesse sihtkaitsevöönditesse.
		9080	478	B	C	B	146	hea	B	C	B	2014 a. kevadel viidi läbi Keskkonnaameti poolt Metsaregistri andmete analüüs, mis võttis arvesse Otepää looduspargi metsaelupaigad ja potentsiaalsed elupaigad 30. aasta lõikes, mis jäävad planeeritavatesse sihtkaitsevöönditesse.
		91E0	1,9	B	B	B	2,2	hea	B	B	B	2014 a. kevadel viidi läbi Keskkonnaameti poolt Metsaregistri andmete analüüs, mis võttis arvesse Otepää looduspargi metsaelupaigad ja potentsiaalsed elupaigad 30. aasta lõikes, mis jäävad planeeritavatesse sihtkaitsevöönditesse.